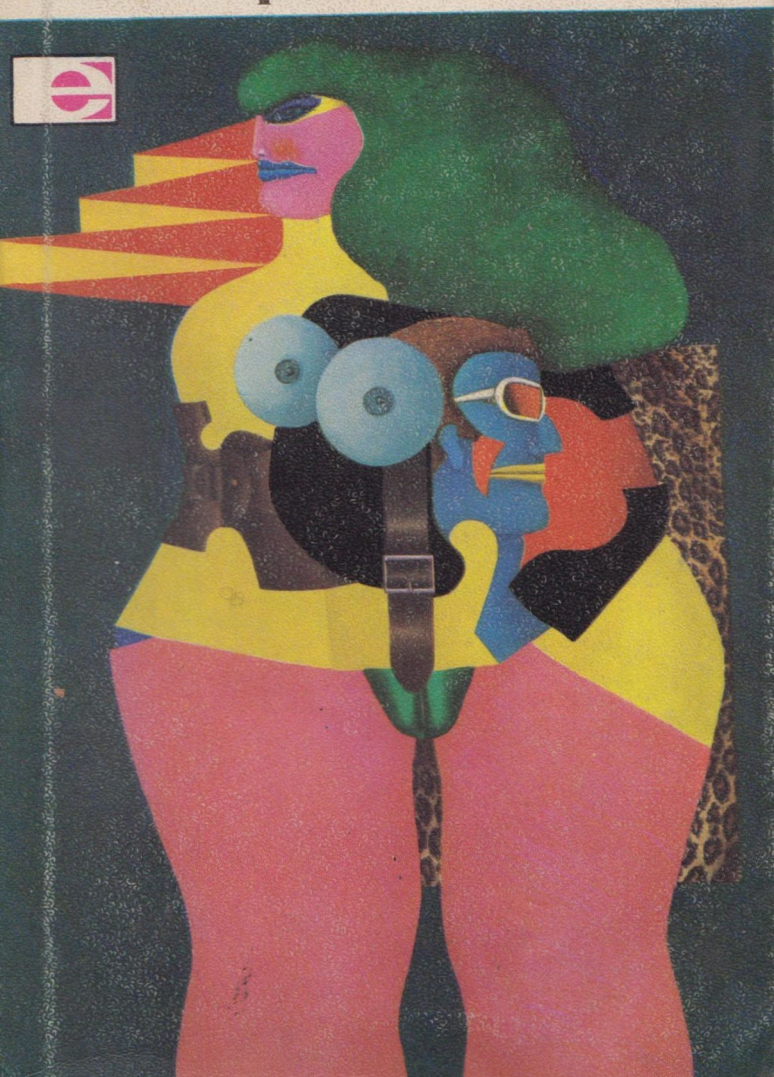
"malın gözü"

roman

alba de cespedes

113

113

la bambolona
malın gözü
roman
alba de céspedes

e yayınları genel dizi: 113

ANKARA CADDESİ 13
TELEFON: 26 81 42
NARLIBAHÇE SOKAK 19/3
TELEFON: 27 87 20
İSTANBUL

ALBA DE CESPEDES

Alba de Céspedes 1911 yılında Roma'da doğdu. Babası Kubalı, annesi İtalyandı. 1934 yılında **«Messagero»** gazetesinde çalışmaya başladı. 1938 yılında yazdığı ilk romanı **«Kimse Dönmeyecek - Nessuno Torna İndietro»** faşist sansür tarafından yasaklandı. 1935 ve 1943 yılında iki kere tutuklanan Alba de Céspedes, daha sonra Amerikan işgalindeki güney İtalya'ya geçti ve Bari radyosunda Clorinda takma adıyla çalıştı. Savaştan sonra **«Mercurio»** dergisini kurdu ve birbiri ardından çıkan romanlarıyla —**«Dalla Parte di Lei»** (1949), **«İl Rimorso»** (1963)— dikkati çekti. 1967 yılında yayınlanan **«Malın Gözü - La Bambolona»** yerli ve yabancı eleştirmenlerce çok beğenildi, yazarın uluslararası bir üne erişmesini sağladı.

Alba de Céspedes, yılın bir bölümünde Roma, bir bölümünde de Paris'te oturuyor. İtalya'da ve bazı Avrupa ülkelerinde çıkan günlük ve haftalık gazetelerle dergilere yazıyor.

MALIN GÖZÜ

113

MALIN GÖZÜ la bambolona ● alba de céspedes'in romanı ● yayın hakları: armando mondadori editore, 1968/e yayınları, 1974 ● kapak: Richard Lindner /kemal kaldı ● dizgi-baskı: doyuran matbaası, dizgi düzeni: 10/12 batone no. A-037 intertype ● kapak filmi: ebru grafik ● kapak baskısı: arofis basımevi ● cilt: baba ciltevi ● *e yayınları ankara caddesi 13* telefon *26 81 42 narlıbahçe sokak 19 kat 3-4* telefon *27 87 20* istek ve yazışmalar için kısa adres *e yayınları posta kutusu 12 istanbul* birinci baskı: nisan 1974 ●●●

türkçesi: muhterem selimoğlu

ALBA DE CESPEDES

MALIN GÖZÜ

ROMAN
E YAYINLARI

GENEL DİZİ

GİULİO, bu saatlerde sokakta olmazdı genellikle. Uzun ve zorlu bir tartışma beklerken, mühendis ödemeye rıza gösterip de, saat yedi oluverince, elinde çek, ortalarda kalmıştı. Öğleden sonralarını, yazıhanede geçirirdi oysa: Çalışma masasında yanan lamba, mayıs sonu, Roma'da gecenin çok geç bastırdığını farketmesini önlerdi. Bir ara, yazıhanede çalışanların hepsi çıkıp gittikten sonra bile alıkoyduğu sekreterine yol vermekle iyi edip etmediğini geçirdi aklından. Bereket versin, mühendis Amati'yle uzun uzun tartışmak zorunda kalacağını düşünerek, ortağına, her zaman yaptığı gibi inceden inceye talimat bırakmıştı: Ne olur ne olmaz, bakarsın yokluğumda bir şey çıkar.

Genellikle, hiç bir şey çıkmazdı. Angeletti çalışkan olduğu kadar titizdi de. «Fazla zeki sayıl-

maz ama» diye düşündü Giulio, «ona güvenebilirim.» Ve dosyalarının başına dönmek tutkusunu yenmek için, Po sokağına yöneldi: «Memur ve küçük kentsoylu mahallesinin can damarı haline dönüşmüş, bir zamanların güzelim sokağı.» Işıklı ilanlar dikkati çekmek için çırpınıyorlardı; bir moda mağazasının gösterişli vitrini, ağzına kadar kurutulmuş balık dolu bir mezeci tezgâhıyla kapı komşuydu. Cumaydı günlerden; perhiz günü. «Bu işlere kulak asan insanlar var demek hâlâ...» Yirmi yedi cuma: Bir ilkbahar akşamının tatlılığında, kaldırımlardan akıp giden kalabalık, yaşama sevincini dolduruyordu ciğerlerine. Bu beklenmedik özgürlük saatleri, mevsim, az önce alınmış çek, işte bütün bunlar yok mu, Giulio'ya garip bir haz veriyordu. Yılbaşı ya da Noel arifesiymiş gibi, insanın yüzüne gülen vitrinlerin önünde oyalanıyordu: Bir ara spor bir ceket almaya niyetlendi, bir ara bir bakkal dükkanına girip öteberi alacak oldu; akşam yemeklerini evde yemeyen, öğleleri de peynirdi salataydı öylece geçiştiren yalnız erkeklere özgü, ıvır zıvır. Sonunda alış veriş etmek fikrini kenara itip, bir kahvehaneye girip bir kahve söyledi.

Alacalı bulacalı çukulata kutuları, parıltılı kurdelelerle donatılmış sıradan seramikler: Burada da bir bayram havası esiyordu. Giulio kahvesini yudumlarken, «Ne yapabilirim şimdi?» diye geçirdi içinden. Sylvia'ya, saat dokuzdan önce uğrayamayacağını haber vermişti bir kere: Her akşam berbere giderdi Sylvia, saatlerce de çıkamazdı. Evine dönmek de istemiyordu canı, yaz aylarına vergi bir uyuşukluğa kapılmıştı, arada iş için gittiği o küçük taşra şehirlerinden birindeydi san-

ki. Hani o akşam oldu mu, çoğu kadının gitmeye yanaşmadığı filmlerin, rahatlık içinde tadını çıkardığı şehirlerden birinde. Marité son görüştüklerinde açıkça söylememiş miydi: «Bunların tadına varmak için, en azından elli vurdulu kırdılı filme katlanmak gerek...»

Sigara aldı, bir de jöton isteyip, telefona yöneldi. Yazıhanede yeni bir şeyler olup olmadığını merak ediyordu ya, asıl istediği, ödeme konusunda anlaşmaya yanaşmamasını inatla öğütleyen Angeletti'ye haberi vermekti: «Tamam, çeki cebe attım bile...»

Telefon boş değildi. Tepesinde uzun esmer bir başın sivrildiği, birbiri üzerine yığılı bisküvi kutuları bir çeşit perdeyi andırıyordu. Giulio, genel telefon kabinelerinde saatlerce çene çalmakta herkese taş çıkaran Romalıların bu saygısızlıklarına eseflenerek, sabrı tükenmiş, dolaşmaya başladı. Sonunda, kızgınlığını hiç olmazsa bakışıyla anlatmak için, bisküvi kutusundan siperi dolaştı. Ama kadın, bu bakışı es geçerek, yavaşça duvardan yana dönmüştü, konuşmasını sürdürüyordu.

«Pek genç sayılmaz...» diye düşündü Giulio. Kalçalarının genişliği, ne orta sayılabilecek boyuna ne de belinin inceliğine hiç mi hiç uymuyordu; daracık bir eteklik, kıçının oldukça uygunsuz yuvarlaklıklarını gözüne sokuyordu adamın. Kadın kaygısız, elinde jötonu, kısa kesmesi için söylenen bir başkasına da kulak asmadı. Bu kere Giulio sinirlendi adama: «Yoo, bayandan sonra sıra benim...» Sinirlenmişti ya, nedense daha bir sakin hissediyordu şimdi kendini, daha bir rahat; ince kumaşa sarınmış bu yumuşacık, etli yuvarlaklıkları seyrettikçe öfkesi dağılıyordu.

Parlak iskarpinleriyle pek de rahat etmediği anlaşılan kadın, bedeninin ağırlığını sırayla bir o ayağına bir öbür ayağına veriyor ve işte bu kalça kırış Giulio'nun aklını fena karıştırıyordu.

Üçüncü bir müşteri, kasadara yakınınca, berikinin sesi yükseldi: «Haydi bakalım... Küçükhanım...» Boşuna. Etrafta, söylenen söyleneneydi: «Rezalet bu... Sayaç takmalı, sayaç... Evinde konuşuyor sanki... Ne sanıyor kendini?» Meçhul kadın, inatla duvara dönmüş, kulağı yalnızca konuştuklarında, başını —ama saçlarını hiç bozmadan— arka arkaya peki der gibilerden birkaç kere salladı. Az sonra, berikilerin neler söylemiş olabileceklerini umursamadan büyük bir serinkanlılıkla telefonu kapayıp döndü.

Gençti, hem de çok genç. Yuvarlak bir yüz, siyah kalın bir perçemin gizlediği bir alın, boğaza kadar kapalı bluzun içinde hoplayan dolgun göğüsler... Bu girinti çıkıntılara uymayan çocuksu bir hali vardı üstelik. Hani taşbebekler vardır ya, işte onlarınki gibi durgun koca koca da gözleri. Bir an, gözlerini dikip Giulio'ya baktı; sonra, bu erkekçe düşünceleri ve bakıştaki yüzsüzlüğü yakalamış gibi, kaşlarını çattı. Ve kurumla kapıya yöneldi, çıktı, sağa saptı.

«Kuşkusuz, beni usandırmak, kışkırtmak için uzattı konuşmasını...» diye düşünen Giulio, kızın peşine düştü, hem de iyice yakından. Dönüp arkasına bakmadan yürüyordu kız: Dar etek ve yüksek ökçeler, hızlanmasını önlüyordu.

Bir vitrinin önünde durdu bir ara, ayakkabıdan çıkardığı ufak, tombul ayağını öbür bacağına sürterek kaşımaya başladı. Giulio, kızın soluğunu duyacak kadar yaklaşmıştı nerdeyse, ya da bluzun

altında inip kalkan göğüs bu duyguyu veriyordu ona. Bir şeyler söyleyeyim diyordu, ama ne? Hemen önlerindeki bir kasap vitrini, mermer tezgahın üzerinde sığır parçaları sunuyordu. Bu kırmızı et, bu pırıl pırıl yağ, bu bir kenarda pıhtılaşmış kanın karşısında ne diyebilirdi ki insan? «Et sever misiniz, küçük hanım?» Gülmeye çalıştı, boşuna çaba, böyle bir girişle... Geveledi kendi kendine: «Et sever misiniz?» Bu arada kız yeniden yola koyulmuştu. O da peşinden.

Peşinde olduğumu farketti: Önemli olan da bu. Zamanında, bir kadını hizaladığında hep böyle düşünürdü. Çoktandır bu düşünceler geçmemişti kafasından. Yine bir zamanlar, önceden hazırlanmış cümleleri sersemce bulur, insana gülerler, derdi. Ne diyeceğini bilemeden, kadın önde o arkada, dış mahallelerin ta dibine kadar taban teptiği ve orada, yüreği ağzında, tam bir şeyler söylemeye karar vermişken, belki de karar verdiğini sanırken, kadının bir kapıdan içeri süzülüverdiği çok olmuştu. Allah rahatlık versin!.. Savaş yıllarıydı o yıllar, otobüstü tramvaydı hak getire, Giulio eve yaya dönerdi; iyice de geç kalırdı. Annesi iki göz iki çeşme beklerdi oğlunu: «Tutukladılar mutlaka» diye başının etini yerdi kocasının, «Tutukladılar onu, görürsün... İçime doğdu.» Bir akşam, ayakkabılarının mukavva tabanları aşınmış, bitkin bir halde dönmüştü eve. Azardan kurtulmak için, Almanların bir baskın yaptıklarını ve kendisini iki saatten fazla alıkoyduklarını anlatmıştı. Babası, elini oğlunun omuzuna koyarak: «Hep benim yüzümden...» deyince atılmıştı Giulio: «Neden, senin yüzündenmiş?.» «Öyle, benim yüzümden» diye direnmişti babası, içini çekerek; «gü-

nün birinde haklı olduğumu anlayacaksın.» Bunun üzerine yaşlı uşak, Giulio'nun ayaklarını kuruladıktan sonra, bucak bucak saklanan yiyecekten bir şeyler hazırlayıp delikanlının kendine gelmesini sağlamakla görevlendirilmişti. Gece yatağına bir de sıcak su torbası koymuşlardı Giulio'nun.

Ne var ki şimdi, bu yaşta, bir kadının peşine düştü diye çarpıntılara uğraması yersizdi. «Sonra, bu kız neyin nesi ki... Duraklamanın alemi var mı? Neden bu kadar çekiniyorum sanki...» Takip edilmekten usanan bir sarışının birdenbire arkasına dönerek «Hadi bakalım, söyle...» dediği geldi aklına. Birbirlerinin kollarına düşüyorlardı nerdeyse, utancından alı al, moru mor kaçıp gitmeden önce, ağzının içinde bir «Affedersiniz...» gevelemişti, o kadar. Yine de bazı akşamlar, işler daha yolunda giderdi: Tanımadığı kadının peşinden, evin sahanlığına kaydığı olurdu. İlk serüveni, on beş yaşındayken, işte böyle, yarı karanlık bir merdivende, iki sahanlık arasında geçmişti.

Gün batarken kızın elbisesi, karartma günlerinin mavimsi ampulu altındaki ilk başarının rengini almıştı, gri maviydi. Bir ara Giulio nerdeyse, bu hatıranın mı, yoksa işin aslına bakılırsa bayağıya kaçan bu etli butlu kızın mı peşinde olduğunu karıştırıyordu. Yine de, iki cadde lambasının arasında kalan loşluklarda, bu bedenle kendininki arasında bir suç ortaklığının doğmağa başladığını sezinledi; kızın inatçı kayıtsızlığının bir çağrı olduğunu anladı. Birden, sokuldu yanına ve sordu:

«Affedersiniz, birlikte yürüyebilir miyiz?»

Kız, karşılık vermeden, gözlerini dikmiş bakı-

yordu. —Ağzı büyük, dudakları etliydi; teni de süt duruluğunda— Yüzünü buruşturdu, sonra arkasını döndü, yürümeye başladı.

Böylece Nomentana caddesine sapan dörtyol ağzına kadar geldiler. «Nerdeyse evine gelecek, bir daha da göremeyeceğim onu...» Yeşil ışık yandı. Geçtiler. Kızın kaldırım taşları üzerinde yürümekte zorluk çektiğini gören Giulio, onu tutacak oldu; ama kız sert bir hareketle çekti kolunu.

«Hadi yoluna git, yoluna... Rahat bırak beni...»

Ses, kalçalara, kısacık eteğin açıkta bıraktığı dizlere uyuyordu. Giulio cesaretini yitirmek şöyle dursun, daha da artan bir istekle, iki yanında küçük küçük evlerin ve ağaçların sıralandığı yolda, kızın peşinden yürümeye devam etti. Ortalık zakkum kokuyordu. «Kimbilir kaç yıldır bu kokuyu duymadım? Yazın gerçek kokusu bu...» Kızın, bir bahçe kapısına yöneldiğini görünce, yolunu kesti hemen:

«Dinleyin, küçükhanım...»

«Rahat bırakın dedim ya...»

Bileğinden yakalamak istedi: Bir bakışla, bu girişimi yarıda bıraktı kız.

«Çek elini, polis çağırırım sonra...»

Giulio, yarı aralık demir kapıdan, bir süre, kızın küçük bahçedeki çakıl taşlarını gıcırdatarak geçip girdiği evi seyretti. Kızın, anahtarla açtıktan sonra öfkeyle çarpıp kapattığı sokak kapısına, yarım yamalak da olsa, süslemeli bir merdivenle çıkılıyordu.

Bu düşmanlık belirtilerine fazla aldırış etmeyen Giulio da daldı bahçeye. «Yalnız olması mümkün, belki de telefonda tartıştığı adamı bekliyor-

dur...» Evin yan tarafındaki kapıdan yarı aydınlık bir merdiven seçiliyordu. «Biri geçse hırsız sanacak beni. Birden fenalaştığımı, toparlanayım diye girdiğimi söylerim.» Aslına bakılırsa, sarmaşıkların tırmandığı bu küçük bahçe duvarına karşı, onu oraya mıhlayan isteğe karışan gerçek bir fenalık yok değildi içinde. «Kimbilir Sylvia kaç kere telefon etmiştir...» Biraz daha beklemeye kararlıydı; çok çok, Po sokağına kadar sıkı yürür, oradan arabasını aldığı gibi, üstünü bile değişmeden Sylvia'ya yollanırdı.

Bir kadın, ayaklarını birleştirerek çakıl taşlarının üzerinde «bir, ki, üç...» diye zıplamaya çalışan çocuğunu çekeleyerek girdi içeri. «Uslu dursana...» diye söylendi uyuşuk uyuşuk.

Onu görmeden geçtiler önünden. Giulio rahat bir soluk aldı. Kızın kapıyı aralık bırakmış olabileceği, onu beklediği düşüncesi geldi yine aklına: İncecik bir ışık düşmüştü eşiğe, yemin ederim. Yoksa, sokak fenerinin, ağaçlar arasından sızan ışığı mıydı bu? İçi rahat etsin istedi. «Birini arıyormuş gibi yaparım, bir isim söylerim... Angeletti derim...» Aynı anda başka bir şey daha geçti aklından: «Boş mu versem? Başıma iş açmayayım...» Ne var ki, bu semtin orta hallilerin yeri olması, iyi ve yumuşak başlı insanlar arasında olduğunu göstermez miydi? Çıkmaya hazırlanmış Sylvia'nın, sinirli sinirli bileziklerini şıngırdatarak telefon numarasını çevirişi canlandı gözünde. Neyin nesi olduğunu, nerede oturduğunu öğrenemeden, ha kaybettim ha kaybedeceğim endişesi içinde, kızı kahveden ta buralara kadar izleten, bu ne idüğü belirsiz dirence, iyice başeğerek: «Zararı yok...» diye geçirdi içinden.

GİULİO, uluorta basamakları çıkıp da sahanlığa varınca, kapının kapalı olduğunu farketti: Kanadın üzerinde, küçük bir plakada süslü püslü harflerle «Rosario Scarapecchia, muhasebeci» yazılıydı.

«Baba,» diye geçirdi içinden, «ya da ağabey.» Ardından, «belki de koca» diye düşündü birdenbire; kara gözbebeklerinin koca koca açılmasına yol açan şaşkınlık, sonra o yaşta bir genç kız için aşırı denebilecek dolgunluklar, bekârete açıkça ihanet etmiyor muydu: Ya o, bacaklar bitişik, edepli yürüyüş. «Çalıyorum kapıyı: O gelip açarsa, benimle buluşması için zorlayacağım. Yok, kendisi açmazsa, başka bir ad vererek muhasebeciyle görüşmek istediğimi söyler girerim, sonra da, bir ad benzerliği olduğunu ileri sürer, yanlışlık yaptım

derim... Böyle bir isimle yanlışlık yapmamak için...» Zile basmıştı bile.

Sırtında, çiçekli basmadan bir sabahlıkla bir yelek, sıska bir kadının üzerine açıldı kapı; ağarmış saçlarını tepesinde topuz yapmıştı. Yarım camlı gözlükler vardı gözünde. Giulio'yu görünce başını hafifçe öne eğdi ve onu iyice görmek için gözlerini kaldırarak gözlüğünün üzerinden baktı.

«Ne arzu ettiniz?»

Kadının arkasında, büyük boş bir oda, kapalı bir televizyon. Evde, kızdan başka kimse yok anlaşılan.

«Bay Scarapecchia?»

«Evde değil.»

Giulio, pek inanmamışa benziyor olmalı, kadın direndi:

«Dönmedi daha... Biraz sonra uğrayın.»

«Beklemeyi tercih ederim.»

Kadın kuşkulanmış gibiydi.

«Kooperatiften mi geliyorsunuz yoksa? Öyleyse bilesiniz: Kocamın geçen gece zaten rahatı kaçtı.»

Istemeye istemeye buyur etti Giulio'yu, bambudan bir koltuk gösterdi, sonra iştah açıcı bir kokunun yayıldığı mutfağa yöneldi, Giulio kadının mırıldandığını duydu: «Babanı görmeye gelen biri...»

Giulio, bu arada, kızı görmek için bir bahane yaratmak uğruna odayı inceliyordu. Mavi satene benzer bir kumaş kaplı, üzerine de plastik geçirilmiş bir divan çekti dikkatini, öteki eşyalar, daha doğrusu öteki eski püskülere hiç yakışmayan bir divan. Yoksa kız mı yatıyordu orada, sokak kapısının hemen yakınında. Yoksa Scarapecchia, işleri

yoluna sokmak için kızlarının güzelliklerinden yararlanmaya hazır o biçim babalardan biri miydi. Bu tahmin hiç bir hükme dayanmıyordu ya, Giulio zaten işine yarayacak bir şeyi suçlamazdı hiç.

Duvara asılı fotoğraflardan biri, jandarma üniformasıyla esmerden bir adamı göstereni hemen seçiliyordu: Afrika kumları ya da Rusyanın karları altında gömülü, sonsuzluğa kadar sürdürülecek bir aile ve askerlik şerefini şahsında ölümsüzleştirmiş bir ölü. Giulio henüz tanımadığı muhasebeciye bir yüz yakıştırabilmek uğruna, incelemesini gönülden sürdürürdü sürdürmesine: «Ücretli mi, memur mu?»; ne var ki bakışı, dönüp dolaşıp, ister istemez divana takılıyordu.

Mutfak kapısı açıldı; tek başına anne göründü: Gözlüklerini çıkarmış, mahçup, elinde evirip çeviriyordu.

«Kusura bakmayın... Bu saatlerde troleybüsler ağız ağıza dolu olur, sonra öyle bir trafik var ki... Genellikle sekizde çıkar, çıkar ama, Buenos-Aires alanında bir kahveye uğrayıp televizyon seyreder arada: Onlarınki ikinci kanalı da alıyor... Eğer kooperatiften geliyorsanız, kocamın bu işte bir kusuru yok, inanın.»

Giulio atılıp, kooperatiften falan haberi olmadığını açıkladı: Başka sebeplerle geliyordu.

«Peki, neymiş öğrenebilir miyim? Hem Rosario'nun benden gizlisi yoktur.»

«Kötü bir haber değil, endişe etmeyin.»

Artık kızı falan düşündüğü yoktu, mutfak kokan bu saf kadını, meraklandırmamaktı dileği.

Nitekim kadın rahatlamışcasına içini çekti ve seslendi içeri:

«İvana.»

Gülümseyerek ekledi.

«Kızım.»

Sonra yeniden çağırdı:

«İvana...»

Kız, hemen geri çekmeye hazır, başını kapının pervazından içeri uzattı.

«Gel» dedi anne, «Bay kooperatiften değilmiş, söylediğine bakılırsa...»

İvana, pembe beyaz kareli bir önlük takmıştı önüne; bu, küçük kızlara özgü garip kılık bedeninin girinti çıkıntılarını daha kışkırtıcı bir hale sokmuştu. Giulio'ya bakmaktan kaçınarak, isteksizce ilerledi.

«Anladığım kadarıyla, iyi haberler bile getirmiş.»

Kız susmakta inat edince de sordu:

«Sen ne dersin?»

Giulio, pişmanca hafiften gülümsedi.

«Haberin,» dedi, «hiç önemi olmayabilir... Görüşe göre değişir elbette.»

«Para meselesi mi?» diye soruşturdu anne.

Olumsuz karşılık aldığında, sönüyormuş gibi bir «Hmmm» dedi.

Bu arada, Giulio kıza dönmüş, yaptıklarını etiklerini sormaya başlamıştı.

«Küçükhanım çalışıyor mu?»

«On yedi yaşında. Fazla gelişmiş olduğu için herkes daha büyük sanıyor; kaynanama çekti... Şu sıra, steno-daktilo kurslarına gidiyor, her gün dört saat: Daha yeni döndü, evet yeni döndü. Ama, korkarım ki pek çok steno bilen daktilo var. Bir şeyler yapabilecek mi, ne dersiniz bayım?»

«Kuşkusuz... Yeter ki istesin...»

Kelimelerin üzerine basmıştı. Aklını bulandı-

ran bu isteğe rağmen, bilinç adına kafasında ne kaldıysa, işi fazla ileriye götürmemesini emrediyordu: Yamaç kaygandı; dibe kadar yuvarlanmak vardı işin içinde; ne var ki dipte İvana'nın bedeni duruyordu, ancak o zaman dokunabilecekti ona.

«Babamı niçin görmek istiyorsunuz?» diye sordu kız birdenbire. «Ne söyleyeceksiniz ona?»

Bakışındaki yoğunluk, bu sert ve mağrur bakış, hafif bir şaşılık veriyordu gözlere.

Korkmuştu kız. Ama neden? Giulio kestiremiyordu bunu, ayrıca aldırış ettiği de yoktu: Yeter ki İvana, buralara kadar peşine düşmesi yetmiyormuş gibi, şimdi bir de anasını aldatmaya kalkıştığını söylemesin. Karşılık verdi kıza:

«Affedin beni, kişisel bir sorun.»

Aynı anda, kilitte dönen bir anahtarın tıkırtısı duyuldu.

«İşte,» dedi anne.

Koltuğunun altında okkalı bir paket, kısa boylu tıknaz bir adam belirdi kapıda.

«Rosario» dedi kadın, «seni bekleyen bir bay var burada.»

Ve adamın, hiç bir şey söylemeksizin durduğunu görünce:

«Yok, yok» dedi, «kooperatiften değil. Orayla bir ilgisi yok. İyi haberlerle gelmiş üstelik.»

Sonra kızı çağırdı yanına, iki erkek yalnız kaldılar.

Giulio, yapmacık bir pişkinlikle, gülümseyerek kalkmıştı yerinden. İvana'ya bir kerecik daha bakayım demişti, ama muhasebeci çoktan elindeki paketi bırakmış kendini tanıtıyordu:

«Bendeniz Scarapecchia. Ne arzu etmiştiniz?»

Bu dazlak kafalı ufak adamın, avını kollarcasına bakan yuvarlak, canlı gözlerinden tedirgin olan Giulio, sahte bir isim vermeye cesaret edemedi.

«Broggini,» dedi, —elini, berikinin tedbirle sıkacağı elini uzatırken— «Avukat Broggini.»

Muhasebeci bir koltuk gösterdi.

«Buyrun. Ben oturmayacağım. Çünkü...»

Bu yabancıyı ta evine kadar getiren nedeni öğrenmekte, kendinde yerden göğe kadar hak gören Scrapecchia'nın amansız bakışı karşısında, Giulio biraz duraklayarak da olsa, şöyle demek zorunda kaldı:

«Hanımınıza da açıklıyordum... Ya da açıklamak üzereydim... bir anket için geliyorum.»

«Anket mi?»

Bu söz, muhasebecinin hoşuna gitmemiş olacaktı ki, karısı sanki kendisini tuzağa düşürmüş gibi, mutfaktan yana baktı.

«Yanlış anlamayın. Gazeteyle ilgili bir anket. Referandum diyelim isterseniz.»

Kendisini sıkıntıdan kurtaran bu fikri bulduğuna memnun, devam etti konuşmasına Giulio.

«Haftalık bir dergi için bazı ana bilgiler topluyoruz...»

Beriki, soğukça, kesti sözünü:

«Affedersiniz ama, avukat mısınız siz gazeteci mi?»

«Şeyyim.. temsilcisi olduğum grup... bir kamu oyu yoklamasına girişmiş olan grup bakımından...»

«Benim hiç bir fikrim yok,» diye kesip attı Scarapecchia. «Ayrıca, bir fikrim olsaydı bile, size

söylemezdim onu. Bunun dışında, gazetecileri de avukatları da hiç sevmem.»

Ceketinin düğmelerini ilikleyişi, konuğuna yol gösterir gibilerdendi.

İvana'yı, o gece yeniden görmek umudunun uçup gitmesi bir yana, kapının dışına konmak, gelecek için de hayra işaret değildi.

Giulio cesaretle doğruldu yerinden, muhasebeciye yalkaştı.

«Size gerçeği söylemem daha yerinde olacak: Yoklamaydı, referandumdu, anketti, bütün bunlar bahaneydi.»

Scarapecchia, dudağının ucuyla şöyle bir güldü.

«Zaten anlamıştım ben. Gördünüz ya. Neymiş o halde?»

«Kızınız.»

Suratını astı adam.

«Kızım mı? Kızım bu işin içinde ne arıyor?»

«Onunla dolaşmak için izninizi almaya geldim. Bugün böyle şey yok gerçi, başka yollar deneniyor. Davranışımı modası geçmiş bulacaksınız biliyorum...»

«Peki ama, kızımı nerede tanıdınız? Adelina.»

«Karınızın bu işle bir ilgisi yok.»

«Yoksa olmalı... Zaten, kapının arkasında olduğuna bahse girerim. Hiç değilse gelip otursun.»

Bayan Adelina hemen daldı içeri, kendini savunmaya başladı:

«Bay, kooperatiften olmadığını söyleyince içim öyle rahatladı ki, başka şey düşünemez oldum. Ama yemin ederim, İvana'dan bir saniye olsun ayrılmadım. Ben burada, o orada. Sandalye getirdi. Yerimden bile kımıldamadım.»

Koca, kadını susturup. Giulio'ya döndü.

«Tekrar ediyorum, İvana'yı nerede ve ne zaman tanıdınız?»

«Onu tanımıyorum. Sadece sokakta gördüm, bir süre peşinden gittikten sonra birlikte yürümemize izin vermesini rica ettim.»

«Desenize kızımı, hani o, sokakta yanına sokulunan o biçim kızlardan sandınız.»

«Gençlik...» diye söze karıştı bayan Adelina, arayı bulmak için.

Giulio ise direndi:

«Kesin olarak hayır. Zaten, cevap vermek şöyle dursun, yüzüme bile bakmadı, şaşmadı yolundan. Ben de peşine düştüm.»

«Mavi elbisesi vardı üstünde değil mi?» diye sordu anne.

«Farkında değilim. Beni altüst eden, her şeyden önce o saflığı oldu: Bugün, artık, genç kızlarda bulunmayan o masum bakış. Aşağıda bir kere daha yanaştım yanına: Beni yerime mıhladı. İster inanın ister inanmayın, hoşuma bile gitti bu: Belki burada kalmama yol açan da budur. Sanki... nasıl demeli? Büyülenmiştim. Hani kadınlar vardır, bir denersiniz, baktınız olmadı, hadi başkasına... Bu seferki öyle değildi, başeğmem imkansızdı. Üstelik nasıl biriyle karşılaşacağımı da bilmiyordum... İsminizi, zili çaldığım sırada kapının üzerinde okudum.»

«Söyleyin, söyleyin: Onu yalnız bulacağınızı sanıyordunuz.»

«Rosario...» diye çıkıştı anne. «Sen de fesatlık ediyorsun, ha...»

«Olsun,» dedi Giulio, «öyle olsun. O zaman, bayanı görünce, affedersiniz yanlış gelmişim diye-

bilirdim, ertesi gün küçükhanımın yolunu bekler, ya da bir mektup gönderirdim ona. Oysa, açık kartla oynadım.»

«Peki, yoklama, anket n'oluyor?»

Giulio kollarını açtı iki yana:

«Kısaca utangaçlık.»

Anne, hoşlanmış seyrediyordu onu:

«Kötü bir niyeti olmadığını hemen anlamıştım zaten...»

Kadının dokunaklı konuşması Giulio'yu coşturmuştu.

«Niyetimin ne olduğunu o sırada da bilemiyordum ya, şimdi hiç bilemiyorum. Bu karşılaşmanın olağan bir karşılaşma olmaktan çıktığının farkındayım, yalnız. Demek istediğim, her gün değilse de, arada bir, gelip küçükhanımı görmek istiyorum: İzin verirseniz elbette. Onunla dolaşmaya gelince: Tutumunuzu bilemediğim için...»

Muhasebeci Giulio'nun sözünü kesti:

«Bir kere ben Gatanzaroluyum, ikincisi de erkekleri tanırım. Diyeceğim; tahmin ettiğiniz gibi... İsminizi bir tekrarlar mısınız, lütfen?»

«Broggini, Giulio Broggini.»

Cüzdanını çıkardı.

«Çok yazık, kart almamışım yanıma.»

«Önemi yok,» dedi anne gülümseyerek. «Kibar insanlar arasında...»

Ama kocanın dediği dedikti:

«Çalıştığınız yer...»

«Avukat Angeletti'nin yanındayım.»

«Bekarsınız değil mi?» diye sordu kadın usulca. «Ailenizle mi yaşıyorsunuz?»

«Ne yazık ki ailem falan yok...»

Giulio, sözlerini «Yetimim...» diye tamamlar-

ken, annenin şaşkın ve ters bakışlarının üzerine dikildiğini hissetti.

«Yetimim.»

Bir sessizlik oldu. Bir pişmanlık suskunluğu.

«Demek oluyor ki,» diye sözü aldı muhasebeci, «yalnız yaşıyorsunuz.»

«Öyle. Daha doğrusu, üstad Angeletti, yazıhanede kalmama izin veriyor...»

İvana'yla kaçamak buluşurum umuduyla, oturduğu yeri söylemek istemiyordu: Bereket versin, evinin telefon numarası telefon rehberinde de yoktu.

«Kiralar yanaşılır gibi değil,» diye devam etti açıklamasına, «hele insan bir kenara üç beş kuruş ayırayım derse... Düşünün, daha bir araba bile edinemedim. İşte, bu kadar, söyleyeceğimi söyledim.»

Scarapecchia bir an ne yapacağını bilemeden öylece durdu, sonra:

«İvana,» diye seslendi.

Giulio kapıya döndü:

Genç kızı yeniden görecekti, üstelik babası sırf o görsün diye içeri çağırıyordu kızı.

İvana girdi içeri, önüne bakıyordu: Sağlam ve dolgun vücudu kırık dökük lükten uzaktı.

«İvana,» diye söze başladı baba ciddi bir sesle, «bu bay sokakta peşine düştüğünü itiraf etti, davranışından ötürü kendimi tebrik etmeliyim. —Eliyle Giulio'yu gösterdi kızına, tanıştırırcasına.— Tebrik etmeliyim, çünkü bay Broggini'den yeterli bilgiyi aldım. Şimdi bizden, arada bir gelip seni görmek için izin istiyor.»

«Niçin görecekmiş?»

«Çünkü, bunda bir kötülük görmüyorsan, sana kur yapmak istiyor.»

Kız, bir şey söylemeden, gözünün ucuyla Giulio'ya baktı.

«Bunlar, bugün kullanılmayan sözler gerçi,» diye devam etti muhasebeci, «ama eninde sonunda...»

Anne atıldı:

«Oturur çene çalar, birbirinizi tanırsınız. Eh, bakarsın kanınız kaynar birbirinize. Ne zararı var.»

İvana omuz silkti.

«Pekâlâ, gelsin.»

GİULİO, ertesi gün kıza, —orta halli göstermişti ya kendini—, orta halli bir erkeğe yakışan bir buket çiçek, iddiasız bir çiçek demeti gönderdi: Yedi tane kan kırmızısı gül. Teşekkür için telefon etmelerini bekliyordu, ama telefon falan eden olmadı; İvana'nın bir daha onu görmek istemediği kuruntusuyla kırk sekiz saat geçirdikten sonra, kendisi telefon etmeye karar verdi. Anne, candan karşıladı Giulio'yu, çiçekleri pek beğendiklerini, her gün suyunu tazelemeye özen gösterdiklerini söyledikten sonra, Giulio'nun kendisini davet ettirmek için ağız yapmasına kalmadan, çağırdı onu:

«Şöyle bir merhaba demek için neden uğramıyorsunuz? İvana yedide kurstan dönüyor.»

Böylece Giulio, arabasını Amati binasının önünde bırakıp, Po sokağını izleyerek, ilk kez İva-

na'nın evine giden yola koyuldu. Girintili çıkıntılı bir bedeni sıkı sıkıya saran açık renk bir elbisenin hayaliydi onu güden, bir yıldız gibi. Kahveyi gördü yeniden, kasabın tezgahını İvanaların sokağında, bahçelerden yükselen ıslak toprak ve çimen kokusu genç kızın anısını canlandırdı içinde, sabırsızlığı arttı; öyle ki, bir ara, Scarapecchiaların kapısını çalar çalmaz, annenin, kendisini doğru, İvana'nın yatağa uzanmış, konuğunu karşılamaya hazır beklediği bir odaya götüreceği bile geçti aklından.

Oysa İvana evde değildi. Bayan Adelina, kocasının işinden çıktıktan sonra, o her zaman uğradığı kahvede yine televizyon seyredeceğini söyledi: Yani, Giulio uzun uzun, istediği kadar oturabilirdi. Çalar saate bir göz attıktan sonra da kızının bu kursları pek de istemeyerek izlediğini açıkladı:

«O ellerle... düşünebiliyor musunuz... O canım elleri yazı makinelerinde mahvetmek... İnanın evde hiç bir şey elletmem ona: Bir yatağını düzeltir, o kadar.»

Saat sekizi geçerken İvana geldiğinde, Giulionun canına tak etmişti; annenin, kızın güzelliklerini birer birer sayıp dökmesi, içindeki isteği daha da kamçılamıştı. İvana, Giulio'yu görünce, sanki bir anlaşma yüzünden bu adamın varlığına katlanmak zorundaymış gibi, kısaca «Haaa...» dedi ve salına salına çıktı odadan.

«Biraz serinlesin,» dedi bayan Adelina.

Sonra yanyana iki iskemle koydu, kendi de gidip biraz öteye yerleşti.

İvana, çok geçmeden, kareli önlüğüyle çıkıp geldi. «İşte buradayım...» der gibiydi. «Şimdi, ne

yapayım, ne istiyorsun?» Yarı ürkek, yarı utanmaz bakışlarından, zamanından önce gelişmiş bir çocuk olduğu anlaşılıyordu, yeni buluğa ermiş bir kızdı daha. Elbisesi, ilk geceden daha da dardı sanki, iki günden bu yana dolgunlukları daha da bir artmış mıydı nedir?

«Otursana,» dedi Giulio, «yorgun olmalısın.»

Odanın ortasındaki iskemlelere oturdular: Öyle ki, yakında insanın sigarasını koyacağı bir sehpa bile yoktu.

«Senli benli konuşmam canını sıkmıyor ya?»

İvana omuz silkti.

«Bağışla, içimden öyle geldi. Bugün öğleden sonra neler yaptın bakalım?»

«Hep aynı şey; o söyler, biz yazarız.»

«Neler söyledi, peki?»

«Onu mu tutuca'm aklımda... Çıkar çıkmaz, hepsi uçar gider aklımdan.»

«Aferin sana... Kusursuz bir daktilo kızdan beklenen de budur. Makine gibi, hiç bir şeyi hatırlamamak.»

Giulio'nun bu denli ilgisine şaşıran kız ona dönmüştü; ve Giulio işte o zaman İvana'nın, budala olmak şöyle dursun, leb demeden leblebiyi anladığını farketti.

«Ne güzel eller bunlar» dedi o zaman, ellerinden birini nazik bir hareketle avuçlarına alarak.

Kız elini çekmemişti, karşısındaki manikürcü ya da doktormuş gibi, bıraktı evirsin çevirsin... İvana'nın elleri hem çocuksu, hem de kadınlaşmış görünüşleriyle, gerçekte insanın duygularını gıcıklayan bir güce sahiptiler. Beyazdılar bir kere, oldukça da uzun ve etli. Gittikçe incelen parmakların ucunda, bir kat sedef cilâyla canlandırılmış

kusursuz tırnaklar, badem gibi yuvalarına yerleşmişlerdi. Başka bir özelliği de, havanın iyice sıcak olmasına rağmen, tenin serinliğiydi. Giulio, bu hareketsiz eli büyük bir haz duyarak tutuyordu avuçlarında; onu okşuyor, sıkıyor, içindeki ateşi sanki böyle duyurmak istiyordu kıza.

Daha sonraları, kızı her görmeye geldiğinde, işte bu yol, Giulio'nun isteğini anlatmak için başvurduğu en iyi yol oldu. Kelimeden yana oldukça cimri sayılan İvana'nın hiç bir şeyle ilgilendiği yoktu. Hayata bile, kendisinin de bilemediği belki de çekinilmesi gereken bir nedenle bağlıydı, çevresi üzerine en küçük bir yargıda bulunmuyordu.. İvana'yla şöyle oturup da karşılıklı konuşmak kolay değildi; Giulio'nun sorduklarına, çoğu zaman işaretle karşılık vermekle yetiniyordu, hayır diyeceği zaman başını biraz dikiyor, kuşku ya da kayıtsızlığını bir omuzunu silkerek belirtiyor, bir şeye razı olduğu zaman da boynunu biraz öne uzatıyordu, kadere başeğiyormuş gibi.

Bu tutumun pek de hoş bir yanı olmamasına rağmen, Giulio, sormaktan, kızın alışkanlıklarını araştırmaktan usanmıyordu. Bir akşam şunu sordu:

«Dans etmeyi sever misin?»

«Hayır.»

«Niçin?»

«Babam, erkek çocuklar uslu durmazlar der. Sonra, bugünün danslarına insanın tipi de uymalı..»

«Okumayı sever misin?»

İvana «N'oluyorsun kuzum?» der gibisinden kaşlarını kaldırmıştı. Gecelerini televizyonunun önünde geçiriyordu, ama yeğlediği bir program

yoktu: «Hepsini seyrederim.» Sinemaya pek seyrek gidiyordu; babası, annesi yanında olmadan yollamıyordu bir kere, annesi de her zaman yorgundu.

«Bugünlerde hep birlikte gideriz,» diye vaadetti bayan Adelina. «Şöyle eski Romalılar üzerine bir film oynasın hele, bayılırım. Bay Broggini'den bizi davet etmesini isteriz.»

Aslına bakılırsa, bayan Adelina, Giulio'nun umduğu gibi, işleri kolaylaştırmak için hiç de gayret göstermiyordu. Başka bir yerlere bakınarak, onlardan ayrı oturuyordu gerçi; ama her an döndürebilirdi başını. Arada bir, odadan çıkıp onları yalnız bıraktığı da olmuyordu değil, ne var ki öyle çabuk dönüyordu ki, Giulio kızın üzerine atılayım dese bile —büyük bir hata olurdu gerçi bu— işi sonuna erdiremezdi.

Böylece, her akşam Alpi sokağını boyluyordu Giulio. Tutku haline varacak bir isteğe kapılmakta olduğunu düşünerek gündüzleri, kendi kendine bu işten vazgeçeceğine söz veriyor, ama, saat altıya yaklaşırken, daha fazla dayanamayıp, gittikçe huysuzlaşıyor sonunda «Bıktım artık..» diye haykırarak, sekreterini, yardımcısını yolluyordu bürodan. Yollamasıyla telefona yapışması ve bayan Adelina'yı araması bir oluyordu.

Muhasebecinin dönüşüne kadar uzayan bu ziyaretler boyunca Giulio, yatılı bir okulun görüşme salonundaymış ya da daha çok, hani şu gençlik yıllarında dadandığı en ucuzundan o biçim evlerin oturma odasındaymış gibi, İvana'nın yanıbaşında oturuyordu. Oturuyordu ya, artık değişmişti işler; bir kere, mevsim ilerledikçe giderek incelen giysilerin izin verdiği ölçüde, gözlerinin önüne getirdiği o bedeni, nasıl okşayacağını düşlemekle

yetinmek zorundaydı. İvana, bütün bu bakışların, Guilio'daki bu karmakarışıklığın farkında değilmiş gibiydi. Ama beriki, annenin giriş çıkışlarını kollayarak, kolunu şöyle genç kızın omuzuna atmayagörsün, hele dizin üzerine rasgele koyduğu elini biraz yukarılara çıkarmasın, bir karasineği kovarmışcasına, itiyordu onu.

Bayan Adelina her akşam, üç sefer ayrılıyordu yanlarından. Bunların birincisi kahve pişirmek içindi, ama yirmi dört saatlik bir uzaklaşmadan sonra İvana'yla yeniden senli benli olmak zorunluğu duyan Giulio, bu fırsattan faydalanamıyordu pek. Az sonra, bayan Adelina akşam yemeğiyle uğraşıyordu, ne var ki birdenbire girip büfeden bir şey alabilirdi, nitekim almıştı da. En uygun fırsat, sonuncusuydu, saat tam sekizde telefonun çaldığı, bayan Adelina'nın «Raffaele'dir bu...» diyerek telefonu açmaya gittiği sıralar.

Bayan Adelina kocasından çok kaynıyla öğünüyordu, lâmı cimi yoktu; ikide birde ondan söz ediyor, öğütlerine yerden göğe kadar hak veriyor, hattâ onun tepkilerinden çekiniyordu da. Telefonda uzun uzadıya konuşuyorlar ve İvana, onlar konuştukları sürece, sinir içinde, dönüp dönüp, annenin alçak sesle çene çaldığı koridora bakıyordu.

Bir akşam girişteki çıngırak, işaret verircesine üç kere çaldı. Bayan Adelina, kapıyı bütünüyle kapamadan, dışarı, kapı eşiğine çıktı. Sonra, Raffaele amcanın köyünden gönderdiği, turfanda sebze, meyva ve koca koca günlük yumurtalarla dolu bir sepetle döndü.

«Gelsene buraya.. Göstersene..» diye sevinçle haykırdı İvana.

Her zamanki halinden sıyrılmıştı; gülümsü-

yordu. Giulio, İvana'nın gülümsemesinde hafiften bir bayağılık sezdi, ama bu, —küçük kentsoylu eğilimleri gösterdiği ya da kültür eksikliğini ortaya seren deyimler kullandığı zamanlarda olduğu gibi— kızın, üzerindeki etkisini eksiltmedi hiç. İvana'nın yiyeceklere saldırması bile dokunmuyordu Giulio'ya. Çoğu zaman bir kutu çikolata getiriyordu ona: İvana, kutuyu hemen açıyor, bilgiç bilgiç bir tane seçip, Giulio «Nasıl güzel mi?» diye sorduğunda, ağzı dolu onaylıyordu.

Sözü kısa kesmesi, asık suratına, her şeye, herkese karşı gösterdiği soğukluğa yakışıyordu. Giulio, bu görüşmelerin kızı etkileyip etkilemediğini, hattâ canını sıkıp sıkmadığını anlayamıyordu: Yoksa bu ağırdan alan tutum, annenin dediği gibi, özellikle Güneyde yaygın olan türden cicilik miydi: Bayan Adelina'ya bakılırsa, geç gelmesi bile, İvana'nın kendisini arzulatmak için başvurduğu başka bir numaraydı.

Giulio, bıkmak usanmak bilmeden boyuna soruyordu:

«Denizi sever misin? Ostai ya da Fregene'ye götüreyim mi seni?»

Bir defa da olsa razı oldu İvana:

«Olur, ama mayo gerekli.. Küçücük küçücük fistolu bir tane gördüm, mavi..»

«Nerede? Söyle. Koşup alayım.»

Çenesiyle annesinin iznini almak gerektiğini belirtti. Ama karşı çıktı anne:

«Bir erkekten kabul edilemeyecek hediyeler vardır. Mayo da bunlardandır.»

Bir anlığına yüreklenen genç kız, yeniden suskunluğuna döndü. Plaktı, sinemaydı, resimli roman ya da gençliğin baştacı ettiği kişiler üzerine

türlü dedikodulardı; bütün bunlara, yaşıtlarının meraklarına yabancıydı; yiyeceğe, bir de süse ilgi duyuyordu, o kadar.

«Pek neşeli değilsin,» dedi Giulio, düşüncesini saklamadan. «Beni gördüğüne memnun olmuyormuş gibi, gülmüyorsun hiç.»

«Burdayım ya?»

«Peki ama, arada beni düşündüğün oluyor mu? Tut ki, yatağında yanıbaşındayım, ister miydin?»

«Beni yatakta hep sıcak basar.»

Giulio, bu sözleri duyunca, annenin birkaç akşam önce verdiği bir sırrı hatırlayıverdi: «Kadınca numaralar bilmiyor daha.. Düşünün bir kere, çıplak yatıyor hep.»

GİULİO, tasarısını sonuna kadar götürmeye kararlıydı ya, yine de keyfi kaçıktı: Sinirleri yer yer kopmuştu nerdeyse, sanki kişiliği bile çökmek üzereydi. Yazıhanedeki bir terslik, bir trafik aksaklığı, herhangi bir saçmalık, zoraki serinkanlılığından sıyrılıp öfkeye kapılmasına yetiyordu.

Giulio'yu en çok tedirgin eden, sessizlik ve yanında çalışanların çekingenliğiydi. İlk zamanlar Angeletti, falan ya da filan müvekkille bizzat kendisinin görüşmesi gerektiğini hatırlattıktan sonra, sormuştu: «Nasıl? Bugün de mi çıkıyorsun? Nereye gittiğini bilebilir miyiz?» Kaçmak, ama öyle ters bir cevap vermişti ki, bundan böyle kimse tutup da, ne olursa olsun, bir şey soramıyacaktı ona. Şakalaşmalar, gülümsemeler, yerlerini, yavaş yavaş, saygılı bir tedbirliliğe bırakıyorlardı. Ve Giu-

lio bir zamanlar, istediği kadar bekâr kalmaya kararlı olduğunu açıklamış olsun, yazıhanedekilerin hepsi kırkın eşiğinde serüvenden usandığını, evliliği kabullendiğini anlıyorlardı.

Öte yandan Giulio, yalnızca ikindi buluşmaları için çıkar olmuştu. Çoğu zaman önemli bir müvekkili beklediği sıra ya da tam bir toplantıdan önce, «Kafamı toparlamak için şöyle bir dolaşayım..» diyerek fırlıyor ve saatlerce yok oluyordu.

Şehrin güzelliklerini içine sindirmek isteyen istekli bir turist gibi, ağır adımlarla yürüyor, evlerin güneşte bir kere daha pişmiş kırmızı cephelerini uzun uzun seyrettikten sonra, gazete bile almaksızın bir kahvenin taraçasına oturuyordu.

«Gazetelerde ne var ki zaten: Cinayet, dolandırıcılık, şantaj, adam kaçırma; sağduyu sahibi biri çıkıp da dosyayı kenara atana kadar sürüyle yararlı insanı battal edecek zimmet ihbarları, atom savaşı tehdidinden ise hiç söz etmemeli: Savaş bir patlarsa hepimizin hali duman; tamam, tamam ama bakalım kader ne gösterir..» İçinden hayat güzel diye geçiriyor, kendi çevresinden birinin içmek cesaretini asla gösteremeyeceği, hani şu demirhindiydi, portakal suyuydu, o gibilerden bir şurup ısmarlıyor, üstelik bir de kasata getirtiyordu. Gönlünce hayale kaptırabilirdi kendini artık: Yaratma gücünün aralıksız çalışarak doğurduğu, rüyadaki gibi biraz bulanık biraz dalgalı da olsa, akıl karıştıran hayallere. Bereket versin, arada yanıbaşındaki bir müşteriyi dinliyormuş, onun sorunlarıyla ilgileniyormuş gibi yaparak, tedirgin edici bir bölünmeye yol açsa da, İvanayı, İvana'nın bedenini düşünmekten sıyrılıyordu.

Bu gezintiler Giulio'ya, her gün tekrarlanan

ziyaretler için götürülecek armağanları almak fırsatını da veriyordu. Şaşkın, o vitrin senin bu vitrin benim dolaşıyordu. İvana isteklerini belli etmiyordu hiç, şöyle can attığı bir şey yoktu. Giulio elindeki paketi uzattığında sevinmezdi bile, uzatılanı, bir tanrıçaya sunulması gereken adakmış gibi alırdı.

Giulio yine de, bu alışverişleri yaptığı kadarıyla bir heyecan duyuyordu içinde; bu heyecan, elinde ipek gibi hışır hışır bir kağıda sarılı paketle mağazadan çıkarken yatışıyordu ancak. Paketini, gidip arabasının gözüne saklıyor, ondan sonra dönüyordu yazıhaneye. Böyle olunca da, geç kalıyordu hep: Ya müvekkili gitmiş oluyordu ya da toplantı sona ermiş. Yazıhane, pahalı mağazaların bulunduğu Condotti sokağına da, İspanya alanına da fazla uzak sayılmazdı; sayılmazdı ama, İvana'nın en çok beğeneceği şeyler, nedense, özellikle Po sokağında bulunurmuş duygusunu uyandırıyordu Giulio'da.

Kuyumcu dükkânlarının vitrinlerine takılıyor, ama eşikten içeri adım atmıyordu: Sahip olmaya karar verdiği şeyi bir an önce ele geçirmesini sağlayacak olsa bile, bunları satın almaya niyetlenmek, Scarapecchia'ya gerçek mali gücünü açıklamak, kendi kendini elevermek olurdu.

Sonra bakalım, bir şeye bu kadar çabuk sahip olmak zevkli olacak mıydı; kavuşamamanın kat kat arttırdığı heyecan, amacına bir kurdun adımlarıyla yaklaşmak daha hoş değil miydi? İvana, ona güvenemiyor muydu nedir, gün boyu ne yaptığını hep saklıyordu Giulio'dan. Giulio, ne yapmış etmişse de, kızın steno-daktilo kursları için nereye gittiğini öğrenememişti. Bir akşam, annenin bir

an ortadan kaybolmasından yararlanıp, sordu soracağını:

«Okulun nerede olduğunu bir bilsem, yarın gelir taksiyle alırdım seni. Hem otobüs derdinden kurtulurdun, hem de daha uzun bir arada kalırdık.

İvana başını dikti.

«Olmaz,» dedi.

«Neden olmazmış?»

«Çünkü babama, gittiğim yeri sana söylemeyeceğim konusunda söz verdim. Hep annem olacakmış yanımızda, öyle dedi.»

«Peki ama ne kötülük var bunda.. Doğru buraya geleceğiz. Sen yolun köşesinde inersin, ben beş on dakika sonra gelirim.»

Başını salladı.

«Olmaz, yemin ettirdi.»

«Böyle yeminler sevdalıları bağlamaz.. Üstelik aramızda küçük bir sırrın olması iyi bile olur.»

İvana, razı olacak gibi değildi.

«Babam, ne yapar yapar öğrenir. Her yaptığımı bilir o: Bir kız arkadaşımla dondurma bile yiyemem ondan habersiz. Peşime adam koydu garanti, bakalım ne yapıyorum, öğrenebilsin diye.»

Giulio gülmeye başladı:

«Müthiş bir örgüt kurması gerek bunun için.. Bu da ona biraz pahalıya patlar..»

«Patlamaz, patlamaz: Tonton, becerir bu işi.»

Başını, fotoğraftaki jandarmaya çevirerek tamamladı sözlerini İvana:

«İçişleri bakanlığındadır o, önemli biridir.»

RAFFAELE AMCA Hazretleri, yalnız odanın duvarında değil, Scarapecchiaların bütün hayatında yer alıyordu. Bayan Adelina telefon konuşmalarından sonra, sık sık, kaynından aldığı talimatın sözünü ediyor, söylenenleri titizlikle yerine getiriyordu. Bir akşam şöyle dedi:

«Raffaele tenbih etti: Kooperatiften gelen olursa, Rosario'nun burada olmadığını, benim de hiç bir şeyden haberim bulunmadığını söyleyecekmişim.»

Giulio, daha ilk günden, ikide bir sözünü ettikleri bu esrarlı işin aslını öğrenmek isteyebilir, hiç olmazsa, bayan Adelina'ya ne de olsa avukat olduğunu hatırlatabilirdi. Ne var ki gerçek kişiliğini, Scarapecchialarda takındığı kişiliğe karıştırmak, onlarla başka ilişkiler kurmak niyetinde de-

ğildi. Bugüne kadar görüp duyduklarından, bir ailenin ne denli büyük bir zorlukla oluştuğunu keşfediyordu: Refah ve eğitim olsun, karşılıklı saygı, fikir özgürlüğü olsun —kendi babası evlilik hayatını işte bu temeller üzerine kurmuştu— İvana'nın ailesini bir araya getiren, karşılıklı küçümsemeye dayanan ahlâk kurallarının, açlığın, devamlı tetikte durmayı gerektiren ekonomik güvensizliğin yanında, öylesine güçsüz bir aile bağı meydana getiriyordu ki.. Beri yandan, Scarapecchiaların Raffaele amcayı böylesine önemsemelerine karşılık kısmen de olsa resmi bir hale dökülmüş olan ziyaretleri sırasında, bu amcaya hiç mi hiç raslamayışına şaşıyordu.

«Amca bize hiç gelmez,» diye açıkladı İvana.

«Beni sevdiğini biliyor mu bari?»

«Seni sevdiğimi de nerden çıkardın?»

Aslında kızın Giulio'yu sevdiğini gösteren tek belirti bile yoktu ya, Giulio'nun buna aldırış ettiği de yoktu. İstediği kadar âşıklara özgü bir dil kullansın, gerek kızın baygın bakışlarından, gerekse ikide bir sıkıştırmaya kalkışmasından aradaki ilişkinin gerçek yanını pekâlâ anladığına, üstelik onun da numara yaptığına inandırmıştı kendini.

Bunun böyle olduğunu, kısa zamanda anladı. Bir akşam İvana'nın yanında oturduğu sıra, kapının aralıksız çalındığını duydular. Kendi düşüncelerine dalmış olan anne, hemen kalktı yerinden; eliyle, ses çıkarmadan kendisini izlemelerini işaret ederek, sandıktı, valizdi bir sürü fazlalık eşyanın yığılı olduğu bir sandık odasına tıktı onları. Kapıyı kapatırken de:

«Aman ışığı yakmayın,» diye tenbih etti.

Koyu mavi kağıt yapıştırılmış küçük bir pen-

cereden, savaş zamanlarındaki gibi, hafif bir ışık giriyordu içeri.

«Kooperatifden mi?» diye sordu Giulio.

İvana, belli belirsiz bir hareket yaptı.

Zil yeniden duyurdu kendini, daha bir ısrarlıydı bu kere; ardından, «Bu ne bu böyle.. Bu ne acele..» diye söylenerek kapıyı açmaya giden bayan Adelina'nın, çıt diye televizyonun düğmesini açtığı duyuldu.

Gürültülü bir müzik, ziyaretçileriyle yaptığı konuşmayı bastırmıştı.

Giulio'nun, İvana'nın hemen yanıbaşında, daracık bir yere kapatılmasına yol açan bu terslikten bir şikayeti yoktu. Hemen kıza sarılmaya kalkıştı, İvana eli ağzında, şöyle bir geriledi.

«Yoo, bak bu olmaz.»

Müzik devam ediyordu. Giulio yeniden saldırıya geçti ve İvana yeniden öfkeyle itti onu, sonra duvara döndü yüzünü. Ummadığı bu fırsatı kaçırmak korkusuna kapılan Giulio, kendini kaybetmişti. Elleri İvana'nın bedenine uzandı; onu okşuyor, hep asık duran yüzünü göremediği için, ellerini, ilk olarak arzusunu uyandıran fırlak kalçalar ve sırtta alabildiğine dolaştırıyordu. Sarıldı kıza, yarım yamalak kucakladı, göğüslerini sıktı. İvana yardımcı olmuyordu ona, olmuyordu ama kaçmaya ya da kendini savunmaya yeltendiği de yoktu. İşte o zaman Giulio yavaşça kızın etekliğini kaldırmaya başladı ve Tanrı bilir, televizyonun birden susmasıyla birlikte, önce bayan Adelina'nın ayak sesleri, arkadan kapının açılması Giulio'nun aklını başına getirmeseydi, ne işlere girişecekti: Üstelik İvana bir anlatmaya başlarsa, bu suratla olanları inkara bile kalkışamazdı.

Oysa genç kız ağzını bile açmadan gitti, yerine oturdu, bayan Adelina, canı iyice sıkkın bir koltuğa bıraktı kendini:

«Onlardı ya,» diye içini çekti. «Soğuk terler döktüm. İçimden boyuna, gördün mü başımıza geleni, ister misin, Rosario çıkıp geliversin, diye geçiriyordum. Derken aziz Antoine geldi aklıma, ona koca bir mum, kiloluk bir mum adadım; iki dakika geçti geçmedi, çekip gittiler.. Mucize yani bu.. Sakın bunları babana anlatayım demeyesin, sakın; anladın değil mi? Bak, hâlâ bacaklarım titriyor.»

«Bir kahve yapayım sana,» dedi İvana, sakin.

Az önce sebep olduğu taşkınlığın farkında değil gibiydi.

Bu arada, anne af diliyordu boyuna:

«Sizin için çok üzüldüm, üstad. Ne kadar ayıp oldu..»

Zevkten dört köşe olmuş Giulio, kadına, kendisine ailedenmiş gibi davranmaktan çekinmemesini söyledi. Bayan Adelina derin bir iç geçirdi.

«Eksik olmayın. Görüyorsunuz ya, kocam büyük bir haksızlığın kurbanı oldu..»

Bu sırada, kapı açılmış, muhasebeci görünmüştü.

«İvana nerede?» diye sordu, daha anahtarı kilitten çıkarmadan. «Dönmedi mi?»

Kız, elinde tepsi içeri giriyordu. Babasını görünce duraklar gibi oldu, sonra annesine yaklaşıp fincanı uzattı:

«Şeker koydum.»

Muhasebeci şaşırmıştı.

«Kahve mi içiyorsun, bu saatte?..»

Bayan Adelina kahveyi iki yudumda bitirip,

elinin tersiyle ağzını kuruladı ve aşağıdan alarak karşılık verdi:

«İşi büyütmek istemiyorum Rosario.. Şöyle bir fenalık geçirdim: Başım döndü, ama nasıl.. Adam-akıllı korktuk.. Değil mi, üstadım?»

Giulio, söyleneni onayladı, oyuna katılmaktan hoşlanmıştı.

«Ama, meraklanma sakın, zaten derdin bini aşmış, çileli adam.. Gün boyu evin içinde dön dolaş, yoruldum elbette, öyle ya biraz hava almaya, oyalanmaya ihtiyacım var..»

Sonra gençlerden yana dönerek tamamladı sözlerini:

«Yarın, sinemaya gideriz.»

GİULİO, ertesi gün, her zamankinden erken geldi: İvana'yla yeniden karanlıkta yanyana olmak düşüncesiyle kendinden geçiyordu. Yazıhanede, kendisiyle konuşulduğu sırada bile, bir akşam önceki sahneyi yeniden yaşamış, kendisini bekleyeni düşleyip durmuştu.

Bayan Adelina, seyrek saçları toplanarak bir tokayla tutturulmuş, sırtında siyah elbise, hazırdı.

«İvana, şimdi bitirir işini,» dedi. «Zaten ben de sizinle biraz yalnız konuşmak istiyordum. Bir şey söyleyeceğim.»

Giulio'nun rengi uçtu. «Hapı yuttuk» diye geçirdi içinden, sandık odası faslını düşünerek.

«Bu akşam,» diye söze başladı anne, «kiliseye gitmezsem olmaz, hem dün akşamki adağımı yerine getireyim, hem de ayinde bulunayım istiyorum. Yani, sinemaya gitmem imkansız, ama sizi de bundan mahrum etmeye gönlüm elvermiyor.

Siz gidin, eğlenin güzelce, çıkışınızı beklerim ben.. İvana'yı ilk olarak bir erkekle yalnız bırakıyorum. Kocam bir bilse bunu, beni kapıya koyar. Bir Kalabriyalının kız evlada sahip olması ne demektir, işte bunu bilemezsiniz, üstadım. Söz verin bakayım bana..»

«Söz,» dedi Giulio.

Bayan Adelina'nın, böylesine beklenen bir özgürlüğü tanımadan önce, kızını teslim ettiği erkeğin nasıl biri olduğunu öğrenmek istemesi, genç bir kıza saygı göstermeyi bilen güvenilir bir erkek olup olmadığını araştırması olağandı.

Giulio, minnetini belirtircesine, kadının elini tuttu, dudaklarına götürürken mırıldandı:

«Şerefim üzerine söz veriyorum.»

«Şerefinizden yana bir kuşkum yok doğrusu, ne ki İvana'ya fena tutkunsunuz, eh, ateşle barut bir arada durmaz derler.. Bakın, kulak verin bana: Sözünüzde durmazsanız, nasılsa İvana her şeyi söyleyecektir. Hiç bir şeyi gizlemez benden, bilmiş olun.»

Giulio bu zamana kadar bayan Adelina'ya kanmıştı; kanmıştı ama, sandık odası faslı genç kızın suçortaklığına razı olduğunu göstermiyor muydu, böyle olunca da, ana babadan gizli buluşmalar yakındır demekti.

İvana, Giulio'yla gezmeye gideceğim diye pek özenmişti süsüne. Ten rengi, çiçekli muslinden basit bir elbise vardı üzerinde; yaka kapalı, yalnız kollar ortadaydı, ama ince kumaşın ardından omuz başları ve göğüslerin ayrığı bayağı ortadaydı. Öyle ki göğsün üzerine gelen çiçeklerin taç yaprakları arasında, koyu renkli, yuvarlak iki leke bile seçiliyordu. «İnsanın aklını başından alır bu güz

lik..» Tepeden tırnağa, Giulio'nun armağan ettiği Fransız parfümüne bulanmış İvana, kokular saçarak, sinirli bir hareketle, yine Giulio'nun hediyesi açık renk, uzun, deri eldivenleri giydi.

Bayan Adelina gülümseyerek:

«Ne o öyle üstad,» dedi, «ağzınız açık kaldı.. Hadi hadi, kızımı seyretmek, istediğiniz gibi keyif çatmak için çok zamanınız var nasılsa..»

Sonra kızına döndü:

«Omuzuna bir şey al. Ben çantanı getireyim..»

İvana'yla başbaşa kalınca, Giulio dayanamadı. Genç kıza sokuldu, gözlerinin içine baka baka, yarım yamalak seçilen o iki koyu renk lekeyi, gerçekliklerini anlamak istermişcesine, bir çırpıda parmaklarıyla yakaladı. İvana'nın çekilmesine fırsat kalmamıştı; yüzünü buruşturdu, kasıldı yüzü o kadar. Anne de dönmüştü zaten.

«Acele edelim,» dedi saatine bakarak. «Riviera'yı uygun gördüm, kilisenin hemen yanında.»

Dışarda, batmakta olan güneşin henüz gücünü yitirmemiş aydınlığında, İvana'nın giyimi öylesine göz alıyordu ki, Giulio, bir mahalle arası sinemasına gittiklerine şükretti içinden, hiç olmazsa eş dosta raslamak korkusundan kurtulmuştu.

«Arabam yok,» diye özür diledi, «bir taksiye bineriz.»

Acele adımlarla bahçeyi geçen muhasebeciyi, tam merdivenleri indikleri sıra gördüler.

«Sinemaya gidiyorduk,» diye haber verdi bayan Adelina. «Yemek yiyeceksen, hepsi hazır.»

Scarapecchia'nın yüzü pek iç açıcı değildi.

«Dönün,» dedi.

Karısının karşı çıkmaya kalkıştığını görünce:

«Dönün» dedim, diye tekrarladı.

Arkadan, kapıyı kapadıktan sonra:

«Siz kadınlar, arkaya geçin. Üstünüzü değişebilirsiniz, sinema falan yok. Üstad Broggini ile konuşacak bir çift lafım var.»

İki erkek yalnız kaldıklarında, yeniden başladı:

«Azizim, bu eve girişiniz, oldukça, evet öyle diyelim, oldukça garipti. Bununla birlikte, size güven duydum..»

«Evet n'oldu?»

Beriki atıldı:

«Bırakın da konuşayım.. Size güven duydum diyordum, evet. Kızımla dolaşmanıza izin vermeden önce pekâlâ yapabileceğim halde, hakkınızda kimselere bir şey sormadan evime kabul ettim sizi. Derken, bana anlattıklarınızın doğru olmadığını, tamamen yanlış olduğunu öğrenmez miyim.. Benim fesatlığım yoktur bayım, bunun cezasını da çekmişimdir hep. Hele şu son kooperatif işinde, neyse, bunu size anlatmak uzun sürer.. Bereket versin, kardeşim bana benzemez. Az önce, yazıhaneye telefon etti: 'Dinle beni' dedi, 'kızının hayranı, şu Broggini Giulio, aldanmıyorsam yetim olduğunu söylemişti değil mi? Oysa, ana babası sağ salim, Milano'da —cebinden bir kağıt parçası çıkarmıştı muhasebeci— Spiga sokağı 16 numarada oturup duruyor. Büyük göl kenarında bir de köşkleri var. Arabası olmadığına gelince, kendi adına kayıtlı, üstü açık siyah bir de Ferrari'si var.' Bu kadarla kalsa iyi: Bir avukatın yanında çalıştığınızı, geceleri yazıhanede yatmanıza izin verdiğini söylemiştiniz değil mi, oysa —yeniden kağıda baktı— avukat Angeletti'yi yanınızda çalıştıran sizsiniz, üstelik Marina Bossi ve Tilde Frapistone adında

iki daktilo kız, Nerio Piras diye de bir katip var yanınızda. Fracassini sokağında, 41 numarada, beş odalı, taraçalı, lüks bir katta, uşağınız sicilli cinsel sapık Diodato Marietti'yle birlikte oturuyorsunuz.»

Kağıdı soktu cebine.

«Doğru mu yanlış mı?»

«Doğru olmasına doğru da, niçin yalan söylediğimi ben de bilemiyorum. Belki de ana babamı, hoşgörmeyecekleri bir karara, benim yaşımda birinin, pekâlâ onların rızası olmaksızın verebileceği bir karara, ortak etmemek için.»

«Olabilir. Kızıma karşı dürüst davrandığınızı kabul ediyorum. Kaldı ki, onu tek başına görmeye uğraşsaydınız, onu da öğrenirdim. Neyse.. Kardeşime de söyledim zaten: Mert bir gence benzer —genç diyorsam, söz gelişi.. nereniz genç..— Evet, beni niçin aldatmak istemiş olsun?' dedim. Kardeşim ne cevap verdi, söyleyeyim mi? 'Sersem misin nesin be' dedi, 'düğünü çıkmaz ayın son çarşambasına atmak için bunlardan güzel bahane olur mu? Sallantıda bir iş hayatı ve üç beş kuruş parayla, bir yuva kurmak kolay mı?'»

Giulio, bu söylenenlere karşı çıkıyormuş gibi bir tavır takındı. Bir kere, bu nedenlerle yalan söylediğini hiç hatırlamıyordu; sonra, İvana'ya sahip olmak için para harcamak gerekseydi, bunu nasılsa en ucuz tarafından yapar, olur biterdi. Muhasebecinin dikleşmesini biraz aşırı bulmuştu: Fıkara takımının baş kaldırmasını oldum bittim aşırı bulurdu zaten. Acıklı bir perdeden savunmaya başladı kendini:

«Kötülüğüne kötü davrandım, olsun, ama aşk yüzünden yaptım bunu. —Scarapecchia'nın alaylı bakışı karşısında aynı şeyi yeniden söyledi. —Öy-

le, aşk yüzünden. Sersemce hareket ettim; parasız pulsuz biri gibi göründüm: Olduğum gibi, sırf kendim için sevileyim istiyordum. Herhangi bir çıkar düşüncesi, bu kararı etkiler diye kuşkulanıyordum. Her türlü ard düşünceden uzak bir karardı istediğim.»

«Demek kızımı içten pazarlıklı sanıyorsunuz.. Çıkarı için evlenir, ha? Onu tanımıyorsunuz.. Benim kızım, bayım, ancak gönlünün istediğiyle evlenir, bunu bilmiş olun. Ayrıca, şunu da söyleyeyim, kızım, parasız bir kız da sayılmaz: Bu ev günün birinde onun olacak, bizim buralarda gayrimenkul değerlerinin günden güne arttığını bilmiyor olamazsınız. Bekâr olan kardeşim Raffaele, daha bugün, İvana'yı mirasçısı yapmayı düşündüğünü, Catanzaro dolaylarındaki ve Agro Romano'daki mallarının tamamını İvana'ya bırakacağını tekrarladı. Diyeceğim, kızım hakkındaki düşünceniz buysa eğer, sayın bayım, bugünden tezi yok ayağınızı atmayın buraya. Yanlış olarak, İvana'ya ve bize çıkar sağlayan bir iş gözüyle baktığınız bu bağı, daha fazla beklemeden koparalım.»

Bu upuzun söylevden, Giulio'nun aklına takılan, yalnızca İvana'yı bundan böyle göremeyeceğiydi.

«Asla böyle bir şey düşünmedim,» dedi, «inanın, asla.»

«Yo, yo, öyle değil.. Madem ki..»

Giulio, adamın sözünü kesti. Rengi uçmuştu:

«Duygularıma, niyetime rağmen, bu konuda, kusurlu denebilecek kadar hafif davrandım, doğru. Affetmenizi rica ederim.»

Berikinin, olmaz gibilerden başını salladığını görünce tekrarladı:

«Af diliyorum.»

«Af dileyecek bir şey yok. Ama mademki öyle istiyorsunuz, affediyorum. Bundan sonrasına, yani, İvana'yı görmeye gelince.. Bir düşüneyim. Kardeşimle de konuşayım. Kararımı bildiririm size.»

Kapıya yönelmişti muhasebeci:

«Peki ne zaman,» diye sordu Giulio, boğazı kupkuru.

«Sanırım, kısa zamanda. Yine de sabırsızlanmayın sakın. Birkaç gün üzülmek, bütün bir ömür azap çekmekten çektirmekten yeğdir. Ben, kendim telefon ederim.»

Güle güle der gibilerden, elini uzatmıştı bile.

GİULİO, demir parmaklığın orada, dönüp, evin beyaz cephesine, merdivenine baktı; sonra, ağır adımlarla, ayakları geri geri gidermişcesine, yirmi yılı aşkın bir zamandır oturduğu bu şehirde, otsuz ocaksız kalmış, kimsecikleri tanımıyormuş gibi, yola koyuldu. Dünya, kapıdışarı etmişti sanki onu: «İyi oldu», diye geçirdi içinden, «fazla azıtmıştın.. Birinin, iyi bir ders vereceği belliydi...»

Düşündü de, hata denen şey ruhuna işlemişti sanki. Bir işe kalkışmaya görsün, ele aldığı nedenlerin geçerliliğini umursamıyordu bile, nasıl olsa tuttuğunu koparacağına güveni vardı. Gün olur, üzerine aldığı görevi yarım yamalak hazırlanarak, üstelik bunun böyle olduğunu bildiğinden, içgüdüsüyle hazır cevaplılığını ortaya koyarak yerine getirmeye çalışır ve hemen her zaman da işin hak-

kından gelirdi. İşte böylelikle, hem iyi para kazanan bir avukat, hem de kadınların can attığı bir erkek olup çıkmıştı. Yine de, sevimli tipi ve her soruna daha önce sanki böyle nicelerini görmüşcesine yanaşmasını sağlayan dengeli haliyle desteklenen bu başarılarını, aslında üstün yanlarından çok kusurlarına borçluydu: Doğuştan gelme her zaman uyuşmaya hazır bir eğilim ve yararına olduğunu sezdiğinde başkalarının fikrine hemen uymak.

Son karşılaştıklarında babası da söylemişti bunu: «Düşünmek için zaman kaybetmeksizin, iyi ilerledin yıllardır..» Giulio, gülerek karşılık vermişti babasına: «Düşünürlerin değil, teknik adamların çağında yaşıyoruz artık..»

Öyle ama, bu kere yanılan teknik adamın ta kendisiydi. Her zaman yaptığı gibi, nasılsa iyi bir sonuca ulaşacağı güveniyle, çocukca bir oyuna girişmişti. Ardarda sıraladığı oyunların amacı, rakibini yere çalmak, yere çalmadan önce yine de sırf kendi zevklensin diye, ona tehlikenin ürpertisini iyice tattırmaktı. Her zamanki gibi kayıtsızlığa, soğukkanlılığa oynuyordu. Oynuyordu ya, bu kere oyuna geleceğinden hiç mi hiç kuşkulanmamıştı. Kadınlara yalan söylemişti hep; ama işte, her zamankinden çok daha sudan sebepler yüzünden yenilmişti; üstelik, uyduruk bir rakibe: Muhasebeci Rosario Scarapecchia'ya.. İşe bakın. «Kararını bildirdiği zaman, —hem de olumlu kararını..— düşünüp taşınıp, gösterdiği nedenlere hak verdiğimi söyleyeceğim: Bu işi burada bitirmek daha iyi olacak. Hanımefendiye ve küçük hanıma saygılarımı iletmek lütfunda bulunmanızı rica ederim.»

Ölesiye dayak yemişcesine, bütün bedenini

saran ağrılara, dayanılmaz sızılara aldırış etmemeye çalışarak kötü kötü gülümsedi. «Bay Rosario Scarapecchia, muhasebeci» diye tekrarladı; tekrarladı ama, onu asıl yere serenin kim olduğunu pekâlâ biliyordu: Raffaele amca.

Bu ne idüğü belirsiz polis, özel hayatını ne hakla karıştırıyordu? Hangi hakla, istemeksizin söylenmiş günahsız yalanlarını başına kakıyordu? Olanca öfkesi, İvana'ya sokulmaya çalıştığı sıra, hep kendini kollayan büyütülmüş vesikalık resimde toplanıyordu; çerçeveli cam kadar İçişleri bakanlığının duvarı tarafından da korunan, bu, üniformasıyla caka satan, kıvırcık saçlı, dar alınlı, kaba taşralı yüze düşman olmuştu: «Özel hayatı kollama bakanlığı demek daha yerinde olurdu..» İğrenç faşist beğenisinin eksiksiz örneği binanın ta dibinde, kara, pırıl pırıl bir göz, en önemsiz hareketlerini bile kollamaktaydı.

«Bekâr olan kardeşim, İvana'yı kanuni mirasçısı yapmak istiyor.» Yeniden aklına geliveren bu kelimeler, polisin, yeğeninde gözü olduğunu düşündürdü Giulio'ya; öyle ya, belki de onu kendisine eş etmeden önce, biraz daha serpildiğini görmek istiyordu: Böylece, lokmanın iyisi yabancıya gitmeyecekti. Raffaele amca, zamanı geldiğinde, güçlü kuvvetli, doğurgan bir kadının tadını çıkarabilmek için, İvana'yı —hem de günlük yumurtalar, turfanda yiyeceklerle— besliyor, semizletiyordu. Belki de, o gece kahveden telefon ettiği Raffaele amcaydı. Belki de, tedbirsizlik ederek üzerinde durup soruşturmadığı, o gizli konuşmayı İvana, onunla yapmıştı. «Yalan söylemesine söyledim, olabilir» diye karşılık veriyordu Scarapecciha'nın suçlamalarına, «peki, kızınız, kahveden kime telefon

ediyordu? Benim hakkımda epeyi bilgi toplamışsınız, tamam. Ya ben, peki ben, İvana'nın hayatı, ailesi hakkında ne biliyorum?»

Bu, hayalden öte gidemeyen çekişme içini rahatlatamıyordu yine de. Viminal'in ta dibinde, kara bir göz, bütün hareketlerini, düşüncelerini kolluyormuş da, İvana hakkındaki tek taraflı kuşkularını, onu Scarapecchialardan ayırmak için fazladan bir sebep olarak kullanacakmış gibisine geliyordu. Görünürde uyanık, her şeye ne olur ne olmaz diye bakan insanlar. Kibar bile oldukları söylenebilir. Ama mütevazi de olsa, İvana'nın bekâretinin sağladığı sermayeyi, yani yaşama olanaklarını savunma konusunda gösterdikleri vahşet ve hep bir kusurları yakalanacak diye korkmaları, zayıf yanlarını ortaya koyuyor.

Giulio, bunları düşünerek arabasına yöneldi. Yollar bomboştu: Ardına kadar açılmış pencerelerden aynı tekdüze uğultu yükseliyordu. Bu saatte herkes aynı sesleri dinler, tek bir amaca yönelmiş olan televizyonda aynı şeyleri seyrederdi: Rahat tutkusu, yıkama temizleme aşkı. «Roma fakir bir şehir, Papanın askerlerinin, jandarma ve askeri birliklerin elde tuttuğu, sinmiş, her derdin çaresini bulan, koskoca bir memur şehri.. Morga dönmüş öyle bir şehir ki, sayısız imparator ve hükümdar heykeli, birkaç harabeye dönmüş zafer anıtı var diye, muhasebecilerin en kıtipiyozu bile, bugün geçer akçe olmayan önyargılar, ilkeler adına, tutmuş, önüne gelene ahkâm kesiyor..» Oysa Giulio, hazır yiyici babasının öğütlerine bile kulak asmazdı; ırk ayırımına ve faşizme karşı bir üniversite öğrenimine bağlı kalarak, Siyahları, Yahudileri, evlilik dışı çocukları ve okuma yazmadan yoksun olanları

savunmaya hak görürdü kendinde. Bir zamanlar ana babasının sofrasındaki konuklar, toplu olarak yarım asır hapis cezasını haketmiş kişilerdi: Diktatörlük yönetiminde, hiç bir şeye başeğmeyen davranışlarıyla tarihin akışını düzelteceklerini uman bu adamlar, şimdi de dünyayı, numayişçilerin, toplantıların, yarı gizli yayınların darbelerinden uzak tutmak istiyorlardı. O dünya ki, her zamanki tehlikelerin derdine düşmüş, selâmı çaktığı gibi, berikileri kendi hallerine bırakmıştı. «Anlaşılan, dünya hâlâ Scarapecchia'nın fikirleri ve polislerin Kurtarıcı-gücüyle yönetiliyor..»

Bir bahçe duvarının dibinden geçerken keskin bir hanımeli kokusu çarptı burnuna. Muhasebeci ve onun huysuzlukları, en azından yazını zehir etmişti. Deniz kıyısında, dalgacılık ve serüvenlerle geçen uzun akşamlar boyunca, her yıl sonbahara kadar süren yeni bir aşk yaşardı. Derken, insanın yüzüne gülen sıcacık evlerde yaşamak zamanı gelince, daha hoş, daha bir yararlı ilişkiler kurmak zamanı da gelmiş olurdu. «Genellikle, tiyatro, müzik, resim seven kadınlar insanın yazını zehir ederler.» Kışın, kendisinden birkaç yaş büyük, güzel sofra kuran, giyimleri kuşamlarıyla yanlarındaki erkeği göze çarptıran kadınlara tutku duyardı. İyi kötü her telden çalan, hiç bir zaman anlaşılmadıklarından yakman bu kadınların hepsi kocalarından ayrı yaşarlar, yine de, kanunları —Allahtan, babasının ya da babasının dostlarının saldırılarına karşı koyan kanunların— sayesinde, eski kocalarına sonsuzluğa dek bağlı kalırlardı. Anlayışlı, anaç, hep beklemeye yatkın, Giulio'nun yalanlarına kanarlar; onu kollayarak önce kitaptı plaktı öyle başlar, arkadan altın çakmaklar, kol düğmeleri, soyut

resimler, yabancı ülke yolculuklarında titizlikle seçilmiş değişik şeyler hediye ederlerdi. Bir mevsim önce yapılan ve dönüşte yerlerini kaptırdıklarını gördükleri gezilerdi bunlar. Giulio'nun evinde, hani aşk korularındaki ağaçlar gibi, her küllüğün, her lambanın bir adı vardı: Arada bir, terkedilmenin acısını yenmelerine yardım amacıyla, kutsal bir şefkatle görmeye gittiği, birbirinden hoş sevgililerin isimleri.

Kadın çamaşırı satan bir dükkanın, ışıklı vitrini önünde durdu. Ortada, beyaz tüy gibi bir kumaştan dantel işlemeli gecelik giymiş bir manken duruyordu; siyah, kıtık gibi perukanın üzerinde bir sıra portakal çiçeğiyle; camdan koca koca kara gözlerini açarak, boşluğa doğru uzattığı elinde, parmaklarının arasında da bir demet portakal çiçeği vardı.

«Koca bebeğim benim,» diye mırıldandı, içini yeniden kaplayan istekle altüst olan Giulio, «benim koca bebeğim..» Gelin elbisesinin içinde hem yasaklanmış hem de ortaya konulmuş bedeniyle, hareketsiz, İvana'yı görür gibiydi. «Onu istiyorum.. Onu hemen, evlenmek, usandığım gün başımdan atmak pahasına da olsa, istiyorum.»

GİULİO evine gelince, uşağına seslendi; oysa, efendisinin, akşam yemeklerini çoğu zaman şehirde yediğini bilen Diodato hemen her gece sokağa çıkar, geç saatlerde eve dönerdi. Scarapecchia'nın hakkı vardı, Diodato cinsel sapıktı; Giulio bilirdi bunu; bilirdi ve üstelik, en iyi uşakların homoseksüellerden çıktığını da savunurdu: Öyle ya, homoseksüeller iyi ütü yaparlar, çamaşır yıkarlardı, başları sıkışmaya görsün dikiş bile gelirdi ellerinden. Giulio'nun kadınlar arasındaki başarısı, onu, uşağının sapıklığıyla ilgili kuşkulardan, uzak tutmakla kalmıyor, Diodato'nun şeytana uyup yanlış bir adım atmasından da koruyordu: Diodato, efendisinin güzelim serüvenlerini, duygu dünyasındaki eksiklik olarak yorumluyor; kendisinin, dertleriyle olduğu kadar zevkleriyle de haşır neşir olduğu,

bu gizli ve incelmiş ilişkilerini bir peşin hükümle yasaklayan zevksizliğe veriyordu.

Benzerlerinin çoğu gibi Diodato da, zorba oldukları kadar uçarı genç serserilerin kurbanı, durmaksızın hırpalanan bir aşıktı. Böyle olunca, gün gelir aile dertlerine yormak zorunda kaldığı gözyaşlarını tutamadığı olurdu. Giulio, böyle zamanlarda yüzgöz olmadan avuturdu, Diodato'yu.

O gece nedense, uşağının yokluğu Giulio'yu öfkelendirdi. «Scarapecchia, mutlaka telefon etmiştir.. Numaram rehberde yok ama polis nasılsa biliyordur..»

Beklemeye başladı. Boş yere. Gecenin geç saatlerinde Diodato dönmemişti daha. Giulio, sabah çıkıştı uşağına:

«Dün gece, niçin izin almadan çıktın? Ben söyleyene kadar çıkmayacaksın evden ve her telefonu not edeceksin.»

Dışarda, güzelim hava, pırıl pırıl gökyüzü Giulio'nun aklını başına getirmişti. Acısı, dinmişti sanki: İvana bütünüyle yabancısıydı artık. Müvekkilleriyle görüşüp yeniden işe koyulacağı düşüncesi, yeniden heyecanını kazanmasına yetmişti. Korkulu rüya son bulmuştu, öyle ya.

Scarapecchia'nın huysuzlaşması, kaderin bir cilvesi miydi yoksa.. Yoksa, Giulio, işlerini böyle uzun süre askıda bırakabilir miydi. Çılgınlık olmaz mıydı bu? Bundan önceki günler, bürosuna ayak basmasıyla suçluluk duygusuna kapılması bir oluyor; arkasından yakınmayla karışık tahmin yürütmelerin, türlü dedikodunun gırla gittiğini düşünerek, yanındakilerin hiç biri böyle bir şeye cesaret edemeyeceği halde, tutup da bir şey sormasınlar diye, bir karış asıyordu suratını. Şimdi

de, üç yıldır onu el üstünde tutan Diodato'yu azar-aldığına pişman olmuştu. Çocukcağız, kimbilir nasıl şaşırıp kalmıştı: O güzel, eğlenceli yaz geceleri son bulsun, bu ne demek, bilebiliyor musunuz? «Bari, telefon edip, istediği zaman çıkabileceğini söyleyeyim..»

Arabasının üstünü açmıştı: Rüzgar ön camda ıslık çalıyor, tekerlekler sanki asfalta değmiyormuş gibisine geliyordu. Giulio kendini bulmuştu sonunda. Bir önceki gün, akşamlara kadar süren o sıkıntı bir sinir bunalımının işaretiydi kuşkusuz: «Bir doktora görünmeliyim. Ugo'ya gitmeli, şöyle kendimi toparlayacak bir ilaç versin bana. Sporu beden eğitimini bıraktım, yüzmüyorum da. Sonra.. sigarayı da çok içiyorum...» Açık havada giderken, daha iyi soluk alıyordu sanki. Kumanda tablosuna bir göz attı: Benzindi, yağdı düzenindeydi her şey.

Yazıhaneye varınca, gazetelere şöyle bir göz gezdirdi. Ardından telefoncu kızı aradı:

«Bugün ya da yarın, Scarapecchia adında bir bay arayacak beni.. Aman, iyi not alın.. Yoo, yooo —yeterince garip bir adın, böyle daha da berbat bir hale sokulmasından tedirgin, hecelerin üzerine basarak tekrarladı— Scra değil, küçük hanım, Sca - ra.. İşte bu bay telefon ederse, toplantıda da olsam, rahatsız edilmemem için direktif de bıraksam, derhal bağlayacaksınız bana.»

Giulio, tedbirlerini aladursun, Angeletti başını kapının aralığından uzatmıştı bile..

«Gir, gir Andrea..»

Sekreter kızın da eşikte sırasını beklediğini görünce onu da çağırdı:

«Günaydın bayan Bossi. Siz de girin. Önce şu pencereyi açıverin lütfen; oldu, eksik olmayın.»

Bayan Bossi olsun, Angeletti olsun, patronlarının sağlığından kuşku duyuyorlarmış da, şimdi içleri rahatlamışcasına gülümsüyorlardı Öyle ya, Giulio iyileşmiş sayılırdı, biraz havaydı bütün derdi o kadar.

Fırsattan faydalanmak isteyen Angeletti, masanın üzerine kalın bir dosya bıraktı:

«Elimizdeki şu işler hakkında sana anlatacaklarım var. Uygun görürsen, elbette.»

«Konuşalım.. Ama şöyle bir sıralayalım önce..»

Elini kağıtların üzerine koymuştu Giulio.

«İlkin şuna bakalım. Ve bu arada, bayan Bossi, siz de bize güzel birer kahve söyleyiverin, tamam mı? Şöyle koyu bir kahve.»

İki erkek odada yalnız kaldıklarında, Giulio Angeletti'ye döndü, sıkkındı:

«Dinle beni Andrea.. Son günlerdeki halimi, belki de neye yoracağını bilememişsindir.. Oysa..»

Geçirdiği sinir bunalımından söz etmekti niyeti. Ama Angeletti, yarıda kesti sözlerini:

«Boşver.. Neye yoracağımı bilirim ben..»

Onu dosyalarıyla bırakıp çıktı odadan.

Giulio, dikkatle okumaya başladı önündekileri. Ve o an mayıs ayı sonlarından bu yana, kendisine hiç bir şeyin danışılmamış olduğunu gördü: En önemli ve çetrefil konularda bile. Yine de işlerin yürütülmesine diyecek yoktu. Yoktu ya, bütün bunlar ilgisini de çekmiyordu artık, anlamsız geliyordu. «Ne sıkıcı bir meslek..» diye geçirdi içinden. Aslında çalışmak istemiyordu canı: Zekâsının canlılığı, yazılı sözcüklere duyduğu ilgi ve be-

den gücüyle başabaş gidemiyordu. Okumasına okuyordu da, sözcükler beyne ulaşmadan geçip gidiyorlardı sanki. İşi ile kendisi arasına bir engel, bir duvar örülmüş duygusuna kapılıyordu: Ondan, yalnız İvana'yı olsa iyi, sarsıcı yeniliğin beklenişini —bekleme ve umudu— bile sakınan Alpi sokağındaki küçük evin duvarı.

Saat on bir: Scarapecchia'nın sesi soluğu çıkmamıştı henüz. Telefonun her çalışında, Giulio'nun kalbi duracakmış gibi oluyor, kanı donuyordu sanki; ve hep telefon eden ya bir müvekkil oluyordu ya da bir başka avukat. Bu çarpıntılar için çaresiz bir doktora görünmeliyim, diye geçirdi içinden.

Neden sonra da Angeletti'yi çağırttı.

«Bugünlük yeter,» dedi dosyayı kapatarak.

Beriki, ağzını bile açmadan alıp götürdü dosyayı. Arkadan elinde not defteriyle kalem, yığılmış olan mektupları şöyle kabataslak cevaplandırmak umuduyla, sekreter kız girdi içeri; onu da başından savdı Giulio. Kız çıkarken, şöyle bir seyretti bacaklarını: Güzel sayılmazlardı ama, yine de içini gıcıklıyorlardı. «Üç haftadır sevişmedim, sebep bu kuşkusuz. İvana'nın yanında, yok yere tahrik olmak, yordu beni.»

Bunları düşününce içi rahatlamıştı. Hayatın tadını çıkaracağı yerde, ne yapmalı ne etmeli diye uzun uzun düşünüp, doğru dürüst cevabı bulunamayacak sorularla zamanını çarçur edenleri oldum bittim hoşgörmezdi. Giulio'nun gözünde, sağlıklı bir cinsel faaliyeti önleyen ruhsal dengesizliklere düşmüş, doyumsuzlardı bunlar. Yine de gençlik yıllarında, insan canlısı ve her ortama yatkın yaradılışından utanç duyduğu bile olmuştu ner-

deyse. Bakardı da, çoğu arkadaşı, ailesiyle olsun, öğretmenler ya da kadınlarla olsun, her ilişkiyi dert ederdi kendine. Bağlı oldukları ilkelerle, içgüdüleri arasında kalırlar, ve işte bu yüzden başkalarıyla bir türlü dostluk kuramazlardı. Giulio' ya gelince, herkesle kolayca ahbaplık ederdi. Diyelim işin hakkından gelemedi, çuvallamasının nedenini, niçinini aramaktansa vazgeçiverir, biter giderdi. Ben ki hiç aldanmamışım, diye böbürlenirdi ya, aslına bakılırsa, istemeden de olsa, başkalarını aldatan hep kendisiydi: Hiç bir şeyi umursamayan o canlı hali, çoğu zaman aşkın da, dostluğun da yerini tutuyordu. Daria da söylemişti bunu: «Her kim olursa olsun, her ne olursa olsun, katlanabilmek gücün var ya, işte iyimserliğin buna bağlı senin. Armudun sapıydı, üzümün çöpüydü falan dediğin yok.. Ne çıkarsa bahtına.» Lafı uzatmak istemeyen Giulio, kibarca kapamıştı konuyu: «Yoo, bu sefer turnayı gözünden vurdum..» Ama Daria'nın bu kanıda olmadığı, birkaç gün geçmeden Giulio'yu ekmesinden belli oldu.

Giulio, bu yüzden acı çektiğini sanmıştı. öyle ya bu onun için ızdırap veren yepyeni bir denemeydi. Daria ne de olsa, Giulio'nun kendine olan güvenini sarsmıştı. Sevda ilişkilerinde oyunu bozan hep o olurdu. Öylesine güzel bir ayrılık tekniği uygulardı ki, suya sabuna dokunmadan, kibarca, yağdan kıl çeker gibi işin içinden sıyrılırdı. «Yeniden başka göklere havalanmak üzere ineceği piste, yumuşak bir iniş yapmak için önceden fren yapan tepkili bir uçak örneği...» Daria, beklenmedik bir anda, mecburi inişe zorlamıştı onu. Neden mi? Bunun nedenini Giulio, merak etmemişti. Hiç bir zaman da etmezdi doğrusu. «İyimserliğimin

sırrı, başkalarını anlamaya kalkışmamamdadır, sevgili Daria. Çoğu kimse, çevresindekilerin tutumunu inceleyeyim derken, bakarsın didik didik etmiş onları... Sylvia'yı ele al...» Giulio, Sylvia'dan, bu son sevgilisinden söz etmemişti Daria'ya, bakarsın canı sıkılır, diye korkmuştu. (Hiçbir kadın, meğer ki aradan üç yıl bile geçmiş olsa, yerini alan öteki kadından hoşlanmaz...) Oysa Giulio, kendisi, bütün gün Sylvia'ya telefon etmek istemiş, ama hep ortalardan yok olmasını geçerli bir sebebe bağlamak zorunluluğu elini kolunu bağlamıştı.

İvana'yla karşılaştıktan sonra, bir süre Sylvia'ya gidip gelmişti Giulio, Scarapecchia'nın eve dönmesiyle, zoraki bir özgürlüğe kavuştuğu, dokuz, dokuz buçuk sıralarında, kendini Sylvia'ya attığı olmuştu. Birlikte yemeğe gitmişler; bir süre beraber kaldıktan sonra, ertesi sabah erken kalkması gerektiğini ya da başının ağrıdığını bahane eden Giulio, bir yolunu bulup sıvışmıştı. Arkadan, yok babasının aniden çıkıp Roma'ya geldiği, yok arabasının arızalandığını ileri sürmüş, iş ziyafetiydi falandı filandı derken, Sylvia'nın bu beklenmedik tersliklerden kuşkulanmaya başladığını görünce, yok olmuştu ortadan.

«Beni bir daha görmek istemezse, hapı yuttuğumun resmidir...» diye geçirdi içinden. Sevişmeyi meslek edinmiş kadınlar, ruhen çöktürüyordu onu; yeni bir sevgili bulmaksa, zaman isterdi.

Son zamanlarda, aldattığı kadın tarafından yakalanmak tehlikesi, göz koyduğu yeni sevgilinin çekiciliğini daha bir arttırıyordu. Bu kere, tamamen farklı bir ilişkiydi söz konusu olan: İvana, okul yıllarındaki utangaç kız arkadaşlarının verdiğinden fazlasını vermemişti Giulio'ya. Buna rağ-

men Giulio, başka hiçbir kadının arkadaşlığına katlanamıyordu.

«Aşk mı bu yoksa?» diye soruyordu kendi kendine, «insan, ayrı bir eğitim görmüş, apayrı bir çevreden bir kadını sevebilir mi? Üstelik, yanıma alıp ortalara çıkarmaktan utanç duyacağım, değil nişanlım diye, sıradan bir tanıdık olarak bile kimselere tanıştıramayacağım bir kadın... Yok, yok, aşk olamaz bu. Oysa, kafasının içi yeniden karışmaya başlıyordu: «Peki, ama, aşk denen şey neyin nesidir? Aşk nasıl oluyor öyleyse?»

Daria'ya bakılırsa Giulio, bir kadınla yatmak isteğini aşkla karıştırıyordu; yine Daria'ya göre Giulio, gerçek ihtirası da tatmamıştı üstelik. «Eğlenir gibi sevişiyorsun...» diyordu ona. «Peki ama,» diye gülerek karşılık veriyordu Giulio, «neşe içinde sevişemez mi insan?» «Bilemem. Belki de esrarlı bir yanı olmalı bunun...» Karşı çıkıyordu Giulio: «Amma palavra...» Aşk denen şeyde esrarlı bir yan falan yoktu; bütün mesele tenle ilgili bir olaydı o kadar. Daria razı olmuyordu: «Görünürde öyle belki, öyle ama, gerçekte bambaşka. Kaldı ki, insan birini gerçekten sevince, aradan yıllar geçmeden arkadaş olamıyor: Sonra, olsa bile samimi bir arkadaşlık değil bu. Sana baksana; eski metreslerinin en iyi arkadaşısın sen.»

Bu davranış Giulio'yu tedirgin ediyordu: Daria'nın duyurmak istediği, onu hiç bir zaman sevmemiş olduğu, Giulio'yu birkaç haftalık ilişkinin ortaya çıkarıverdiği bir «hata» olarak görmekten öte gitmediğiydi. «Sende tarif edemeyeceğim canavarca bir yan var: Eski bir yara, sürüp giden bir kin, öldürme içgüdüsü. Ya da hiç bir şey: Boşluk.» İşte bunları da ayrılmalarından iki gün ön-

ce söylemişti Daria; bu ayrılıktan pişmanlık duymuyormuş gibi görünmesinin sebebi belki de bu söyledikleriydi. Buna karşılık öteki kadınlar, onu yeniden bağırlarına basmaya hazırdılar; olsun, Giulio'yu ilgilendiren tek şeyden, yenilik denen çekicilikten yoksun olduktan sonra... Hepsi birbirine benziyordu bu kadınların; hepsinde, günün her saatinde el altında bulunmalarını sağlayan bomboşluk, hepsinde ardarda terkedilmiş olmanın verdiği hüzün vardı. Hepsi de, her yaptığına razı, onu pohpohlayıp göklere çıkarmaya, görüşlerini paylaşmaya hazırdılar; Daria'nın kendisine özgü düşünceleri vardı oysa. Giulio'nun yabancısı olduğu bir varoluşu canlandırıyordu. «Hayatındaki her şey yeniden başlayabilir...» demişti kibarca, sonra da şöyle bitirmişti sözlerini «benimkinde de öyle, belki...»

Daria da avukattı: Aynı zamanda üniversitede öğretim üyeliği yapıyordu. Kazancı Giulio'dan azsa da, meslekdaşları arasındaki yeri bir başkaydı. Giulio'yla bozuşmasından sonra, kendisine yakışan erkeği bulmuş olmalıydı: Giulio genç kadının taşkınlığa varmayan neşesinin; mesleki başarılarının farkındaydı, üstüne üstlük çok daha da güzelleştiğinin... İşte bütün bunlar, Giulio'yla karşılaştıklarında gösterdiği sevgi, hani o altında bir çeşit minnet duygusunun gizlendiği sevgi kadar rahatsız ediyordu Giulio'yu: Öyle ya, belki de Daria'yı hayal kırıklığına uğratmakla, bozuşmaya zorlamakla, yeni sevgilisini bulmak fırsatını vermişti ona: Bu adam hakkında bir şey bilmiyordu Giulio, bilmiyordu ama, Daria'nın hayatındaki bu varlık, devamlı mukayese edilmekte olduğu duygusu, —üstelik zararına— çok canını sıkıyordu.

Bu duyguya şimdi bir de Raffaele amcanın düşünceleri eklenmişti: Onu yargılayan, gece gündüz gözden kaçırmayan bakış. «Peki ama, ne hakla? Yerin dibine batsınlar... Kız da, zaptiyesi de...»

Bu arada, hemen hemen farkına varmaksızın Daria'nın numarasını çevirmişti. (Aralarındaki konuşma tarzı değişmemişti hiç: ölçülü bir neşe, arkadaşça.) Merhabalaştıktan sonra, sordu:

«Ne yapıyorsun? Öğle yemeğinde serbest misin? Ben de bu sabah güzelim güneşi görünce Daria'ya telefon et, al onu bir yere götür dedim kendi kendime... Yoksa, Tanrı bilir ne zaman görürüz birbirimizi...»

Oysa, Daria hemen o akşam Meksika'ya gidiyordu; yola sokması gereken sürüyle şey vardı.

«Yalvartma, haydi,» diye direndi Giulio, «Hep iş, hep güç... Niçin yaşıyorsun öyleyse? Yeter yahu, gel hadi... Bana sorarsan, yokluğunda nasılsa her şey yoluna girer... Fazla ciddiye alıyorsun kendini...»

Daria gülmeye başladı:

«Doğru, ben de az gayretkeşlerden değilim... Ne yaparsın birader, senin gibi yetenekli değiliz biz... Bir türlü önemli biri olduğuma inandıramadım gitti kendimi... Ama bakarsın bir gün, başarırım ha? Bu arada, dönüşümde bir gün kararlaştıralım, ayın yirmisine ne dersin? Uygun mu sana? Dur, defterime yazayım... Yirmi pazartesi, Giulio. Koca koca harflerle bütün sayfaya yazdım... Sen telefon edersin... Tamam mı?»

Acelesi vardı. Etrafında birileri konuşup duruyordu.

«İyi öyleyse. Hadi bakalım, görüşürüz.»

Giulio, bırakmadı onu.

«Dinle, Daria. Seni bugün, birkaç dakikalığına da olsa, mutlaka görmem gerek. Kusuruma bakma.»

Daria, bir an sustu, sonra karşı çıktı bu isteğe.

«Hemen, şimdi söyleyemez misin? Belki de en iyisi kalkıp şimdi gelmen olurdu... Ya da... Tamam: Bu gece dokuza doğru, eve gel. Uçağım on birde.»

Giulio, onu hava alanına kadar götürebileceğini söylediğinde, istemedi Daria. (Elbette, götüreni var nasılsa...)

«Demek, dokuzda...»

Telefonu kapadı Giulio ve o zaman davranışındaki düşüncesizliğin farkına vardı: «Ne anlatacağım sanki ona? Aslında söyleyecek bir şeyim yok ki... Tutup sıradan bir şeyler anlatsam, boş yere zamanını harcadığımı düşünecek: Ziyan olmuş iki aya bir saat daha ekle, etsin sana üç yıl...»

GİULİO, saat dokuz, deyince Sylvia'yı boylamıştı. Telefonda, kestirmeden söylemişti söyleyeceğini: «Benim, bu akşam geliyorum, her zamanki gibi... Tamam mı?» Sylvia, bilgiç bir çekingenlikle söylenen «Evet, allo?» sundan sonra, şaşırmış gibi yapmıştı: «Bu gece mi? Aslında boş değilim ama, kurtulmaya çalışacağım. Beceremezsem, hemen telefon ederim sana...» Telefon etmemişti.

Akşama doğru Giulio, yemeğe çıkmak için giyinmeden, sırtına temiz bir gömlek geçirmeden önce bir duş yapmak zorunluğuna kavuştuğundan ötürü mutlu, acele etmeksizin hazırlanmış, ütülü koyu renk takım bir elbise giymişti. Aynanın önünde kravatını bağlarken, Daria'yla buluşmaktan, salt gerçeği söyleyerek vazgeçtiğini düşündükçe, içi rahatlıyordu.

Öğleden sonra aramıştı Daria'yı:

«Gider ayak seni rahatsız etmekten vazgeç tim. Derdimin çaresini buldum.»

«Rahatsız etmek mi? Çıldırmışsın sen kuzum Dertlerine çare bulduğundan emin misin sahi Korkum, bir terkedilme anından pişmanlık duy muş olman... Aptallığın gereği yok: Hepimiz, sıra sında bir destek ararız...»

Giulio, karşı çıktı Daria'nın söylediklerine:

«Yok canım, böyle bir şey değil, inan bana Oldukça karışık bir butlan davası var elimde, se nin de bir düşünceni almak istiyordum.»

«Yalan söylemekten ne zaman vazgeçecek sin?»

«Ama, Daria inan, doğruyu söylüyorum. Ne den yalan söyleyeyim sana? Peki öyleyse, ayın yir misine, tamam mı? İyi yolculuklar... Meksika.. Acapulco... Şanslı kızsın doğrusu...»

Gerçekte Giulio kendisine güvenemiyordu pek Ve belki de bu yalan içini rahatlatmıştı: Evlilik ip tallerinde uzman sayılan Daria'yla gerçekten ko nuşmak zorunda olduğuna inandırmıştı kendini «İvana'yla evlenebilirim: Sadece dini nikahla; an nem babam nasılsa razı olmayacak, o belli, ama butlan kararını çıkarabilmek için bütün tedbirle ri almak şartıyla. Düğün gecesi taraflardan biri nin yazdığı şu alışılagelen mektup elde olmalı, u mutsuzluk içindeki damat, rahibin huzuruna rıza sı olmaksızın sürüklendiğini açıklayacak en yakı arkadaşına, aksi bir ananın, borca batmış bir ba banın ya da şeref meselesi haline girecek bir gebe liğin, rahip huzuruna sürüklediği bir damat: Uzu sözün kısası kilise mahkemesi avukatının usta

tezgahlayacağı, tefrika bir roman.» Stratejinin bu gülünç yanı, Giulio'yu keyiflendirdi.

Aynada kendine bakarken, göbeklenmeye başladığını farketti. Kimi gece, İvanalardan çıkınca, dayanılmaz bir açlık, Napoli yemekleriyle ün yapmış bir kaldırım lokantasına sürüklüyordu onu. Ve Giulio dayanıyordu makarnayla kızartmalara... Hani şu yalnız şişmanlama korkusuyla değil, adi bir zevk olarak gördüğü için de uzak kalmaya gayret ettiği, yağlı, baharatlı, salçalı yemeklere... Bir zamanlar garsonların, midelerinin esiri olmuş müşterilere taşıdıkları, buram buram tüten hamur işi tabaklarını küçümseyerek seyreden Giulio, sosyal zorunluğu bir kenara atıp her şeyi oluruna bırakmaya rıza gösterenlere acıyarak, bir kuş kadar hafif, kendine hâkim oluşundan kıvanç duyarak kalkardı masadan. Oysa şimdi, mandolin sesleri arasında Posillipo pizzacısından çıkarken, yemeklerden ve şaraptan —hem de bütün Napoli şarapları gibi orta karar bir şaraptan— ağırlaştığını hissediyordu. Yemekten sonra bir sinemaya girip, uyukladığı bile olmuştu. Arkadaşlarının girip çıktığı yerlere uğramıyordu artık, belki de İvana'ya biraz daha yakınlaşabilmek için yemek saatlerinde evleri salça, sarmısak ve kızgın yağ kokan Scarapecchiaların zevklerini benimsiyordu.

Hayatının pek de parlak sayılmayan bu devresini kapadığından memnun, tam çıkmaya hazırlanırken, kendisini kapıya kadar geçiren uşağının dertli yüzü, Giulio'ya sabahki tutumunu hatırlattı.

«Dinle. Bu gece çıkmak istiyorsan, serbestsin.»

Diodato ağırdan aldı:

«Teşekkür ederim efendim. Ama arkadaşıma çıkamayacağımı söylemiştim.»

«Vah, vah. Dün gece çok önemli bir telefon bekliyordum, bu yüzden kızdım sana.»

«Hakkınız var efendim. Zaten çıkmamayı tercih ederim: Daha iyi olur.»

Sylvia'nın oturduğu, hiç bir şey kokmayan, geniş pencereli lüks binanın önünde Giulio da öyle düşündü: «Benim için de daha iyi olurdu, hem de çok daha iyi olurdu...» Çimenleri geçerken de «Hanımeli bile kokmuyor...» dedi kendi kendine. Çiniden havuz gibi bir şeyin içinde bir fıskıye cansız cansız fışkırıyordu; havuzun ortasında soyut bir heykel vardı:. Birbirine girmiş iki halka şeklinde iki taş kitlesi. Sylvia'nın dediğine göre, adı «Erkek ve Kadın» dı heykelin. Birlikte geldikleri ilk gece, yarı alaylı söylemişti bunu Sylvia. Giulio, hemen yanında sevgilisinin arabasını, küçük yeşil MG sini görünce (herzamanki gibi, yine kötü parkedilmiş...) beklenmedik bir şefkat sardı içini.

Duran asansörün sarsılması. Kapısı ve ışıkları, atlı arabalarınki gibi. Zilin çıkardığı tatlı çan sesi. Sylvia gelip açtı kapıyı: Bir süredir yatılı hizmetçiden vazgeçmişti. (Çağdaş kadının, gece de gündüz gibi, kimi isterse buyur etmek uğruna katlandığı sıkıntıların biri, diye tekrarlamayı severdi Sylvia.) Bir elinde telefonu tutuyordu; telefonun upuzun kordonu konuşmaya ara vermeksizin evin içinde istediği yere gitmesine yetiyor olmalıydı.

«Bianca'yla konuşuyordum,» diye açıkladı kiminle konuştuğunu.

Sonra arkadaşına:

«Allo,» dedi. «Anlat... Giulio'ymuş.»

Giulio, Sylvia'nın sesinde bir zafer sevinci his-

seder gibi oldu. Yoksa Sylvia arkadaşlarına açılmazdı hiç: Sırrını gizlemek de çağdaş kadının başarılarından biriydi. Slyvia'nın bir süredir bütün davetlere hazır, tetikte olduğunu gören Bianca, Giulio'nun ortalardan yok olmasından kuşkulanmış olmalıydı. Bitikti işi. Tam tatil arifesinde ekilmek, hem de bir arkadaş bulmanın en zor olduğu sıralarda... Sylvia, Giulio'nun ziyaretinde olağan dışı bir yan olmadığını belli etmek istercesine, telefonu kapamadı bir süre ve Giulio'ya salona geçmesini işaret etti.

Bir aya yakın zamandır ayak basmadığı bu odanın ortasında —üstelik bütün kış gecelerini burada geçirdiğini düşündü— tek başına etrafına bakınmaya başladı Giulio; sonunda yalnızlığını ve kendisini bekleyen tehlikelerin neyin nesi olduğunu anlamış, ileri zekalı bir çocuk gibi. «Yaşlılık başladı, kuşkusuz...» Ömürlerini hizmetçileriyle tamamlayan, yaşlı bekarlar geldi aklına. İvana'yı bile arzulamıyordu: «Bir de kalkıp, onunla evlenmeyi düşündüm...» Şu anda olanları hatırlamakta bile zorluk çekiyordu. İvana olsun, İvana'nın ailesi, İvana'nın evi olsun, sanki kaderin cilvesine uğramış gibi anılarından silinmekteydiler. Yalnız Raffaele amcanın siyahlı beyazlı görüntüsüydü hatırında kalan. «Uyanık adammışsınız doğrusu: Evet, niyetim ciddi değildi. Gerçi bir çocuk bile anlardı ya bunu... Buyurun, evlenin onunla. Bir jandarma subayının eşi olarak, İvana'dan iyisi bulunmaz...» Giulio içinden geçirdiklerini, her erkeğin kendini mahvetmeye bir eğilim duyduğu sonucuna bağladı: Bu ölüm tutkusuna önce evlenmekle baş eğiliyor, ne ki, bu istek zaman zaman, çeşitli biçimlerde çıkıyordu ortaya.

Yeniden Sylvia'ya dönmüş olmanın verdiği haz, Giulio'nun içine bir güven dolduruyordu; öyle ya, bu tehlikeden bir kere daha sıyrılmıştı. İyice sıcaktı içerisi: Yerleri kaplayan zümrüt yeşili düz renk halının, ağır eşyaların payı olmalıydı bunda. (Hep yalın ayak dolaşırım, çimende yürüyormuşum gibime geliyor... derdi Sylvia. Herkese de söylerdi bunu.)

İçki peykesi haline sokulmuş eski araba tekerleğinin yanına geldi, bir viski doldurdu kendine; Sylvia'nın konuşmayı uzatması işine gelmişti, eşyalara ısınmak fırsatını bulmuştu böylelikle: Armut biçimindeki buz kovasına, at başlı şişe açacağına baktı, Sylvia'nın ta Londra'ya ısmarladığı peynirli bisküvilerden attı ağzına. Sylvia'nın, bir elinde telefon, öteki elinde sigaralar —sevdiği sigaralardan— telefonun kulaklığı —keman gibi— omuzuyla yanağı arasına kıstırılmış, yaklaştığını görünce «Ne güzel bir ev...» diye mırıldandı. Sonra, tekrarladı yeniden «Çok hoş doğrusu...» Giulio mırıldana dursun, Sylvia, Bianca'ya söyleyeceklerini söylüyordu: «Güzel bir fikir... Ama çabuk yapmak, armatöre hemen yazmak gerek... Giulio'ya açarım ben: Bu tür işlerde üzerine yoktur doğrusu...» Gülmeye başladı ve uzun sarı saçlarını, her gün birkaç saatini berberde geçirmesine sebep olan pırıl pırıl saçlarını göze sokarcasına başını eğdi bile bile... (Berberde, dinleniyorum... Bir iş yaptığım yok, doğru; doğru ama, ben de bilmem neden, hep bir yorgunluk var üzerimde...) Giulio, Sylvia'nın telefonu yerine koyuşunu seyretti; öyle taze bir hali vardı ki, sırf çiğ sebze yemekte haklı diye geçirdi içinden. Sonra, durup dururken tatsız konuşmaların başlamasını önlemek için: «Öy-

le keyifliyim ki, Sylvia, sakın bir şey sorup da her şeyi bozma...» diyecek oldu. Ama Sylvia'nın gülümseyişindeki rahatlığı görünce vazgeçti. Gidip bir küllük alan Sylvia, divana, Giulio'nun tam karşısına oturdu, uzun bacaklarını altına aldı.

«Söyle bakalım,» dedi sigarasını yakarken, rahat mısın burada?

«İyi bilirsin bunu.»

Sylvia'nın tuzak kurup kurmadığını sesinden anlardı: Bu gece tartışmaya niyeti yoktu Sylvia'nın. Giulio'yu elden kaçırdığına inanmıştı anlaşılan; bu umulmadık dönüş sevindirmişti onu.

«Burada, başka yerlerden daha rahatsan, kendin bilmelisin bunu.»

«Her zaman bildim. Bildim ama, bu gerçeği yeniden keşfetmenin ne kadar önemli olduğunu anlayamazsın...»

Sylvia başka şey sormadı; hem sormadı hem de üzerine düşmesini bekleyerek zaferini başına kakmadı Giulio'nun. Birlikte yemeğe çıktılar: Lokantanın taraçasından, nerdeyse gökyüzünü aydınlatacak kadar ışığın kaynaştığı, bütün şehir görünüyordu. Sylvia keyifliydi, oysa neşeli olduğu zamanlar bile kendisine özgü bir şeyler bulup anlatamazdı Sylvia: Yine, öteden beriden konuşuyor, yaptığı alışverişlerden, tanıdıklardan söz ediyordu, her neyse, insan onunla olduğu zamanlar konu sıkıntısı çekmiyordu Allahtan. Konuşurken, ince uzun ellerini öyle bilgiççe oynatıyordu ki, ellerin her kımıldayışında, bileziğine takılı süsler, Giulio'nun o bir bir tanıdığı hayvan başları şıngırdıyordu.

Bir ara eline bir marul yaprağı aldı ve bisküvi yer gibi çıtır çıtır yemeye başladı:

«Seni yeniden gördüğüme nasıl memnunum bilsen Sylvia,» dedi Giulio.

Sonra, Bianca'nın teklif ettiği geziyi pek yerinde bulduğunu söyledi, öyle ya bir tekne kiralayıp şöyle Yunan adalarına kadar uzanmak, güzel bir fikirdi.

«Bugün değilse bile, günün birinde şu Yunanistan'ı görmek şart,» dedi Sylvia. «Sebze bulunmuyormuş, ama bol balık varmış. Geçenlerde bir dergide yazıyordu, çok yaşamak için çiğ balık yemeliymiş, Japonlar gibi. Benim için biçilmiş kaftan: Etten nefret ederim, biftek görmeyeyim, hep ağlamaklı gözlerle yüzüme bakıyormuş gibime gelir. Hayvan leşiyle beslendiğimizi düşündün mü hiç?»

Giulio, Sylvia'nın ayağında pantalonla, tekneye yaraşacağını düşündü. Daracık kalçaları, beline kadar açık gömleğinin altında özgür, küçücük göğüsleriyle Sylvia. Yazın da kış gibi, kusursuz. Zeki de üstelik: Her şeyi dram haline sokmayı kenara atması bir yana, erkeklerin davranışları üzerine derinliğine düşünmekten bile vaz geçmiş. Görünürde, hani şu sabahın altılarına kadar uyuyamaması yok mu, işte bu derdine bir çare bulmak için yaptırdığı, o uzun psikanaliz seanslarından bu yana, kendisine yaklaşanların o günkü ruhsal durumlarına uygun bir tutum takınmayı da bildiğinden emin. Bakıyorsunuz, durup dururken, genellikle yersiz kaçan, olmadık bir soru soruveriyor, sonra dudaklarında ne idüğü belirsiz bir gülümseme, mırıldanıyor: «Evet, evet, öyle...» Verilen cevap, teşhisine uymuş gibilerden.

«Biliyor musun,» dedi Sylvia birdenbire, «oğlancıların çok hoşuna gidiyorum.»

Giulio, başını kaldırdı, eğlenmiş gibiydi.

«Sen gerçekten delisin biraz.»

Dansa kalktılar.

Sylvia direniyordu.

«Öyle... İnan tahrik ediyorum onları.»

«Yalnız onları değil,» diye mırıldandı Giulio.

Son günlerdeki sıkıntıların, sevişmek arzusundan ileri geldiğini farketmişti sonunda. (Evet, evet, oymuş... diye geçirdi içinden, keyifli.)

Biraz sonra, sözüm ona dans diye sarmaş dolaş oldukları yerde yalpa vururlarken sordu Sylvia'ya:

«Dönüyor muyuz?»

GİULİO, Sylvia'dan sabaha karşı ayrıldı. Doğan gün merdivenin geniş camlarını aydınlatıyordu. Dışarda, havuzun suyunda kıpkırmızı bir gök yansıyordu: —Kadın ve Erkeğin— iki halkanın çevresinde kana bulanmış gibiydi.

Giulio, genellikle sabaha kadar kalırdı Sylvia'da: Son derece dengeli sinir sistemi, nerde olursa olsun, rahat bir uyku çekmesini sağlardı. Uyanınca, kalkıp Sylvia'nın son modaya göre «döşediği» banyoda, yeşil bitkiler, mavi papağanlar ve opalin cam eşyalar arasında bir duş yapar, hoşlanırdı da bundan. Bu saatte kuşlar cıvıldaşırlardı ve her şey mutlu bir gün vaadederdi insana. Tuvalet masasının üzerinde perdelere ve havlulara uyan, pembeli eflatunlu, bir demet yapma çiçek vardı; bir ikinci demet de Sylvia'nın sıra sıra uyku ilaç-

larını dizdiği Çin işi küçük sehpanın üzerinde durdu. Sylvia, düğün pastasının üzerine serpiştirilen mini mini topları andıran bu bin bir renkli, yaldızlı hapları avucuna boşaltırken, «Ne eğlenceli, değil mi?» diye sorardı.

Yolda kimsecikler yoktu, bütün kepenkler inikti. Giulio tam arabasını çalıştıracağı sıra, hemen arkasına parkedilmiş küçük beyaz bir araba, hızla fırladı yerinden. «Herkes işe gidiyor. Bütün işçilerin küçük müçük bir arabası var artık.»

Midesinin kazındığını hissetti. Sabahtan akşama kadar Sylvia'nın salatası yüzünden, hemen hemen hiç bir şey yememiş sayılırdı. Bir şeyler çekiyordu canı ama nerede yemeli? Gün ağardığı halde, saat dört buçuktu daha. Yaz kokusu Yunan adalarına yapılacak kotra gezintisini hatırlattı Giulio'ya. «Tatil artık dinlenme olmaktan çıktı, dert oldu...» Bir sürü zorunluk, yazılar, telgraflar... Açık hiç bir yer yoktu: «Servise çıkacak tramvaycılar, gece şoförleri için bir yer olmalı...» Sırtında koyu renk elbiseler —üstelik Tanrı bilir nasıl bir suratla— böyle bir yere girmek, rahatını kaçırıyordu biraz. «Bir zamanların hovardaları, sırtlarında frak, kahvelerini canları nerde çekerse orda içerlerdi: Alışkanlıklarını, yaşama düzenlerini —düzensizliklerine kadar— kabul ettiren bir sınıfın adamlarıydı onlar... Bizler ne deveyiz ne de kuş...»

Evine girerken, gürültü yapmamaya gayret etti. Doğmakta olan günün loş ışığında, odalar terkedilmiş gibi duruyorlardı. Açlık Giulio'yu mutfağa yöneltti: Buz dolabında peynir kalmıştı biraz. Tel dolaptan bir paket makarna aldı, tencereyle su

koydu ocağa, suyun kaynamasını beklerken oracıktaki bir sandalyeye çöktü.

Neydi bu olanlar böyle? Amati'den ayrılıp da İvana'ya rasladığı gün, sanki hayatı birdenbire durmuş, ortasından kopmuştu. Bu iki kopuk uç, birkaç hafta içinde daha da uzaklaşmıştı birbirinden; aradaki boşluk, daha bir genişleyince, Giulio, iki ucu bir araya getirememiş, hayatının devamını sağlayamamıştı. «İnsan hiç durmamalı» demişti Amati, «başkalarına bakmamalı hiç, söz de bırakmamalı onlara. Ve en önemlisi, yalnız kalmamaya bakın. İnanın buna: Çalışırken bile yardımcılarınızdan birini, sekreterinizi, hiç biri olmadı karınızı çağırın. Sonra mektuplarınızı da kendiniz yazmayın, yazdırın. Yoksa, bakarsınız bir an gelmiş, düşünceler amaca teğet geçip, yasak anlamlara sapmışlar, yasaklanan yerde durmuşlar. Başarının, hareketin can düşmanı, düşüncedir.»

Su kaynamak bilmiyordu. Giulio, böyle nice serüven geçirdim, diye düşündü. Yığınla iş, yığınla yolculuk yüzünden çok zaman her şeye boş verdiği olmuştu. Oysa yolculuktu serüvendi sona erince, öteye beriye bir iki telefon edip, insan içine karışması, alışkanlıklarıyla yeniden bağdaşmasına yetiyordu. Şimdiyse, işin içinden çıkamaz olmuştu bir türlü. Sylvia'yı yeniden gördüğüne, yeniden dayalı döşeli bir eve kavuştuğuna, kısacası kendi malı bellediği, hoşuna giden bir dünyaya döndüğüne memnundu; memnundu ya, peki seviştikten hemen sonra, neden birden kedere boğulmuştu öyleyse?

Tam o sıralarda, banyodan, iyi kapatılmamış musluktan sızan damlaların sesi gelmişti kulağı-

na; arkadan, Sylvia'nın, kolonya şişesini açarken mutlaka yere düşürdüğü kristal tıpanın yerdeki çinilerde zıplarken çıkardığı ses; sonra da, kadın dergilerindeki öğütlere uyarak, her gece en azından on dakika fırçalanan saçların hışırtısı... Giulio, özellikle bu dakikaları her zaman uykuyla uyanıklık arasında geçirir, içi geçip de elindeki yanar sigarayı düşürecek diye ödü patlardı. Ama şu son gece cin gibiydi yatağın içinde; camlanıp çerçevelenmiş kurutulmuş çiçekleri, flüt çalan dişi bir Afrika maymununun taşıdığı çalar saati seyretmiş, Sylvia'nın kimselerde bulunmayan bir fantazi dizisi hazırlamak için, antikacıları dolaşarak bir yığın para karşılığı edindiği kuvarz kitlelerini, deniz kabuklarını, zamanında evliyalara adanmış bir sürü garip eşyayı incelemişti teker teker... Neye yarıyordu bütün bunlar? Zevk sahibi olmak, bundan böyle, kişisel bir seçimin, estetik bir ölçünün ifadesi olmaktan çıkmış, sıkıntılı, pahalı bir zorunluluk, para karşılığı belirli bir sınıfa ait olmak hakkının elde edilmesi haline girmişti...» Sylvia, neden sonra, çırılçıplak, saçları yüzüne düşsünler diye başını sallayarak, dönmüştü odaya. Ve o zaman Giulio —atlet gibi— bir sıçrayışta yerinden doğrulmuş, göğüs dışarda, karın içerde, banyoyu boylamıştı.

Ama kapıyı kapamasıyla, adalelerinin çözülüvermesi bir olmuştu. Yıkandığı sanılsın diye, duşun musluğunu sonuna kadar açtıktan sonra, tuvalet masasının taburesine çökmüştü Giulio. Ve işte oradan, yeşil saplı «kendi» diş fırçasını, yeşil lavanta çiçeği kolonyasını, yine onun kullanması için bırakılmış yeşil havlularla sabunu görmüştü. Bütün bunlar Sylvia'nın, büyük bir çaba sonucu

olan gülümsemelerini yalanlayan o donuk bakışı, o görmemezlikten gelme isteğini ortaya koyuyordu. Yatakta da Giulio gerektiği gibi davranamayınca, önceliği, uzman bir kadına kendini hareketsizce vermekten hoşlanmayan bir dişiye bırakmıştı.

«Ne zamandanberi sevişmedin,» diye sormuştu Sylvia.

«Seninle son seviştiğimden beri...»

Sylvia gülmüştü buna; ama, her zaman yaptığının tersine, hiç bir şey söylemeden.

Giulio'nun dönüşünü —ya da bir başkasının gelişini— beklemek üzere kapatıldıkları dolaptan çıkarılan bu tuvalet eşyaları, ateş-kes anlaşmasının daha bir sağlama bağlanmasıydı. Dört nala giden atlarla, kırbaçlarla, kumru rengi silindir şapkalar, çizmeler, ekose eşarplarla resimlenmiş, erkekliğin çağdaş pazarlanmasına uygun, for men, erkekler için, bir sürü şey... Buna karşılık kadın nazlılığı, Sylvia'nın banyosunu süsleyen —tıpkı Betty'nin tıpkı Marité'nin banyoları gibi— pembe opalinler, menekşe demetleri, renk renk pudra dolu kavanozlarla simgeleniyordu. Bundan böyle ticaret dünyasının hünerine emanet edilmiş bir erkeklik ve kadınlık... Giulio'nun diş fırçasının durduğu bardakta «Bay» damgası vardı, havlusunda da. Bu tür bir ayrıntı düşkünlüğü, yapaylığı daha bir ortaya çıkarmaktan başka işe yaramadığı halde, eşlerin cinsiyetinin üzerine basmak... Giulio, talk pudrası kutusunun üzerindeki safkan bir ata binmiş kırmızı ceketli centilmenle kendisi arasında, hiç bir benzerlik bulamıyordu; «Kadın» ın, pudra ponponlarıyla, renkli, yüz temizleme pamukla-

rı ve rujlarla oynamak için oturacağı yere, tuvalet masasının önündeki tabureye yığılmıştı, hem de soluk soluğa: Aslında, Sylvia da buraya otururdu, otururdu ama sükunet, huzur ve unutmayı müjdeleyen isimleriyle, sonsuz gençliği vaadeden kremlerden ayrılmayan, pembeli mavili morlu hap kutularını, sinir içinde birer birer açmak için..

Giulio odaya döndüğünde, Sylvia'yı yatma töreninin kurallarını bir bir yerine getirirken bulmuştu. Gözünde koca kara gözlükler, çalar saati ayarlıyordu:

«Sekiz, tamam mı?»

Çırılçıplaktı: Küçük, fırlak, uçları şişkince göğüsleriyle vahşi bir hayvan hali vardı üzerinde; yine de zayıf yüzünü kapayan kocaman yuvarlak camlı kara gözlükleriyle bir böceğe benziyordu daha çok.

«Bir kilo sekiz yüz gram zayıflamam gerekli» demişti, Giulio'nun kendisini seyrettiğini görünce. «Sıkıntı insanı şişmanlatıyor. Haline bakılırsa sen de bir şeylere sıkılmış olmalısın... Göbeklenmişsin biraz.»

Umursamazlıkla söylemişti bunları: Sérénil, Oniril ve Léthédor'un sayesinde, o sıra, hiç bir şeye aldırış edecek gibi değildi.

«Yaşlanıyorum,» diye karşılık vermişti Giulio. «İnsan herşeyi oluruna bırakıp, şişmanladıkça daha bir rahatlıyor.»

Sylvia sigara almak için uzaklaşırken gülmüştü. Yanık bedeninde mayo izi bulunmaması, plajda bile, galiba tamamen çıplak dolaştığını gösteriyordu.

«Demek, sekizde,» diye yeniden sormuştu Sylvia, çalar saati kaldırıp göstererek.

Oysa Giulio giyinmeye başlamıştı bile.

«Hayır Sylvia. Kalmayacağım. Sabah sekizde büroya böyle gece kıyafetiyle gidemem.»

Sylvia şakalaşmak için zorlamıştı kendini:

«Nikaha gidiyorum dersin...»

«Hiç olmazsa temiz bir gömlek giymemeli miyim?»

Gülüşmüşlerdi karşılıklı, soğuk, yapmacık bir gülüşme. Sylvia, çayırda geziyormuş gibi, yalınayak Giulio'yu kapıya kadar geçirdiği sıra, buğulu bakışlarını gizleyen koca kara gözlükleri çıkarmamıştı gözünden...

Giulio, mutfağın penceresinden bitişikteki binada bir iki yerde ışık yandığını gördü. İnsan, yeni doğan günle elektrik arasındaki uyumsuzluğun doğurduğu tedirginlik yüzünden kötü uyanıyordu: Günlük hayatın akışına zar zor uyduruyordu kendini. Giulio, o bile, ilk kez, herkesin ağır bir yük gibi sırtlandığı bu sıkıntıyı hissetti içinde. İvana'yı, elleri karnının üzerinde, gözleri bir noktaya dikili, hemen yanıbaşında oturur görüyordu: Son bulmuş, kapanmış bir şey, ele geçiremeyeceği bir nesne.

Su kaynamıştı. «Şöyle biraz yemeli ki...» Makarnaları attı tencereye. Yeniden beklemek gerekiyordu. Pencereden yana döndü: Hava sıcak olacaktı, belliydi, güneş taraçalarda ışımaya başlamıştı bile, yine de sokağa çıkanlar önce şöyle bir ürperiyorlardı nedense. «Hayata da, insanlara da hep yabancı kaldım, herkesten kopuk, ayrı...» Günü seyretmek dayanılır gibi değildi.

Buzdolabında tereyağı yoktu. «Dün sabah kahvaltıda bütün bir ekmek vardı ama...» Diodato'nun nasılsa erken yattığını düşünerek, onu

uyandırmaya karar verdi ve yavaşca tıklattı kapısını, sonra hızlıca vurdu. Ses falan yok. «Diodato...» diye seslendi bu kere. Sonra, açtı, girdi.

Odada kimse yoktu, yatak bozulmamıştı. Açık pencereden, tepelerden bakan bir çınar ağacının yaprakları arasında, yeni yeni uyanmaya başlayan serçelerin kulakları tırmalayan cıvıltısı geliyordu. İç bulandıran bir koku sarmıştı odayı. Giulio yerde, Diodato'nun aceleyle çıkarken düşürdüğü parfüm şişesini gördü. Gece masasında da, kutsanmış resimler arasında, sivri yüzlü, kıvırcık saçlı bir erkek çocuk fotoğrafı vardı: Büyücek ağızlı kalın buruşuk dudaklı bir çocuk.

Anlaşılan Diodato, evde kalmak daha iyi olur dediği halde başaramamıştı bunu. Akşama doğru kararını değiştirmiş olmalıydı. Giulio da, kendi kendine yarattığı engellerin birer birer çökmeye başladığını hissetti. İvana'nın hayali birden çıkıvermişti ortaya. İlk geceki gibi, uzaktan uzağa sokak lambalarının ışığıyla aydınlanarak yürüyordu önü sıra; ve işte Giulio, İvana'yı unuttuğunu sanmakla kendi kendini kandırdığını anlıyordu.

Tenceredeki suyun kaynaması mutfakta olduğunu hatırlatmış, kendine getirmişti Giulio'yu. Beceriksizce süzdü makarnaları: Buhar ellerini yakıyordu, alnı terlemişti. Zeytinyağı şişesini aldı ve olanca yağı makarnanın üzerine boşalttı, sonra hapur hupur yemeye koyuldu. Tuzsuz hamurda iç bulandıran, sıcak bir yağ tadından başka tad yoktu: Yine de aşağılık bir zevkle silip süpürdü tenceresini.

Diodato'nun döndüğünü, ancak onu kapının eşiğinde görünce farketti. Uşağın sırtında triko bir gömlek vardı, açık renk pantalon giymişti, plaj-

dan geliyormuş gibi bir hali vardı, sandallar giymişti ayağına. Boynu önü açık gömleğin içinde, balmumundanmış gibi, bembeyazdı.

Diodato, Giulio'yu görünce:

«Aaa, beyefendi dönmüş...» dedi biraz utanarak. «Yeğenim telefon etti, Terni'den geliyormuş, gittim onu karşıladım.»

«Fotoğraftaki çocuk mu?»

«Hangi fotoğraf? Aa, evet. O, ta kendisi...»

Elindeki anahtarlarla oynuyordu.

«Beyefendiyi uyanık bulduğum iyi oldu» diye devam etti konuşmasına, bayağı bir sesle. «Bu gece derde girdi başım. Önemli bir şey değil, ama sizin polîste tanıdıklarınız vardır, diye söylüyorum.» —kuşkuluydu hâlâ— «Yeğenimle, şöyle San Giovanni taraflarında dolaşıyorduk, şu duvar boyundaki ağaçlık yolda, bilirsiniz, işte tam orada polis dikildi tepemize. Küçük beyaz bir arabanın peşimize takıldığını farketmiştim aslında, ama aldırış etmemiştim. Kalleşçe davrandıklarını da biliyordum, ama gaflet işte... Kendi arabalarıyla devriye gezmiyorlar artık, şu minicik 600'lerden edinmişler. Kimlik kağıdımız olup olmadığını sordular, bu saatte bu olmadık yerlerde ne arıyorsunuz, dediler. Hapı yuttuk, dedim içimden. Ve beni bağışlayın beyefendiciğim, o zaman, bu delikanlının elektrikçi olduğunu ve kendisine sizin tarafınızdan bir haber getirdiğimi söyleyiverdim. Yeğenim desem asla inanmazlardı bana, çünkü, soyadlarımız aynı değil. Evinizin ve büronuzun telefon numarasını istediler, verdim. Bunu yapmamalıydım, belki, ama üç yıldır size hizmette kusur etmediğimi sanıyorum, her zaman dürüst ve sadık...

Giulio, midesi altüst, onayladı uşağının söz-

lerini. Sylvia'dan çıktığında, kendisinden önce yola koyulan beyaz araba gelmişti aklına: Bu arabayı peşine takan Raffaele amcaydı, belliydi bu; yarın sabah, yemeden içmeden haberi yetiştirecekti kardeşine: Şu senin Giulio Broggini yok mu, diyecekti, dün geceyi Lowell Sylvia adında bir dulun evinde geçirdi, kapıcıdan toplanan bilgiye göre, bu ziyaretleri sık sık tekrarlarmış...

«Pek iyi hissetmiyorum kendimi,» dedi. «Makarnadan olacak, içim döndü. Tuz atmayı unutmuşum, sonra, bu yağın da berbat bir tadı vardı, ağırlaşmış olacak.»

Kusacak gibi olan Giulio, banyoya koşmak için kalktı yerinden, ama, yetiştiremeyeceğini anlamış olacak, mutfak musluğuna yöneldi.

«Ah,» diye mırıldanıyordu Diodato, beyefendinin alnını tutarken, «evde kalsaydım, hiç olmazsa makarnayı ben haşlardım... Benim kusurum oldu bu...»

İki öğürtü arasında, soluk alan Giulio:

«Kusura bakma,» dedi uşağına, «gidebilirsin.»

«Gitmek mi? Bu halde bırakır mıyım sizi? Tutmayın kendinizi, çıkarın... Rahatlarsınız.»

Yalağın içine birikenleri gördükçe öğürüyordu Giulio.

«Bakmayın, beyefendi, baktıkça olmaz...»

Diodato, efendisini odasına kadar götürdü, soyunmasına yardım etti. «Ne berbat bir gece...» diye söylenerek, pancurları çekti, yatağı açıp «Haydi buyurun...» diyerek yatırdı Giulioyu. Sonra, sıcak bir limonata getirip içirdi ona, üstünü örttü. Giulio, ses çıkarmıyordu, bırakmıştı uşağı özene bezene baksın ona, oysa ki, Diodato'nun dazlak ba-

şından gelen baygın koku hiç hoşuna gitmiyordu. Beriki, ağlamaklı gözlerle beyefendisini seyrediyor, çektiği gizli bir dert varmış da onu anlıyormuş gibi içleniyordu.

GİULİO ertesi sabah, saat on bire doğru işine gitti. Telefon falan eden olmamıştı. Kuşkusuz, şimdi Sylvia'ya gittiğini öğrenen Scarapecchialar, kızlarıyla dolaşmasına kesin olarak yanaşmıyorlardı. (Geceyi bu kadının evinde geçirmiş olabilirim; tamam, hayır demiyorum buna, ama aşık da olsam, erkek değil miyim, üstelik genç bir erkek; arzularımı başka yerde yatıştırmama yol açan İvana'ya beslediğim saygıdır.) Raffaele amcanın ileri sürebileceği suçlamalara karşı kendisini nasıl savunacağını tasarlayan Giulio, bir yandan da bu amca denen adam, bakarsın duyduklarını muhasebeciye yetiştirmemiştir diye umutlanıyordu. Bu Sylvia meselesi ciddi bir iş sayılırdı aslında: Sylvia, bir Amerikalıyla kısacık bir evlilik geçirip —evlendiği hızla ayrılıverince— özgür kalmış ve ötede beride

Giulio'nun onu eninde sonunda nikahlayacağı söylentileri dolaşmaya başlamıştı. «Bu polis beni gafil avlamak istiyor anlaşılan: Tetikte durmalı...»

Angeletti'yi çağırttı yanına, içerdekilerle ilgilenmesini söyledi: Kendisinin, yazılacak önemli bir şeyi vardı, öyle dedi. Hiç kimse girmemeliydi yanına.

«Ya, bay Scarapecchia telefon ederse?»

Giulio ters ters baktı, Angeletti'nin yüzüne.

«Kusura bakma, ama bu bay seni ne zaman ararsa arasın bağlamalarını tenbih etmemiş miydin? Ben konuşayım istersen. Ne denecek?»

«Bakıyorum özel telefonlarımı da kollamaya başladın. Yokluğumdan faydalanıp, işlere el koymak yetmedi anlaşılan: Şimdi de memurlara verdiğim emirlerle ilgileniyorsun. Böyle şeye gelemem ben. Ne sen, ne başkası karışmalı buna, tamam mı?»

Masaya bir yumruk indirmişti. Angeletti, gelip Giulio'nun yanıbaşına oturdu ve elini şefkatle arkadaşının hâlâ açmadığı yumruğunun üzerine koydu.

«Ne diyorsun sen kuzum Giulio? Nelere karıştırıyorsun beni? Ben, her zamanki gibi üzerime düşeni yerine getiriyorum, ne fazlasını ne de eksiğini. Özel hayatına gelince, bugüne dek karıştığımı gördün mü? Kendinde değilsin sen, ortada işte... Ben dostunumdur senin, hadi, sen de bilirsin bunu... Söyle. Nasıl yardım edebilirim sana?»

Giulio, elleriyle yüzünü kapattı. Kapalı gözkapaklarına, yeniden İvana'nın beyaz yüzü, İvana'nın o hiç gülmeyen yüzü çizilivermişti sanki. Arzuladığı şeyi ele geçirmek için duyduğu sabır-

sızlık bir kere daha sarmıştı içini, hem de içinden çıkamayacağı bir endişeyle.

«Bir şey değil,» dedi kendini toparlamaya çalışarak. «Biraz yorgunluk. Bay Scarapecchia telefon ederse, kendim konuşacağım.»

Angeletti odadan çıkınca, en iyi cins başlıklı kağıtlarından bir tane çekti ve yazmaya başladı:

«Sayın bay,

Bana çok zor gelen o dakikalardan, evinizden ayrılmak zorunda kalmamdan bu yana kırk sekiz saate yakın bir süre geçtiği halde, vaadedilen cevabı alamadım. Bu kadarcık bir zaman kızının kaderinden endişelenen bir baba için uzun sayılmaz; ama aşık bir erkek için sonsuzluk kadar uzundur. Bir çok hata işlemiş olduğumu biliyorum; yine de İvana'dan ayrı kalmak ve sonunu kestiremediğim bu bekleyiş, inanın, çok ağır bir ceza oldu bana. Geçenleri unutacak kadar hoşgörü sahibi olduğunuzdan kuşkum yok. Bana gelince, gelecekte. olayların gerçeğinin değil de bazı belirtilerin, kardeşiniz beyefendinin ve sizin zihninizde şekillendirdiği kuşkuları silmeyi de başaracağım. Bundan bir ay önce —tam mayısın 27'sinde— kızınızla dolaşmam için izin vermenizi istemiştim. Bugün de, Allahın emriyle kızınızı istiyorum.»

Dümen, fevkaladeydi. Giulio, beklenmedik bir neşe içinde koltuğa bıraktı kendini. Bir kadın, inatla karşı koyduğu aşığa başka türlü baş eğmezdi. Hayatla arasının düzelmeye başladığını seziyordu. Hiç bir şeyin önemi yoktu artık: Ne geçmişinin ne de büyük bir dirençle sürdürdüğü mesleğinin; işin hoş yanı bundan böyle her şey, mutlu amacı gösteriyordu. Işıklandırılmış vitrinin içinde, man-

kenin yerinde İvana'yı görüyordu: İvana'nın nikah yüzüğünü taşıyan eli Giulio'yu kovmuyordu artık; Giulio'nun elini, pis bir sinekmiş gibi kovamazdı artık. Bu bedenin mutlak sahibiydi bundan böyle, her yerini elleyebilirdi ve kimseler karşı çıkamazdı buna.

«...Allahın emriyle kızınızı istiyorum...»

Yazdığını bir daha okudu Giulio ve devam etti: «Düğün tarihinin, bir bekar evini sevimli bir yuva haline sokabilecek zamana sahip olabilmem için, ekim ayına alınmasını isterdim, ama yine siz nasıl arzu ederseniz öyle olsun. Benim mutluluğum kadar İvana'nın mutluluğunun da —kuşkum yok buna— vereceğiniz cevaba bağlı olduğunu gözönünde tutmanızı arzu ederdim.»

Mektubu bir zarfa koydu ve sonra ayak işlerine bakan çocuğu çağırarak, derhal üzerinde yazılı adrese götürmesini söyledi.

«Bir taksiye atla, çabuk gidersin.»

«Cevap beklenecek mi?»

«Hayır. Mektubu ver ve dön.»

Giulio cevabı, çocuk gideceği yere varmadan bekliyordu aslında. Kafasından çocuğu izliyor, hırpalıyordu yok yere... Çocuğun taksiye bineceği yerde çıkarıp bir sigara yaktığını, mektupla oynadığını, yere düşürüp yeniden aldığını kuruyordu. On ikiyi geçmiş, bir olmuştu saat. Muhasebeci ikide çıkardı çalıştığı yerden: Bir terslik olmazsa, mektubu bir saat sonra okuyacak demekti.

Telefon çaldı. Giulio kaptı alıcıyı ve küt diye soruverdi:

«Kimsiniz?»

Uzaklardan bir sesti cevap veren:

«Scarapecchia.»

BEKLENMEDİK bir anda çalmıştı telefon. Giulio birdenbire, yalnız bu telefonu bağlamaları için emir vermiş olduğunu bile hatırlayamamıştı, hatırlasa da olan olmuştu artık.

«Şu anda, aziz üstadım, kardeşimin yanında bulunuyorum, İçişleri bakanlığındayım. Düşündük taşındık...»

«Durun... Bir şey söylemeyin...»

(Karşı tarafta bir sessizlik oldu. Belki de Scarapecchia, konuşmayı mesleğine özgü bir fesatlıkla dinleyen Raffaele amcaya göz kırpmıştı...)

«Dinleyin,» diye tekrarladı Giulio. «Size uzun bir mektup yazdım. Beş dakika oldu olmadı, bürodaki çocukla gönderdim.

«Ne hakkında?»

«Şey...»

Aradaki uzaklık, muhasebecinin soğuk davranışını daha bir soğuklaştırıyordu. Giulio değiştirdi söyleyeceklerini:

«Hayır, hayır. Okumanızı tercih ediyorum. Her ne olursa olsun kararınızı vermeden önce, yazdıklarımı okumalısınız, rica ederim.»

«Madem öyle istiyorsunuz. Bekler, okurum. İyi günler üstad.»

Giulio, bir felaketi atlatmışcasına rahat bir soluk aldı. Sonra Scarapecchia'nın, bir şey söyleyememiş olduğunu farketti. Telaşa düşünce, her zamanki tutumunun tam tersine, karşısındakinin konuşmasına kendisi engel olmuştu. Bu mektubu yazmak hataydı oysa. Hatadan da beter: Budalalık. Muhasebecinin İvana'yı ondan uzaklaştırmayı düşünmediği ortadaydı, nikah tarihini saptayarak elini kolunu bağlamayacağı da... Bu enayiliği kendi kendine yapmıştı. «Güneyliler uzun nişanlılık sürelerine alışkındır, analar çeyiz hazırlamanın sonunu getiremezler...» Ayrıca, bir tarih kararlaştırılsa bile, evini değiştireceği ya da ana babasının rızasını alacağı gerekçesiyle onu da ileri atabilirdi: Scarapecchia —miras meselesi yüzünden olacak— ana babanın rızasına çok önem veriyordu. Böylelikle, İvana'yla daha samimi bağlar kurabilir —yaşı küçük olduğu için— evliliği gerektiren işlere kalkışmasa bile, aklını bulandıran bu isteği yatıştırmanın yolunu bulurdu pekâlâ.

Telefon konuşması, endişelerinden kurtarmıştı Giulio'yu. Muhasebeci, kuşkusu yoktu bundan, razı olacaktı sonunda. Polis kardeşi de. Bu görünmeyen tanığın devamlı varlığı canını sıkıyordu Giulio'nun: Onun önünde küçülmüştü, suçluluk ve zayıflığın şaşmaz işareti olan aceleye başvur-

makla, adamın kuşkusunu arttırmamış mıydı acaba. Bütün bunları düşündükçe kendi kendini tedirgin ediyordu Giulio, ama bir ara yeniden soğukkanlılığını kazanınca, ne idüğü belirsiz bir polise belki de gerektiğinden çok fazla değer verdiğini düşündü: Diodato'nun dün gece başından geçenler sebep olmuştu belki de buna. İşte o andan sonra Giulio, Raffaele amcayı, kocaman kara bir yazı masasının arkasında, önünde bir sürü düğmeler, telefonlar, karşısındaki beyaz perdede hareket eden küçük ışıklı bir lekenin yardımıyla, en küçük hareketini bile izler, nerelere gidip geldiğini kollarken hayal eder olmuştu.

Yerinden kalktı, gidip pencerenin önünde çocuğun dönmesini beklemeye başladı. Tam karşıda beyaz bir otomobil vardı, içinde de koyu renk elbiseli iki kişi. Sabah evden çıkarken bu arabanın bir eşiyle karşılaştığını hatırladı. Hattâ kırmızı ışıkta, bir başkası da gelip tam arkasında durumuştu birden. İzlendiği ortadaydı: Telefonunu bile dinliyorlardı belki de, İçişleri bakanlığında faşist dönemden kalma dinleme araçları bulunduğuna göre.

Çocuğu görür görmez, karşılamak için çıktı odasından.

«Kim açtı kapıyı, genç bir kız mı?»

«Hayır, çizgili pijama giymiş bir adamcağız.»

«Sonra?»

«Bay Scarapecchia siz misiniz?» dedim. «Ta kendisiyim» diye karşılık verdi. Mektubu verdim. Dışarda beklememi işaret etti, kapıyı kapadı yüzüme. Beş dakika kadar sonra, açtı ve bunu verdi.»

Çocuk cebinden mavi bir zarf çıkarmıştı.

Giulio, bir çocuğun elinden çıkmışcasına, birbirini tutmayan büyük harflerle, kendi adına yazılmış olan zarfı görünce bir an durakladı. İvana, babasının rızasına rağmen istemiyor muydu onu yoksa? Yoksa, mavi zarf İvana'nın ilk aşk mektubu muydu?

İki satır bir şeydi zarfın içinden çıkan:

«Bu gece yemekten sonra gelebilirmişsin, babam söyledi. Selamlar. İvana.»

İVANA'YI yeniden görmeye can atan Giulio, yine de Scarapecchialara, saat ona doğru ancak gitti. Scarapecchialar yemeği geç yerlerdi; üstelik bu aileler, sofrada ailece sereserpe oturduklarından yemekte yakalanmak istemezlerdi. Giulio'nun başına çok gelmişti bu İvanalardan çıktığında, arabasına giderken uzaktan da olsa zemin katlara şöyle bir göz atayım dediğinde, yüzüne yüzüne kapatmışlardı pancurları hep.

Bu gece, bundan böyle orda bulunmasının meşruluğunu iyice belirtmek istercesine, küçük demir kapının önüne kadar gelmişti arabasıyla, hem de gürültüyle. Şimdiye dek uydurduklarından rahatsız olacağı yerde, sonunda samimi davrandığından ya da samimi göründüğünden, bir bakıma gurur payı çıkarıyordu kendine.

Muhasebeci Giulio'yu kapıda karşıladı.

«Buyrun,» dedi. «Önce şöyle bir görüşelim.»

Görünürdeki umursamazlığına rağmen, bu tutum canını sıkmıştı Giulio'nun. «Bu gösteri, neyin nesi bakalım?» İşler bir sonuca bağlanmadıkça oyun, sıkıcı bir hal alıyordu.

«Böylece sayın üstad, bu gece buraya davet edilmiş olmanız, bundan böyle size güvendiğimi göstermiş oluyor. Sonra kim çocukluk yapmamıştır hayatında?»

Giulio, yalan yanlış gülümseyerek onayladı muhasebecinin sözlerini. (Öyle, azizim Scarapecchia, aziz, saygıdeğer muhasebeci bey... Bana güvenmekte yerden göğe kadar haklısınız... Kârlı çıkacaksınız. bu işten, inanın bana, hem de çok kârlı...)

«Kısacası, bugünden sonra sizleri resmen nişanlanmış sayıyorum. Nikâh tarihine gelince, benim ekim ayına bir diyeceğim yok, yok ama, bu işleri analarla konuşmak daha yerinde olur: Öyle ya, nikâhtı, düğündü, kadın işidir bunlar...»

Muhasebeci gülmeye başlamıştı, Giulio Scarapecchia'nın gülüşünü bayağı bulduğu halde taklid etti onu: Adamın gülüşü İvana'nınki gibi çirkindi de üstelik.

«Eeee, sayın üstad, sıra geldi bize vereceğiniz garantilere: Maddi bakımdan demek istiyorum.»

Giulio kollarını açtı iki yana:

«Emrinizdeyim... Ama kusuruma bakmayın sakın, hakkımda her şeyi bildiğinizi sanıyorum. —Duvardaki resme doğru döndü.— Kardeşiniz, geçmişteki dostluklarıma, yaptıklarıma yapmakta olduklarıma kadar her şeyi, hayat seviyem de dahil, hepsini biliyor...»

«Öyle olmasına öyle... Ne var ki ben, gördüğünüz gibi, resmi örgütlere hiç güvenmem. Diyeceğim, bazı şeyleri sizden, daha kesin olarak öğrenmek isterdim.»

(«Fiyatı öğrenmek istiyor...» diye düşündü Giulio; ve pazarlığa geçmeden, karşısındakinin hayat seviyesini şöyle bir değerlendirdi: Ortaya atacağı rakkam, tarafsız ve haksever bir davranışın sonucu değil, rakibin ihtiyaç ve durumuna uyacak bir fiyat olmalıydı.)

«Ödediğim vergi hakkında...»

«Hadi hadi, üstad... Ödediğiniz verginin gelirinizle ne ilgisi var? O kadar saf mıyım ben?»

«Ne bileyim? Bir fikir verir diye düşündüm... İsterseniz, düğünde ya da düğünden önce... evet evet, düğünden önce, size bir miktar takdim edebilirim...»

«Ne miktarı? Kızımı satılığa mı çıkarttım ben?»

Muhasebecinin bu konudaki alınganlığını iyi bilen Giulio, atıldı, düzeltti hatasını:

«Ne demek istediğimi anlatamadım. Vereceğim parayı, düğünden sonra İvana'nın adına yatırırsınız demek istiyorum.»

Scarapecchia başını salladı.

«Bence uygun değil bu. Kadınlar parayı har vurup harman savururlar: Elbiseydi, kokuydu, saçma sapan yerlere harcarlar, biter.»

«En iyisi, bu parayı hemen şimdi size takdim etmem... —diyen Giulio, sandalyanın ucuna kaymıştı— Kızınızla bağlantımın bir garantisi olur. Dilediğiniz gibi kullanır, istediğiniz yere yatırırsınız...»

«Sizin yörede âdet bu mudur?» diyen Scarapecchia, iyice şaşırmıştı.

«Eh, evet, öyledir... nasıl demeli bilmem, bir bakıma müstakbel kayınpederin dürüstlüğüne, efendiliğine gösterilen saygıdır...»

«Eksik olmayın. Göğsüm kabardı doğrusu. Gerçekten hoşuma gitti bu.»

(«Anlaşmaya başladı...» diye düşünen Giulio, rahat bir soluk aldı.)

«Eksik olmayın,» diye tekrarladı muhasebeci; «yalnız, gördüğünüz gibi, benim de işlerim, içinde bulunduğum durum... öyle pek parlak sayılmaz... hele şu, sonunda bir faydam olur diye hayatımın büyük kısmını bağladığım kooperatif işi... Neyse... geçelim bunları... dert yanmanın da sırası değil, kendimi savunmanın da: Verdiğimle kaldım... Ne diyordum. bu parayı niçin bana ödüyorsunuz, diyordum değil mi? Evet, genellikle ağırlığı gelin öder, ama İvana tek evladımdır benim; neyim varsa, günün birinde onun olacak: Bu günün mümkün olduğu kadar geç gelmesine duacı olalım, öyle ya, istediğim kadar inanç sahibi olayım, az da olsa; kuşkuyla karşılıyorum öbür dünyayı baksanıza, —kaçamak gökyüzüne kaldırdı gözlerini— elin oğlu evindeymiş gibi gezer oldu orada da, iman sahiplerine umut falan bırakmadılar... Neyse... Felsefeyi bir yana bırakalım: elbette, bir yerde hesap vereceğiz... Büyük para, diyordum, insanın başına derttir: Bu işle siz ilgilenin, isterim. Tutun ki, birinin hesabına yatıracaksınız bunu, kim olacak bu kimse?»

(«Kardeşinin adına yatırılsın istiyor,» diye düşündü Giulio. «Alışılagelen gizli kapaklı numaraların bir çeşiti.» Raffaele amca cevabı yetiştir-

mişti duvardan: «Hayır: Bize oynayacağınız oyuna verdiğim izinin, topladığım bunca bilginin mükafatı.» «Öyle olsun. Ama bu durumda, çekineceğim bir şey kalmayacak demektir; diyeceğim: Bundan böyle, yeğeninizin tadını çıkarmaya hakkım var demektir.» Giulio, tam bunları düşündüğü sırada, bir tepsiye dizilmiş şampanya kadehleri çarptı gözüne ve «İşi sonuçlandırdık...» diye geçirdi içinden.)

«İyi ya,» diye yeniden söze başlamıştı muhasebeci, «bu parayı doğacak olan çocuklarınızın adına yatırırsınız. Bu arada, çok çocuk sahibi olmanızı dilediğimi bilin: Ayrıca, tek çocuk eğer erkekse daha rahat oluyor. Diyelim İvana; pırıl pırıl, sağlıklı bir kız var karşınızda değil mi; güzel bir kız üstelik, hakkını verelim; ama açıkça söyleyeyim ki, buluğ çağında, hattâ daha sonraları bile...»

Bayan Adelina, kendiliğinden içeri girivermişti.

«Rosario, ne olacak? Hemen içecek miyiz?»

Memnun, Giulio'ya bir göz kırptı:

«Hoşgeldiniz, üstad. Şu köpüklü şaşkına çevirdi beni. Boyuna buzdolabını açıp kapıyorum.»

«İyi fikir,» dedi muhasebeci başını sallayarak, «tam kıvamında bir köpüklü fena olmaz...»

Mutfağa yöneldi. Kadın, kocasının yokluğundan faydalanarak alçak sesle sordu Giulio'ya:

«Sevinçlisiniz değil mi? Bunun böyle olacağını biliyordum ben. İvana da memnun. Pek göstermez, ama bir saattir odasında, pudralar, rimeller kıyamet...»

Eliyle, kızının rimel sürüşünü gösterdi.

«İvana'yı burada yatıyor sanıyordum,» dedi Giulio divanı göstererek.

«Öyle, yatak onun. Güzel yatak, değil mi? Ama hiç yatmadı daha içinde. Vitrinde görmüş bir gün, öyle beğenmiş ki babası dayanamayıp aldı... Gerdeğe burada girecek anlaşılan...»

Bayan Adelina, bu son sözleri bir sır verir gibi söylemişti. Derken, heyecanlandı:

«Size güveniyorum, üstad. İvana daha çocuk sayılır. O işlerden öyle ürküyor ki...»

Giulio, kadının içini rahatlatmaya çalıştı, şöyle kolunu sıvazlayacak oldu: Kazağın içinde ince bir kemik. Bu dokunuş yetmiyormuş gibi bir de kendi ikiyüzlülüğü tiksinti uyandırmıştı içinde, kendisinden de çevresindekilerden de tiksiniyordu. («Yanılmışım, diye yazacaktı muhasebeciye. Dediğiniz gibi bu işi burada bozmak daha yerinde olacak...» Bunları yazdıktan sonra toz olacaktı ortalıktan.)

Bayan Adelina, Giulio'nun dikkatini koridordan gelen adım sesine çekti:

«Şşşştt... Geliyor... Ne güzellik ne güzellik... Göreceksiniz şimdi. Kaçayım ben.»

Burnunu silerek çıktı odadan.

İvana, gece elbisesinin içinde iğreti, eşikte durdu: Omuzları çıplaktı, iyice oturtulmuş beden, göğsü alabildiğine ortaya çıkarmıştı. Giulio kalakaldı olduğu yerde. Üç gündür görmemişti İvana'yı, bir daha görmemeyi bile geçirmişti içinden. Öyle ki onu, şu babayla polis amcayı yere vurmak için, bir gurur davası uğruna elde etmek istediğine bile inandırmıştı kendini: Horoz dövüşü gibi. Oysa, İvana'nın şöyle bir ortaya çıkması, aklını başından almaya yetiyordu. «Hiç bir şeye aldırdı-

ğım yok... Hiç bir şey bana bu... bu...» ne diyeceğini bilemiyordu.

Genç kız, anlatılamaz bir bakışla bakıyordu Giulio'ya.

«Aa, burdasın,» dedi.

(Her şeyi anladı. Sersem değil ya, üstelik o da karıştı işe. Ama benden nefret ediyor.) Çekingen bir sesle sordu:

«Beni gördüğüne memnun musun?»

«Kimse zorlamıyor ki beni.»

Muhasebeci, elinde beyaz bir peçeteye sarılı köpüklü şarap şişesi yeniden ortaya çıkmıştı.

«İçelim,» dedi neşeli bir tavırla.

Sonra kızına dönerek:

«Gel bakalım... Bu gece nişanlını öpebilirsin.»

Damadı da, gülümsemesiyle yüreklendirdikten sonra, sessizce masanın etrafında bir şeyler yapan karısının yanına gitti.

Giulio İvana'ya yöneldi: Kız, yüksek topukların üzerinde düştü düşecek yaklaştı Giulio'ya. Ne olduğunu anlayamadıkları bir şey birbirlerine itiyordu ikisini de. Giulio sımsıkı sarıldı kıza. İvana'nın gözleri, Giulio onu öptüğü sürece, koskocaman, açık durdular. Kalın dudaklı ağız hiç aralanmadı.

Fırlayan tıpanın sesiyle toparlandılar.

«Koşun,» diye haykırdı anne, «yoksa bütün şarap akıp gidecek.»

Bu arada Scarapecchia telaşla kadehleri doldduruyordu.

Karşılıklı iyi dileklerde bulunuldu, kadehler tokuştu. Derken, şarabın köpürmesi kesiliverdi: Hepsi birden kadehleri dudaklarına götürüp, sessizce içtiler.

Muhasebeci, yol yorgunuymuş da, kana kana su içmiş gibi bir «Oooooohh...» çekti.

Sonra beşinci kadehi göstererek sordu:

— Kimin bu?

«Raffaele önce geleceğini söylemişti,» diye açıkladı bayan Adelina. «Ama sonradan telefon etti.»

Muhasebeci iç geçirdi.

«Ne yapalım... Kardeşim öyle bir işin başında ki, dur otur nedir bilmiyor... Üstelik çoğu kez kendi isteğiyle kalıyor nöbete.»

Parmağıyla, tepside kalan beşinci kadehe şöyle bir dokundu.

«Gece vakti böyle büyük şehirleri boydan boya dolaşmak kolay iş değildir... Tanrıya şükredelim ki, düzenin bekçileri iş başındalar da her şey yolunda gidiyor. Siz de bilirsiniz ya, bizde kimse polisi umursamaz, böyle bilinir bu; kendi kendimizi, hiç bir yasağa, disipline rıza göstermeyen bir halk yapıp çıkmışızdır. Böyle olunca vatandaş düzene uymadıkça, polisin elindeki güç artar. Ve bir şey söyleyeyim mi; polisin gücü, elindeki adam sayısına, kullandığı aracın olsun, silahın olsun önemine bağlı değildir... vatandaşın kafasına koyduğudur önemli olan, ya da kafasına sokamadığı.. Tutun ki...»

Bir sandalye aldı, İvana'yla Giulio'nun oturduğu küçük sedire yaklaştı.

«Bırak kuzum Rosario... Bırak da rahat konuşsunlar...»

Muhasebeci aldırmadı karısının sözlerine:

«Konuşmak için koca bir hayat var önlerinde...»

«Peki ama, hep dolandırıcılar, canilerle haşır

neşir olan üstad Broggini, bütün bunları bilmiyor mu sanıyorsun.»

«Müstakbel damadının, medeni hukuk davalarına baktığını öğren hiç değilse...»

«Ne dedin? Ben avukat sanıyordum onu.»

«Avukat olmasına avukat canım... Yalnız suçlularla değil, medeni hukuk işleriyle uğraşıyor.»

«Bir şey anlamadım bundan ben. Noter desene...»

«Sussana anne,» diye söze katıldı İvana, ama annesine bakmadan söylemişti bunları.

«Neden sussun... Dinle bak. Bay Broggini, şeylerle, nasıl demeli... ha, medeni hukuka aykırı işlemler yapanlarla uğraşıyor.»

Bulduğu sözleri pek beğenen Scarapecchia, gülüyordu:

«Öyle değil mi üstad?»

Sonra alnını tutarak:

«Adelina hep sözümü keser,» dedi. «Nerde kalmıştık? Ha, tamam. Normal durumda insan polis varmış yokmuş, kulak asmaz, diyordum. Bizim evi ele alalım, bu gece, bu durumda kim karışır bize? Ama, tutun ki içimizden biri dolandırıcı olsun. Tutun ki siz üstad Broggini, buraya gelirken bir suç işlemeyi aklınıza koymuş olun. Bu durumda, yolda rasladığınız herkesi polis gibi görürsünüz; bir bakıma polis sayısı artmıştır sizin için. Gerçekte polislerin sayısı az bile olsa, her köşe başında bir polis sizi bekliyor gibinize gelir. Sivil polistir elbette bunlar, çoğu zaman sivil gezerler ya...»

Giulio şaşırdı:

«Sivil geziyorlar demek? Çok ilginç doğrusu. Şu bildiğimiz polis arabalarını kullanmadıkları da

doğru mu kuzum? Farkedilmemek için en çok şu 600'leri mi kullanıyorlar dersiniz...»

«600'leri mi? Öyle, öyle, elbette onları kullanıyorlar. Viminel'e gittiğimde, kaç kere hep birlikte dönüşlerini gördüm: Beyaz fare sürüsü derdi gören. Oysa fareyi kapana kıstıran onlar; Avlarını ürkütmeden yemin yanına kadar sürüp, kapağı indiriveriyorlar; ama öyle kolay olmuyor bu, sırasında haftalarca, aylarca bir kovalamacadır sürüp gidiyor. Diyeceğim bu adamların en büyük özelliklerinden biri sabırlı olmaları. Ayrıca neyle yetineceklerini de bilmeleri.»

«Ne gibi?»

«Gibisi şu. Adamın elinde isterse beraat kararı olsun, onlar kimi enseleyeceklerini biliyorlar. Düşüyorlar peşine, nasılsa bir gün...»

«Biraz abartma olmasın bu söyledikleriniz...»

«Keşke öyle olsa... Ne yazık ki bir değil beş değil, bunun böyle olduğunu çok gördüm...»

Bayan Adelina söze katıldı:

«Eeeh, insanın Raffaele gibi kardeşi olunca...»

«Öyle,» dedi muhasebeci karısının sözünü keserek, «kardeşim karşısına çıkanın yüreğini okur. Ve birinin çıkmaza girdiğine, ergeç onu tutuklatmak gerekeceğine inandığı zaman, içi cız eder. İnanın cız eder. Diyeceğim, Tanrı, kullarının kötü yola saptığını nasıl istemezse, işte kardeşim de öyle dertlenir insanların kötü yolu seçmesinden.»

«Peki, insanın istediği yolu seçmek özgürlüğüne ne buyrulur, buna ne diyorsunuz?»

Giulio bunları sorarken gülümsüyordu.

«Böyle şey yok derim ben. Hiç kimse masum olmadığına göre, kimse her istediğini yapamaz.

Hepimizin, şu ya da bu, bir kusuru vardır mutlaka. Kardeşim, sırasında, dilediğini tutuklatabileceğini söyler; ama der hep, polisin marifeti bu işi başarabildiği kadar ileriye atmaktadır. Polisin gücü, kaynağını genel suçlulukta bulur, herkesin suç işleyebileceği düşüncesine dayanır. Polis suçu görmemezlikten gelir, aldırış etmiyormuş gibi yapar. Derken, bir de bakarsın, sersem yerine konmaktan usanarak sabrını yitirir ve fırsat yaratmaya başlar.»

Giulio bütün bu sözlerin altından neyin çıkacağını bekliyordu: Muhasebeci, Raffaele amcanın, niyetlerini sezdiğini mi anlatmak istiyordu; yoksa, kendisinin anlaşmaya, parayı cebe indirmeye hazır olmasına karşılık, polislik ve düzen fikrini mani haline sokmuş olan kardeşinin şakaya gelecek biri olmadığını mı hissettirmekti derdi. Belki de Giulio'ya kendini kolla demek istiyordu. «Her şey hesaplı kitaplı: İvana'nın o aşırı dekolte elbisesi bile polis amcanın fikri olabilir. Kim bilir, parasını bile o vermiştir. Reşit olmayan bir kızı iğfal, arkadan da hatayı onarmak için güzel bir nikaha sürüklenmek için güzel bir yem... Buyrun seçin bakalım: Ya nikah, ya da mahkeme kapıları...»

Giulio, daha son zamanlara kadar, yaşadığı kadınların biri meşru bir ilişkiden söz edecek olduğunda, hemen evliliğe karşı çıkarak yaşlı bir bakıcının kolları arasında can vereceğini söylerdi. Hele ısrar edilsin, acımasız keserdi ilişkiyi. Oysa bu gece köpüklü şarabı bir dikişte içerken, heyecana benzer garip bir duygu sezmişti içinde. «Nedeni açık: Her ne bahasına olursa olsun, tek İvana'ya sahip olayım... Ötesi boş...» Paraya olan düşkünlüğünü unutmuştu: Para ödemek düşün-

cesi içini rahatlatıyordu üstelik... Amati işini tatlıya bağlaması iyi olmuş; en büyük gayrimenkulleri ellerinde bulunduran bir gurup iş adamının güvenini kazanmıştı böylece. «Öteki kadınlarla, hep bir evlenme tehlikesi vardı. Bu kere iş, daha başından karıştı.» İvana'ya baş eğdirmek, pekâlâ farkındaydı bunun, pek öyle kolay değildi; değildi ama, genç kızın kendisine emredilenleri hemen yerine getirmekteki kayıtsızlığına güveniyordu. «Onunla buluşmayacaksın...» tamam, buluşmuyordu. «Sarıl bakayım...» sarılıyordu.

Bir süre bir arada oturduktan sonra muhasebeci özür dileyerek, üç beş arkadaşıyla buluşması gerektiğini, kahveye gideceğini, kusuruna bakmamalarını söyledi. İvana'yı öperek:

«Pek güzel bir nişanlı kız oldun, ama şimdilik benim kızımsın daha,» dedi.

Kapıya kadar geçirdiler Scarapecchia'yı.

Giulio eşikte:

«Ne güzel, serinmiş burası,» dedi.

Anne anladı, demek isteneni:

«Ben de şu mutfağı toparlayana kadar serinleyin öyleyse... Zaten kiracıların haberi var! 'Şekeri ne zaman yiyeceğiz?' diye sorup duruyorlardı. Sonra, ortalık gündüz gibi, baksanıza aya...»

Birkaç ayak merdivenle çıkılan kapı önü, bahçeye bakıyordu, sarmaşıkların altında küçük bir balkon gibiydi. İvana dalgın, belki de aklı başka yerlerde, alçacık parmaklığa doğru yürüdü.

«Neden dudaklarını boyadın,» diye sordu Giulio. «Öpemeyeceğim seni.»

«Demin öptün ya...»

«Öyle, ama...»

«Aması ne...»

İvana eğilerek parmaklığa dayandı, yüzünü güneşe vermiş gibi, gözlerini yumarak başını göğe kaldırdı. Ve o zaman —ne olduysa oldu— balinaları gerildi sütyenin, Giulio aralıktan, şişkin, koyu renk uçları zeytin gibi, o koca beyaz memeleri gördü. Yukardan gören var mı diye, şöyle kaçamak bir göz attıktan sonra, sanki elbisenin kumaşını ellemek istiyormuş gibi, iki parmağını, İvana'nın göğsünden içeri soktu.

«Çek elini...»

«Nişanlıyız...»

«Çek elini...»

İvana kımıldamadan, yüzü aya yönelmiş, gözleri kapalı duruyordu öylece, göğsüne dikili bu bakışın farkında değildi, ya da değilmiş gibi yapıyordu. (Dolgun, yusyuvarlak, biraz büyükçe: Olgun bir kadın göğsü...) Gözlerini açmıştı İvana, derin bir iç geçirdi. Sonra bahçe kapısının dışında duran arabayı göstererek:

«Senin mi,» dedi.

Giulio'nun evet der gibilerden başını salladığını görünce de:

«Ben, kırmızı araba severim,» diye cevapladı.

«Yaaa...»

Giulio gülümsüyordu, İvana'nın yüz binin üzerinde değeri olan bir arabayı küçümsemesine aldırmamıştı.

«Öyleyse, ben de sana kırmızısını alırım. Küçücük bir araba, yalnız senin için. Kullanmayı biliyor musun?»

«Tonton'un arabasında iki üç kere denedim. Yapamayacaksın, dedi. Ona sorarsan, çok sinirliymişim.»

Bu arada Giulio, elbisenin bir yanını aşağıya

çekmeyi başarmıştı: Taş gibi, şişkin bir meme taştı elbiseden. İvana aldırış etmedi. Kızın bu kayıtsızlığı, Giulio'ya güven vermişti, polis amcaya saldırdı:

«Bu dediği dedik amcanın her söylediğine, ailece bu kadar önem vermeniz de gülünç doğrusu...»

«Nasıl söyleyebilirsin bunu? Onu tanıyor musun ki?..»

«Yoo, ana babanı bilmem, fakat sen daha çok beni dinlemelisin. 'Nişanlım istedi, araba kullanmayı öğreniyorum' der çıkarsın işin içinden.»

Bundan güzel fırsat bulunamazdı.

«Zaten, ben kendim öğreteceğim sana.»

İvana karşılık vermedi, doğruldu. Şöyle bir omuz oynatarak, göğsünü yerine yerleştirdi.

«Bir şey demedin...»

Hafifçe Giulio'ya döndü, gözünün ucuyla baktı ona:

«Tonton bu akşam neden gelmedi, biliyor musun? İşi var dediler ya, yalan. Onun işi hep vardır, ama istediği zaman çıkar. Bu işe razı değil, ondan gelmedi.»

«Hangi işe?»

«Seni beğenmiyor. Nişana razı değil.»

«Hmmm,» dedi Giulio, diş gıcırdatarak. «Ne sebep gösteriyor peki, neye dayanıp da kötülüyor beni?»

İvana karşılık yerine eve girdi. Anne köpüklü şarap şişesini boşaltıyordu. Özür diledi:

«Dibinde biraz kalmış da...»

Kadehi kaldırarak:

«Şerefinize» dedi.

Giulio oralı olmadı. Yeniden sordu İvana'ya.

«Neymiş peki, sebebi?»

Bayan Adelina dayanamamıştı?

«Ne sebebi kuzum?»

«Hiç,» diye kesip attı İvana, «kendi aramızda bir şey.»

Sonra Giulio'ya dönerek:

«Kusura bakma, ben yatacağım,» dedi. «Şarap başımı ağrıttı.»

Bayan Adelina kızının tarafını tuttu:

«Şaşmam... Doğru dürüst yemek yemedi ki...»

İvana'nın ters ters baktığını görünce de ekledi:

«Ne var bunda? Heyecanlandın, ne de olsa...»

«Hadi, yarın görüşürüz,» dedi İvana. «İyi geceler!»

Yarı alay, yarı kurnaz dudaklarını uzattı nişanlısına, sonra odasına yöneldi. Giulio kızın, arkasına dönmeden: «Dudaklarını sil Giulio, allık içinde kaldın...» dediğini duydu.

BAHÇE kapısını vurup çıkan Giulio, arabasının kapısını da küt diye kapadı; eve döner dönmez yazacağı mektubu kafasında tasarlarken bastı gaza: «Azizim... —neden azizim diyecekmişim... Canları cehenneme...— Bayım, İvana'nın beni sevmediğini... duygularımı paylaşmadığını... kesin olarak anlamış bulunuyorum... Kısacası bu işin olamayacağını...» Giulio, İvana'nın göğsünü elletmesinden, babanın nişana razı olmasından sonra bozuştuğuna memnundu. Bayan Adelina kuşkusuz içini cekerek: «Bilsek, köpüklüye para vermezdik boşuboşuna.» diyecekti. Giulio, kocası, tantanalı konuşmalarla lehçe ve fikirlerindeki bayağılığı gizleye dursun, kadıncağızın, saygıdeğer bir aile hissini uyandırmak için gösterdiği kahramanlık karşısında, şefkate benzer bir duygu duyuyordu.

İvana... İvana'ya gelince, gülünçtü o kadar: Otuz yıl öncelerden kalma bir taşralı. Nasıl bir tutkuya, nasıl bir kendini mahvetme arzusuna kapılmıştı da bu kızla evlenmeyi düşünebilmişti? «Karım...» diye geçirdi içinden, kendini alaya alarak.

Yarı aydınlık yolda, ön camın hemen orada, etli omuzlarına gömülü boynuyla tıknaz polisi görür gibi oluyordu. Ona ulaşmak için gazlıyor, o gazladıkça polis kaçıp uzaklaşıyordu. Giulio kafasından, Viminal'in tozlu geniş koridorlarını aşarak, bir kapıya vurduğunu geçiriyordu. İçerden, muhasebecinin lehçesiyle bir «Giriniz...» sesi yükseliyor ve Giulio, Raffaele amcanın budalaca kurulduğu yazı masasına yöneliyordu: «Kusura bakmayın, basit bir merak bu ya, bir konuda beni aydınlatmanızı istiyordum. Hoşunuza gitmeyen nedir? Neden bu işe razı değilsiniz? Nişanlanıyorum, o mide bulantısı, o cenabet köpüklü şarabı içiyorum, hem de şerefe... Daha ne istiyorsunuz? Hadi, söylesenize, sizi dinliyorum.»

Giulio basıyordu gaza, bile bile arttırıyordu hızını. «Canlarına okuyacağım, götüboklu 600'le peşime düşmek neymiş göstereceğim onlara...» Dikiz aynasında, beyaz minik bir araba gördü, peşindeydi. Birden bastı frene. «Kullanan Tonton'sa, kafası patlamıştır...» Zar zor duran arabanın kapısından uzanan ufarak bir ihtiyar, küfürü salladı: «Pezevenk...»

Adamcağız haklıydı belki de. Belki de Raffaele amca yeğenine tutkundu. «Bundan böyle ne ailesiyle, ne de şu ne idüğü belirsiz kooperatif işiyle ilgilenmeyeceğini söyleyerek İvana'yı korkutmuş olmalı... Beni bahane edip şantaj yapıyor kızcağıza, o da korkuyor.» Yeniden Viminal'ın koridorla-

rında koşarken hayal etti kendini, bu kere kapıyı vurmadan girmişti odaya: «Niyetinizi iyice anladım: Üstad Broggini evlenecek, üstad Broggini sökülecek paraları, Tonton tadını çıkaracak...» Ne ki, Raffaele amca sakin cevaplandırıyordu Giulio'nun sözlerini: «Bakın hele... Peki siz? Gerçekten, ciddi olarak evlenmeyi düşündünüz mü? Onu evinize götürmekten başka düşündüğünüz yok, ne yapmak için olduğuna gelince... onu ben söylemeyeyim... Hadi, yazın mektubunuzu, yazın hadi. Ya da durun: Burada yazıverin —bir kalem uzatıyordu Giulio'ya.— Ben söyleyeyim mi, ister misiniz?»

Cesaretini yitirmiş, yol değiştirdi Giulio. Motoru gazlaya gazlaya, Viminal'in çevresinde epeyi dönmüştü. Onun böyle dolanıp durmasından kuşkulanan, iki polis, —nerden çıkmışlardı onu Tanrı bilirdi ya— Giulio'ya ters ters bakıyorlardı. «Amma da sersemim... Bana ne elin Tonton'undan? O da çimlense n'olur? Tut ki iki kişi olalım... Kız hoşuma gidiyor bir kere. Üstelik bu gece, ondan bir karşılık beklememek şartıyla işi dilediğim yere kadar götürebileceğimi anladım. Tam amacıma ulaşacağım sıra ortalığı karıştırmanın âlemi var mı?» Yeniden, parmaklığa dayanmış İvana'yı getirdi gözünün önüne —çıplak meme, koltuk altına doğru daha da beyazlaşıyordu— ama hiç bir şey hissetmedi. «Çok şükür, atlattım...» Buna karşılık, bahçe üzerindeki o küçük odayı, pencereden giren ıslak ot ve hanımeli kokusunu hatırlayınca, garip bir özlem duydu içinde: her şeyi kaybetme düşüncesinden doğan bir isyan, beklenmedik bir korku, karmakarışık bir duygu; sanki biri, elinin altındaki fethedilmiş krallığı, dalavereyle kapacaktı: Erişilmez bir güvenlik duygusu veren tacı-

nı alacaklardı elinden. Sessiz ve sıradan iki kadının hizmet ettiği, dilediği gibi rahatlayabileceği krallığından olacaktı: Kadınlar üstünü başını çıkarıyorlar, ayakkabılarını çözmek için yerlere eğiliyorlardı, derken biri yok oluyordu ortalıktan (Ne güzel değil mi? Kurtuluyorum...) evet yok oluyordu, o yok olurken beriki, bilgiç ve uysal, hiç bir şey söylemeden, boş bakışlarla, bir yabancı gibi, Giulio'yla haşır neşir oluyor, okşuyordu onu. «Bana ne gerisinden? İstediğiyle yatsın, yeter ki ses çıkarmasın, o işi benimle de yapsın.»

Yeniden öfkeye kapılmıştı: «Suç ortağı bunlar. Özgür hareket edebilmek için bana, evliliğe ihtiyaçları var.» Haydi bakalım, yeniden Viminal' in koridorları, kapı: Giulio dalıyor içeri, doğru koskocaman masasının arkasına kurulmuş polisin karşısına dikiliyordu. «Kendimi tanıtmanın gereği yok değil mi? Bütün şu takip raporlarıydı, fotoğraflardı, şifreli fişler ve dinleme araçlarıydı, çok iyi tanımalısınız beni. Bayan Adelina'nın her gün altıma sürdüğü sandalyenin bir yerinde mikrofon bulunmadığı ne malum? İşte sonunda karşınızdayım; siz kendiniz, ortaya çıkmak cesaretini gösteremediğinize göre. Buraya alçak bir adam olduğunuzu söylemeye geldim.» Bir sürü ajan, çevresini sarıyor, Giulio «Alçak herif... Serseri...» diye haykırırken, sürükleyerek götürüyorlardı onu. Aslında, içeri bile sokmazlardı ya. Kimsiniz, kimin nesisiniz? Nereye gidiyorsunuz? Kimlik kartınız? Ziyaret sebebi? Özel sebepleriniz? Şu soru fişini doldurverin, gerçeği yazın, yoksa... Giulio yazıyordu ama müstehcenlik suçundan ötürü tutuklanıyordu hemen. Yalnızca bay Raffaele Scarapecchia'yla görüşmek istiyordum. Burda yoklar, meşguller, ıs-

rar etmeniz boşuna, sekreteriyle bir görüşün. «Şu bay Raffaele denen adama bir raslasam, canına okuyacağım. Ama, onu bulmak da pek kolay değil: Bu tip adamlar bakan nerdeyse hep oralarda dolaşırlar, hep onun gölgesindedirler. En iyisi İvana'ya telefon etmek. Şuralardan bir yerden ararım onu. Salına salına gelir telefona, kraliçeler gibi. Ama ben, küttedek soruveririm: O gece, kahveden kimle konuşuyordun? Ha? Kimle? Orospu...»

Yol tıkanmıştı. Via Veneto. Sinemaların dağılma saatiydi. Camların ardında karanlık kindar yüzler. Derken arabalar yeniden yürümeye koyuldu. Yaya adımıyla. Ancak birkaç metre. Giulio, bir arkadaşını yanında güzel iki kızla, gece klübüne girerken gördü; onlarla bir kadeh içsem mi diye geçirdi içinden ve park edecek bir yer aramaya başladı. Her yerde arabalar, tampon tampona... İvana'ya bile telefon edemeyecekti, direksiyona ve kararsızlığına çakılıp kalmıştı. Bir vitrine dalmak geçti içinden. kudurmuş gibiydi: Ama çevresini saran arabalar, bu kurtarıcı şiddet hareketini bile engelliyorlardı.

Arkadaşına ve kızlara katılmak da, içindeki çöküntüyü atıracaktı ayrıca: Viski, plak, nasıl, bu kadar erken mi kalkıyorsunuz? Kalın kuzum, bakalım mutfakta bir şeyler kalmış mı, bir iki şey atalım ağzımıza. Kirli tabakların, soyulmuş sosis zarı, zeytin çekirdeği dolu küllüklerin karşısında, ekmek kırıntılarına, izmaritlere baka baka, öylece hareketsiz, gecenin çözülüp dağılarak yerini yeni doğan günün —neler hazırladığı bilinmeyen yeni günün— ışığına bırakmasını beklemek. Ya da kızların biriyle yatmak sonra: Oldu mu? Evet, mersi, gel gel, affet beni; iyi ya, şimdi de ben; sigara?

Hoştu, çok hoştu doğrusu, daha hoşu olamaz bundan, yeniden görüşmeli, telefonlaşmalı, dur, telefon numaranı versene bana, bekle, yazayım —bir parça kağıt, kalem aramak,— bu numaralar göğse dövmeyle yazılı olmalı; ha, ne dersin? Evet, öyle, haklısın, insan seninle hiç olmazsa sıkılmıyor, şakalaşır gibi sevişiyorsun, konuşuyorsun bir kere. Sonra, kızları evlerine kadar götürmek, dünyanın ta öbür ucuna: Sağdan birinci yol, arkadan sola, yine sola, işte, yok yok, daha ötedeki, şu demir kapı... Tamam. Güzel yer değil mi —dünyaları verseler oturmam burada— ne cici yer değil mi? Arka tarafta biraz yeşillik bile var, beni buralara kadar getirdin, çok tatlısın doğrusu, bir öpücük, by-by; uzun bacaklarının üzerinde kocaman kuşlar gibi bahçeyi geçip binaya yürürler, içeri girmelerini beklemek gereklidir, el sallarlar, son bir by-by daha... Güzel bir şey daha yapılmış olur böylece. Ertesi sabah kısa bir merhabalaşma: Telefon hatlarında birbirine giren sayısız kısa merhabalar, kısacık bir merhaba, iyi uyudun mu? Dün gece ne tatlıydı değil mi, çok hoştu, sen, sen gerçek bir erkeksin en azından... Öyle mi? Yemin ediyorum ki öyle, insan senin yanında kendini korunmuş gibi hissediyor. Boş bekar odalarında, daha düzeltilmemiş yatak-kanapelerin yanıbaşlarındaki telefonlar, sayısız telefon çalıp duruyor, ısrarla, çalıyor da çalıyor, ne yapıyorsun bugün? Yalnızlığın, boşluğun, hiçliğin sesi bu, imdat isteyen sesi.

GİULİO, kahvelerin taraçalarında ya da Via Veneto'da elleri ceplerinde ağır ağır dolaşan bir sürü insanın arasında hep Raffaele amcayı görür gibi oluyordu. «Anlaşılan bizim buralarda Akdeniz tipi çoğunlukta. Parlak siyah gözlü, portakal kabuğu tenli, yağ salgısından yana zengin esmerler. Kuzeyliler bir de bizi çekici buluyorlar.»

Tiksinerek, bir zamanlar bol yapraklı çınar ağaçlarının çevrelediği, oysa şimdi ışıklı reklamlarıyla, Hong-Kong ya da sırada bir Uzak-Doğu limanının ana caddesinden farkı kalmayan bu yüzyıl artığı sokaktan uzaklaştı. «Arzum kalmadı hiç. Nedense hiç bir şeyden tat alamaz oldum.» Giulio, bugüne dek, hiç bir şeyden doğru dürüst tat almamıştı aslında: Hep önde gitmekle yetinmiş, bir ku-

re de durup, varoluşunun tek nedeni bellediği bu koşuşmanın amacı nedir, düşünmemişti.

Son görüştüklerinde babası da değinmişti buna: «Yıllardır, doğru dürüst ne yapacağını bilemeden öylece yaşıyorsun» demişti, «çevrende, yeryüzünde neler olup bitiyor, kulak astığın yok...» Giulio, babasının bu sözlerine amacının iyi yaşamak ve para kazanmak olduğunu belirterek karşılık vermişti. «Parasız kalmadın ki zaten...» «Öyle, kalmadım. Ama daha çok param olsun istiyorum. Senin düşüncenin tersine, dünya, parası en çok olanındır diyorum.» «Söz konusu ettiğin bu dünya, hangi dünyaymış acaba?» «Burada duralım, baba. Herkesin dünyası kendine...»

Ve Giulio, işte bazı arkadaşlarının durumuna düşmüştü, sıkıntının, bunalımın eşiğindeydi. Oysa her zaman, içinde bulunduğu duruma uymakla övünür, gazetecilerin çoktan el koydukları, Sylvia'nın çevresindekilerin bilgiçlikle kullandığı «uyumlu» kelimesini tanımlamaya da kalkışmazdı. Giulio'nun babası «Orsa Minore» dergisinin yönetim kurulundaydı; Giulio'nun «huysuzların dergisi» dediği aylık bir yayın. «Orsa Minore»yi bedava tarafından ona da gönderirlerdi ve Giulio, bir yeldeğirmeninin kanatlarının dönmesini seyrediyormuş duygusuna kapılarak çevirirdi sayfaları: Oysa, çoğu zaman, canını sıkardı dergi. Müvekkillerinden biri, bir gün, «Orsa Minore»ye siz de abonesiniz demek» diye sevinmişti, «Elpidio Broggini ile bir hısımlığınız olmasın sakın?» Giulio'nun söz konusu bayın oğlu olduğunu öğrenince, müvekkil, Giulio'yu dikkatle süzerek, «Memnun oldum» demişti, «Evet, pek çok memnun oldum.»

EV, uzun süredir kapalı kalmış gibiydi, öyle kokuyordu. İnsanı üzen bir hali vardı odaların. Zamanında, telefonla yapılan uzun gece sohbetleri, yalnızlığını unuttururdu Giulio'ya: Oysa şimdi telefonun çalmasına kulak asmıyor, kim ediyor diye merak bile etmiyordu. Mektupları da açtığı yoktu, sırasında hiç birini kaçırmadığı kokteyl davetiyelerini yırtıp atıyordu. Antrede, bu tür davetleri not ettiği defterin sayfaları da çevrilmemişti, 27 mayısda kalmıştı defter.

Giulio, yaprakları çevirmeye başladı birer birer. İvana'yı tanıdığından bu yana, bir şey yapmamıştı demek. «Öncesi de yok ayrıca...» diye düşünerek, sayfaları çevirmeyi sürdürdü. 20 haziranda, sanki bu tarihde önemli bir randevusu varmış da onu unutmuş gibi bir duyguya kapılarak, şaş-

kın, durdu. «Yarın büroda bakarım. Her şeyleri unuttum, bir kenara bıraktım bu çılgınlık yüzünden: Bir de polis olacak o pis herif, kalkmış razı olmuyor, beğenmiyor beni. Yarın Viminal'e gideceğim, yüz yüze konuşacağım onunla. Ya da... ne diye kendimi yorayım sanki? Telefon ederim. Gece yarısı, evinden de arayabilir, şaşırtırım onu.»

Rehberi aldı, S harfini buldu. Bir sürü Scarapecchia, ama Raffaele olanı yok... «Benimki gibi, onun numarası da rehberde yok anlaşılan. Tahmin etmeliydim.» Oysa Raffaele Scarapecchia, onun numarasını pekâlâ biliyordu, bilmek bir yana, hep tetikte, hep görünmeden dinliyordu bütün konuştuklarını.

Telefonun çalmasıyla irkildi Giulio. Sylvia olabilirdi; ya da uyumsuzluğun kurbanlarından başka bir vıdıvıdıcı. Telefonu açmamaya karar verdi Giulio. Ama zil çalıyordu boyuna. «Mutlaka odur. Dönüp dönmediğimi öğrenmek istiyor.» Çalışma odasına seğirtti. Karanlıkta, yazı masasının üzerindeki lambanın düğmesini bulamıyordu bir türlü. Sonunda, el yardımıyla telefonu açtı: «Alo?» Boşuna zahmet: Telefonu ters tutmuştu. Çevirdi, «Alo?» Kapamışlardı. Beklenmedik bir anda onu yalnızlığından çekip çıkaran kimse, yok olmuştu ortadan. Giulio, olduğu yerde kaldı, santraldan gelen, telgraf sinyali gibi kesik, tiz sesi dinledi: Bilinmeyenin, fezanın, evrenin dilini. Uzun uzun dinledi bu sesi, sonra telefonu kaparak ışığı yakmaksızın bir koltuğa bıraktı kendini.

Pencereden olimpiyat kasabası görünüyordu, karanlık bir düzeyde bir mezarlık gibi küçük küçük, ama ışıktan benekler. Boş evin sessizliği ve yalnızlık, Giulio'nun aklına, ilk olarak ölümü ge-

tirdi. Ölüm duygusu sardı içini. Bundan böyle yaşayacağı günler —çoktu daha otuz dokuz yaşında olduğuna göre— evet, önündeki günler bitip tükenmeyecekmiş gibi geldi; öyle ya, varılacak yer, unutulma ve hiçliğin simgesi olan sessizlik ve karanlığın hüküm sürdüğü kapkara toprak olduktan sonra. «Bu düşünceler insanın aklına boş yere gelmez, bir şeye işarettir bunlar.» İvana'yı elde etmesine karşı çıkan polis, hayatını tehdit eden, daha da acıklı bir şeyi canlandırıyor gibi göründü gözüne. Eliyle alnını sıvazladı: Buz gibi geldi teni, eline. «Ugo'ya mutlaka telefon etmeliyim, genel bir kontroldan geçirsin beni...»

Telefon yeniden çalmaya başladı. Giulio, beklenmedik bir anda imdadına yetişmişler gibi, yüreği çarparak açtı telefonu.

Annesiydi, Milano'dan ediyordu.

«Az önce arayan sen miydin anne?»

«Birkaç kere aradım, meraklandım. Baban gördün mü? Meksika'dan evvelki gün dönecekti.»

«Meksika mı dedin?» (Gördün mü, neyi unutmuşum... Daria'yla buluşacaktım ayın 20'sinde...)

«Yoksa, Roma hava alanından telefon etmedi mi sana? On beş gün önce gitti. Ederim, demişti. Bir kongre varmış da... Mektubumu da almadın mı?»

«Bilemeyeceğim, sanmıyorum.»

«Aman Allahım, nasıl bilemezmişsin!»

«Uyuyordum... Mektup bugün öğleden sonra geldiyse, yarın yazıhanede bulurum. Peki ama neyin var? Sesin bir hoş çıkıyor.»

«Bilirsin, baban burada olmayınca, günler bitmiyormuş gibime gelir. Zevk almam hiç bir şeyden. Aslında, nasıl alayım ki? Yaşlılık sıkıntılı şey.

Sonra sıcak da dayanılır gibi değil... Dinle: Yarın sabah babanı ara ve bana da bir telgraf çek. Olur mu?»

«Tamam.»

«Peki, sen nasılsın? Yeni haberler?»

«Yeni haber mi? (Vereyim haberi: Evleniyorum...) Ne konuda?»

«Ben ne bileyim? Öyle, sordum.»

«Haber falan yok... (Soracak hemen: «Kimmiş? Neyin nesi? Scarapecchia mı?») Gerçekten yok.»

«İyi öyleyse, görüşürüz.»

«İyi geceler, anne.»

«Sana da evladım. Hayırlı geceler.»

Bu ses Giulio'nun kulağına takıldı kaldı. Nedense, annesini düşününce, ölmüş gibisine geliyordu. Gelip Roma'ya yerleştiğinden beri, ancak Noel'de ya da eylül içinde, göl kenarındaki villada görüyorlardı birbirlerini.

Giulio'nun annesi, koleksiyona meraklıydı: İşe porselenle başlayıp, arkadan tesbihe merak sarmış, son olarak da saat biriktirmeye başlamıştı. Evin içi, ayrı ayrı saatlerde durmuş bir sürü saat doluydu: Emayesinden, bronzuna kadar, çini de dahil, yarı çıplak kadınların taşıdığı ya da köy manzaralarıyla süslü bir sürü saat.

Giulio, dokuz on beşte durmuş akrep ve yelkovanıyla, çarmıha gerili bir bedeni andıran, koyu renk ağaçtan insan boyu çalar saat eve getirildiğinde Milano'daydı; asansöre girmediği için, sırtta çıkarmışlardı merdivenlerden. «Biraz korkunç değil mi anne?» dediğinde, gücenmişti anne: «Neden? Öyle durmayacak ya? İşliyor nasılsa...» İşli-

yordu saat, doğru, ihtiyar bir yüreğin boğuk, atlamalı çalışması gibi.

Annesi porselen kuşlara merak sardığında Giulio çocuktu daha: Olağan dışı renklerde papağanlar, kanatlarını açmış balıkçıl kuşları, güzelim yaldızlı kafeslerde şakıyan bir sürü bülbül; sabahları hepsi birden kurulur, annenin odası bir kuş kafesine dönerdi; kocası ya da hizmetçi kadın gelip bir şey soracak olduğunda, gülerek «Duymuyorum...» derdi annesi, «Hiç bir şey duyamıyorum..» Derken, anne, bir gün duadan vazgeçince, dindarlığına leke sürülmesin diye olacak, tesbih biriktirmeye başladı. Tesbihler odasının duvarına asılıydılar, —kuşlar bir dolaba göç edince— amatistten, inciden, hakikden otuzüçlüklerle, Portekiz işi yontma tahtadan, Toledo ipliğine dizilmiş iri taneli yüzellilik tesbihler yanyana kalmışlardı. Yakın dostların öteye beriye yolları düştükçe getirdikleri, ucuzundan da olsa, maden ya da cam işi tesbihlerin sayısı ise bilinecek gibi değildi.

Giulio annesiyle ne konuşacağını bilemezdi: Eş dosttan haber sorduğunda, annesinin cevapları giderek birbirine benzemeye başlamıştı. «Nasıl, duymamış mıydın? O öldü. Sus, aklıma bile getirmek istemiyorum..» Rahmete kavuşmuş dostlarına son bir ziyaretten bile kaçınmış olan kadıncağız, nedense cenaze törenlerinin hepsinde bulunurdu. Gece sofrada, olan biteni anlatırken haz duyardı adeta: «Kulpları oymalı bronzdan, şahane bir tabut... Zavallı arkadaşıma veda etmek için, elimi şöyle bir üzerinden geçireyim dedim: Pek, ama pek güzel bir tahtaydı, pürüzsüz; iyice de pahalı olmalı; akaju gibime geldi.»

Gerçekten, ana oğulun birbirlerine uzun boylu

söyleyecek şeyleri yoktu; bu mektup haberi ondan şaşırtmıştı Giulio'yu: Ayrıca, ikisi de ellerine kalem kağıt almayı sevmezlerdi. Annesi yazmaya niyetlenince kara düşüncelere saplandığını ileri sürer: «Sen gençsin daha» derdi, «senin için durum farklı..» Giulio'ysa, yazacağını vaadeder, üzerinden biraz geçince unuturdu. «Kimseye söyleyecek şeyim yok, anlaşılan..» Konuşmak, karşılıklı ilişkiler kurmak: Eninde sonunda, neye yarıyordu bu? Hayatı boyunca çok konuşmuştu, söylediği ya da dinlediği kelimelerden arta kalan neydi? Anıları, kelimelere bağlı değildi Giulio'nun: Duygularıydı, geçmişi yaşatan.

Bu düşünce hoşuna gitti. «Babama açmalıyım bunu..» Babası mı: Önce otele telefon etmek, sonra da kalkıp ta oralara gitmek gerekecekti bunun için. Bir işe kalkışmanın düşüncesi bile cesaretini kırıyordu. Tek başına kalmaktı bütün isteği. «Düşünce denen virüs kanımda var.. Babamdan geçtiğine bahse girerim. Yaş ilerledikçe canlanıyor ve zehirliyor beni..»

Bir viski hazırlamak için zar zor kalktı yerinden: Şöyle bir canlanmaya ihtiyacı vardı. Hemen, elle tutulur bir sonuca varamayan muhakeme, çabuk yoruyordu onu: Düşünceleri birbirine giriyor, dağılıyor; yerlerini, buluğ yıllarının o hiç değişmeyen şehvet sahnelerine, görüntülere bırakıyorlardı. Bu, bir zamanların yüzü olmayan kadın biçimlerinde, İvana'nın hatları vardı şimdi. Giulio, İvana'yı yarı karanlık merdivenlerden tırmanırken görüyor, peşine düşüyordu onun; kız, omuzlarına eşarp gibi attığı küçücük bir hırkaya sarınmaya çalışarak, telaş içinde seğirtiyor, ayağındaki yüksek topuklar yüzünden yarım yamalak koşma-

ya çabalıyordu. Giulio tam o sırada yakalıyordu İvana'yı, neredeyse üzerine atılarak duvara yaslıyordu onu. Sarılmıyordu birden, önce elbisesinin askılarını indirmeye çalışıyordu. İvana, soluk soluğa «N'oluyorsunuz?» diyordu, «Deli misiniz siz?» Elbisenin üst kısmı bele kadar iniyordu sonunda, göğüs ortaya çıkıyordu: Maviye çalan beyazlıkta kocaman kar gibi memeler. Giulio, hayatında ilk olarak çıplak kadın görmüş gibi bakıyordu İvana'ya. Bu bakış yok mu, daha çok ürkütüyordu kızı. «Hayır» diye yalvarıyordu, «Hayır.. Hayır..» Kendini kurtarmak için çabalarken, duvara dönüyordu. Ve, elbise ne oluyorsa oluyor, kayboluyordu sırtından İvana'nın: Geniş ve dolgun sırt, etli kalçalar bütün çıplaklığıyla çıkıyordu ortaya. Giulio, o yalvaran gözleri görmüyordu artık; omuzlara kadar inen siyah bir saç yığınının altındaki, o güzelliği kuşku götürmeyen bir enseydi gördüğü. «Beklemediği bir anda sahip olmalıyım ona, bağırmasını önlemek için bir elimle ağzını tıkamalı, beline sarılıp kımıldamasını önledikten sonra, kendime doğru çekmeliyim.» Oysa acele etmek gerekiyordu: Merdivende adım sesleri duyulmaya başlamıştı çoktan. İvana çırpınıyor, kurtulmaya çalışıyordu; elbisesinin askılarını düzelttikten sonra şöyle üstüne başına çekidüzen veriyor, arkadan Giulio'ya dönerek, Giulio'nun o güne kadar görmediği bir bakışla —okşayıcı, hemen hemen anaç bir bakışla— bakıyordu. Ve öteki, ıslık çalarak kimselere raslamayacağı merdivenleri inerken, İvana, yeniden tırmanıyordu basamakları.

Giulio, annesinin mektubunu aramak için, viski şişesini de yanına alıp odasına gitti. Bu mektubu nasıl olmuş da açmıştı? Onu eline aldığını

hatırlıyordu, dinlenmiş bir kafayla okumak için bir kenara koyduğunu da.. Ama sonra mektup ne olmuşsa olmuş, çıkıp gitmişti aklından.. Şimdi de evraklarının durduğu konsolun üzerinde yoktu. Viskisinden bir yudum daha aldı Giulio, annemin yazdıklarını okumadan uyumamalıyım, diye geçirdi içinden. Soyundu, aynada gördü kendisini. Karmakarışık saçlar, buruşuk bir gömlek, çözük kravat. .Sabah onda, yani dört saat sonra Arthur Lasky ile buluşması gerektiğini hatırlayınca, mektubu başka zaman aramalıydım, diye düşündü. «Çok da içtim..» Çekmecede, annesinin bir gençlik resmi duruyordu; erkek biçimi kesilmiş saçları, boyalı dudaklarıyla 1925 yıllarının kadını. Bu resmi verirken «Seni bir ay önce doğurmuştum..» demişti annesi. Niçin doğurmuştu sanki?

Viski şişesini, gece masasının üzerine bıraktı. «İvana Scarapecchia'ya raslamam için olacak..» Gülmeye başladı ve yatağa girdi. Çarşafların serinliği Giulio'yu sakinleştirmeye yetmemişti. «İster doğru bulun ister yanlış sevgili babacığım, dünya, para ve cinsiyet üzerinde duruyor. Böyle bu, hattâ, diyebilirim ki..» Yazıhanesinin başında, mühendis Amati gelmişti gözünün önüne. «Pekâlâ, üstad, anladım. İmzalamaktan başka çarem kalmıyor. Kaleminizi verir miydiniz?» Giulio istemeye istemeye uzatmıştı kalemini. «Çıkarlarınız böyle davranmanızı gerektiriyor.. Bakarsınız, yarın, çok geç kalmış oluruz..» Amati, bu sözleri cevaplandırmadan, Giulio'nun adına yazılmış çeki de imzalamış, sonra başını önüne eğerek kapanmıştı içine. Giulio, üstleri koyu benekli bu ellere, bu ağır bedene bakmıştı uzun uzun: Damga yemiş koskoca bir et yığını. Amati, elindeki kalemi, boşalmış bir

şırınga gibi, uzatırken mırıldanmıştı: «Eksik olmayın. Ne de olsa, bir kurtuluş sayılır..»

Odacılar, kapıcı kötü kötü bakmıştı Giulio'ya. Dışarısı güzeldi; kırlangıçlar cıvıldaşarak Po sokağı üzerinden villa Borghese'ye doğru uçuyorlardı. «Eşsiz bir şehir..» demişti telefonda Arthur Lasky. «İnsan hayatın ve yemeğin tadını burada çıkarabiliyor yalnız.. Doğduğumdan bu yana, kendimi hiç böyle dipdiri hissetmemiştim..» «Peki, dünyaya niçin geldiniz?» diye sormak isterdi Giulio, «Beni sorarsanız ben, İvana Scarapecchia denen küçük hanımla karşılaşmak için doğdum.»

Gülünecek nesi vardı bunun? Giulio, bundan başka hiç bir şeyi arzulamıyordu ki.. Kadının göbeği, dünyanın merkezidir. Onu zorlayacağım, gerekirse zincire vuracağım. «Kadın hakları mı, aziz babacığım? Kamçıya varım. İlkelerinizin gerçekle uzaktan yakından bir ilişkisi yok. Siz, insan haklarının, Fransız İhtilâlinin tutkunusunuz.» «Öyle olsun» diye cevap veriyordu babası. «Peki, senin önerin ne?»

Giulio ışığı söndürdü. Kapalı gözkapaklarının siyah zemininde, gece vakti Sylvia, Betty ya da bir başkasıyla konuştuğu zamanlar hatırına gelen, yeni bir görüntü biçimlendi: Önce, yalnız yüzlerini ya da evlerinin bir köşesini görüyordu. Arkadan, pek de anlatılamayacak bir şey, —Betty'nin o güzel gözlerinin ta dibinde gizlenmiş akılsızlık, Marité'nin asık suratı, Sylvia'nın umutsuz serbestliği— her şeyi siliverdi. Şahane ve beyaz, pırıl pırıl bedeninin olanca güzelliğiyle Manet'nin Olympia'sı, çocuksu yüzünde hafiften kötü bir bakış gözlerini dikmiş ona bakıyordu. Yanıbaşında gölgede, elinde çiçek demeti taşıyan zenci kölenin yerine,

esmer bir polisin başı. «Toplayıp, yok edilecek bir başka tür.. Kusursuz bir cinayet hazırlamalı, kıyıma girişmeli: Viminal'e bir bomba.. İyice kaçırdım keçileri.. Aslında, gerekli olan para. Her şey satın alınır, yani, her şey satılıktır.» Para ödemenin, ahlak dışı bir şey olduğunu savunan babası ve kumpanyası, işin içinden çıkamamışlardı hiç. Peki ama kötülük neresinde bunun? Para almak insana yoğun bir haz duyurur: Ve herkes bozulmaya hazırdır. Şimdiye kadar kazandığı paralar, dış ülkelerde satın alınan hisse senetleri, —çoktan yaşını başını almış olan— ana babasının ölümüyle konacağı miras, Giulio'nun içine öyle bir rahatlık verdi ki, İvana, merdivenin yarı karanlığında çırılçıplak dolaşadursun, uyudu kaldı.

UYANDIĞINDA şakakları zonkluyordu, alnını bir mengeneyle sıkıyorlardı sanki. Dili paslı, ağzı kupkuruydu. Odayı dolduran güneş gözlerini kamaştırdı. Perdeleri çekmişlerdi, pencere de açıktı; Diodato, uyandırmaya gelmişti demek. Yatağın yanıbaşında bir fincan kahve vardı; soğuk, berbat. Saat on buçuğu gösteriyordu, durmuştu.

Eyvah. Saat onda yazıhanede biriyle buluşacaktı ve Diodato bunu bile bile, bırakmıştı uyusun, olacak şey mi? Giulio uşağını çağırıp, bir güzel benzetmek istedi; ama bu, daha uykudan ayılamamış haliyle, azarın bile hakkından gelemeyeceğini düşündü. Düşmanlar doldurmuştu çevresini: Polis, Angeletti —yokluğuna aldırış etmemişti, belliydi— şimdi de Diodato. Belki de —Raffaelle amcanın ha-

yali geçti gözünün önünden— onu bu bilinçsiz haliyle yakalamak için odasına bile giren olmuştu.

Giulio, ancak duşun altında, bu uzun dinlenmenin toparlanmasını sağladığını anladı. Önce sıcak, sonra soğuk su kanını kamçıladı. Sorunlarını en iyi şartlarda çözümlemeye hazırdı, aslan gibiydi. «Savaş istiyorsunuz demek.. Buyrun, savaşalım. Ama unutmayınız ki, bundan böyle, isteseniz de istemeseniz de, İvana'nın nişanlısıyım; böyle olunca da; kanun —hani, düzen diye tutturduğunuz şey— benden yanadır.» Bunları düşününce, sırtını kabartarak, kıl keseyle hızlı hızlı ovalanmaya başladı. Son zamanlarda neden kendini öyle, suçlu hissetmişti? Onun yaşında biri için, bir kadını arzulamak, onunla yatmak istemek olağandı. Anlaşıldığına göre perhiz, bir sinir buhranına sürüklemişti onu. Ama herkesi şapa oturtacaktı bundan böyle: Diodato'yu da, Angeletti'yi de, Raffaele amcayı da? Sevişecekti. «Ama bu işi bir orospuyla değil, yeğeninizle yapacağım, beyefendi.»

Diodato'nun, banyonun kapısından bir şeyler söylediğini duydu ama duşun gürültüsünden anlayamadı. Musluğu kapadı ve sertçe, sordu:

«Ne var?»

«Saat iki, beyefendi. Yemek hazırlayayım mı?»

«Sen yemeği soracağına, beni neden her zamanki gibi uyandırmadın, ona cevap ver bakalım?»

«İki üç kere geldim efendim, pencereyi açtım, kahve getirdim. Ama beyefendi bir şey demeyince..»

«İşim gücüm yok sandın öyle mi,» diyen Giulio bornozunu giyip çıkmıştı banyodan.

«Hayır efendim. Yazıhaneye telefon edip bay

Angeletti'ye de haber verdim: Afedersiniz üstad, dedim, beyefendiyi uyandıramıyorum.»

«Bu işlere nasıl kalkışıyorsun bakayım sen? İnanılır gibi değil.. Bütün dünyayı ayağa kaldırmadan bir saat uyuyamayacak mıyım ben? Oldu olacak, bir bildiri dağıtsaydın.»

«Beyefendi kızıyorlar, ama önemli bir buluşmanız var diye böyle davrandım.. Bay Angeletti de, ben ilgilenirim, dedi.»

«Aynı şeymiş sanki..»

Traş olmaya koyuldu. Öfkesinden elleri titriyordu. Hepsinin kıçına bir tekme, kapı dışarı etmek geldi içinden.

«Git hadi.. Yıkıl karşımdan.»

Diodato kımıldamıyordu yerinden, söyleyecek bir şeyi daha vardı sanki. Neden sonra, derin bir iç geçirdi ve ev kadınlarına özgü telaşlı küçük adımlarla uzaklaştı.

Sofrada süt dökmüş gibi hizmet etti efendisine. «Şakam olmadığını anlamaya başladılar. Bir yere kadar dayanırım, ama bıçak gelip de kemiğe dayanınca, Hanyayı konyayı gösteririm hepsine..» İşin aslına bakılırsa, Diodato'nun davranışı yerindeydi, belki biraz telaşa kapılmıştı o kadar; oysa insan haksız olduğu zaman, eğer kendini saydırmak istiyorsa karşısındakine aman vermemeliydi.

«Çok üzüldüm, beyefendi..»

«Tamam, tamam. Şimdi, bırak beni. Başka şey istemiyorum.»

«Demek istediğim başka, beyefendi: Bir şey oldu da, ona üzüldüm çok..»

Giulio, merakla Diodato'nun yüzüne baktı.

«Bu sabah, beyefendi uyurlarken, bir jandarma çavuşu geldi.»

«Öyle mi, peki ne istiyormuş.»

«Bilmiyorum. Kendisine, «Beyefendi çıktı» dedim, ama arabanız garajda durduğuna göre, bana inanmayacağını söyledi.»

«Gözaltındayım demek.. Güzel..»

Bayağı eğlenmişti Giulio.

«Bizim şu kapıcı gammazın biridir zaten. Ondan öğrenmiş olmalı. Bu işte benim bir suçum olmadığını, beyefendi uykuda olduğu zamanlar, kendisini arayanlara yok dedirttiğini söyledim.»

«Eee, sonra?»

«Sonrası.. Bana şöyle çarıklı erkanıharp bakışıyla bir baktı —Sicilyalı olduğuna kalıbımı basarım— arkadan: Yine uğrayacağım, dedi.»

«Güzel. Yine uğrayacağına göre, ne olduğunu öğreneceğiz demektir. Eksik olma. Gidebilirsin.»

Diodato kımıldamadı yerinden.

«Korkuyorum, beyefendi.»

«Amma korkak adamsın, ne var yine?»

«Ya benim yüzümden arıyorsa sizi? San Giovanni sokağında, duvarın tam dibinde yakalamışlardı beni, söylemiştim ya. Hatırladınız değil mi? Hani, midenizi bozduğunuz o gece.. Yeğenimleydim, yanımıza geldiler ve..»

«Evet, evet, hayal meyal hatırladım anlattıklarını. Ama bunun için geldiklerini sanmam. Yine de yeğeninin adını söyle bakayım bana?»

«Sergio. Picuti Sergio. Onu karakola çağırırlar mı dersiniz?»

«Orasını bilmem. Ne iş yapıyordu?»

«Elektrikçi ama belirli bir yerde çalışmıyor, iş arıyordu kendine. Bunun için buluşmuştuk zaten:

Bizim bey, seni bir işe yerleştirir demiştim. Sonra, başımıza bu işler gelince, ister istemez adınızı verdim. Size sorarlarsa..»

«Merak etme. Öbür günden önce gelmezler, belki daha sonra bile gelirler. Ben yokken çıkıp gelirlerse, bir randevu vermelerini söyle.»

«Peki, beyefendi. Eksik olmayın efendim. Sağolun.»

Mutfağa yöneldi ama ayakları geri geri gidiyordu.

«Kusuruma bakmayın beyefendiciğim, ama bir şey daha söyleyecektim: Yeğenim reşittir, bilesiniz.»

Giulio şefkatle baktı uşağına. Jandarma çavuşunun ziyaretiyle, Giulio'nun sabahki öfkesi ve saldırganlığı, acaip bir soyluluğa bürünüvermişti.

Bir sigara yakan Giulio, gidip açık pencerenin önüne oturdu. Bacak bacak üzerine atarak, dünyanın en rahat adamıymış gibi kahvesini yudumlamaya başladı. Kısa bir süre önce, daha o gece, gözüne düşmanca denebilecek kadar kötü görünen evini, dünyanın en sevimli yuvalarından biri olarak görmeye başlamıştı. Ateşi yeni düşmüş bir hastanın rahatlığı vardı üzerinde.

«Yazık, korkulu bir düşmanla çarpışmak hoşuma gidiyordu. Diyeceğim, Diodato'dan bir hata, ama büyük bir hata işlediğinizi öğrenince hayal kırıklığına uğradım. Dün akşam erkek kardeşiniz, başlıca meziyetlerinizden biri olan sabrın, görevinizde —görevinizin uygulamasında daha doğrusu— büyük rol oynadığını söylerken, inanın, bu kadar şaşırmamıştım. Güneylisiniz ne de olsa, Akdenizliler açık yürekli olurlar ama, paldır küldür hareket etmeleri yüzünden kötü duruma düşerler ço-

ğu kez. Ben, Lombardiyalı bir babanın oğluyum, ana tarafım da Liguryalı: Anlayacağınız, olur olmaz şeye kulak asmayan, tuttuğunu koparan, dayanıklı insanlar.»

Karşısındaki koltuğa konuşuyor gibiydi: Dik arkalıklı, kol dayayacak yerleri yumruk yapılmış iki el gibi sona eren, oymalı tahtadan koca bir koltuk; ve bu koltuk değişime uğrayarak, yavaş yavaş canavarcasına insanlaşıyordu.

«Bununla birlikte, ben de, şaşılacak bir hata işledim, kabul etmeliyim bunu. Yo, üzülmeyin —saygısızca bakıyordu karşısındakine— şimdiye kadar oyunu yöneten sizdiniz; az kalsın İvana'yla sizin yüzünüzden bir kıskançlık kavgası yapıyordum: Bunu öğrenecektiniz nasılsa, boş yere küçük düşmüş olacaktım. Oysa İvana'ya gösterdiğiniz ilgiyi, dürüst aile bağlarının gerektirdiği duygulara bağlamak, daha işime geliyor. Böylece, oyunda bir puan da ben kazanmış olacağım ve rövanş olanağı tanıyacağım size. Belki de intikamınızı almışsınızdır benden, bilemem onu. Ama bekarete kulak asmam, bunu söyleyeyim de. Laf aramızda, bu iş aşağılık bir şey, kasaplık falan gibime gelir..»

İşin hoş yanı, İvana'yı Raffaele amcaya bedeniyle bağlı görmek kıskandırmıyordu Giulio'yu. Resmine bakılırsa, Raffaele amca öyle ahım şahım bir erkek olmamalıydı, aradan geçen yıllar daha da güzelleştirmemişti ya onu.. Bunlar bir yana, Giulio, polis amcayı üniformalı halinden başka hayal edemediğinden, İvana'yla birleşmesi de gülünç bir hal alıyordu.

Giulio sonunda, bu düşüncelerden sıyrılarak planını yeniden ele aldı. Önce sekreterine telefon ederek, bugün öğleden sonra da yazıhaneye gel-

meyeceğini bildirdi. Yokluğunu nasıl yorumlayacaklarını umursamadan, elindeki olanaklardan tam olarak yararlanmaya kararlı, ağır ağır giyinmeye başladı.

Öyle ya, üç beş kişiyi dilediği gibi çalıştıramadıktan, pişmanlık duymaksızın birkaç saat, hattâ birkaç gün işinin başından ayrılamadıktan sonra, dillere destan becerikliliği ne işe yarardı? Giulio, kendisini vazgeçilmez bir adam olarak görme eğilimini, mektuplarını hâlâ eliyle yazıp, eliyle postalayan babasından almıştı. Bu huyunu yenmeye çalışarak, emrinde hep pulunu bile yapıştıracak («köle» derdi buna) birini bulunduruyorsa da, yıllardır, bir gün bile işinin başından ayrılmıyor, vazgeçilmez adam olmaktan kurtulamıyordu.

Oysa yıllardır yazıhaneye gitmediği böyle zamanlarda ne yapmıştı sanki? Bütün gecelerini kadınlara harcamış, yatağında tek başına kaldığı olmamıştı: Geri kalan zamansa, kahvelerde, lokantalarda gece klüplerinde geçiyordu. Oysa İvana, belgesel filmde görünen biri benzeri; kimliğini ortaya koymadan katıldığı serüvenler, öteki serüvenler gibi değildi. Bu kere görünmeyen güçlü bir düşmanla uğraşmak söz konusuydu. Öz babasının savunduğu adalet tutkusu kadar, Scarapecchiaların aşağılık çıkarcılığını örten o sözümona ahlâka da meydan okumak vardı.

Giulio, aynanın karşısında görünüşünden hoşnut, her zaman endişelendiği şeylere —saçlarının dökülmeye başlamasına, derinleşen kırışıklıklara— kulak asmadan, kravatını bağladı.

Bu durumda da, başkalarında olduğu gibi, bir strateji kurmak gerekliydi. Her zamanki gibi, en bedava tarafından girişilecek olan manevra —hiç

bir ahlakî sorumluluğa girişmeksizin, bencil bir zevkin tatmininden başka amaç gütmeyen bir manevra— en iyi sonucu verebilirdi. «Polisin kaybetmesi, planlarının alt üst olması hep kıskançlık yüzünden. İhtiras, başarı için gerekli olan soğukkanlılıktan yoksun bırakır bizi. Sonlara doğru, kendimi kaybettimse, alışılmamış bir düzenle karşı karşıya gelmemden oldu bu; işin içinden nasıl sıyrılacağımı bilemedim, şaşırdım. Ama şimdi, her şeyi altetmem o kadar zor olmayacak.»

Diodato yanına geldiğinde, Giulio evden çıkmaya hazırlanıyordu.

«Beyefendinin çantasını bulamıyorum. Acaba nereye bırakmıştınız..»

«Zararı yok, Didato. Bugün çanta almayacağım. İzin verdim kendime.»

«İyi saatte olsunlar.. Kendi kendime hep demişimdir zaten: Böyle güzel bir gençlik, ziyan olup gitsin.. Ah, eğer ikinci bir kere dünyaya gelebilseydim..»

«Ne yapardın?»

«Bir kere, acı çekeceğime, başkalarını üzerdim.»

«Öyle mi? Peki sebep?»

«Acının sebebi hep aynıdır beyefendi.. Sözümona insanlar yarın endişesiyle, savaştı, atom bombasıydı.. bu yüzden korkup duruyorlar ya.. bütün bunlar politika aslında..

Giulio başını salladı.

«Çoğu suçun, açlık ya da kötülük yüzünden işlendiği sanılıyor; saçma sapan bir sürü şey yazıp çiziyorlar..»

«Peki, bütün bunların sebebi neymiş sence?»

«Bana kalırsa, hepsi bir ısı yokluğuna bağlı.

İnsanlar bu yüzden azap çekiyorlar. Beyefendi çok genç daha, bu yüzden bazı kıyaslamalar yapamaz; ama yerküre, son yıllarda iyice soğudu.»

«Gerçek bir düşünürsün sen Diodato,» diyen Giulio uşağının sırtını sıvazladı.

Diodato, kederle gülümsedi.

«Olabilir.. Bu arada, beyefendiciğim, birkaç gündür şurada duran kutuyu soracaktım; içinde gömlekleriniz var sanıp açtım, sormadan. Eğer hediyeyse, yeniden güzelce paketlerim.. Yok değilse, yatağın üzerine koyarız, öyle güzel ki..»

«Neden söz ediyorsun kuzum?»

«Bebekten, beyefendiciğim, taşbebekten.»

«Ha, bebek mi? Taşbebeği diyorsun.. Evet. Nasıl istersen öyle yap. Bir müvekkilin kızı için.. hediye almıştım. Sonra.. olmadı.. Gittiler. Yoklar burada.»

«Beyefendi istiyorlarsa.. postalarız..»

«Ta Amerikalara mı.. Yoksa canım.. Adresleri de yok bende zaten. Ama kapıcının kızı vardı değil mi? Ona veriver.»

GİULİO, Alpi sokağına geldiğinde ortalık güneş içindeydi. Birden, çocukluğunda mutluluk dolu tatiller geçirdiği ve o gün bugün, mutluluğun görüntüsü olarak bellediği Adriyatik kıyılarında bir yerdeymiş gibisine geldi. Bu rahatlık, bu huzur duygusu da nereden çıkmıştı: İvana mı, yoksa sokak mıydı kendisini ferahlatan? Kendi oturduğu Parioli mahallesi de böyle yemyeşildi; yemyeşildi, ama daha evinin kapısından çıkmasıyla içinde canlanan, başkalarıyla boy ölçüşmek —araba direksiyonundaymış gibi— yarışmak isteği, İvana'nın küçücük evini görür görmez yatışıp gitmişti.

Bu bahçenin çiçeklerinde insanın yüzüne gülen, candan bir hal vardı: Parioli balkonlarında nedense bütün doğallıklarını yitiriyorlardı. Bir zamanlar ailece oturdukları bahçeli evin, çiçek

tarhlarında da öyle.. Giulio, babasının gelip gelmediğini öğrenmek için otele telefon edeceğini hatırladı; adamcağız tutup da oğlunu yazıhaneden arayacak olsa, kimse nerede olduğunu söyleyemezdi.

Hiç kimse, Giulio'nun yaptığı bu kaçamakların, bu gösterişsiz ev için olduğunu getiremezdi aklına. Oysa Giulio, —yeşile çalan mavi pancurların ardında hep serin kalan— bu geniş odada, büyük bir rahatlık duyuyordu: Sonunda bir barınak bulmuştu kendisine. Yalnızca gerekli eşyalardan meydana gelen, üstelik son derece zevksiz mobilya, hiç bir zaman bu rahatlığı bulamadığı kendi evinin döşenişindeki iddiayı da, fazlalığı da gözüne sokuyordu adeta.

Bayan Adelina sabahlıklaydı. Giulio'nun her zamankinden erken geldiğini görünce pek öyle şaşırmadı. Giulio, yolu oralara düşmüşken, İvana daha dönmemiş bile olsa, kalkıp geldiğini söyledi.

«Nasılsa,» dedi gülümseyerek, «beklemeye alışkınım. Siz, benim için rahatsız olmayın. Şöyle oturur, dinlenirim. Öyle bir sıcak var ki bugün.. İzin verirseniz, şu ceketimi çıkarayım..»

Anne, Giulio'nun ceketini bir iskemlenin arkalığına geçirdikten sonra, «Kendime şöyle bir çeki düzen vereyim..» diyerek çıktı odadan.

Giulio, iskemlenin arkalığında duran gri cekete baktı: Bayan Adelina, Giulio'nun kendi elbiselerine hiç bir zaman göstermediği bir özenle, bir saygıyla tutmuştu onu. Diodato, çekinerek hizmet ederdi Giulio'ya: Annesinin evindeki yaşlı uşak da öyle. Ve Giulio, ana-baba evine her dönüşünde, başka birinin, yitik birinin yerini almış gibi gelirdi: İşin içindeki sır anlaşılmasın diye, o kimsenin,

konuşmasını, huyunu, en küçük alışkanlıklarına kadar her şeyini taklit etmek zorunda kalarak.

Çok geçmeden, bayan Adelina elinde bir fincan kahveyle döndü.

«Yeni çektim,» dedi kaşıkla fincanı karıştırarak. «Şu kokuya bakın..»

«Şımartıyorsunuz beni..»

«Şımartmak da ne demek üstat.. Sizin gibi, konfora alışmış biri..»

«Konfor, incelik ve sevgiyle sunulan bir şeyin yanında, hiç kalır.. Öyle değil mi?»

«İnsan, damadı olacak birini sevmez olur mu?»

«Kızınız da beni bu kadar seviyor mu acaba?»

«Aşık olan, sevilmeye doymaz kolay kolay..»

«Doğru.. Gene de İvana, benden daha çok Raffaele amcasına bağlı gibime geliyor.»

«Vaftiz babasına bağlı olması olağan değil mi?»

«Madem bu konuyu açtık, kayınbiraderinizle hâlâ tanışmak şerefine ulaşamadığım için üzüldüğümü belirteyim.»

«Tanışırsınız nasılsa..»

Giulio iskemlesini çekti.

«Dinleyin beni, hanımefendi, size gizli bir şey söyleyeceğim.»

«Ne gizlisi.. Amanın rica ederim.. Yalnız ben, çok heyecanlı bir insanımdır..»

«Telaşlanacak bir şey yok. Diyeceğim şu: İvana'dan, Raffaele amcasının nişanlanmamıza razı olmadığını öğrendim. Neden diye sorduğumda 'Razı değil işte..' dedi. O kadar. Oysa, ben daha fazlasını öğrenmek istiyorum bunun; İvana, amcasının fikrine çok önem verdiğine göre. Anlayacağınız, bakanlığa gidip, kendisiyle karşı karşıya konuşmaya karar verdim.»

«Amanın, sakın.. Asla tavsiye etmem bunu size..»

«Neden, peki?»

«Raffaele'nin durumu son derece naziktir. Özel sorunlarını bürosunda konuşmak istemez.»

«Evet, anlıyorum. Evine giderim, öyleyse. Nerede oturuyor?»

«Roma dışında, Castelli'de. Castelli'nin neresinde derseniz, bakın onu bilemeyeceğim. Görevi nedeniyle, kayınbiraderim izini belli etmemek zorundadır. Peki ama, Raffaele'nin düşüncesinden size ne? Kızın anası babası biziz, biz razı olmuşuz değil mi ya, İvana da memnun, biraz ağırdan alıyorsa ne çıkar.. Bırakın, gerisini biz düşünelim. Bana güveniyor musunuz?»

«Elbette Ama benim de gururum var. Bu haksız düşmanlığa zor dayanıyorum.»

«Akdenizlileri iyi tanımadığınız nasıl da belli.. Hiç kimseye güvenemezler. Kendi aralarında evlenirler. Birbirlerini iyi tanıyan, birbirinin girdisini çıktısını iyi bilen aileler, çocuklarına beşik nişanı yaparlar. Oysa siz ana babanızın haberi bile olmadan nişanlandınız. Bana göre hava hoş.. Biz kadınlar, sevdik mi sevdik, tamamdır iş. Sonra, bu iş bir kere olup da, bir de bebek çıkarsa ortaya, en düşman ana baba bile, toruna dayanamaz..»

«Annem babam nişanlanmama karşı değiller, haberleri yok sadece. Şimdilik susmayı uygun gördüm. Onların da, bazı budalaca önyargıları neden olmasın: Neden onlar da kendi memleketlisinden istemesin.. değil mi ya?»

«Elbette.. Ama gelin de bunu Raffaele'ye anlatın. Onun gözünde İvana, prensesden de üstün-

dür. Tek başına sokağa çıksın istemez, önüne gelenle konuşturmaz.. Kıskançtır çok.»

«Öyle mi,» dedi Giulio, meselenin can alacak noktasına geldiklerini düşünerek. «Peki ama, yeğen bu kadar kıskanılır mı?»

«Akdenizliler böyledir. Onların gözünde kadın hiçtir. Ama bütün hayatları kadının şerefi uğruna harcanır. Hele bir düşünün, İvana'yla tanışmanızı düşünün bir.. Raffaele, hep bunu kakıyor başıma: Kusur sende diyor.. unutma bunu..»

Sır verecekmiş gibi Giulio'ya yaklaşmıştı bayan Adelina.

«Bana kalırsa, Scarapecchiaların Kuzeylilere kanı kaynamıyor. Kesin olarak bildiğim bir şey yok doğrusu, zaten bu adamlar, ser verirler sır vermezler.. Yine de, ikinizin nişanlanması, Raffaele'ye unutmayı yeğlediği bir şeyi hatırlattı, bunu bilir bunu söylerim. Namus suçu diye bir şey duymadınız mı? Bir gün.. Bunların sizle ne ilgisi var sanki, neden sözü durup dururken buraya getirdim.. Diyeceğim, Raffaele'ye kulak asmayın siz: En iyisi budur.»

Giulio duvardaki resme döndü.

«Güzel adam..»

«Öyle sayılır..»

«Çok yıl geçmiş olmalı bu resmin üstünden.. Şimdi nasıl? Epeyi ihtiyar mı?»

Bayan Adelina resme bir göz attı.

«Yoo, değişmedi hiç.»

Bayan Adelina'nın kayınbiraderinden çekindiği ortadaydı, ama, burnunun ucuna halkayı takıp istediği yere sürükleyebileceği de belliydi. Kapının zili, kadının imdadına yetişti, bunu bahane bilen bayan Adelina açmaya giderken, Giulio, gelenlerin

«kooperatiften» olup olmadıklarını merak ediyordu bayağı.. O akşam, İvana eve girerken, annesi hemen uyardı kızını: «Aman ışığı yakma... Evde yokuz sansınlar...»

Giulio, sabırlı olmayı öğrenmişti. Steno kursundan dönen İvana, önce gidip üstünü başını değişiyor, sonra gelip, misafirinin yanına oturuyordu. Arada üç beş laf ediyorlarsa, bu mutfaktaki annenin, sessizliği kötüye yormaması içindi. Gerçekte, Giulio, hemen hemen iki saat, hep İvana'yı okşamaya çalışıyordu. Nişanlılık bir bahaneydi onun için, güzel bir fırsatın kollanmasıydı.

Genç kızın, cinsel arzudan yoksunmuş gibi bir hal takınması, Giulio'nun hevesini kırmıyor, tersine, İvana'nın, yapmak istemediği bir şeye sırf zorunluluk duyduğu için katlanmasındaki bu yumuşak başlılık, bu munislik, o güne kadar merak duymadığı bir töreni, daha da çekici hale sokuyordu. Annesinin dediği gibi İvana **o işlerden** korkuyordu korkmasına, ama şimdiye kadarki davranışı, ona da razı olacağını gösteriyordu.

«Bu gece, annene ne dedim biliyor musun İvana? O beni, senden daha çok seviyor.»

«Nedenmiş?»

«Nedeni var mı.. Bir şey istediğim zaman, yapmak için parçalanıyor..»

«Ben başka, annem başka..»

«Peki ama, kahve verirken bile yüzüme bakmıyorsun. Ne çıkar baksan?»

«Yaa, bakayım da.. Sen kahveyi alırken bile, fesatlık düşünüyorsun ayol..»

Giulio gülmeye başladı.

«Aşık bir erkek başka türlü yapamaz ki.. Bak,

ama bana, eğer daha birkaç kere dün geceki gibi davranırsan, beni sevmediğine karar vereceğim.»

(Bu durum bile, bir şeyler elde etmemi önlemeyecek, sayın bayım, evet, önlemeyecek. İvana size aşık olduğu kadar, benim başarım da daha eksiksiz olacak.. Onu terkettiğim zaman sizinle evlenecek, olsun, ama şimdilik bir şey onu bana itiyor. Bunun maddi bir çıkar olduğunu sanmıyorum —zira benim kazancım yerindeyse, sizin de oldukça mülkünüz var— hayır, daha çok, aynı anda hem size hem kendi duygularına ihanet etmekle işlediği kötülük olmalı bu..)

Giulio'nun bir eli İvana'nın kımıldamasını önlerken, öbür el, pekâlâ, yakadan içeri kayarak, sütyenin içine süzülebilirdi. Açık pencerenin hemen önünde oturuyorlardı: Giulio, bir yandan bunu, bir yandan daha da cüretli şeylere kalkışabileceğini düşünürken, akşamın çökmek üzere olduğunu, önünde pek az bir zaman kaldığını farketti.

«Söyle bakalım küçük hanım.. Okşanmak hoşuna gidiyor mu, gitmiyor mu?»

İvana, hayır gibilerden başını dikti.

«Peki, öyleyse, evlendiğimizde ne olacak?»

«Evlenince bir kere, çaresiz..»

«Peki, hoşuna gitmezse?»

«Gitmezse gitmesin.. evlilik bu.»

Giulio sevilmediğinin farkındaydı. Ama kızın ona katlanması yeterliydi. Öteki kadınlarla bu işler, kimi zaman aşkın karıştığı karşılıklı bir anlaşma, arada derin bir dostluk, köklü bir çıkar duygusu ya da merak yüzünden olmuştu. Bu kere iş başkaydı: Giulio, kendisine eşlik eden kadına, sevmediği bir şeyi yaptıracağı düşüncesinden bile dehşetli haz duyuyordu; ordan, yukardaki fotoğ-

raftan kendisini kollayan polisin gözleri önünde İvana'ya sahip olmak fikri ne olduğunu anlayamadığı bir duyguya kapılmasına yetiyordu.

(İşin hoş yanı, hani o, ikide birde telefon etmeniz yok mu, İvana'yla samimiyeti ilerletmemi önlemek şöyle dursun, işi daha da kolaylaştırıyor..) Öyleydi, gerçekten: Telefon çalmaya görsün, İvana bir irkiliyor, eli kolu tutulmuş gibi kalıyordu olduğu yerde; ve Giulio, fırsatı kaçırmıyordu.

İvana'nın böyle davranması belki de, Giulio' nun ikide birde savurduğu tehditleri önlemek içindi: «Bir gece ne yapacağım biliyor musun? Şeytan diyor ki, kap şu telefonu annenin elinden, İvana' nın nişanlısıyım ben, de; arkadan da sırala söyleyeceklerini. Neden bana karşısınız, niçin bu işe razı olmuyorsunuz, benimle tanışmak istememenizin sebebi nedir? Söylesenize..» (Bir şey daha vardı söylenecek: «Erkekçe karşıma çıkacağınız yerde, neden kalleşçesine, aynasızlarınızı takıyorsunuz peşime?»)

İvana bütün bunlara şöyle karşılık veriyordu: «Seninle konuşmak istemiyorsa, konuşmaz ki.. Kapar telefonu yüzüne, hadi bakalım..»

Bir kere daha, nişanlısının tarafını tutacağı yerde, amcanın tutumunu savunmuştu. Giulio, bayan Adelina'nın haklı olduğunu çıkardı bundan: Şu Akdenizliler çeteydi çete, canını kurtarabilene aşkolsun, insan bunların arasına ancak ırk incelemesi için, bir görev uğruna girerdi.. Son günlerde beyaz 600'ler eksik olmuyordu çevresinden; biri, nereye gitse peşinden geliyor, bir başkası evin önünden ayrılmıyordu: Sivil polisler, yayaların arasında bile dolaşıyorlardı kuşkusuz..

Giulio ertesi gün, jandarma çavuşunun yazı-

hanesine de uğradığını öğrendi. Öyle, çavuş oraya da gelmişti ama, akşam üstü geç saatlerde; Giulio İvanalarda olduğu sıra. Raffaele amca, Giulio'nun hangi saatlerde ne yaptığını, adamlarını ne zaman ortaya salacağını iyi biliyordu. Peki ama, ne istiyordu ondan? Açıkça işlerine burnunu mu sokmak istiyordu; yoksa, arada bir varlığını hissettirmek için, Giulio'yu şöyle bir ürkütmek mi? Ve işin hoş yanı, bu kahrolası çavuş, en küçük bir iz bırakmaksızın, geldiği gibi çekip gitmesini de başarıyordu.

Giulio çıkıştı yazıhanedekilere:

«Peki, içinizden biri çıkıp da, ne istediğini soramadı mı? Tekrar gel, diyemediniz mi?»

«Haklısınız efendim,» diye özür diledi sekreter kız. «Benim hatam oldu bu. Ama bu adamlara, tekrar gelin denemiyor ki: Hem hiç gelmemeleri daha hayırlı olur belki..»

«Bana göre hava hoş küçük hanım, canları çektiği zaman buyursunlar, korkum yok benim.»

Oysa bu ardı arkası kesilmeyen kontrol, görülmeyen konukların ziyareti, korkulu bir rüya olup çıkmıştı Giulio için. Öyle ki, aklını başına toplamaya kararlı olduğu halde, öğleden sonra İvana'yı görür görmez, dayanamadı, patladı:

«Dinle beni. Sana hep dürüst davrandım, sonuna kadar da öyle gideceğim.»

«N'oldu yine?»

«Ne mi oldu? Amcanı iyi yutturdun bana..»

İvana, ürkmüş gibi gözlerini açtı kocaman. **Giulio'nun tahmini** doğruydu demek.

«Ne yutturması? Neyi yutturmuşum?»

«Bir kere doğru cevap verecek misin onu söyle.»

«Neden vermeyeyim?»

«Raffaele amca, senin sevgilin.»

İvana gülmekten kırılıyordu.

«Daha neler? Kim çıkardı bunu?»

«Kimsenin çıkarmasına gerek yok. Gören göz kılavuz istemez. Eşek değiliz, değil mi ya? Cevap vermiyorsun bakıyorum.»

«Çenemi yoramam.»

«Doğru değil mi yani? Yemin et..»

«Ederim, niye etmeyeyim,» diyen İvana'nın gülmesi durmamıştı daha. «İnanacaksın ama.»

«Pek de inanmayacağım ya.. Önce söylesene bakayım..»

«Anladım.. O işi amcamla yaparım sanıyorsun ha..»

«Amcan da başkaları gibi erkek..»

«Olur mu hiç.. Bir kere aynı kandanız. Sonra, amcam olmasa da, benim bu işlerle zorum yok..»

«Öyle ama..»

«Ne öyle aması?»

Kaşlarını çatmıştı.

«Peki, sana ilk rasladığım akşam, kahveden kime telefon ediyordun? Gizli konuşacak olmasan, evinden ederdin..»

«Seni seni.. Peki, kimle konuşuyormuşum bil bakalım..»

«Bir erkekle olduğuna kalıbımı basarım.»

«Bildin. Tamam, erkekti konuştuğum.»

«Gördün mü,» diye sevindi Giulio.

«Gördünmüsü mördünmüsü yok.. Her erkek senin gibi içinden pazarlıklı değildir bir kere..»

Giulio dayanamadı, güldü.

«İçinden pazarlıklı olmayan erkek yoktur, kızım. Üstelik, bunun lafını etmeyenler, daha da me-

raklıdırlar bu işe. Peki, içinde fesatlığı olmayan bu erkek kimmiş.. bakalım.»

İvana, meydan okurcasına baktı Giulio'ya:

«Tonton'du.»

İVANA, Raffaele amcanın, idealinde yaşattığı erkek olduğunu böylece —kestirmeden— belirttikten sonra sustu, fazla şey söylemedi. Muhasebeci de dönmüştü bu arada, kızın damarına basarak ağzından bir şey alamayacağını anlayan Giulio, bozuntuya vermeden vedalaştı hepsiyle. Duvarda, amcanın alaylı kara bakışları, bir fiyaka, bir caka, kıvılcımlar yağdırıyordu üzerlerine..

«İkisinden biri» diye düşündü Giulio, «ya bu kızı gönlüme koydum; geçmişiyle ilgilenmem, çünkü canımın sıkılması bu yüzden —bunda da şaşılacak bir şey yok,— ya da onunla yatmak istiyorum sadece. Bu durumda yalan söylemesi daha iyi ya, kız mız değil anlaşılan, nasılsa iş çıkarırım demektir.. Kalkıp da işin içine aşktı sevdaydı karıştırmak budalalık olacak...»

Ertesi gün, Giulio kıza çiçek gönderdi kendisi gitmeden önce.. İvana'nın, hiç olmazsa böyle şeylerle aklını bulandırmaktı amacı.

Daha kapıdan girerken, kızın, bu şahane gösteriye ilgisiz kalmadığını farketti.

«Teşekkür ederim ama,» dedi İvana terbiyeli terbiyeli, «neden zahmet ettin? Bana duyduğun güvensizliği, böyle çiçekle unutturabilir misin sanıyorsun? Hem, dinle beni, bu işin sonu kolay kolay gelmez.»

«Seni kıskandığımı anlamıyor musun?»

«Anlamasına anlıyorum, üstelik canımı da sıkıyor. Aramızda ne var ne yok, ortada, değil mi ya..»

Giulio'nun gözlerine dikmişti gözlerini. Beriki kızın neden dem vurduğunu pek anlayamamıştı ya, yine de, peki gibilerden başını salladı. (Benden nefret ettiği belli, ama terslemeye de cesareti yok, ortada bu.)

İvana hâlâ bir şeyler geveliyordu:

«Peki, öyleyse neden mesele çıkarıyorsun? Şüpheler karışıklıklar, bütün bu numaralar canımı sıkar benim..»

(Odalıklar böyledir, yalnız yatmayı bilirler..)

«İşine geliyorsa, tamam. Yoksa..»

«Bana göre hava hoş.. Yanılmışım, senden de özür diledim..»

Gözüyle çiçekleri işaret etti: Kuşkonmaz yaprakları arasında güzelim ortancalar, üzerinde de geniş mavi kurdele..

«Her şey bir yana, —yine kendini tutamamıştı— kime telefon ettiğini öğrenmek hakkına sahip değil miyim? Ne dersin, hakkım yok mu buna? O

sırada, biriyle gizlice konuşuyor.. diye düşündüğümü hatırlıyorum. Hemen çarpmıştı bu gözüme.»

«Pekâlâ,» dedi İvana meydan okurcasına, «niçin telefon ettiğimi söyleyeyim. Kooperatif için telefon ediyordum. Babam fenalık geçirmiş, damlalarını bile içmişti. Tutup da onun yanında konuşamazdım ya.»

«Niçin hemen söylemedin? Bütün bu tatsız konuşmalara ne gerek vardı?»

«Kuşkulanacak bir şey olmayınca, karşısındakine babam da güvenir.. İnsan, kuşkulu durumlarda güven duymalıdır asıl..»

«Haklısın. Bırakalım bunu. Gel hadi..»

Elini bitişik iskemleye atmıştı. İvana kımıldamıyordu.

«Sonra.. Ne bileyim ben.. Amcan da kuşkuyla karşılıyor beni. Hiç olmazsa onu sen görüp, benim hakkımda konuşabilirdin.»

«Onu göremem ki,» dedi İvana, ve gelip Giulio'nun çektiği sandalyeye oturdu.

Etek, çorap konçlarının oraya kadar sıvanıverdi. butların beyazlığı çıktı bir an ortaya.

«Atma, İvana... Benimle tanıştığından beri amcanı görmedin mi sanki?»

İvana bu soruya karşılık olarak, yerinden kalktı, koridora yöneldi. Bedeninin ağırlığı altında eziliyormuş gibi yürüyordu. Bütün çevresindekilerin, Giulio'nun okşamalarından, bütün bu olup bitenlere, erkek bakışlarına kadar her şeyin yükünü sırtlanmıştı sanki. Gitti, kapıyı araladı ve dik bir sesle seslendi:

«Anne..»

«Gelemem şimdi,» diye karşılık verdi bayan Adelina.

«Bırak şimdi gelememi, gelmen gerek..»

Anne, ellerini önlüğüne kurulayarak koştu, girdi içeri.

«Ne var? Ne oldu?»

«Son zamanlarda Tonton'u gördüm mü ben,» diye sordu İvana, ağırbaşlı.

«Tonton'u mu? Yoo.. Taaaa...»

Bayan Adelina eliyle de «Ta ne zamanlar..» gibilerden bir işaret yaptı.

(«Yalan atıyorlar» diye düşündü Giulio,» gözlerinden belli..»)

İvana, kurumla Giulio'nun yüzüne baktı.

«Duydun ya?»

Sonra yeniden annesine dönerek, cansız bir şeymiş, bir eşyaymış gibi işaret etti Giulio'yu.

«Anlat, anlatabilirsen.. Bu kıskançlıkla, hasta edecek beni..»

«Bak ama, İvana, büyütüyorsun işi.. Ben, amcanın neden bu işe razı olmadığını öğrenmek istiyorum, o kadar.»

İvana, dayanamayıp, patladı.

«Gerçekten öğrenmek istiyorsun demek.. Söyleyeyim öyleyse.. Amcama bakarsan, senin, beni nikahlamaya niyetin yokmuş.»

«Yaaa? Nerden anlamış bunu?»

«Nerden mi anlamış? Annenlere, yazıhane arkadaşlarına benden söz etmeyişinden. Öyle ya.. Buradan telefon ettiğinde hep 'Biraz işim var..' diyorsun . 'Nişanlımdayım..' dediğini duymadım hiç. Sonra.. Sen söyle anne..»

Bayan Adelina kem küm etti:

«Eh, ne de olsa..»

«Kapama lafı anne.. Açıkça konuş.. Söyle..»

«Beni ne hallere düşürüyorsun İvana,» diye mırıldandı anne.

Giulio karıştı söze:

«Anlatın efendim, üzülmeyin, anlatın..»

«İyi ya.. yalnız, ne diyorsam, Raffaele'nin dedikleridir bilesiniz, sakın beni karıştırmayın bu işe. Ben şahsen, sizi pek beğenirim. Bizim bu işte hiç suçumuz yok..»

«Pekâlâ.. Neymiş bakalım?»

Giulio bu konuşmalar arasında, polis amcanın nasıl bir sebebe dayanabileceğini düşünüyor ve kendisini savunmanın yolunu arıyordu.

«Bakın. Raffaele ne diyor biliyor musunuz? 'Bir nişan yüzüğü bile takmadı mı. En fakir insan bile, ne yapar eder, nişanlısı olan kızın eline bir halka takar. Bu halkanın anlamı büyüktür. Bu kız benimdir, ayağınızı denk alın demektir..' diyor. Nitekim, geçenlerde bir komşu, İvana'nın eline bakmış, nişan yüzüğü görmeyince de apışıp kalmış.»

Giulio, şaşırmış gibi yaptı.

«Doğru ya,» dedi. «Raffaele amcanın yerden göğe kadar hakkı var. İnanmayacaksınız ama, bunu hiç aklıma getirmedim bakın. Eğer bugün, bu konuyu açmasaydık..»

«İnsan, benim yaşıma gelince erkekleri tanır,» diye mırıldandı bayan Adelina, anlayışla. «Hiç unutmam, Rosario ile mihrabın önüne kadar gelmiştik. Bir de ne görelim. Yüzükleri evde unutmamış mı? Raffaele, koşup getirmişti.. Aah, Ah.»

Giulio başını salladı.

«Bunu düşünmem gerekirdi.. Bereket versin geç kalmış sayılmayız. Hemen yarın, İvana'nın hoşuna giden bir şey alırım.»

Kıza döndü.

«Yüzüğün nasıl olsun isterdin?»

İvana bir şey söylemedi. Çiçeklerin durduğu masaya yaklaştı, elini ortancaların durduğu sepetin içine daldırdı, sapların gömülü olduğu çömleğin içindeki toprağı elliyordu, hâlâ ıslak mı diye. Sonra, büfeden bir sürahi alıp, mutfağa gitti.

«Ortancalar çok su ister,» dedi anne. «Hiç suyu eksik olmamalı. Sulamalı hep. Bakarsınız, hemen soluvermişler. Yazık olur..»

«Siz söyleyin bari, efendim. İvana ne tip yüzükten hoşlanır?»

«Valla, bu işler, özellikle Güney'de ailelerin karar vereceği bir şeydir.. İvana'ya gelince..»

Şefkat dolu gözlerini kapıya çevirdi.

«Onun nasıl bir kız olduğunu hâlâ anlamadınız mı? Daha tanımadınız mı onu? Bu işler umurunda bile değildir onun.. Baksanıza.. Çiçek diyor da başka şey demiyor..»

GİULİO, İvanalardan çıkarken, polis amcanın bir kere daha kendisini dize getirdiğini farketti. «Şimdi sıra yüzükte.» Emri vermişti Raffaele amca, Giulio'ya, uysal, deneni yerine getirmek kalıyordu... Bunu düşününce kan beynine çıktı birden. «Buna karar verecek olan siz değilsiniz; İvana'nın bedelini ödemeyi, daha işin başından aklıma koymuştum zaten...». Raffaele amca, orta çağ özentisi koltuğunun, sert arkalığına yaslanarak, sevimsiz bir gülümsemeyle soruyordu sanki: «Peki, ama ne kadar?»

Ertesi gün Giulio, o vitrin senin bu vitrin benim, yüzük bakmaya başladı. İşe Condotti sokağının oralardan başlamıştı, ama ünlü kuyumcuları ıska geçmeyi yeğ tutuyordu yine de.

Öğle üzeriydi. İkindiye vardı daha. Sabah, faz-

la önemsemediği bir duruşmaya girmiş; isteksiz, söylediğine kendisi de inanmaksızın yapmıştı savunmasını, oysa davayı Angeletti'nin karşıdakine aman tanımayan delilleri sayesinde kazanmıştı. «Şu Andrea'ya şaşıyorum, para yerine hava bile alacak olsa, işine dört elle sarılıyor...» Duruşmadan çıkınca, babasının her zaman kaldığı otele uğramıştı. Garip bir şey gelmişti başına otelde. Giulio'yu tanıyan, ayak işlere bakan bir çocuk: «Babanız az önce çıktı» demişti, «Boncompagni tarafına gitti...» Bu sıcakta, Giulio'nun yol tepmeye hali yoktu. «Eksik olma,» dedi çocuğa, «haber bırakırım.» Oysa, kapıcı başka telden çalıyordu: «Otelimizde profesör Broggini diye biri kalmıyor efendim... Müşterilerimizi bir bir tanırım, böyle biri yok, bundan eminim, ama yine de resepsiyona sorabilirsiniz.» Resepsiyondakiler de aynı havayı vurdular: Bay Broggini yoktu otelde, yer de ayırtmamıştı. Giulio'yla konuşan çocuk çağırıldı, aklı başında bir hali vardı çocuğun. «Ben» dedi çocuk, «daha on dakika önce gördüm, bay Broggini'yi. Otelden çıkıp, Boncompagni tarafına saptı. Nasıl? Benzettim mi? Kendilerini iyi tanırım efendim. Hem dün de gördüm otelde. Buradaydı.» Otel müdürü, çocuğun yüzüne karşı, yeniden yanılmış olduğunda diretti ve geri gönderdi. Giulio'yu otelin çıkışına kadar geçiren kaşı kirpiği saçı bembeyaz albino memur, budala bir gülümsemeyle, müdürün sözlerini tekrarladı: «Çocukcağızı güneş çarpmış olacak...» Ne var ki, açıkgöz delikanlı Giulio'yu boş geçirmedi yanından: «Onlara kulak asmayın, üstat» dedi, «babanızdı gördüğüm... Onlar da pekâlâ biliyorlar bunu...» Sonra yoldan geçen bir taksiyi durdurdu, kesin bir ıslıkla. Giulio düşünmüş

taşınmış, çocuğun yanılmış olduğuna inanmıştı sonunda. Öyle ya. Neden saklanacaktı sanki babası? Kadın parmağı mı? Bunun da cevabını buldu hemen: «Hadi hadi, Giulio evladım... Kafanı bozma...» Bozma ama, neden olmasındı? «Bakalım, annemi aldatmadı mı hiç? Yolculuklarda, sağlığını düşünerek de mi böyle bir işe kalkışmadı acaba? Peki ama, onun yaşında biri...» Daha sonra, annesini aradı telefonla; kadıncağızın içini rahatlatmak için, Meksika'daki konferansın sona erme süresinin daha ileri bir tarihe atıldığını söyledi, yalancıktan. «Biliyorum, okudum» dedi annesi. «Hangi gazetede? Ben hepsini alıyorum, yoktu.» «Hangisindeydi bakayım? Dur, Times'da okudum...» Giulio'nun annesi İngilizce bilmezdi oysa.

Öğle yemeğini yedikten sonra dinlenmeye boşveren Giulio, o sıcağın altında sokağa attı kendini. İvana'nın yüzüğünü, hemen o akşam götürmek istiyordu. (Acele etmeli, çabucak harekete geçmeli...) Mağazalar kapalıydı ne çare; mücevherler demir ızgaraların ardında parıldıyorlardı. Bomboş sokakta, öğle tatili yapamayan bir iki işyerinden gelen çekiç sesleri, tahtaya sürtülen rendelerin tekdüze gıcırtısı yankılanıyordu.

Giulio, eskiden yaz geldi mi, denize giderdi bu saatte. Üstü açık arabasıyla, şehir dışı yolunda gaza basıyormuş gibi geldi; yanında çenesinin altından düğümlenmiş ipek eşarbıyla genç bir kadın; iş kumsala ayak basmaya bakar; pilli radyoları şişirme yataklarıyla bir sürü eş dost, gelsin su topu, yüzme, şamata; gırla... Yazıhaneye beşe doğru dönerdi Giulio, yanık teninin verdiği bir fiyakayla: Nedeni, müşteriler hep soluk renklidirler, ken-

dilerinden kuşkulanan takımından, Giulio'nun görünüşü güven verir karşısındakine. Bütün bunlar, çok uzaklarda kalmış gibi geldi birden. Ne var ki, işleri yolunda gidiyordu yine de. Daha bile iyiydi belki. Angeletti, patronunun yokluğunu belli etmemek için önemli bir toplantıda ya da dış gezide olduğunu söylüyor, o müvekkilleri yokuşa koştukça, Giulio'yla görüşme olanağı bulamayanlar daha bir üzerine düşüyor, randevu koparmak için yarışıyorlardı. «Gitgide snoblaşıyorsunuz» demişti müşterinin biri «Roma yetişmiyor anlaşılan...» Bu sözlerin üzerinden de epeyi zaman geçmişti sanki. Yıllar yılı oturduğu Roma'da değil de, başka bir şehrin sokaklarındaymış gibi. «Akşam üzeri Bocca di Leone sokağında hiç mi dolaşmadım, sanki.»

Bir vitrinin önünde dalgın duruyordu. Demir parmaklık birden büyük bir gürültüyle açıldı. Esmer, gençten bir adam kibarca sordu:

«Beni bekliyordunuz, sanırım... Özür dilerim efendim. Bankada gecikince, zamanında açamadım dükkanımı.»

Giulio, suçüstü yakalanmış gibi çekingen, karşılık verdi:

«Şöyle bir... Bakıyordum da...»

«Rica ederim, efendim, buyrun, buyrun...»

Giulio, ha burası, ha orası, ne farkeder diyerek girdi içeri.

Kuyumcu, iç vitrini açmıştı bu arada.

«Nasıl bir şey arzu ettiğinizi söylemek lutfunda bulunur muydunuz, efendim?»

«Şu, sağdaki inci yüzük, ya da, durun ilerdeki mavi taşlı olanı...»

«İkisinin değeri birbirinden çok farklıdır, efendim.»

Satıcı, tezgahın kalın camı üzerine büyücek bir güderi parçası yaymıştı. Zarif ve belirli el hareketleri bir cerrahınkinden farksızdı, karşısındakine güven vermeyi amaç edinmiş hareketler... Ampulun mavimsi ışığında, ağzı açık muhafazalara yarı gömülü yüzükler, pırıl pırıldılar: Giulio'nun hemen karşısına oturmuş kuyumcunun usta parmakları arasında yanıp sönen taşlar... Giulio bir ferahlık hissetti içinde, konuksever mağazanın serinliğinde rahatladı. Kuyumcu, ışık huzmesinin dışında kalmıştı; sesi inandırıcıydı.

«Yanlış anlatmış olmayayım,» dedi. «Elimde çok çeşitli mal var, boş yere zaman kaybetmemeniz için, şöyle ne kadara kadar bir şey istediğinizi...»

Utanmışcasına yarıda bıraktı cümleyi.

«Bir fikrim yok valla,» dedi Giulio. «Bir bakalım hele.»

«Hay hay efendim.»

Müşteriyi kaçırmak istemiyordu. Giulio'nun işaret ettiği yüzüklerin birini aldı eline muhafazasıyla.

«Bu,» dedi, «kültive incidir, temiz pırlantalarla işlenmiş... taşların temizliği parıltısından, göz alıcılığından da belli —gülümsemiş gibi yaptı—. Bu ise, Doğu safiri; öyle, tek başına monte edilmiş, sade bir işçilik, ama başlı başına bir değer... İnci, dokuzyüzbin (*). Safire gelince...»

Daha bir gölgeye çekilmişti sanki. Gözlerini Giulio'ya dikerek tamamladı sözlerini:

«Üçbuçukmilyon liret.» (**)

(*) Dokuzyüzbin liret: Üçbinikiyüz Türk lirası.

(**) Üçbuçukmilyon liret: Sekizbinbeşyüz Türk lirası.

«Epeyi fark doğrusu...»

«Sormamın nedeni de bu ya... Kuyumcular, günah çıkaran papazlara benzerler. Onlara üstün yanları, karşısındakinin günahına sevabına karışmalarıdır... Diyeceğim, size gerçekten yardımcı olabilmem için, bu hediyenin, nasıl demeli bilmem, ciddî bir hediye mi yoksa...»

«Pek ciddi demeyelim.»

Kuyumcu, ceketinin kollarını biraz yukarı sıvadı, işe sarılmaya hazırlanmıştı artık.

«Tahmin etmiştim zaten,» diye mırıldandı.

«Allah Allah,» dedi Giulio, rahatı kaçmış gibi.

«Benim babam da, büyükbabam da kuyumcuydu bayım. Bu meslek, babadan oğula geçer, geleneksel bir şeydir. Noterlik, subaylık gibi...»

Gülümsemesini, Giulio biraz sevimsiz buldu.

«Aileden gelen bir içgüdümüz vardır bizim. Müşterimiz leb demeden leblebiyi anlarız... Hemen sezeriz ne istediğini. Hele sizin durumunuzda, ne almak istediğinizi kestirmek çocuk oyuncağıydı. Örneğin nişan yüzüğü almaya niyetli olmadığınızı derhal anladım.»

«Ya, nasıl anladınız bakalım?»

«Bakın, bunu açıklamak oldukça zor. Bir kere, vitrine kaçamak bakıyordunuz. Sonra bu tip alışverişlerin bir saati vardır, ayrıca resmi bir bağlantı için mücevher alanlar, asla yalnız gelmezler, yanlarında fikir danışacakları bir hanım olur: Anne ya da akrabadan biri. Ve nişan yüzüğü takacak olanlar —keselerine göre, büyük, küçük— bir tektaş alırlar. Renkli taşa rağbet etmezler asla.»

«Neden peki? Garip doğrusu.»

«Çünkü safirdi, zümrüttü, çoğu zaman elmas-

tan daha pahalı olan bu gibi taşlar, ender de olsa, kolay taklit edilir. Sırası gelir, uzman bir göz bile yanılabilir taklidi gerçeğinden ayırmakta. Taklit derken sahte demek istemiyorum, yanlış anlaşılmasın. Yine güzel taşlar kullanılır, itinayla yontulur, parıltısı rengi aynıdır ama... Ne bileyim... Bakın, şuna...»

Çekmeceden beyaz saten bir muhafaza çıkardı, maviye çalan iki pırlantanın arasına oturtulmuş kocaman kırmızı taşlı bir yüzüktü bu.

«Bu taşların üçü de kıymetli: Montürü platin bir kere, pırlantalar Amsterdam'da yontulmuş —çünkü bizim burada kimse böyle dikdörtgen taş yontamaz— sonra ortadaki taş da Amsterdam işçiliği. Renge bakın, güvercin kanı rengi, hiç şaşmaz. Fevkalâde değil mi? Oysa görünürde öyle. Ve işin hoş yanı, bu görünüşe kapılmayacak az kişi vardır bugün burada. Yalnız mücevher konusunda mı... O da ayrı... Bana sorarsanız, bundan şahane bir hediye götürmek her kula nasip olmaz.. Üstelik birmilyonsekizyüzbine...»

Yüzüğün arkasına saklı etikete kaçamak bir göz attıktan sonra, içinden bir hesap yaptı ve kazancından emin kırdı fiyatı.

«Hadi yediyüzbin olsun.»

Yeniden alçaltmıştı sesini:

«Öyle uzun boylu bağlanmak istemediğiniz biri için bundan daha şahane hediye olamaz...»

«Tahmininizi boşa çıkardığım için özür dilerim ama gerçekten bir nişan yüzüğü almak istiyordum ben. —Kuyumcu tezgahın öbür yanından Giulio'yu süzüyordu.— Pek ciddi demeyelim, derken fiyatı kasdetmiştim.»

Kuyumcu işi bozuntuya vermedi.

«Desenize, bu kere yanıldım.»

Giulio'nun inciye baktığını görünce.

«Hayır, bayım,» dedi, nişanda inci yüzük takılmaz... Uğursuzdur derler. Sözde inci, gözyaşı döktürürmüş. Bakın, şurada işinizi görecek güzel birkaç parçam var.»

Güderinin üzerine, her birinin fiyatını söyleyerek, her boy tektaş yüzükler dizmeye başlamıştı

«Yirmibin, otuzbin, otuzbeşbin; fevkalâde bir taştır bu, büyük, gösterişli ama madeni eski, yontulması da öyle...»

Yakut yüzüğün durduğu kutuyu kapatmıştı:

«Bunu, yerine koyabiliriz...»

«Bir dakika,» dedi Giulio, yalan yanlış incelemekte olduğu tektaşı güderinin üzerine bırakarak.

Kuyumcu durdu hemen:

«Buyrun.»

Usta bir el hareketiyle, güderinin üzerindeki yüzükleri şöyle kenara itti ve beyaz saten muhafazanın çıtçıtına bastı: İki pırlantanın ortasındaki sözümona yakut pırıl pırıl parlıyordu.

KUYUMCU dükkanından çıkan Giulio'nun başka vitrin gezmeye ne hali kalmıştı ne de zamanı. Hemen büroya atayım kendimi, diye geçirdi içinden. Altıda Arthur Lasky gelecekti, kaçırmamalıyım. Kuyumcu, müşterisi yerinden kararsız kalkarken, «Yarına kadar bir düşünün,» demişti. «Ama, kararınızı en geç bu saatlerde vermiş olmalısınız. Zira, taşralı bir arkadaş şöyle gösterişli birkaç parça satın almak için gelecekti yarın. Bunu kaçıracağını sanmam. Ama, yine de içinizi ferah tutun, beşten önce geleceğini sanmıyorum.»

Giulio, adamın sözlerine kulak asmadı. Öyle ya, bu türden müşteri kızıştırma numaralarını iyi bilirdi. Daha birkaç gün önce mühendis Amati'yi bir an önce karar vermeye zorlamak için, kendisi de buna benzer bir yola başvurmamış mıydı? «En

geç yarın akşama kadar, azizim Amati: Daha fazla bekleyeceklerini sanmıyorum.» Amati, kaçamak yolları iyi bilirdi bilmesine ama, onun durumunda, en zayıf ihtimal bile gözönünde tutulmalıydı, öyle ya, bakarsın...

Giulio dillere destan becerikliliğine rağmen, zaman zaman, acaba benim de oyuna geldiğim olmuş mudur diye düşünürdü. Kuyumcunun sesindeki numaracılığa, düzenbaz haline rağmen, bir yakınlık duymuştu adama: Raffaele amcaya meydan okurcasına, Scarapecchialara oynayacağı oyuna bir suçortağı bulmanın verdiği güven mi, yoksa dükkanında bir sürü değerli taş varken, Giulio'yu, en tehlikelisine itelemesi miydi hoşuna giden? Buyursun Raffaele amca, adamlarının birinin eline verip taşa değer biçtirsin...

(N'olmuş yani? İvana, sizin oralardan biriyle nişanlansaydı bu değerde bir yüzük mü takarlardı sanki? Bizim oralarda, nişanlanan işi sonuna kadar götürür, diyeceksiniz. Tamam. Hemfikirim sizinle. Ama bugün öyle, nişanlıdan ayrılmış falan diye düşünen kaldı mı ki... Benden sonra nasılsa bir koca bulur. Diyeceğim, İvana'nın kızlığı, ellibin liradan da mı fazla eder? Ellibin nenize yetmiyor? «Birmilyonyediyüzbin... Var mı fazla veren...» diyecekti kuyumcuya, ellibin ederdi İvana. İşi büyütmeyelim, azizim, bilin ki, bu parayı cancağızım öyle istediği için ödüyorum. Çok daha azına, gül gibi kızlar bulabilir insan, bedavaya gelenler bile vardır, inanın bana. «Peki öyleyse, gerçeği neden önceden söylemediniz?» diye soruverdi polis amca. «Niçin bizi aldatmaya kalkıştınız?»)

Kuyumcu, Giulio'yu suçüstü yakalanmaya da hazırlamıştı. «Bu durumlarda,» demişti durumun

ne olduğunu açıkça söylemeden, «bir aile mücevherinden dem vurulabilir. Anneydi, teyzeydi, nişanlı erkeğin derin bir sevgi bağıyla bağlandığı, rahmete kavuşmuş birinden söz edilir. Böyle olunca, müstakbel kaynana, taşın sahici olmadığını farketse de, ne yapabilir? Manevi değeri olan bir mücevher, kolay kolay aşağılık bir pazarlığa konu edilebilir mi? Tutalım ki, kız tarafı susmak nezaketini gösterebilecek kıratta birileri olmasın... Yüzüğü takmış olan nişanlı, her zaman şaşırmış numarası yapabilir... Aman Allahım... Demeyin... Şaşkınlık bir yana, dünya başına yıkılmıştır sanki... Bu ortadaki taşı değiştirten, mutlaka, şu —rahmetli— falanca dayıdır... Hani at yarışlarında boyuna kaybeden falanca dayı... Bunu duyan kız, nişanlısını avutmaya çalışır, berikiler de asıl önemi olan kızımıza olan bağlılığınızdır demek zorunda kalırlar: Bu arada, üzerinde durmak istediğim bir şey var, pırlantaların gerçek olduğundan emin olmalısınız: Amsterdam işçiliğine de pırlantalara da, kimse ağzını açıp da bir şey diyemez, ortadaki taşa gelince, bakın o başka...»

Ne var ki, Giulio'yu asıl büyüleyen, kuyumcunun o başka dediği, ortadaki —güvercin kanı— taştı. «Güvercin kanı,» demişti kuyumcu ısrarla, «tam koyu kırmızı olur, mavimsi bir parıltı vardır içinde.» («Peki ama, neden güvercin? Kumru olsa ne çıkar: Beyaz bir kumrunun tüyleri üzerinde bir damla kan.») Sormuştu kuyumcu: «Ölçü getirdiniz mi?» «Valla, eli oldukça büyük ve tombul... Bu uyar sanıyorum.» Adam, bilgiç bir bakışla göz atmıştı Giulio'ya: «Yüzüğü, bol geldi diye başka bir kuyumcuya götürmeleri iyi olmaz... Bunu göze almamalı.» Sonra, Giulio'nun önüne, bir deste halka

bırakmıştı: «Yarın, kararınızı bildirirken, bunları da getirirsiniz. Başka bir yüzük seçseniz de elimizde ölçü olması iyi olur.»

Giulio'nun, güvercin kanını seçeceğini biliyordu oysa: Müşterisini kapıya kadar geçirirken, bakışlarındaki rahatlıktan, gösterdiği aşinalıktan hemen anlamıştı bunu. Nişan falan yoktu ortada, müşteri yalan söylemişti demek. Beri yanda Giulio, bürosuna döne dursun, bir yandan kaçamak vitrinlere göz atıyor, bir yandan da «Yalan söylediğimi nerden, ama nerden anlayacak?» diye geçiriyordu içinden.

Scarapecchiaların, içleri rahatlamış gibiydi. İvana, büyük bir özenle halkaları denedi —13 numaralı olanı uymuştu eline;— ama Giulio, ne olur ne olmaz numarayı unutuverir diye, bayan Adelina, bakır halkaya incecik bir kurdele düğümledi. Raffaele amcanın fotoğraftaki bakışları da yumuşamış gibiydi. Muhasebeci, elinde koca bir karpuz döndüğünde, Giulio'yu yemeğe tutmak istedi.

«Allah ne verdiyse yeriz,» dedi bayan Adelina da. «Gelecek sefere haberli olur, güzel bir şeyler yaparım.»

«Midye,» diye atıldı muhasebeci. «Şöyle, fırında üzeri bol kaşerli bir midye yaparsın bize. Ya da, hani sokağa çıkmaya halim kalmasın diye tuzak kurduğun geceler yaptığın gibi, güzel bir koyun yahnisi... Bizim Adelina'nın ahçılığına diyecek yoktur. Ahçıların şahıdır, bu Adelina yok mu, ah..»

Bir zamanlar iç gıcıklayan genç bir kadın olduğunu hatırlatırcasına, bu kemik yığınına sarılmak istedi. Ama bayan Adelina çekildi, kurtuldu kocasının elinden.

«N'oluyorsun Rosario...»

«Aile arasındayız, yahu...»

Bir şaplak attı, arkasına:

«Haydi, yallah mutfağa... Avukat nasıl acıkmıştır kimbilir...»

Giulio, durakladı.

«İvana, kalmamı istiyor mu bakalım...»

Tırnaklarını boyamakta olan İvana, söze karışmamıştı o zamana kadar.

«Saçmalama,» dedi başını kaldırmaksızın. «Boyuna saçmalıyorsun...»

«Vay, vay, vay,» dedi muhasebeci.

Giulio gülmeye başladı:

«Kalıyorum öyleyse.»

Bayan Adelina'nın yemeklerine gerçekten doyum olmazdı. Giulio, çocukluk yıllarının o gerilerde kalan mis kokulu mutfağına kavuşmuş gibiydi. Hava sıcaktı iyice. Açık pencereden bir esinti bile girmiyordu içeri. Giulio'nun ceketi yoktu sırtında, daha kapıdan girer girmez çıkarıyordu ceketini artık. İvana, sözlüsünün ceketini elinden alıyor, becerikli, uzman ellerle ötesini berisini silkeledikten sonra, bir iskemlenin arkalığına geçirip sonra yeniden düzeltiyordu. Sofraya oturacakları sıra Giulio, gömlekle olduğunu hatırladı. Ama Scarapecchia karşı çıktı buna:

«Yok canım. Bakın ben de gömlekle oturacağım. İnsan yemek yerken, rahat etmeli.»

İvana, babasının ceketini de, sözlüsünün ceketinin yanına, başka bir iskemlenin arkalığına geçirdi. Davranışlarında, ellerini kullanışı, yürüyüşü gibi değerini ortaya koymak çabası göze çarpıyordu. Giulio'nun içi titredi: Bu ellerin, mesleğini hakkıyla bilen kadınlara özgü, kayıtsızlık ve suskunlukla kendisini okşayacaklarını düşündü, bir

ateş bastı bedenini. (Düşünmeden, yargılama, yorumlama nedir bilmeden, ağızlarını bile açmaksızın baş eğen kadın nesilleri... El değmemiş, masum bir genç kızın duygularının böylesine bilenmiş olması için, yatak kadını, köle kadın olmaktan öte gidememiş bir kadın neslinden, nice kadın nesillerinden gelmiş olması gerek...)

Sofraya oturduklarında İvana, dirsekleri masaya dayalı, bir elinde çatal bir elinde bıçak görgü denen şeyden bütünlük yoksun, tabağına eğdi başını. Her lokmayı uzun uzun çiğneyip tadını çıkararak, ağır ağır yiyordu yemeğini: Sözlüsünün beklenmedik varlığı olsun, üzerine dikilen gözler olsun, umurunda değildi. Mutfakla sofra arasında mekik dokuyan anneyi de masaya davet etti Giulio:

«Oturşanıza kuzum, üzüyorsunuz bizi,» dedi.

Muhasebeci ağzı tıkabasa dolu, bakışlarıyla, bunda üzülecek bir taraf olmadığını belirtirken, «Alışkındır o...» diye mırıldandı zar zor.

Bayan Adelina, sofraya, ağızlara lâyık, bol biberli tarafından bir dana rostosu getirdikten sonra, yemeğinin etkisini bekler gibilerden, bir iskemleye ilişti. Önce Giulio aldı yemeğini, arkadan muhasebeci, sonra da İvana: Anne, tabakta kalan etten, sizinki pek az oldu diye bir dilim daha koydu Giulio'ya.

«Bırakın koysun,» diye atıldı Scarapecchia. «Kadın kısmı, kendi yiyeceğine bize yedirsin, daha memnun olur. Bizimki de öyledir ha... —İvana'yı gösteriyordu— Oysa daha çok genç...»

Telefon çalmaya başlamıştı. İvana hemen yerinden kalkıp koştu. Kızın peşinden kalkan anne,

televizyonun düğmesini açıvermişti bu arada. Muhasebeci kızdı:

«N'oluyorsun yahu? Yemek yerken gürültü sevmem, bilirsin.»

«Eğlenesiniz diye açtım. Sonra bu gecenin şerefine biraz müzik olmalı değil mi? Neşelenmeyelim mi biraz? Üstat Broggini yüzük için ölçü aldı, biliyorsun değil mi?»

Koca, bozuntuya vermedi pek.

«Güzel. Güzel ya, yine de yemeğimizi zehir etmek için sebep değil. İnsan yediğine dikkat etmeli: Salçanın, baharatın kokusunu alamazsın dikkatin dağılınca...»

Karısının üzülerek başka bir şeyleri olmadığını, ancak biraz şaraplı krema yapacak zaman bulabildiğini söylediğini görünce, sevindi Scarapecchia:

«Bir yiyin bakın hele,» dedi. «Tadı damağınızda kalacak. Adelinacığım, midemden tavlamıştır beni. İşin aslına bakılırsa şu iki günlük dünyada yemekle kadından başka ne var ki...»

Yemeğin sonunda —ağzında hâlâ o güzelim kremanın tadı, sofrayı toplayan İvana'nın gidip gelmesini izleyen— Giulio, ev sahibinin yerden göğe kadar haklı olduğunu düşündü.

«Bizim oralarda,» dedi Scarapecchia, «Güney'de, yemek yendikten sonra, kadınlar bulaşık yıkarken erkekler aralarında sohbet eder. Kadın kısmı, fikir tartışmasından anlamaz, olaylardır onları ilgilendiren. Aslına bakılırsa, boşuna nefes tüketmenin ne yararı var? Hele, günümüzde, siyasetten konuşmak neye yarar? Büroda da söyledim bunu: Bu böyle sürüp giderse, dedim, gelecek seçimlerde benden oy yerine hava alırlar.»

«Ya, öyle mi?»

«Öyle ya. Dini bütün bir insan olduğum halde, bu rahip bozuntularını hazmedemiyorum. Oysa uzun boylu seçim olanağı yok elimizde: Bir yanda şeytan, bir yanda kutsal su... Ya cennet ya cehennem... Cennet dedikleri de cennet olsa bari... Onu da benzettiler, her şey gibi... Ben, şunu bilir şunu söylerim: İtalya'da bir şey var ki, onun üzerine yoktur işte...»

Karısına seslenmek için ara verdi sözlerine:

«Adelina... Üstada biraz daha şarap getir...»

Giulio epey içmişti aslında. Ama masada oyalanmak hoşuna gidiyordu. Doğup büyüdüğü evde olsun, girip çıktığı yerlerde olsun, görgü kuralları sofradan hemen kalkılmasını gerektirirdi; yemek yemek sanki utanılır bir şeymiş gibi... Üstelik, sofra başı sohbetinin, bütün o sözümona araya resmiyet sokan «Aziz üstadım...» larına rağmen, laubali bir havaya döküldüğünün de farkındaydı. «Bana Giulio, deyin...» diyebilirdi bal gibi, böyle demesi gerekirdi belki de; ama bu kimlik belirtmekten uzak meslek unvanıyla anılmayı yeğliyordu şimdilik.

«Ne diyordum, hmmm, bizim İtalyanın güzel bir şeyi vardır, diyordum değil mi? Doğrusu hamur işlerimizi, bizi aşağılamak isteyenler bile kötüleyemezler. Hakkımızı teslim etmek zorundadırlar. Hani şu, adını —ağzımıza bile— alamadığımız, Machin yok mu, o bile pekâlâ.. buğday savaşını hatırlamazsınız siz, doğru ya çok gençsiniz, hatırlamanız zor... Evet. O bile kalkıp kendisi katılırdı hasada; gazetelerde, yanık teniyle ya dövenin üzerinde ayakta ya da elinde tırpan insan bo-

yu başakların arasında iki büklüm resimleri yayınlanırdı. Şakaya almazdı işini, gün batarken her rençber gibi, o da alırdı hakkını. Sonra akşam vakti, harman yerinde köylü kadınların bellerine sarılır, bir dans bir kıyamet... yallah... Erkek adamdı... Erkek...»

Derinden bir iç geçirdi. Hasret dolu bir iç geçirme...

«Şimdiki kilise yanlılarıyla uzaktan yakından bir benzerliği yoktu... Venedik sarayında çalıştığı kadar, bitişiğindeki küçük bir odada bir kadın onu beklerdi hep. Arada gizli bir kapı olduğu söylenir, yalan doğru, orasını bilemem. İki görüşme arasında, bakanın biri girip öbürü çıkarken, «bir dakika müsaade edin...» dediği, ve ara kapıdan geçerek, tak tak, en az iki tek herkesin parmağını ağzında bıraktığını anlatırlar. Elinden her milletten kadın geçmiş ve bu kadınların hepsi de aynı şeyi söylüyorlarmış: Gözlerinde bir başkalık, insanı büyüleyen bir şey varmış: Bir baktı mı adamın gözüne, tamam, bitikmiş işi...»

Burnunu silmek için ara verdi sözlerine.

«Diktatörlüğün kötü yanları vardır, doğru; her ülke demokrasiye kayıyor, böyle olması kaçınılmaz bir şey, bunu da biliyorum...»

Karşısındakinin tepkisini kollarcasına, kaçamak bir biçimde baktı Giulio'ya:

«Eh,» dedi Giulio, «tartışılmaz bir şey doğrusu bu...»

«Öyle elbette. Demokrasi, demokrasidir. Milli bünyeye uyup uymadığı gibi bazı sorunlar ortaya çıkarsa da... Bizi ele alalım örneğin, bu işi nereye vardıracağımızı bayağı merak ediyorum.»

«Onu hepimiz merak ediyoruz.»

(Oysa, o anda Giulio'nun merak ettiği tek şey İvana'nın nerelerde kaldığıydı. «Nerede bu kız? Neden yanımıza gelmiyor?»)

«Bize, bileğine güvenen biri gerekli. İşler başka türlü yoluna girmez yoksa. Bileğine güvenen derken, erkek adamı kasdediyorum: Burası ne İngiltere, ne de İskoçya... Bizim burada, erkek dediğin...»

Eliyle bir işaret yaptı.

«Anladınız değil mi Üstat?»

«Gayet iyi anladım.»

«Bütün mesele burada işte. Tutup da müzakerelerde, yuvarlak masa toplantısıydı, anketti fasarya işlerde zaman kaybedeceklerine, kalkıp bana gelseler ne derim biliyor musunuz: İtalya'da, her işinde erkek olmayan adamın lafı geçmez. Bugün, bizim sağcımız olsun, solcumuz olsun, ahlaktı bilmem neydi tutturmuşlar... Boyuna lâk lâk... Bu arada, hamur piyasası da paydos... Onun yerine, şemsiye sapıydı, plastik maddeydi bir sürü ipe sapa gelmez şeyi sürüyorlar.»

«Öyle,» dedi Giulio, «uydurma işlerde sanırım hiç bir ülke bizi geçemez.»

«Ama millete kemerleri sıkalım, gereksiz masraflardan kaçınalım derken, kendileri keseyi doldurmayı biliyorlar. Beni sorarsanız ben, artık o işlerden elimi eteğimi çektim: Zavallı Adelina'cığım, akşamları öyle yorgun oluyor ki, yatağa girdiğinde can verecek sanırsın... Ama ağız tadıyla yemek yemeğe gelince, bakın ondan vazgeçmem. Yemeğime dokunmak yok. Bugünkü günde, bizim buralarda, her şey alınıp satılıyor el altından: Diploma olsun, anaforlu işler olsun, falan filan... Parayı veren dü-

düğü çalıyor yani. Adam bile satılıyor, ne diyorsunuz siz... Yalnız satın alma hakkı hep onlarda. Eski rejimlerde, bugün benim başıma gelenler, olur muydu sanıyorsunuz...»

Muhasebeci, Giulio'nun «Nedir başınıza gelenler?» diye sormasını bekliyordu, belliydi halinden. Oysa Giulio, isminin söylenmesini nasıl arzulamıyorsa, muhasebecinin başından geçenleri de öylesine merak etmiyordu.

«Diyeceğim,» diye yeniden söze başladı Scarapecchia —konuğunun kadehini yeniden doldurduktan sonra— «benim de hatalarım olmuştur belki, olabilir, ama bana en dokunan şey ne oldu biliyor musunuz: Adaletsizlik oldu. Olanları öğrendiğinizde...»

Tam bu sırada İvana «Anne» diye seslendi, kızın her zamanki sesinde, gizli bir aksilik vardı şimdi. Muhasebeci sustu hemen. İvana nişanlısının yanına geldi, peçeteyi katlayarak yaptığı kayığı uzattı Giulio'ya.

«Bak ne yaptım. Bu seninki. Bir daha, yemeğe kaldığın zaman canımın sıkıldığını söylemezsin...»

«Pekâlâ, anladık,» dedi muhasebeci, sözlerinin kesilmesinden hoşlanmamıştı hiç. «Şimdi, bırak bizi de konuşalım.»

Bu kere bayan Adelina'nın sesi geldi içerden.

«Rosario...»

«Ne var? Ne istiyorsun?»

«Sürpriz... Bilin bakalım...»

«Sürpriz mi? Kimmiş?»

«Raffaele amca olmalı» diye düşündü Giulio,

iskemlesinde toparlandı hemen, saçını düzeltti eliyle.

Ve bayan Adelina, elinde bir tepsi, tepsinin ortasında koskocaman bir karpuz, karpuzun ağırlığından iki büklüm, «Kim olacak ayol... Karpuz...» diye cıvıldamaya çalışarak içeri girdi.

GECE yarılarına kadar çene çaldılar. Kalkmak için izin isteyen Giulio'yu bahçe kapısına kadar İvana geçirdi. Giulio, geniş çevrelere alışkın olmayan bütün insanlar gibi, bayan Adelina'nın da çekinerek uzattığı eli sıkarken, «Çok güzel bir geceydi...» diye mırıldandı. Beriki, iltifat görmüşcesine «Hiç teşekkür etmeyin üstat» dedi. «Burası eviniz sayılır.» «Gerçekten öyle olmasını ne kadar isterdim bilseniz...» Muhasebeci gülmeye başladı bunu duyunca. «Ah bu avukatlar yok mu... Yalan söylemekte üzerlerine yoktur. Bu köhne barakanın nesi var beğenilecek: Eh, yazın bahçe hoşa gider, ama kışın öyle rutubet olur ki, bordumda otursan aynı şey... Burayı, o şahane taraçanızla değişmek isteyeceğinizi hiç sanmam.» «Yok, yok, inanın değişirim...» «Öyleyse, evinizde hoşunuza gitmeyen

bir şey olmalı, işler yolunda değil anlaşılan...» Muhasebeci bunları söylerken kolunu, yakınlık göstermek istercesine, Giulio'nun omuzuna atmıştı; arkadan, askılarını indirip, bir an önce yatmak istediğini açıkça belirterek kol düğmelerini çözmeye başladı. Bunun üzerine bayan Adelina «Bu akşam» dedi, «İvana nişanlısını bahçe kapısına kadar geçirsin, değil mi Rosario?» «Olur, olur, geçirsin...» Ardından bay Scarapecchia'nın alçak sesle söyledikleri de Giulio'nun kulağından kaçmamıştı: «İvana gecikirse, inip ne haltettiklerine bir bakarsın...»

Bu ardı arkası gelmeyen gözetlenme, ortaya çıkardığı aksaklıkların yanısıra, Giulio'nun duygularını kamçılıyordu: Öyle geliyordu ki Giulio'ya, o kaçınılmaz şeyin oluvermesi için, İvana'yla bir an başbaşa kalması yeter de artar bile... Öteki anaların, kızlarını —bir geceliğine, bir defalığına, bir hafta sonu için— Giulio'ya emanet edişlerindeki umursamazlık, «Hadi çocuklar, güzel güzel eğlenin...» deyişlerindeki neşe, ikiyüzlülükten başka şey değildi. Sorumluluktan kaçmanın, olayların sonucuna aldırış etmemenin tek çıkar yoluydu bu: Günümüzde kızlar her şeyi yaparken, kendi kızlarını melek sanmıyorlardı herhalde...

Bayan Adelina, onlarla birlikte kapının eşiğine kadar geldi, sonra İvana'ya sıkı bir tenbih geçti:

«Kazağını giy. Böyle göğüs bağır ortada dolaşılmaz. Bahçeye de çıkma. Neden olduğunu bilirsin. Ben şimdi geliyorum.»

Sonra, alçak sesle, tamamladı söyleyeceklerini:

«Biraz oyalanın isterseniz. Babamız uykusuzluktan ölüyordu. Yatmıştır bile: Çok içti.»

İvana, çekingen adımlarla indi basamakları, her zamanki gibi süslü bir elbise vardı üzerinde. Ay kaybolmuştu gökyüzünden, bahçe maviye çalan bir karanlığa gömülmüştü. Günün bunaltıcı sıcağı kesilince, zakkumların buram buram kokusu sarmıştı ortalığı. «Sihirli bir gece... Sonu gelmesin isterdim...»

İvana, merdivenin en alt basamağında durmuş, «Şimdi ne olacak?» gibilerden bakıyordu Giulio'ya. Bu alışılmadık yalnızlık Giulio'yu raydan çıkarmıştı bir kere; genç kızı kolundan yakaladığı gibi yukarı kata çıkan merdivenin altına çekti yavaşça. Gece yarısı kızını bahçeye yollayan bayan Adelina, neler olacağını kestiremeyecek biri değildi, konuşmasından da anlaşılmıştı bu. «Sormalıydım ona: Yasak olanları açıkça söyiesenize kuzum...» İşte bu, ne yapacağını kestirememek yok mu, buza kesmişti her yanını: Belki de beklenmedik özgürlüktü onu şaşkına çeviren. Kısacası Giulio, daha önceki geceler duyduğu isteği duyamıyordu bir türlü.

«Burda duralım,» dedi. «Annen balkona çıksa da göremez bizi.»

İvana bir şey demedi. Demedi ama, Giulio hayran hayran onu seyrederken, bembeyaz güzel dişlerini ortaya koyarcasına, uzun uzun esnedi.

«Uykun mu geldi?»

«Hep uykum vardır benim. Bıraksalar bütün gün uyurum.»

«Evlendiğimiz zaman, ben işime gidince sen öğleye kadar uyursun... Zaten erken yatarız ama

seni uyutmadığım sürece uyumayacaksın, bak o şartla... Sırasında şafak sökünceye...»

«Zor uyutmazsın beni... Annem öyle der hep.. Top atsalar uyanmazmışım.»

«Seni uyutmamanın yolunu bulamaz mıyım sanıyorsun?»

«Bilmem. Görürüz.»

Merdiven altı, kenarından sallanan hanımelleriyle yuva gibi bir yer olmuştu. İvana, küçük bir dal kopardı koklamak için.

«Öyle güzelsin ki. Şöyle yüksekçe bir yerde dursan heykelden farkın kalmaz... Ama çıplak olacaksın...»

Sesi boğuklaşmıştı:

«Çıkar elbiseni, seni görmek istiyorum.»

İvana, hayretle Giulio'ya baktı. Delirmiş miydi nedir.

«Bir şey yapmam korkma. İnan, ellemeyeceğim bile. Göreyim, o kadar.»

«Annem gelirse, asıl o zaman görürsün...»

«Annenin bizi bile bile yalnız bıraktığını anlamadın mı hâlâ? Görmüş geçirmiş bir kadın o: Nişanlıların birbirini tanımaları gerektiğini bilmez mi sanıyorsun? Yüzük takmana ne kaldı?

«Sahi, yüzük takacak mısın?»

«Takacağım demedim mi?»

Nerdeyse «Hem de büyükannemden kalma bir yüzük. Güvercin kanı bir yakut...» diyecekti, demedi. İşi fazla büyütmenin gereği yoktu: Hesap kitap edince, bu kadar masrafa girmek, biraz fazla görünmüştü gözüne. Bakarsın, kuyumcuda yine öyle fiyakalı ama daha hesaplı bir şey vardır...

«Parmağının ölçüsünü unutmadım bak: On üç numaraydı değil mi?»

Cebindeki halkaları şıngırdattı:

«Bak, bak, nasıl hoşuna gitti mi sesi?»

Biraz bayağı bulmuştu bu halini. Bulmuştu ama, İvana'yı sevimli bir hayvan gibi görmek, bahçede başbaşa kalmalarından bu yana içini saran kuşkuyu dağıtıyordu nedense.

Yeniden saldırıya geçti:

«Soyun hadi. Neye benzediğini görmeden, nasıl evlenirim seninle?»

«Her şeyim yerli yerinde meraklanma... Günün modasına göre biraz dolgun sayılırım o kadar.»

Elini, sanki yassılaştırmak istiyormuşcasına, göğsünün üzerinden geçirdi, midesine, oradan karnına indirdi.

«Biraz daha az yemeliyim, ama seviyorum n'apim? Öyle hoşuma gidiyor ki...»

«Ya bu, bu hoşuna gitmiyor mu peki?» diyen Giulio, hırsla sarıldı kıza. «Seni öpmem, orana burana dokunmam gitmiyor mu hoşuna?»

İvana kurtuldu Giulio'nun kollarından, sanki sıcak basmıştı birden.

«Öööfff... Yine başladın... Saçlarımı bozuyorsun.»

«Olduğun gibi seviyorum seni. Zayıflayayım deme sakın. Hatta, daha çok yiyip, daha çok şişmanla... Çukulatalar, kremalı pastalar...»

«Bak, pasta falan değil ama, yemeğin güzeline dayanamam...»

«Ya ben... Ben de sana dayanamıyorum.»

Giulio gülmeye başlamıştı.

«Peki ama niçin,» diye sordu İvana büyük bir ciddiyetle. «Neden dayanamıyorsun bana? Bilmek istiyorum.»

Sanki yakın iki arkadaşmışlar gibi sormuştu bu soruyu Oysa aralarında arkadaşlık denen şeyin eseri yoktu. Giulio, sesini çıkarmadı: Gözleri yerdeki çakıltaşlarına dikili, sanki bu bahçeden çok ama pek çok uzaklardaymış da tek başına dolaşıyormuş gibi, bu tutkunun nedenini düşünmeye başladı. Öyle ya, kendisine hepten uzak, hiç bir şeyini tanımadığı bu garip, bu arzu edilecek bir yanı olmadığı halde bir türlü vazgeçemediği kıza duyduğu ihtirasın, bu inadın sebebi neydi?

«Bilmiyorum. Belki de seviyorum seni.»

Gözlerini kaldırmıştı yerden. İvana, sanki bir caninin karşısındaymış da, tedbirsiz bir hareketini canıyla ödeyecekmiş gibi duygularını belli etmemeye çalışarak, merdivene doğru geriledi. Kaçayım mı, kaçmayayım mı... Sonra, umulmadık bir uysallıkla bıraktı kendini, bıraktı ki Giulio, boynunu, omuzlarını —çıplaktı omuzları— öpsün; fısıldadı yalnızca:

«N'oluyorsun? Delirdin mi?»

Giulio, durdu hemen. İvana aynı kısıkça sesle, aynı sözleri nerede ne zaman söylemişti? Hayatından, daha önce bir kere daha mı geçmişti İvana? «Olamaz. Benden tam yirmi üç yaş küçük. Çocuk daha.» Arzu ettiği şeyi elde etmenin dışında, hiç bir anısı yoktu onunla. «Ardından, kaybolurum ortadan, izimi bile bulamazlar. Her şeyimi koydum ortaya, olan olduktan sonra, nasılsa huzura kavuşacağım.» Bir kolunu İvana'nın beline dolamıştı, öbür elini eteğinin altından yukarılara doğru sokuyordu. İvana'nın kılı kıpırdamamıştı. «Yaptırırsa ne âlâ, yok karşı çıkayım derse, zorla becereceğim. Allah vere de ortalığı ayağa kaldırmasa...» Oysa İvana'nın bu kayıtsız, bu sereserpe

halini neye yoracağını bilemeyen Giulio, işin için
deki işi çok geçmeden anladı: Hem de eli, göğüs
lerden ta kasıklara kadar inen zırh örneği korse
ye değer değmez... Öyle. İvana'nın, bir santimcik
teni bile açıkta değildi: Üstelik lastik zırh öyle bir
sıkı dokunmuştu ki, bedenin ısısı bile anlaşılmı-
yordu üzerinden. Heykele sarıl daha iyi... Bu özen-
le taranmış saçlardan, çocuksu bakışlı gözleriyle
bu yuvarlak yüzden, daracık bir korseye sıkıştırıl-
manın verdiği bir tür haşmet içindeki bu taş ka-
tısı bedenden —gençliğe özgü o benzeri olmayan
kadife gibi ten yok mu, işte o— şahane omuzlar-
dan canavarcasına bir güç yayılıyordu ama...

«Ne bu böyle? Zırh mı kuşandın?»

«N'apim? Annem. Bu olmasa bizi karanlıkta bu kadar uzun bırakır mıydı sanıyorsun? 'Bundan böyle' dedi, 'bu korseyi giyeceksin: Hem ben rahat ederim, hem sen.'»

GİULİO, ertesi gün saat beşe gelirken kuyumcuya gitti. Bu işin üzerinde fazla durmadığını hissettirip fiyatı kırmaktı niyeti: Otuzbeşbin, olursa olur... Giulio'nun girdiğini gören kuyumcu, yüzünde rahatladığını belirten bir gülümseme, ayağa kalktı hemen.

«Sizi bekliyordum, bayım.»

Önce elini uzattı, arkadan bir iskemle; sonra kendi tezgahın arkasına geçip yerine oturdu, güderi çoktan yayılmıştı kalın camın üzerine.

«Bir kahve? —telefonda bir numara çevirmişti bile— Gelmeniz uzayınca korktum. Sizin hesabınıza elbette. Bereket versin, bizim arkadaş da yeni telefon etti daha, siz girdiğinizde, henüz bitirmiştik konuşmamızı. Gecikeceğim, dükkanı ka-

patınca uğrarım, dedi. Ah bu kahveciler, hiç bitmez konuşmaları...»

Kapadı telefonu, beyaz saten kutuyu çıkardı çekmeceden, Giulio'ya uzattı.

«Güzel bir temizlettim, eh, burada elden ele dolaşınca...»

Yüzük, bir önceki günden daha bir parıl parıldı sanki. Haklıydı kuyumcu: Şahane bir hediye. İvana'nın elini ellerinin arasında düşündü, bembeyaz tenin üzerinde kimbilir nasıl duracaktı yakut, yutkundu.

«Tekrar ediyorum, acemiler bir yana, meslekten biri bile, ben kendim bile, bunu birinin parmağında görsem...»

Yüzüğü orta parmağına geçirdi, birinci eklemin üzerine kadar, sonra kolunu uzatıp parmaklarını oynattı: Taşlar yanıp yanıp söndüler.

«Ne diyorsunuz, bakalım?»

Bu kıllı erkek elinde yüzük basit, bayağı bir görünüş almıştı birden. Kuyumcu yeniden kutusuna koydu onu ve telefonu açtı. Karşıdan cevap gelmesini beklerken de sordu Giulio'ya:

«Ölçü neydi?»

«On üç.»

«On üç mü? Uğurlu bir sayı. Ben Napoliliyim. Böyle şeylere inancım vardır bayım. On üç: Şeytan demektir. Göreceksiniz, işler yolunda gidecek.»

Telefondan ses gelmişti anlaşılan, bu kere vericiye konuştu:

«Alo? Sen misin Dante? İki kahve gönder buraya. Evet, iki. Şöyle güzel iki kahve. Nereye geleceğini anladın değil mi? Hadi, hemen.»

Kapadı telefonu, keyfi yerindeydi, gülümsedi:

«Herkes tanır beni burada. Peppino dediniz mi tamamdır. Babam, soyluların bir numaralı adamıydı, geçenlerde... İsim vermek adetim değildir ama, sizle olunca iş değişiyor elbette... evet, geçenlerde, gayet nazik bir iş için gelen prens Corsetti ne dedi biliyor musunuz: Babanı aratmıyorsun Peppino, sana güvenebilir insan.»

Giulio, muhafazasında duran yüzüğü aldı ve ses çıkarmadan seyretti yakutu. Bu koskocaman kırmızı taşla İvana arasında bir benzerlik vardı sanki: İkisi de sahip olma duygusu uyandırıyordu içinde. «Gel, al yüzüğünü...» diyecekti İvana'ya. Ve genç kız evine gelecekti; Giulio, İvana'yı, odasında düşündü, yatağın kenarına, hemen yanıbaşına oturmuş; Giulio, kutuyu açıp, yüzüğü İvana'nın parmağına geçiriyor... ve birden sırtüstü deviriyordu yatağa: Sus, bakayım, neden korkuyorsun sanki? Sus dedim. Dudaklarından öpmeye başlıyordu önce, sussun diye uzun uzun öpüyordu İvana'yı ağzından, ve bu arada...

Kahveci çocuk elinde tepsi, içeri girmişti.

«Oraya bırak,» diye emretti kuyumcu.

Ama çocuk oralı olmadı.

«Bırak oraya... Hesaba yazarsın.»

«Ama, patron dedi ki...»

«Vaktim yok şimdi. Görüyorsun müşteri var... Dante'ye söyle sen, o yazar hesaba...»

Az önce prens Corsetti'yi anlatan ses değildi bu; sinirli bir sesti; gırtlaklanan birinin sesiydi. Giulio'ya dönen kuyumcu, yine gülümseyerek, tamamladı anlatacaklarını.

«Yüzüğün kutusu da yepyeni, bakın. Çok önemlidir bu: Beyaz deri çabuk aşınır oysa. Bugün, bu tür mallar çok pahalı, ama bizim için önemli

olan müşteriyi hoşnut bırakmak... Şahane bir yüzük, öyle değil mi?»

Çenesiyle yüzüğü işaret etti, fincanın birini uzattı Giulio'ya.

«Evet, güzel doğrusu,» diye onayladı Giulio, adamın sözlerini. «Ne var ki —bir nefeste dikti kahveyi— böyle, üzerinde oynanmış bir taş bana yaramaz, demeye gelmiştim. Benim işimi görmez bu.»

«Öyle mi? Zarar yok. Başka birine bakalım öyleyse. Daha başka, dün de konuştuğumuz gibi, şöyle ciddi bir şey...»

Tektaşların dizili olduğu kadife tablayı çıkarırken gülümsemeye çalışıyordu.

Giulio, eliyle durdurdu adamı.

«Çıkarmayın... Çünkü, bu sabah şöyle oldukça büyük, temiz bir taş gördüm, irice bir pırlantaydı, aldım.»

«Aldınız demek... Arzu ettiğiniz gibi bir şey buldunuz öyleyse...»

Zar zor gülümsedi.

«Yazık. Az önce getirilen güzel bir şey gösterecektim size...»

En alttaki çekmeceye eğilmişti bile.

Ama Giulio, «Ne çare... Kusura bakmayın...» diyerek yerinden kalktı.

«İyi ya. Kısmetse gelecek sefere,» diyen kuyumcu da istemeyerek doğruldu yerinden. «Ayıp olmazsa, nereden aldığınızı sorabilir miyim? Biliyorsunuz, herkesi tanırım buralarda. Aldanıp aldanmadığınızı söylerdim hiç olmazsa.»

Yarı kurnazlık, yarı meraktı bu. Giulio'nun gerçekten bir alışveriş yapıp yapmadığını öğrenmek istiyordu.

«Memnuniyetle,» dedi beriki. «Bulgheroni'den ıldım.»

Bulgheroni adını duyan kuyumcu başını önüne eğdi.

«Öyleyse...»

Kötü bir sesle mırıldandı.

«Öyleyse taştan çok, evet, taşın değerinden çok görünüşe para saydınız...»

«Öyle oldu,» diye kesip attı Giulio.

Kapıya yöneldi. Sonra, durdu birden:

«Bakın, unutuyordum...»

Cebinden çıkardığı bakır halka destesini, bozuk para sayar gibi şıngırdatarak kuyumcunun avucuna bıraktı.

Sonra, parke taşı döşenmiş küçük yola çıkıp, Condotti sokağı tarafına saptı.

Birbirinden güzel vitrinlerle süslenmiş kaldırımda bir rahatlık gelmişti içine. Bir bataktan kurtulmuştu sanki, ama yine de için için «Peki şimdi?» diye soruyordu kendine. «İvana yüzüğü bekliyor...»

Sıcak dayanılır gibi değildi. Sokağın ta dibinde, bir sürü yorgun argın turist, Trinita dei Monti'nin merdivenlerine serilmişti. Şişmiş, tozlu ayaklarında sandallarıyla kadınlar; fotoğraf makinelerini çaprazlama göğsüne asmış, yaka bağır açık bir yığın erkek. Ayaklarını serinletmek için Barcaccia çeşmesine daldıranların başı polisle derde girmişti. «İşe bakın... Nerede sanıyorlar bunlar kendilerini? Plaj mı burası?»

Son günlerde, hiç bir şeyine kulak asmadığı bu şehrin, gönüllü savunucusu olup çıkmıştı birden. Merdivenlerden inen bir yığın saçlı sakallı genç turistlerden yana çıkacak oldu. Giulio kü-

çümseme duygusuna dayanan bir erkeklik duydu içinde: «Yakalayın şunları, tıkın berbere... Hadi... Derhal...» Ne ki, Raffaele amcanın hayali karşısına dikiliverince içindeki ateş sönüp gitti. «Yine mi yalan? Ha? Bol keseden atmakta, palavrada üzerine yok...» diyordu polis amca, hem de, Bulgheroni'den alış veriş ettiğine inanmayan kuyumcu gibi, kötü kötü bakıyordu. «Olağanüstü bir yanı var mı bunun? Hem, siz beni hangi hakla, yalan söylemekle suçluyorsunuz bakalım?» diye cevabı yapıştırdı Giulio. Gömlekçisinin önünden geçiyordu. Kapının eşiğinde duran satıcı, bir selâm çaktı: «İyi akşamlar, üstat.» «İyi akşamlar» diye karşılık verdi Giulio, böbürlenerek. «Hem palavra attığımdan nasıl söz edebilirsiniz? En pahalı avukatlardan biri olduğumu bilmiyor musunuz sanki?» Bu arada, Bulgheroni'nin vitrinlerine bir göz attı. Mağazanın girişindeki basamağı çıkarken «Gayet olağan bir şey değil mi bu?» dedi içinden.

Kapı içerden açılmıştı bile Giulio, mermer kaplı bir salonda buldu kendini. Bir an durakladı. Bir masanın ardında, boylu, sarışın, gençten bir, onu bekliyordu, kımıldamaksızın. Giulio karşısına geldiğinde, belli belirsiz bir selam verdi başıyla.

«Bir yüzük istiyordum.»

Genç adamın, daha başka bazı bilgiler istiyormuş gibi, yüzüne baktığını görünce, «Pırlanta...» dedi, «pırlanta tektaş bir yüzük istiyordum...»

Beriki, (SS subayı gibi, mağrur) yarı sıkkın yarı umursamaz, süzdü Giolio'yu.

«Ne değerde bir şey arzu ettiğinizi, öğrenebilir miyim?»

Giulio, işi bozuntuya vermemek için, sigara çıkarırken «Şöyle iyi bir şey...» diye mırıldandı.

YÜZÜK, bir haftadan önce hazır olamıyordu: Taşın montüre oturtulması beklenecekti bir kere, böyle bir iş eğer müessesenin geleneklerine uygun bir işçilikle yapılsın denirse, birkaç saatte olmazdı; uzman ellere teslim edilmesi gereken bir taş söz konusuydu. Oysa Giulio, bu yüzüğü belirli bir günde takmak zorunda olduğundan bekleyemeyecekti, acelesi vardı, beklemeyi göze alamazdı doğrusu. Eh, böyle olunca da başka kuyumcuları dolaşıp oralardan bir şey beğenmeye kalıyordu iş.

Giulio, daha mağazanın kapısından girerken, masa başındaki genç adam, içeriye iş ola beri gele girdiğinden kuşkulanmış gibi, kuşkuyla bakmıştı yüzüne: Napolili kuyumcudaki yakut dalaveresini hazırlatan —mutlaka böyleydi bu— Raffaele amca, burada da bir adamını mı dikmişti karşısına,

nedir? Yoksa, bu işlerde pişmiş olan genç adam, mağazaya fiyaka yapmak için girdiğini mi anlamıştı?

Bu düşüncelere rağmen Giulio'nun içine bir güven duygusu gelmişti yine de: Öyle ya, bir bankayı andıran bu mağazada, sanıldığı kadar zayıf değildi. Şimdiye dek, kadınların bedelini ödemeleri, müvekkillerin yüksek de olsa avukatlık ücretini kabullenmeleri —uzun sözün kısası kendisini satması— hoşuna gitmişti. (Her şey satın alınır, dememiş miydi Scarapecchia: Zavallı Amati'nin de bir bildiği vardı elbette, ama öyle de olsa, böyle de olsa yutmuştu hapı. Boğulmakta olan birine yardıma koşan, çoğu zaman onunla birlikte batar, gider.)

Giulio, taşları ince uzun bir cımbızla tutarak, zarif bir hareketle önündeki siyah kadifenin üzerine bırakan bu asık yüzlü genç adamla boy ölçüşmekten, değişik bir haz duyuyordu nedense. Montür hilelerinden uzak, çıplak taşların her bir kesmesi ayrı yanıp sönüyordu. Giulio önce, kadife üzerine bırakılan her taşın fiyatını soruyordu «Kaça?» diye. Derken taşa baktıktan sonra gözlerini adamın yüzüne dikmekle yetindi. Ve beriki, yeni bir pırlanta çıkarmadan önce karşısındakinin tepkisini kollayarak, «Üç, sekiz, beş..» gibi bir sayı mırıldandı o kadar. Rol kesiyorlar derdi gören. Polis amcanın hayali de, İvana'nınki de, silinip gitmişti karşısından. Hemen önüne dizilmiş pırlantalar hediye falan edilecek değillerdi sanki —satılık da değillerdi—; bu pırlantalar yok mu, Giulio'nun kendi kendisiyle yüz yüze gelmesine bir fırsat yaratmışlardı, böylelikle hem paraca olan gücünü,

hem de —canı çekiyorsa eğer— bir kadını açıkça satın alıp alamayacağını ölçmüş oluyordu.

Bocca di Leone sokağındaki bu kuyumcuya, öyle sıradan bir müşteri gibi girmişti. Bu mağazayı seçişi de, suçluluk duygusunu ortaya koymuyor muydu zaten. Genç adam her taşı gösterirken müşteriye düşünme fırsatı veriyor ve bu arada Giulio «Kadınlar satın alınır, bir kadının bedeli ödenebilir...» diye geçiriyordu içinden. Baba öğüdü dinlediği gençlik yıllarında sandığı gibi bir kadına para ödemekten utanç duyulmamalıydı. «Zayıf biri için para vermek, iktisadi üstünlüğe dayanan bir haksızlıktır belki. Ama güçlüler için farklıdır bu. Bir haktır. Satılık olan her şey alınabilir demektir, insanoğlu da ötekiler gibi bir maldır, ama herkesin elinin altında olamayan bir meta.»

Giulio masanın bu yanında, satıcı öteki yanda. Geniş ve bomboş salonun mermer kaplama duvarları arasında, sessizlikte genç adam bir taş alıyor ve akıl bulandırıcı bir teklif gibi bırakıyordu Giulio'nun önüne. Derken, yine aynı özenle alıyor taşı, bu kere bir başkasını daha irisini koyuyordu gözlerinin önüne. (Bakalım bunu beğenecek misiniz? Olmadı mı? Pekâlâ. Buna ne buyrulur? Kesenin ağzını biraz daha açabilirseniz, buyrun bir tane daha... Kendinize gelin, hadi, hadi, duralım da nefes alın biraz...) Pırlantaları kadifenin üzerine koyuyordu. (Fazla oldu, değil mi? Anlıyorum. Anlıyorum ama, bunu göze almış olmalıydınız girerken. Dayanıyor musunuz hâlâ? Hâlâ soluğunuz tutulmadı demek... Aferin valla.) Bu arada Giulio, soğuk terler döküyordu.

Böylece sıra garip bir taşa geldi; öncekilerden daha az parıldayan, dört köşe bir pırlanta: Öyle bir

taş öyle bir biçim ki, sanki geometri harikası, hepsi aynı ölçü ve biçimde bir sürü şekil, sayılamayacak kadar çok bir sürü şekil birbirinin içine girmiş. Yuvarlak olanları göze daha hoş görünüyordu gerçi: Parıltıları, bir başkaydı, gökkuşağının bütün renkleri yanıp sönüyordu üzerlerinde. Ama bu, onlara meydan okurcasına, şaşmaz bir hesap örneği gibi çıkmıştı ortaya, soyut bir değer; çizgilerin donuk saflığında mavi bir ışık oynaşıyordu, tastamam işte. Biri ona sahip çıksın istemiyordu; kusursuzluğuna olan güveninden başka hiç bir şey sunmuyordu karşısındakine. «On...» dedi, genç adam, değişmeyen sesiyle.

Giulio, şakaklarının atmağa başladığını hissetti. Onmilyon ha... Bir yıl didinip türlü korku çektikten, kafa patlattıktan sonra Amati'den bütün alabildiği... On dakikada onmilyon liret... On dakikalık umudun bedeli.

Kafasını toparlamaya çalışırken Fausto Gottardi'nin içeri girdiğini gördü.

«Küçük bir şey, şöyle bir yaş günü hediyesi almaya geldim. Olacak mı, Cesare?»

Mağazanın yabancısı olmadığı belliydi halinden.

«Peki. sen ne yapıyorsun Giulio? Patavatsızlık mı ediyorum yoksa.»

«Yok canım. Bir tektaş bakıyordum.»

«Ufukta bir evlilik mi var, yoksa?» diyen Gottardi, şakacıktan kaşlarını çatmıştı.

Ama Giulio'nun, yok canım der gibilerden işaret ettiğini görünce rahat bir soluk aldı:

«Aman aman, iyi. Evlilikler içime sıkıntı veriyor. Aslında yıllar da geçiyor bir yandan. Kadınlara para harcayacağın yaşa geldin demek sen

de... Ama görürsün, bu da ayrı bir zevk. Diyebilirim ki, bir kadınla yatmaktan daha büyük zevk veriyor bu insana. Bereket versin, bunun farkında değiller...»

Gülmeye başladı.

«Yahu, bu günlerde bir görüşseydik, şöyle çene çalsaydık karşılıklı. Hem kafamda tasarladığım bir şeyden söz etmek istiyordum sana: Bakalım ne diyeceksin. Bir gece birlikte çıkalım, ne dersin? Ya da... Bana gel. Önce konuşuruz sonra da... Esaslı bir poker çevirirriz: Nasılsa sporcusun, kalbin dayanıklıdır. Kimi istersen getir. Eeehh... Yeni bir mücevheri olan kadın, onu göstermeye can atar...»

İvana geliverdi Giulio'nun aklına, pembe muslin elbisesiyle Gottardilere girerken. Gottardi, melek yüzlü ince uzun kadınları severdi; kendisini açıktan açığa aldatan mankenleri, kapak-kızlarını... Aslında bir zoru yoktu onlarla. Belki güzelliklerini seyretmek, onları kıymetli bir taş gibi yanında taşımaktı hoşuna giden, belki de kaba gücünü katıksız bir değerle değişmekten hoşlanıyordu. Öyle, bir kadın vücudu bu zevki verebilirdi insana, Giulio da farkındaydı bunun: Meğer ki insan onu satın alırken, bir mal haline sokabilsin onu.

«Bakabilir miyim?» diye sordu Gottardi, kadifenin üzerinde duran dört köşe pırlantayı göstererek.

Giulio çekildi.

«Rica ederim.»

«Kusura bakma ama, taşlara ben böyle bakarım.»

Pırlantayı aldı, elini iyice açarak gergin avu-

cuna koydu; hayat çizgisinin, akıl ve kısmet çizgileriyle kesiştiği yere, parmak diplerindeki etli yerin hemen oraya.

«Eşyaların dili yoktur derler ya, inanmam buna... Güzel taş. Küçük, ama güzel. Bu işin acemilerindensin sen, daha çok şey öğrenmen gerek... Ama bir acemi için yine de fena seçim denemez. Öyle değil mi Cesare?»

Genç adam, nasılsa hafiften gülümsedi. Sarışın, solgun ve incecik, etten kemikten yapılmamış gibi; bu konuşmaya katılmamalıydı, öyle ya; bir insanla bir geometri biçimi, kendi kendini tanımasına yarayacak olan bir soyutlama ile insan arasındaki savaşa katılmamaktı en iyisi.

«Bu mu,» diye sordu sonunda, alçak sesle.

Giulio olanca gücünü topladı, bunun bir çılgınlık olacağını, hayır demesi gerektiğini düşünerek:

«Evet,» dedi.

DIŞARISI günlük güneşlikti hâlâ. Karanlık bir yerden çıkmış gibi geldi Giulio'ya, gözleri kamaştı: Oysa içersi, Bulgheroni, koca koca lambalarla gün ışığı gibi aydınlatılmıştı. Bir sigara yakmak, hem de ordan çıktığını göstermek için, eşikte durdu bir ara.

«Elimdesin..» diye geçirdi içinden. Bocca di Leone sokağından yana bakarak.

Sonra Codotti caddesinden doğru, İspanya alanına çıktı. Polis memurlarıyla turistlerin yaptığı ağız dalaşı sona ermiş, sonuncular kazanmıştı. «Bu memleket hapı yutmuş azizim. Scarapecchia'nın yerden göğe kadar hakkı var. Sapına kadar erkek bir adam geçmeli ki başımıza..» Boyunun bosunun büyüdüğü, çevresindeki binalara bile tepeden baktığı gibi bir duygu gelmişti içine: Güliver

olmuştu da, öteki beriki bacaklarına dolanıyordu sanki.. (Neydi istediğiniz? Yüzük değil mi? İşte. Buyrun. Ama, rahat bırakın beni artık. Polis sizin elinizdeyse, ben de bakana başvurmayı bilirim..) İçişleri bakanı kim oluyordu ki? Pöh, ona kadar vardırırdı işi. Bir yerde, herkes birbirine bağlıdır. Arka arkaya birkaç telefon: Birkaç saate varmaz, gerekli onlanın yapıldığı haberi gelir, eksik olma, bunun altında kalmam, şaka mı ediyorsun kuzum? Yok yok, er ya da geç, herkese sıra gelir. Ne ki, şimdi, yüzük işi düzenlendiğine göre acele etmeliydi Giulio. Genç bir kızın yanında göğüslerini ha elledim ha elleyeceğim diye saatler kaybetmekten daha budalaca ne olabilir? —yeniden isteği uyanmıştı, hem de dayanılmaz bir ölçüde.— Tüymek sırası geldiğinde, yeniden sıkıntılı saatler başlayacaktı gerçi. «Azizim bay Scarapecchia, kızınızla huylarımız uyuşmuyor...» Genellikle başvurduğu bu yol, bu mektup yetmezdi bakarsın. En iyisi, bu işi İvana'nın kendisinin bozmasıydı. Açıkça konuşacaktı onunla: «Kaça patladığını biliyor musun?» Bunu hatırlayınca, buz kesti her yanı.

Hatası, taşı bir iki saatliğine götürmek istemesi olmuştu. İşe nasıl girişeceğini pek de bilemiyordu ya, İvana taşı bir görsün hele, işlerin kızışacağından kuşkusu yoktu. Mağazadaki genç adam, söz konusu bayanın kendilerinin uğrayabileceğini ve bunun çok daha kolay olacağını söyleyince, Giulio karşı çıkmıştı: «Söz konusu bayan, bunu göze alamaz...» «Anlıyorum efendim. Ne var ki, ismini vermese de olurdu, biz de...» Giulio, yüksekten atmıştı bu kere: «Çok tanınmış birisi söz konusu olamaz mı dersiniz...» Bu sözler üzerine genç adam, kısa kesmişti işi: «Elbette efendim. Fa-

turayı hemen öderseniz...» (Neden olmasın? Taşı her zaman geri getirebilir, çekimi alırım. Böyle bir müessese...) Oyun oynar gibi imzalayıvermişti çeki. Mağazanın adamı, elinde çek, bir an ne yapacağına karar veremeden durmuş, sonra Giulio taşı acaba yarın almak istemez mi, diye sormadan önce, kaçamak, duvardaki saate bir göz atmıştı. «Niçin? Banka kapalı diye mi? Karşılıksız bir çek verdiğimi mi sandınız yoksa?» «Bir saniye efendim, müsaadenizle...»; ve genç adam kadife bir perdenin arkasına süzülmüştü.

Tek başına kalmıştı Giulio. Arkasında kalan duvar saati, annesininki gibi, ağır ağır çaldı. «Böyle bir sessizlikte duvar saatinin çalması iyiye işaret olmamalı...» Bir kere daha, her şeyin uyum halinde olduğu geldi aklına: Bir yanda bir seksen boyunda bir adamla onmilyon liretlik çek; beri yanda küçük parmağının tırnağından daha büyük olmayan bir taş.

Hemen girişin orada, kımıldamaksızın duran kapıcı Giulio'yu kolluyordu göz ucuyla. Sivil polis, kuşkusuz: Ve perdenin arkasında, verelim mi vermeyelim mi, alçak sesle konuşmalar, belki de bankaya ya da Gottardi'ye bir telefon. Giulio, endişe edeceği hiç bir şey yokken, sinirden yeni yaktığı sigarayı ezmiş, bir yenisini yakmıştı. Kapıcı bunu farketmiş olacak, daha dikkatle izlemeye başlamıştı müşteriyi. Neden sonra, genç adam elinde siyah saten kaplı küçük bir kutu dönüp gelmiş, taşı yerleştirdiği kutuyu ipek gibi bir kağıda sarmıştı. «Oldu mu, götürebilir miyim?» Sitem yoktu Giulio'nun sesinde. Genç adam, paketi, saygılı bir şekilde uzatarak «Sizindir, efendim.» demişti. «Se-

ninki de öyle» diye düşünmüştü Giulio, sözümona kapıcı aşırı bir saygıyla kapıyı açarken.

«Yarın sabah dokuza kadar vaktim var demektir: Bütün sıkıntı, Bulgheroni'nin bankayla aynı zamanda açmasında... Şimdi, bir telefon bulmaya bakmalı...»

Önüne çıkan ilk kahveye girdi ve telefon kabinesine yürüdü doğru.

«Alo? Hayırlı akşamlar bayan Adelina. Ben, Giulio. Yüzük işi için, hemen İvana'yı görmeliyim. Kursun yerini söyleyebilir miydiniz? Gidip alayım, ki onu, sonra birlikte kuyumcuya gidelim.

«Kursun adresi mi? Alay mı ediyorsunuz kuzum? Rosario'ya yemin ettim söylemeyeceğim diye, günaha giremem, cehenneme gitmeye niyetim yok. Şöyle yapalım bakın: İvana yarın derse gitmeyecek, kuyumcuya birlikte gideriz. İsterseniz, ben dışarda beklerim ikinizi.

(Bu iş burada biter, diye düşündü Giulio. Böyle bin dereden su getirirlerse, bir daha göremezler yüzümü.) Sert bir sesle konuştu:

«Kuzum, bayan Adelina... Tutup da böyle bir yüzük... kusuruma bakmayın, bunun sözünü etmek istemezdim ama, bu kadar para verdikten sonra, hem de aynı gün, kafamdan kötü şeyler geçireceğimi mi sandınız yoksa?»

«Ben değil, bunu siz de iyi bilirsiniz, size güvenim tamdır doğrusu. Ama ya Allah göstermesin, Raffaele'nin kulağına gidiverirse... Yüzüğü aldınız mı bari?»

«Elbette. («Cebimde duruyor...» diyecekti, demedi.) Mücevherci, ölçüyü kendi eliyle almak istedi, sonradan küçültülmez, diyor.»

«Ha, ölçü içindi demek. Üzülmeyin canım.

Baktık büyük geldi, iplik sarıveririz altına, olur biter.»

«Şaka mı ediyorsunuz kuzum? Onmilyonluk bir yüzüğe iplik saracaksınız ha?»

Öteki tarafta bir sessizlik oldu. Derken, yeniden duyuldu bayan Adelina'nın sesi.

«Durun da düşüneyim biraz.»

İlk duraklama. İlk defa, ikisini yalnız bırakmayı düşünüyordu demek kadın. (Arabaya bindiririm, kapıyı kapadım mı...)

«Alo? Bekliyorum.»

«Alo? Alo dedim? Adresi söylemeyeceğim, hayır. Ama İvana'ya telefon ederim, saat tam yedide, Esedra alanında, kilisenin önünde beklemesini söylerim... Neydi kilisenin adı?»

«Meryem Ana kilisesi...»

«Evet. Tamam. Ama bakın, Rosario bu gece kalkıp televizyon seyretmeye gider de, bir yerlerde size raslayıverirse, orasını bilmem: İvana'ya raslamış olursunuz.»

«Olur.»

«Size güvenebilirim değil mi?»

«İçiniz rahat olsun, bayan Adelina, merak etmeyin.»

Giulio saatine baktı: Yarım saatten çok vardı buluşmalarına. Kutunun durduğu cebi, ceketinin iç cebini yokladı. Onmilyonu duyan bayan Adelina'nın, sesi soluğu kesilmişti. İvana'yla da bir pazarlığa girişmek şarttı. «Aramızda evliliğin söz konusu olmadığını, pekâlâ sen de biliyorsun. Ortak hiç bir yanımız yok bir kere, kaldı ki benden hoşlanmadığını her fırsatta belirtmekten de kaçınmıyorsun.» Yine de, ne olduğu anlaşılmayan büyü gibi bir şey, Giulio, elbisesinin önünü çözmeye çalış-

tığı sürece, genç kızın, gözleri pencerenin ötesinde bir yerlere dikili, sessiz sedasız durmasını sağlıyordu. «İstikbaline gelince, korkacak bir şey yok. Çocuk değilim ben, bir şey olmaz, merak etme.»

Öyle miydi sahi? Orasını Giulio, kendisi de bilmiyordu. Bütün iş, ustaca hareket etmeye bağlıydı. Birden pırlantaları önüne dizen satıcının, onu, yavaş yavaş, açığa vurmadan, ama katı bir şekilde kendi isteğine baş eğdirmesi geldi hatırına. İvana'nın da kendisi savunmaya güç bulamayacağı bir zaman gelirdi elbette: Genç kızın bu beklenmedik çaresizliğine, bir de kendi hızına güveniyordu. Bu durumlarda erkek öyle altüst olmuştur ki, aklı başından gider; buna karşılık kadın, eğer canı da acıyorsa, çırpınır haykırmaya başlar. İşte bu haykırma faslı yok mu, elini kolunu bağlıyordu Giulio'nun; öyle ya, oturduğu dairenin duvarları, bütün yeni yapılarınki gibi inceydi. Bu işlerden sonra, İvana ayağını kesecek, o zaman aile ve amca karışacaktı işe: Reşit olmayan bir kız, kanun, falan filan. Uzun sözün kısası, on dakikalık kasaplığa onmilyon; üstelik Allah bilir, birkaç yıl da hapis...

Giulio, yarım saattir Esedra alanında bekliyordu. İvana, eğer her zamanki saatte döneyim deama Giulio, arabasının üstünü kapamak istemiyordu. İvana, eğer her zamanki saatte döneyim deyiverirse, eve atmaya zamanı olmayacaktı. O zaman, ıssız bir köşe bulmaya kalıyordu iş; şöyle Aqua Acetosa tarafları, belki.. Kadınlar Giulio'yu kendi evlerine çağırırlardı. Tanrıya şükürler olsun, bu kadınlara bin dereden su getirmek gerekmezdi: Ya evet derlerdi ya hayır, hasta falan değillerse eğer, evet derlerdi her zaman. İvana'yı ne-

reye götürmeli, peki? Villa Borghese'nin oralarda, polis, atlı muhafızlar dolaşırdı parkta. Bütün şehri aklından geçirmeye başladı Giulio: Koskoca Roma, sokak, ışık ve büyük çimento kitlelerinden başka şey değilmiş gibisine geldi, baş dinleyecek en küçük bir çimenlik bulamadı. «Yeşillikleri yok edenler, şu rahipler.. Ya parayla satın alarak ya da kamulaştırma yoluyla kendi üzerlerine geçirtiyorlar, sözümona kamu ahlâkını daha iyi korumanın yoluymuş bu. Ağaçlıkları, koruları, şenlik yerine çeviriyor, kırları becerebildikleri kadar uzağa, insanın gözünü kör eden şehirlerarası yollara doğru itiyorlar. İtiyorlar ki, bir dam altı bulamayan kadınlı erkekli tüm günahkârlar, kaçak âşıklar, oraya ulaşmasınlar.»

Alanın ortasındaki çeşmede, bronzdan çıplak su perileri, şarıl şarıl akan sularla ortalığı serinletmeye çalışıyorlardı. İçlerinden biri, bir kuğuya binmiş, boynunu eğmeye zorluyordu kuşu.

Buranın kadınları, Condotti sokağınınkiler gibi son modaya göre giyinmemişlerdi. Eteklerini kısaltmakla yetinmişler, kemikli dizlerini çıkarmışlardı ortaya. Hepsinin acelesi vardı, becerikli insanlara özgü, göze batan bir gurur vardı telaşlarında. Bu kadınlar, seviştikten hemen sonra «Aman Allahım, saat kaç oldu acaba?» derlerdi kuşkusuz, «Hemen gitmeliyim..»

Yediyi yirmi geçiyordu. İvana hep geç kalırdı ya, Giulio, bu kere gelmeyeceğinden korkuyordu nedense. Annesinin saflığına karşılık onun, hayvansı bir içgüdüsü, bir koku alma yeteneği vardı: Kediler nasıl yağmuru sezerler, o da tehlikeyi sezinliyordu hemen. Giulio, güven duygusunu yeniden kazanmak için, ceketinin iç cebindeki kutuyu

yokladı. Derken, annesinin dediği gibi, İvana'nın mücevhere aldırış etmediği gelip takıldı aklına. Giulio'nun sözünü ettiği yüzüğün nasıl bir şey olduğunu merak etmediği gibi, bir an önce takmış, o da umurunda değildi. «Roma halkının şahane umursamazlığı; heyecan duymak ya da hissedebilmek denen şeyden yoksunluk bile olsa..»

Bir polis belirdi, arabanın yanında.

«Burada durmak yasaktır.»

«Kim söyledi?»

«Ben söylüyorum, üstelik bir de ceza kesiyorum, oldu mu?»

«Kusura bakmayın, anlayışlı olun lütfen, birini bekliyorum.»

«Pekâlâ. Beş dakika sonra geçtiğimde, burada olmamalısınız, yol tıkanmamalı.»

Giulio dinlemiyordu bile. Alandan doğru gelen İvana'yı görmüştü. İvana, gelip geçenlerden bunalmış gibi, gözlerini kısarak çevresine bakınıyordu: Arabaların arasından, hızlı hızlı geçen, o kendilerinden emin, böcek kılıklı kadınlarla uzaktan yakından bir benzerliği yoktu. Çeşmedeki, dolgun vücutlu su perilerine benziyordu daha çok. Giulio, yok olmakta olan bir türün son ve değerli örneğiymiş gibi, endişeyle baktı İvana'ya. Kalçaların dolgunluğunu, bir de hafiften göbeklenmiş olduğunu farkedince, «Şişmanladı, korse de giymemiş..» diye düşündü.

«Yolu geçerken, her zaman çok dikkatli olmalısın.»

İvana öfkelenmişti ama, bozuntuya vermedi:

«Beğenemedin mi, söylesene?»

«Böyle bir trafikte..»

«Bırak onu şimdi, böyle yerlerde buluşmaya

kalkışına kızıyorum. Kaç kere söyledim sana, sokakta birlikte görünmeyeceğiz diye. Hem de böyle bakanlığın burnunun dibinde..»

«Burayı seçen annen. Sonra işi biraz büyütüyorsun gibime geliyor. Bizi görürse ne çıkar yani? Hayırlı akşamlar bayım, derim. Tanıştığımıza memnun oldum. Belki böylesi, hayırlı olur: Yoksa, bu oyunu..»

«Evlendikten sonra bile..» diyecekti, vazgeçti, ortalığı kızıştırmak işine gelmedi.

«Nişan yüzüğünü bile birlikte seçemezsek, ne denir buna. Manyağın biri, kuşkusuz.»

«Tersini söyleyen mi var. Ben de bunun için dikkatli olalım, diyorum ya. Nerde, bu kuyumcu? Arabayla mı? Ben mi arabaya bineceğim? Yoo.. Olmaz öyle şey. Yürürüm ben.»

«Oraya vardığımız zaman da mağaza kapanmış olur. Zaten uzakta. Hadi gel, bin. Bin, yoksa »

«Yoksası ne?»

İvana'nın arkasında biten polis karıştı söze:

«Yoksa, cezayı keserim.»

İvana, döndü, şaşırmıştı:

«Peki ama, siz ne karışıyorsunuz? Sizi ilgilendirir mi bu?»

Durumdan yararlanmak isteyen Giulio, tamamladı İvana'nın sözlerini:

«Hemen gidiyoruz. Hadi bin, uzatma.»

«Hadi yavrum, bir binlik kazandır ona..»

«Canım isterse giderim. Hem, sussanıza siz. Yerinizden olmanız bir telefon etmeme bakar.. Kiminle konuştuğunuzun farkında mısınız? Bay Scarapecchia'nın yeğeniyim ben.»

Polisin ağzı açık kalmıştı.

«Afedersiniz, diye kekeledi. Nereden bilebilir-

dim? Ama size karşı, gayet iyi davrandım, değil mi bayım? Zaman bile tanıdım size.. Öyle değil mi?»

İvana, şöyle tepeden tırnağa bir süzdü polisi, sonra kuruldu arabaya.

Giulio, direksiyon başına yerleşirken «Aldırmayın, küçük hanım şaka etti.» dedi adama.

Ve bastı gaza. İvana'yı görmüyordu, görmüyordu ama, kendisine nasıl düşmanca baktığını görmeden de biliyordu, ve sırf onu korkutmak için bile bile kötü sürüyordu arabayı. Porta Pio alanı, Nomentana caddesi.. «Nereye götürmeli onu? Peki nereye?»

«Eve mi dönüyoruz?» diye sordu İvana. «Kuyumcu n'olacak?»

Doğruydu, Alpi sokağından pek uzakta değildiler. Giulio bunu farkedince, direksiyonu kırdığı gibi Regina Margherita caddesine saptı. Lâstikler acı acı gıcırdadı.

«Nerdeymiş bu kuyumcu? Söylesene..»

«Olmaz.»

«Anladım. İniyorum ben.»

«Buyur in.. Ama durmayacağım, bilesin.»

«Nereye gitmeli?» diye geçiriyordu boyuna içinden. Ungheria alanına gelince, rasgele iki, üç sokağa daldı, ama ağaçlıklar, sessiz sedasız yerler, hep duvarların, demir parmaklıkların ötesindeydi; ortalık insan kaynıyordu, ışıklar, mağazalar.. «Bir yer bulmam şart, mutlaka bir yer bulmalıyım..» Dakikaları sayılıydı. Bir an önce kurtulmak istediği bir servet vardı sanki arabasında, öylesine geliyordu. Işıklar giderek azalmaya başlamıştı, karanlık yerler arttı gitgide..

«Anlamıştım ben zaten. Bu kuyumcu dümeni-

ni yutmazdım ya.. Anneme söyledim ama dinletemedim..»

Giulio, iki yanı ağaçlık tenha bir yolda birdenbire durdurdu arabayı. Sağ tarafta birbiri ardına dizilmiş bir sıra otomobil.

«Gidelim buradan» dedi yeniden, «yoksa, yava dönerim bak..»

«Senin için daha kötü olur.»

«Ne yaptım ki sana ben? Söylesene. Gel dedin, geldim. Ben sözümde dururum.»

«Nişanlınla başbaşa kaldığına sevinmeliydin..»

«Yalnız kalmaya o kadar bayılsam, daha önceden kalırdım. Hadi, gidiyorsak gidelim, yoksa ineceğim.»

Giulio, nasılsa kızın gönlünü yapacağını umarak, çalıştırdı arabayı. Yer de pek iyi sayılmazdı zaten. Çiftler, serserilerden korunmak için arabalarını birbiri arkasına çekmişlerdi. Ne var ki, içinde herkesin aynı şeyi yaptığı bu beyaz saçtan kutular, bu küçücük kırmızı ışıklar zinciri yok mu, aynı biçimde doğup aynı biçimde yatıştırılan zevklerin söz konusu olduğu bir âleme, topluca yapılan bir şehvet âlemine katıldığı duygusunu uyandırıyordu insanda, ve aşağılatıcı bir duyguydu bu.

«Ben de buradan gitmek istiyorum, tamam, ama başka yerde duracağız. Seninle buluşmak istedimse, elbette bir sebebi var bunun. Konuşacağız.»

İvana, kuşku içinde baktı ona. Kısacık dar etek, bacaklarını alabildiğine ortaya sermişti. Elbisesinin yakası oturmuyordu pek, göğüslerin bir kısmı görünüyordu. Ama İvana bunun farkında değildi; korkudan şişko, budala bir kıza benzemişti. Öyle ki Giulio, bir an acaba geçirdiği bir hasta-

lık, zekâsının gelişmesini mi geciktirdi, diye düşündü. (Burada da duramam, daha ilerdeyse hiç; bir kere çok gelen geçen var, ötede de lokanta..) Sonunda kimselerin bulunmadığı bir binaya giden, daracık bir yolun hemen başında durdu. Öteki yanda, otluk bir yamaç iniyordu Tiber'e doğru. Motoru kapattı Giulio, kurbağa sesleri doldurdu ortalığı.

«Neden durdun burada?»

«Seninle konuşacaklarım var.»

«Atma.. Senin ne istediğini biliyorum ben. Bekleyemez misin biraz? Babam ekimde demedi mi? İki ay beklesen ne çıkar sanki? Kıyamet mi kopar?»

Giulio, alnını eline dayadı ve gözlerini yumdu. İki ay; şimşek hızıyla geçecekti bu iki ay, ve hiç bir şey çözümlenmiş olmayacaktı. «Ne işlere kalkışmışım meğer..» diye düşündü, Scarapecchiaların kapısını ilk çalışı geldi gözünün önüne.

«Kıyamet kopmaz kopmasına, ama erkekleri pek tanımıyorsun sen. Benim yerimde bir başkası olsaydı, inan başka türlü davranırdı: Tuzağa düşürürdü seni.»

(Onu bir arabadan indirebilsem.. Nasılsa kimseler yok ortalıkta Şuracıkta oturalım biraz derim, oturunca da çimenlere deviriveririm. Bağırıp çağırırsa döverim, istediğini yapmak zorunda bırakırım onu. Sonra çeker giderim, kurtarırım pacamı, ama nereye?) Bir türlü kurtulamadığı ceset, kendisiydi bu kere. Bu iki ay içinde ne yapabilecekti sanki, gün gelip baba, «Hadi bakalım azizim, ilânı vermeyecek miyiz?» dediğinde. İşi sonuna kadar beklemektense, ona zorla sahip olmak daha yerinde olmayacak mıydı, buna bir türlü karar

veremiyordu. Oysa, zaman kalmamıştı önünde: Dönmek gerekecekti nerdeyse.

«Dinle beni İvana, seninle açıkça konuşmak istiyorum. Bizde evlilik bütün bir hayat sürer. Seni sokakta gördüm ben, peşine takıldım, seninle tanışmadan önce babanla konuştum, anlayacağın ilk bakışta hoşuma gittin. Benim için evlilik, bir yuva kurup, çoluk çocuk sahibi olmak demek değildir: Böyle de olabilir istersen, ama ben buna aldırış etmem. Ben seninle, sırf senden hoşlandığım için nişanlandım. Yoksa bekâr kalırdım bak. Uzun sözün kısası, bir kadınla onunla yatma zevkine kavuşmak için nikahlanırım. Anladın mı?»

«Anladık. Başka?»

«Dahasını konuşalım ister misin?»

«İsterim, ama burada korkuyorum. Ayrıca, dönmemiz gerek geç oldu.»

«Bir dakika.. Güzel güzel duruyorum işte.»

«Dönmek istiyorum ben.»

«Pekâlâ. Pekâlâ ama, arada benden dehşete kapılıyormuşsun gibime geliyor, sana sokulduğum, dokunduğum zamanlar.. Ve o zaman ne geliyor aklıma biliyor musun: Sevişmek bu kızın hoşuna gitmiyorsa, hapı yuttum diyorum. Görüyorsun ki, bu işi denememiz gerek, bakalım zamanla, istek duyacak mısın bana karşı. Güngörmüş bir adamım ben, bunu sen de biliyorsun, bugüne kadar sana nasıl saygı duydumsa, bundan böyle de her şeyine hürmet edeceğim: Düğün gecemize kadar kızlığına bir şey olmayacak. Ne var ki düğünden önce, bu işlerden hoşlanmadığını, bana olsun sevişmeye karşı olsun bir tiksinti duyduğunu hissedersen, evlenmekten vazgeçmemiz, herkesin kendi yolunu seçmesi daha yerinde olur.»

«Sırf bu iş için evlenilmez ki.»

«Ben, o iş için evleniyorum, bilesin bunu.»

«Ne istiyorsun peki?»

«Bak ne istiyorum. Seni yavaş yavaş karı kocanın her zaman yaptıkları şeye alıştırmak istiyorum. Bugün biraz bir şeyler, yarın daha başka türlü, kısacası, sonradan her şeyin doğal ve basit bir yolla olmasına yardımcı olmak..»

«Anladım. Şimdiye kadar yaptıklarımız yetmiyor sana.»

«Öyle ya, ne yapıyoruz ki.. Bir kadının kocasını memnun etmek için neler yapması gerektiğini nerden bileceksin.. Beni iyi dinle: Arada bir buluşmamız şart; yalnız kalabileceğimiz, senin sereserpe davranabileceğin bir yerde, istersen bizde, buluşmalıyız zaman zaman. Önce hafiften başlar, günden güne, daha ileriye gideriz. Sen dur dediğin zaman, dururum.»

«Benim de bir şey yapmam mı gerekecek?»

«İstersen.. Gönlün bilir. İster miydin?»

«Yoo.. Sanmam.»

Oysa Giulio, İvana'nın ilk kez, bu işleri istediğini hissetti. İvana, sırtını arabanın kapısına dayamış, heyecandan altüst olmuşcasına, yüzüne bakıyordu. «Ne kadar güzel, ne de saf.. Soğukkanlılığımı kaybetmemeliyim, yoksa berbat ederim her şeyi..» Damarları atmaya başlamıştı.

«İstemediğin zaman, zarar yok. Komuta senin elinde olacak? Anlıyor musun?»

İvana, gözlerini Giulio'nun yüzünden ayırmadan, evet der gibilerden başını salladı.

«Yalnız, bana bırakacaksın kendini.. Bırakacaksın değil mi?»

«Saatlerce göğsümü kurcaladığın zaman, sıkılıyorum ama ben? Sen sıkılmıyor musun?»

«Hayır, asla.. Sonra, biliyor musun, vücudunun nasıl olduğunu da görmek gerek, uzaktan bile olsa. Hadi, göster, söz veriyorum dokunmayacağım.

«Anladığım kadarı, heykelcilik oynayacağız..» Giulio gülmeye başladı.

«Kabul ediyorsun demek..»

«Söyleyeyim bak: Ne ediyorum, ne de etmiyorum.. Düşünüyorum. Madem ki sen açıkça konuştun, ben de açıkça söylüyorum fikrimi.»

«Peki ama, hayır dersen, unutma ki, bu iş bana pahalıya bile patlasa, bozuşurum seninle. Anladın mı?»

«Elbette anladım. Anlamak istemeyen sensin. Evime gel, diyorsun bana. Tamam. Farzet ki ben gelmek istiyorum.. Peki Tonton'u ne yapıyorsun? Bu gece yakayı ele vermedikse, Tanrıya şükredelim. Bir mucize oldu. Düşünebiliyor musun: İkimiz başbaşa, kır ortasında, bir otomobilin içinde..»

«N'olmuş yani? Nişanlım, yüzüğümü vermek için, biraz romantik bir yere götürmek istedi beni dersin, olur biter..»

«Peki, ya yüzük nerede, derse?»

«Buyur,» dedi Giulio, kutuyu cebinden çıkararak. «Aslında yüzüğün kendisi değil, taşı içindeki.. Bunun için gidecektik kuyumcuya zaten.. Taşı halkaya oturtmaları, sekiz gün alırmış.. Görmek ister misin?»

İvana, evet gibilerden başını salladı ya, pek sevinmiş bir hali yoktu yine de. Giulio, küçücük paketi, çocukları meraklandırmak için yaparlar hani, işte öyle, ağır ağır açmaya başladı. Bu ara-

da, İvana'nın öteki kızlarla benzer yanı olmadığını düşünüyordu. Bütün kızlar, Ferrari'yle şöyle bir dolaşmaya can atarlardı: Oysa İvana, binmek şöyle dursun, o canım otomobile gözünün ucuyla bile bakmamıştı. Yüzüğe gelince, ona da aldırış ettiği yoktu; yoksa, büyük küçük çoğu kimsenin peşinde koştuğu değerlerden haberi mi yoktu, umursamazlıktan çok, cahilliğinden mi geliyordu bu kayıtsızlığı? Giulio, bu işlere kulak asmayan tek dürüst kızı mı buldum bula bula, diye düşündü, talihine küstü.

«Gel, dedi, yaklaş..»

Kutuyu açtı. Siyah satenin üzerinde pırlanta, herhangi bir taşmış gibi duruyordu öyle.

«Nedir bu?»

«Pırlanta, tektaş.»

İvana kutuyu aldı eline, taşa baktı, sonra Giulio'ya döndü.

«İyi midir?»

Giulio, gülmeye başladı.

«Elbette.. Hem de en iyisi.. Kaça aldığımı bir bilseydin..»

Fiyatını söylememek daha yerinde olacaktı. Nezaket kurallarına sığmazdı bu. Sonra, belki de tongaya bastırmışlardı Giulio'yu: Olamaz mı? Kadife perdelerin ardında, pırlantayı değiştirivermek zor mu o kadar..

«Bildiğin bir yerden mi aldın?»

«Bulgheroni'den,» dedi Giulio, yeterli gördü bu kadarını.

Oysa, bu isim de kaynayıp gitmişti arada.

«Versene elini.»

Kız elini uzattı; parmaklar hafiften aralık, kavisli, bir dansöz hareketiyle uzattı elini.

«Tanrım, ne güzel ellerin var..»

Parmakları birbirine yaklaştırarak, tektaşı orta ile yüzük parmağının arasına koydu.

«Kımıldama.»

Arabanın lambasını yaktı. Mavimsi ışık, elin beyazlığını daha bir ortaya çıkardı, ve taş garip parıltılarla ışıdı.

«Ne diyorsun bakalım?»

Kız pırlantaya iyice bakmak için eğilince, Giulio göğsünü gördü aradan. Dayanılmaz bir itici güç etkiledi bedenini: İvana'nın üzerine atılarak sarıldı kıza, kucakladı olanca gücüyle.

«Dikkat etsene, aaayy.. Taş.»

Birden buz gibi kesilen Giulio, çekildi. Taş düşmüştü, yoktu, görünmüyordu ortada.

«Hay Allah,» diye mırıldandı İvana sıkkın, «gördün mü yaptığını.»

İvana kımıldamaya hazırlandı.

«Dikkat et, belki etekliğinin üzerindedir.»

«Hayır, arabaya düştü, yere.»

Giulio, el lambasını aldı, yaktı ve her yeri araştırmaya başladı. Yok. Gırtlağı kurumuştu. Birden, vites kolunun hemen orada, bir şeyin parıldadığını farketti.

«Orda işte.. Az kalsın, vites kutusuna düşecekmiş.. Saatlerle arardık valla..»

«Saat dedin de.. Kaç oldu acaba?»

Elini alnına koymuştu İvana.

«Gördün mü başımıza geleni..»

«Bir dakika.. Bırak da rahat bir nefes alayım.. Bir daha böyle bir şey olursa..»

«Biliyorum... Şeytan aldı kaçırdı, satamadan getirdi.. demeseydim annem gibi, zor bulurduk..»

Giulio, İvana'nın elini aldı eline, öptü.

«Affet beni..»

Aslında, zavallı kızcağızdan boş yere kuşkulandığı için af diliyordu: Öyle, bir ara, İvana'nın pırlantayı göğsüne, çorabına, ne bileyim, bir yerine saklayıverdiğinden kuşkulanmıştı.

(Zorla, soyundururum. Taşı bir çıkarmasın ortaya, canına okurum valla..)

«Gel, dolaşalım biraz. Baban bu gece nasılsa televizyona gidiyor.»

Güzel bir gece. Yol kenarındaki yamaçdan, ay yükselmeye başlamıştı bile, ırmağa inen hendek aydınlanmıştı yer yer, sular parıldıyordu. Giulio İvana'nın koluna girdi. «Güzel güzel gezinen iki nişanlı..» diye geçirdi içinden. Aslına bakılırsa, içini paralayan bir hüzne kapılmıştı birden, kurbağaların yaygarası daha bir arttırıyordu derdini. «İşte duvarın dibine geldik.. Bundan böyle umut yok..» Orada burada, zıpkın gibi dikilmiş demet demet sazlar vardı.

«Şöyle ırmağın kıyısında yürüyelim mi biraz? İster misin?»

İçinde uyanan sapıkça bir duygu, aklını bulandırıyordu: (Sazların arkasına götürürüm onu, soyarım orada. Bağırırsa bağırsın: Nasılsa kimseler yok.. Sahip olurum zorla, sonra da.. N'aparım? Nehre attığım gibi, yallah..) Bu utançtan kurtulmanın tek yoluydu bu. Bir yandan yürürken, bir yandan kızın bacaklarını, arkadan kalçalarını okşamaya başladı.

«Bu yüksek topuklarla, otlarda yürüyemem.»

«Zarar yok, kucağımda taşırım seni.»

Kucakladı İvana'yı: Sıcacıktı, bıngıl bıngıl, ama sımsıkı.

«Hadı, mesele çıkarma..»

«Yok, olmaz, istemem.»

Giulio, kızın beline sarılmış zorla çekelemeye çalışıyordu onu.

«Ne yapıyorsun? Nereye götürüyorsun beni? Olmaz, istemiyorum,» diye çırpınıyordu İvana. «İstemiyorum..»

Beklenmedik bir hareketle kurtuldu Giulio'nun elinden, topuklarının üzerinde yarım yamalak koştu, uzaklaştı önce: Sonra durdu, soluk soluğa, gözleri hafiften şaşılaşmış, bomboş bakışlarla baktı Giulio'ya.

«Bir şey yapacak değilim ki sana? Neden korktun?»

«Yaşım küçük de ondan.»

Elbisesini düzeltti, saçlarını da. Neden sonra, Giulio'nun o iyi bildiği, yukardan bakan halini takındı.

«Gel,» dedi Giulio, «dönüyoruz.»

Yolun dönemecinde beyaz bir 600 belirmişti, motörü nerdeyse durmuş gibi, sessiz sedasız, ağırdan iniyordu aşağıya doğru.

«Aman Allahım,» diye mırıldandı İvana, eliyle ağzını kapatarak.

«Telaşlanma..»

(Yanında böyle bir pırlantayla, buralarda dolaşmanın âlemi mi vardı?) diye düşündü Giulio.

Küçük araba, yaklaşıyordu hâlâ, sessiz, ağır ağır. Şöyle birkaç metre ötelerinde durdu. Kapısı açıldı arabanın, bir jandarma belirdi kapıda. Giulio, savunmaya hazır, İvanayı kavradı kolundan: «Ne oldu? Ne istiyorsunuz? Biraz hava alıyorduk, hepsi bu.» Ne var ki, jandarma, hemen yanlarından geçerek, elini şapkasının siperliğine götürüp bir selâm çaktı, ve hani o kimselerin bulunmadığı

binaya doğru yürüdü. Küçük araba, motorünü çalıştırdı ve geldiği gibi gitti.

Birkaç dakika sonra, Giulio ve İvana, yeniden ışıkların, insanların arasındaydılar. Giulio, kızın yüreğini rahatlatmak istiyordu:

«Raslantı o kadar. Orda oturuyor olmalı, bir arkadaşı da getirip bıraktı. Romanın her yerinde jandarma dolu..»

Ne var ki, kendisi de pek inanmıyordu söylediklerine. İvana'ya gelince, inatla dikiliyor, Raffa ele amcanın adamıdır diyor, başka şey demiyordu.

«Tonton, ossaat öğrenmiştir.»

«Pekâlâ, sen de yüzüğü söylersin, olur biter.»

«Sen Tonton'u anlayamadın hâlâ?. Bir kere razı olmadı mı, sonuna kadar olmaz. Papazın önüne gidene kadar.. Sonra, benim bildiğim kadarı Giovanna halaya da böyle yüzük takmışlardı..»

«Peki n'oldu yani?»

«Nasıl bileyim ben. O zamanlar altı yaşında ya vardım ya yoktum. Ama halayı, o koskoca karnını hiç unutmam. Bütün gün odasına kapanır ağlar dururdu. Hem ağlar, hem de aman ne sıcak diye bir gazeteyle yelpazelenirdi. Ben o zamanlar, karnı yararlar çocuk da ordan çıkar sanırdım. Halam korkuyor da ondan ağlıyor derdim.»

«Peki, adam kimdi?»

«Bergamalı biri. Bir daha görünmedi hiç. Tonton her yerde arattı onu. Şimdi, Brezilya'da olacak. Orada da ölür gider artık: Kolay kolay buraya geleceğini sanmam. Tonton, dedi zaten: O herif, ne zaman olursa olsun, hele bir ayak bassın buraya, kardeşine yapılanı ona yapacakmış. Sezaryen diyorlar, adı öyle: Benim sandığım gibi, karnı yarıp da çocuğu çıkarınca, öyle deniyormuş.

lebeği çıkardılar ama, halam ameliyat salonunda kaldı dönmedi geri. Kız, güzel bir kız, tombul, benim gibi, büyük annem gibi. Öyle.»

Halasının başına gelenleri, küçük parmağının çevresindaki deriyi, dişleriyle kemirirken anlatmıştı. Bu arada, gelmişlerdi Alpi sokağının oraya.

«Ne diyeceğiz, şimdi?»

«Meraklanma sen. Ben hallederim.»

Başı dönüyordu hafiften, arabayı oldukça güç kullanıyordu. «Şu Ugo'ya gitmeye ne zaman karar vereceğim bakalım? Mutlaka bir şeyim var; öğrenmekten ürküyorum garanti..» İvana'nın küçük evinin önüne gelince, üzerinden bir yük kalkmışçasına rahatlamış, durdurdu motoru.

Bir atın sağrısını okşar gibi, direksiyonun üzerinde gezdirdi elini ve sordu kıza:

«Nasıl gidiyor? Ha?»

Saat dokuzu geçiyordu ama Giulio, muhasebeci daha eve dönmemiştir diye telaşlanmıyordu pek. Ne var ki, bayan Adelina'nın başını görünce, işlerin hiç de sandığı gibi gitmediğini anladı. Ve seslendi daha kapıdan girmeden:

«Kimi getiriyorum, bilin bakalım.. Caddede rasladım, arabayla düştüm peşine ve sordum: Şöyle bir gezinti yapmak istemez miydiniz, küçük hanım? Yıldırım gibi arkasına dönmesiyle...»

Bayan Adelina eliyle susmasını işaret etti.

«Boşuna yormayın kendinizi.. Babası hiç iyi değil.. Kapıdan girmesini görecektiniz, ölü gibiydi, hemen damlalarını verdim.»

Bir şeyden korunmak istermiş gibi, omuzuna bir hırka atarak uzaklaştı yanlarından.

Giulio, başarısından memnun dönüp İvana'ya baktı.

«Ne rahat yalan atıyorsun,» dedi kız. Gözlerini Giulio'ya dikmişti.

Ve bu sözlerin hemen ardından, sırtında uzun kollu fanila, ayağında pijamanın altı, muhasebeci geldi içeri.

«Kıyafetime bakmayın,» dedi. «Kibarlıkmış mibarlıkmış kulak asmam ben. İnsan, kendi evinde de bildiği gibi yaşayamazsa..»

Kızıyla karısı, Scarapecchia'yı sedire oturtup, sırtına yastık koydular. Scarapecchia oturduğu yerden emir üzerine emir yağdırıyordu.

«Daha yukarı.. yok, olmadı, biraz aşağıya.. Tamam.. Bırak orada..»

Rengi soluktu.

«İnsan denen yaratık ne garip değil mi üstat? Bir iki damla ilaç, şu köhne bedeni yoluna sokmaya yetiyor. Bunu tanıdığım bir rahibe de hep söylemişimdir: Öyle ya, çağdaş ilaçlarla, şöyle yok denecek kadar minimini bir hapla, kimyasal dalaverelerin bir damlacığıyla, insanı sırasında melek, sırasında şeytan haline sokmak olanağı varken, tutup da bir dindarın davranışını nasıl yargılayabilirsiniz? Ya gıdalardaki kimyasal maddeler, hele şu soluduğumuz havanın içindeki bin türlü pislik? Bana sorarsanız, bütün bunlar kanda bir tür çökelek meydana getiriyorlar, hani, kimyadaki deney tüplerinde olduğu gibi.. Korkunç bir şey bu.. Bakıyorsunuz keyfiniz yerinde, biraz çene çalıyorsunuz, televizyondu falan derken bir de bakıyorsunuz ki, soğuk terler basmış her yanınızı. Kendi kendinize, bir şey değil diyorsunuz, geçer, sıcaktan olacak, dayanmalı biraz. Ve böyle durup beklerken bir el yapışıyor gırtlağınıza, göğsünüze basıyor ve: Tamam, diye geçiriyorsunuz içinizden,

elveda hayat, eksik olma. Ah, nasıl değişiyor insan böyle bir anda. Tanıdığım bazı kimselere, hani şu, kendilerine fazlasıyla güvenip de karşısındaki zavallıya yüklenenler vardır ya, işte onlara, elimde olsa da, şu kalp krizi nedir bir tattırsam diye düşünürüm.»

«Sizinki, lodosun etkisi olacak.. Benim de az önce başım dönüyordu.»

«Hayır,» diye atıldı bayan Adelina. «Kooperatif nedeni.. Kahvede onlara raslamış.»

«Adelina'nın hakkı var. Onları görür görmez kan beynime çıktı. Sonra, çok da yorgunum. Bu yıl iyi geçmedi doğrusu. Oysa her yaz, bir haftalığına Montecompatri'ye, bir arkadaşa giderdim. Yukarılarda, hava alır insan.»

«Öyleyse.. İzininizi alın, valizinizi hazırladığınız gibi, her şeyi arkada bırakıp gidin Montecompatri'ye.. Ben arabayla götürürüm sizi.»

«Hıhh.. Beni kolay kolay..»

İvana babasının söyleyeceklerini yarıda kesti.

«Giulio, taşı babama göstersene.»

Annesiyle, babasına döndü:

«Yüzüğün ortasına konacak..»

«Elbette gösterelim.. Aklımdan çıkmıştı.»

«Verin de görelim.. Görelim de..»

Bayan Adelina da taşı görsün diye kocasının arkasına doğru geçti.

Scarapecchia açtı kutuyu. Pırlantayı eline alıp, evirip çevirdi.

«Uydurma bir şey değil. Bu tür şeylerden pek anlamam ama, çok iyi bir şey olduğu ortada. Çünkü Adelina'nın dediğine göre..»

«Onmilyon,» dedi Giulio.

Muhasebeci, Giulio'yu ilk tanıdığı gece baktı-

ğı gibi kötü kötü baktı şöyle. Ve Giulio, bu kere, adamın kendi cahilliğinden endişelendiğini hemen anladı.

«Onmilyon mu dediniz?»

«Ender raslanan bir taş bu. Kare biçimi işçilik çok pahalı oluyor. Sonra suyuna bakın. Nasıl maviye çalıyor.»

Beriki baktı, baktı ama bir şey göremedi.

«Düşünün hele, yuvasına yerleştirmek için tam sekiz gün uğraşacaklar: Bu işin uzmanı yapabilir böyle bir şeyi ancak.

Uzun uzadıya, taşın marifetlerini sayıp döktü, Napolili kuyumcudan öğrendiklerini de sıraladı birer birer: Yok suyuydu, yok Amsterdam'dı, kesmeydi..»

«İvana bu gece görsün istedim, o görsün diye hemen ödedim bedelini. Buyrun, bakın.»

Çek karnesini çıkardı cebinden ve dip koçanını gösterdi.

Scarapecchia gözlüklerini takmıştı çoktan.

«Bulgheroni müessesesine. On... Ne çok sıfır var..»

Sıfırları sayarken gülümsüyordu.

«On mil-yon.»

Fıkara, ancak tüccar defterlerine özgü bir sayı olarak bellediği bu bedel karşısında ezilmiş gibiydi. Masanın üzerinde basit bir çakıl taşı gibi duran, aklının köşesinden bile geçirmediği bir değer, kalksın da onun olsun ha..

«Vay canına..» dedi.

Sonra, ters bir surat takınarak İvana'ya döndü:

«Nişanlına ne dedin bakayım? Teşekkür etmişsindir, hiç olmazsa, ha?»

İvana umursamadı söyleneni. Anlaşılan taşın değerini biliyordu önceden: Annesi, nerede buluşacaklarını söylerken, bunu da çıtlatmış olmalıydı kızına.

«Eee, kızım, bundan böyle, sahiden sokağa yalnız çıkamayacaksın demektir. Parmağında böyle fiyakalı bir şeyle..»

«Büyütmeyin işi kuzum,» diye atıldı Giulio. Ortalığın karışacağını mı hissetmişti nedir.—

«Peki ama ya biri çalarsa, ya düşürürse? Bir servet demektir bu. İnsan bütün ömür boyu çalışsa bu kadar parayı zor biriktirir.»

Söylediklerinden coşmaya başlamıştı baba. Karısı karıştı söze:

«Sinirlenmesene Rosario. Sigorta doktoruna telefon ettim, 'Bu akşam imkansız ama, yarın muhakkak uğrarım' dedi. Bu arada sakın yataktan kalkmasın, diye tembih etti. Oysa sen, yatmadığın yetmiyormuş gibi, konuşuyorsun, hem de durmaksızın..»

«Rahatlıyorum hiç olmazsa. Güneyliler filozof kafalı adamlardır, avukat millettir. Tutup da bir avukatı, bir düşünürü, susmak zorunda bırakırsan ne olur? Bizler, eski Yunan'dan geliyoruz. Sokrat'ın soyundan, Atina ekolündeniz.»

«Öyle.. Rosario eğitim görecekti..»

«Cekti, caktı.. Bırak bunları. Eğitim görmüş biri olaydım, şimdi bunu söylemezdin bana. İnsan ya bir şeydir, ya değildir. İkisinin ortası yoktur bunun. Bir an önce ekmek parası kazanmak için, kendimin olmayan bir hayata itildim, daha ne istiyorsunuz? Sonu olmayan bir yol. Ne ki, yine de yeni bir şey öğrenmiş sayılırım: Eh, bu iş böyle; insanoğlu her şeyi, iş işten geçtikten sonra öğreniyor.

Bu akşam, o fenalığı geçirdiğimde, tamam, dedim yolcuyuz anlaşılan.»

«Yok canım» dedi Giulio, «endişe edecek bir şey olduğunu sanmıyorum.»

«Endişe ettiğim falan yok. Bu işler var hesapta. Ne ki perde kapanmadan önce, İvana'yı şöyle teliyle duvağıyla bir görmek istiyorum. Onun yüzünden öyle sıkıntılar çektik ki..»

«Bütün ana babalar gibi,» diye ekledi bayan Adelina.

«Nasıl, nasıl? Ha.. elbette. Çok şükür, mert bir erkeğin ellerine teslim ettik de onu, gözüm arkada kalmayacak. Bu arada, üstadım, başlangıçta size kabalık ettiğim için bağışlayın beni..»

«Bunu da nerden çıkardınız Allahaşkına? Her şey geçti, gitti.»

«Bıraksana şimdi bunları, baba.»

İvana da söze karışmıştı. Bir yandan da serçe parmağındaki şeytan tırnağını koparmaya çalışıyordu, saatlerdir koparamadığı deri parçasını.

«Bırak kuzum şimdi bunları..»

«Aksine,» diye dikildi muhasebeci, «konuşmak istiyorum ben. Üstadı bir daha göremeyecekmişim gibime geliyor. Üstad, bizim gibilerin, bizim gibi günübirlik yaşayanların, hep tetik üzerinde durması gerektiğini öğrensin istiyorum. Fıkara takımının derdi bir değil; bütün bu hesap kitabın dışında, bir de sırf fakir olduklarından ötürü, herkesin onları sömürmeye kalkışması var. Neyse.. bu gecelik bu kadar yeter; ama, şöyle biraz toparlanayım, evlenme işinizi ciddi bir şekilde ele alacağım, nikah tarihini falan filanı tayin etmek gerek: Hiç olmazsa, şu körolası dünyadan çekip gidersem, gözüm arkamda kalmaz..»

Durup dinlenmeksizin konuşmasına rağmen, Scarapecchia'nın iyi olmadığı halinden belli oluyordu; Giulio, kalkmadan önce bir fenalık daha geçirdi.

«Aslanlar gibi bir adam bu hale gelsin ha..» diye yakındı bayan Adelina. «Her gece üç tabak hamur işini yuvarlar da bana mısın demezdi.. Bir gece bile uykusu kaçsın.. Bilmem. Ah, ah, onu bu hale sokanları biliyorum ben..»

Giulio, bir doktor getirecek oldu.

«Hayır, hayır, eksik olmayın. Yarın sigortanınki uğrayacak nasılsa. Sonra, biliyor musunuz, günümüz saatimiz gelip çattıysa, doktor ne edecek?»

Bu beklenmedik olay, Giulio'nun işini bozmuştu. Scarapecchia'nin haline üzülüyordu gerçi, üzülüyordu ama, nikâh tarihinin öne alınıvereceğini düşünmek bile kafasını kızdırıyordu. «Böyle anlarda, hep böyle abuk sabuk şeyler istenir derler ya, doğru..» Öyle. Annesi de hastalanmaya görsün, hemen telefona yapışır, hâlâ bir torun sahibi olamadığından dert yanardı. «Torun göremeden, gideceğim..» derdi, ama iyileşince, torun morun gelmezdi aklına; çocuklardan nefret ederdi aslında, o ayrı.

Scarapecchia, ertesi gece de pek iyi değildi: Giulio yatakta buldu onu. Önü iliklenmemiş faniladan, bir körük gibi, zar zor inip kalkan kıllı bir göğüs görünüyordu. (Scarapecchia elli yedi yaşındaydı ya, Giulio'ya daha bir yaşlı gibi gelmişti, babasından da yaşlı..) Daha ertesi gün, şöyle dedi Scarapecchia:

«İvana, hani derler ya, ihtiyar çocuğudur. O sıralarda pek de ihtiyar sayılmazdık gerçi.»

Yattığı yerde, biraz daha toparlanmış gibi, anlatmaya başladı:

«İvana doğduğunda ben kırkımdaydım, Adelina da otuzunu geçmişti biraz. Çocuk sahibi olmaktan vazgeçmiş gibiydik. Bir kere umutlanmıştık gerçi: Ama, çocuk durmuyordu bizimkinde. Buna için için üzülüyordu. Çevremizdekiler yüzünden, anlıyorsunuz elbette. Derken bir gün..»

«Peder Pio'nun sayesinde..»

«Ne peder Pio'su? Peki ben neciliğim?»

Bayan Adelina başını salladı:

«Yok canım.. onu demek istemiyorum, eliyle demek istiyorum. Sen yoktun ki yanımızda, nerden bileceksin? Bir sürü, kalabalık gitmiştik, bazıları çocuklarını da getirmişti. Bahardı. Şafak vakti âyine gidiyordum, o yönetecekti âyini: Taptaze yapraklarla bezenmiş,. kuşlar cıvıl cıvıl, kır çiçekleriyle örtülü tepeler.. Ve bütün bu neşeyle dolup taşan tabiatın ortasında ben, kuru bir dal gibi.. Yanımıza yaklaştığı sıra, konuşmaya utanmıştım önce, derken olanca cesaretimi toplayarak, şöyle ilerledim ve karşısına çıktım. Baktım yüzüne: Aman Allahım, o ne güzellikti.. hele o sakal.. Hemen istedim isteyeceğimi: Bir erkek evlat.. dedim. Öbürleri susuyorlardı. Elini karnımın üzerine koydu, şöyle —Giulio'nun elini alıp karnının üzerine koydu bayan Adelina— sonra da dedi ki: 'Tanrıya inancı olmayan, dolu olduğu halde, fıçısını boş sanır..' Birden ne demek istediğini anlayamamıştım: Öyle ya, İncil'de bile, İsa konuşurken anlar mıyım, anlamam. Meğer..»

«.. doluymuşsun meğer.. seni dolduran da benmişim.. Tamam mı..»

«Ah siz erkekler.. Hep bayağılığa kaçarsınız.. İşın şiirini bozmasanız olmaz mı..»

Giulio'da, muhasebeci ile birlikte gülmeye başladı. Bu evin sevdiği yanı buydu işte: İstediği gibi hareket etmek, her Tanrının günü hatırlatma gereği olmaksızın erkeklik hakkını dilediğince kullanmak. Bu evde insan, erkek olmanın tadını çıkarıyordu. Eski çağlardan kalma bir ev, kendi evi böyle olmamıştı hiç; ya da tanımadığı, yetişemediği devirlerin eviydi bu, büyük babaların, büyük babasının babası Pinin'in evi: Anlatılanlara bakılırsa, büyük babasının babası olan bu Pinin yok mu, sevimlilik ve nezaket örtüsü altına saklanan ters bir adammış. Bunun dışında, zenginmişler de ve bu zenginlik hep bir dayanak olmuş onlara: Bir kere ufuklarının genişlemesini sağlamış; oysa Scarapecchialar burunlarının ucundan daha ötesini görecek güçte mi? Kendi kendilerine haşır neşir olmak zorundalar.

«Bunun ne demek olduğunu, henüz bilemezsiniz aziz üstadım: Karısının günden güne biraz daha şiştiğini, daha bir göbeklendiğini görmek ve: Bunu, ben yaptım ben diyebilmek yok mu.. —bir göz attı Giulio'ya— İlerde konuşacağız bunu.. Bilimsel bir buluşun da insana büyük haz verdiğinden kuşkum yok gerçi; Marconi telgrafından, sonra şu ikisi, Curieler, ya da Polio'yu bulan aynı hazzı duymuştur; duymuştur ya, onların hissettikleri kağıt üzerinde hesaplar, rakamlar, deney tüpleri, yok edilen mikroplarla ilgili, hayalde kalan bir duygu. Gerçekten bir canlı yaratmak, başka şey. Yaratma olayı hemen karşınızda, orada, şişmekte olan kadının karnının içinde. Kadınlar ahmaktır: Yoksa kadın olmazlardı; gebe oldukları sürece büz-

gülü elbiselerle atkılarla karınlarını gizlemeye çabalarlar, hayatlarının hiç bir devresinde bu kadar güzel olamadıkları gelmez hatırlarına. Adelina'm o haliyle soyunduğunda, balon gibi gerilmiş o göbeğin karşısında kendimden geçerdim. İşin felaketi ne biliyor musunuz· Günümüz erkeğinin gerçek erkek olamadığı, böyle bir şeyi açıkça söylemek cesaretinden yoksun oluşu, ne bileyim belki de fıkaralar, bizim hissettiğimizi hissedemiyorlar. Saçlarını uzatıyorlar: Gördünüz değil mi? Ah, öteki hâlâ başımızda olacaktı. Bir kere, saçlarını uzatmak akıllarının köşesinden bile geçemezdi hiç birinin, hem geçse bile asker ocağında çoktan kazıtırdı kafalarını. Bu işlerden anlayan adamdı o, nüfus mücadelesini icat eden odur, çok çocuk doğuran analara prim verdiren de o. Koloni savaşları için, sayıca ağır basmak için yaparmış bunları.. Söylentiler böyleydi.. Propaganda palavrası bunlar: Gerçek, erkeğin bu şekilde, işinden sporuna, sporundan savaşa kadar her yerde kendisini daha bir erkek hissedeceğidir. Bunu bilir bunu söylerim. Söyleyin bana; o, yerindeyken bu kadar çok akıl hastalığından söz edilir miydi? Efendim? Çağdaş hayatın yıpratıcılığına bizim yerimize o karşı çıkıyordu ve bizden bütün istediği, erkek, daha çok erkekti. Çocuklarımız nerdeyse, analarının karnından çıkar çıkmaz, kara gömleği geçiriyordu sırtlarına. Çünkü üniforma denen şeyin önemini anlayan adamdı.»

«Bana sorarsanız, üniformayı sevmem ben. Her zaman askerliğe karşı çıkmışımdır.»

«Siz başka.. Ama günümüz gençlerinin —sade bizim mahallede bir yığın var— üniformayla zoru yok mu diyorsunuz? Peki, bu saç uzatmalar, çizme-

ler, deri ceketler, o hop'du, pop'du, hippy'di bin bir acaip isim altında satılan numaralar neyin nesi? Bütün bunlar, kara gömleğin, kırmızı gömleğin yerini almadı mı? Siz de görüyorsunuz ya, günümüzün erkeği, özellikle delikanlı üniforması olmadığı zaman mutsuz hissediyor kendini. Ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum bilmem? O'nu öldürmek, o'nu bir domuz gibi çengele asmakla işlediğimiz cürmü onaralım bari.. Bütün dünyanın gıpta ettiği bir adamı üstelik.. Yüz yıl geçip de, tarih ile şöyle bir hesaplaşıldığında, çok ama çok pahalıya ödeyeceğiz bunu. Kuşkunuz olmasın bundan. Şükürler olsun, o zaman, benim kemiklerim bile kalmamış olacak.. Şükürler olsun diyorum, çünkü o günlere yetişmek hiç istemezdim.»

Giulio, politika konuşmaktan sıkılırdı. Genellikle babasından bellediği üç beş şeyi tekrarlamakla yetinir, bu yüzden de solcu sanılırdı. Oysa ne solcuydu, ne de sağcı: Çalışan biriydi ve politikada olduğu gibi bu alanda da, insan hangi tarafta olursa olsun, aldandığından, Giulio aldatılmakta en kârlı çıkanların tarafında olmak isterdi. Scarapecchia, aklı başında bir adamdı gerçi; ama Giulio da ırk ayırımı, savaş ve dini anlaşmalar gibi faşizme karşı ileri sürülebilecek belli başlı fikirleri savunmak için, biraz fazla şartlanmıştı baba fikirleriyle..

«O da yanıldı,» diyordu muhasebeci: «Eh, yanılmak insanlar içindir. Yine de tek bir hatası oldu: Savaş. Tanrı hakkı için söyleyin, yaş yere bastı basmasına, ama başka ne yapabilirdi, nasıl kaçınabilirdi bundan? Sırf Almanlar yüzünden değil elbette, dikkatinizi çekerim: Can sıkıcı ittifaklardan sıyrılmayı iyi bildiğimizi siz de bilirsiniz be-

nim kadar. Ama eğri oturup doğru konuşalım: Almanya'nın üç büyük gün içinde Fransa'yı yarı beline kadar yalayıp yuttuğunu görünce, eh doğrusu ben bile, ince eleyip sık dokuyan bir adam olarak ben bile, rizikoyu göze alamazdım. Yallah.. derdim. Tamam. O da öyle yaptı ama sarpa sardı işler. Öyle olmayıp da, işler ters gitmeseydi, şu sırada nerde olurdu, onu da pekâlâ biliyorum.. Ya kral, ya o zavallıcık, onun yaptığı kötülük neydi ki? Sessiz sedasız kendini oyalarken, bir gün, öteki pat diye geliverdi karşısına: İmzalayınız, majeste.. dedi; beriki her zaman yaptığı gibi bastı imzayı: Ama imzaladığı savaşmış o ayrı.. İmzaladığı şeyin ne olduğunu bilmediğine bahse girerim..»

«Oldukça ağır bir dalgacılık..» diye mırıldandı Giulio.

«Aksini söylemiyorum.. Ama yine de dikkat buyurun: Kendisi istemiş de olsa, zorla da olsa, imparator olmuştu bir kere. Peki şimdi, imparatorun yerinde, neyimiz var? İşin başında, basit demir bir karyolada can veren dürüst bir adamı, bir avukatı koydular yerine. İnsanın şöyle diyesi geliyordu: Koskoca Saray'daki tutup da demir bir karyolada ölürse, bizlerin sonu ne olacak acaba? Bir de Ötekinin: 'Denizlerin ötesindeki İtalyanlar.. Dinleyiniz..' deyişini duyacaktınız.. İnsanı nereden fethedeceğini biliyordu. Söyleyin bana, İtalya, o güne dek İngiliziyle, Amerikalısıyla, hele bir savaşta boy ölçüşmüş müydü?»

«Boy ölçüşmeye kalkışmakla kaybetti ya bu işi..»

«Tamam yanıldı, ben de kabul ediyorum bunu. Ya da tedbirsizlik etti diyelim. Kaldı ki, iyi bir ders alması, bundan böyle akıllı uslu hareket et-

mesini sağlayabilirdi. Ama, ne çare.. Onu toprağa soktuk, kendimiz de gırtlağımıza kadar boka battık. Prestijmiş.. Ülkemizin prestiji mi kaldı sanki.. Onu, o profilden gösteren posta pullarını bir görecektiniz.. Kendini Roma imparatorluğu devrinde sanırdı insan..»

«Babam demek, geçmiş günlere duyulan hasret demektir. Bütün bunları ezberledim artık. Küçüklüğümde, her Pazar beni elimden tutar, Nomentana caddesindeki Torlonia köşkünün demir parmaklıklarının önüne götürürdü. Bak, burada otururdu.. İşte şurdan çıkardı.. diye anlatırdı hep.»

Muhasebeci iç geçirdi.

«Belki size bir hoş gelecek, ama o zamanlar, Afrika'ya gönderilen askerler, gece çıkarlardı yola, hem de Nomentana caddesinden. Oranın önünden geçerken, Sağaaaaa-bak... emriyle birlikte, bütün erler o güzelim beyaz köşke çevirirler başlarını, sonra marş söyleye söyleye yürür giderlerdi.»

«Siz nerede savaşmıştınız?»

«Ben mi.. Ben.. Hem bizim Adelina'nın hem de o ardı arkası kesilmeyen düşükleri yüzünden.. evet. Beni, burada Monte Celio'daki hastanede levazım memuru yapmışlardı.»

«Rosario'cuğum, savaşta çok rahat ettirdi bizi doğrusu.. Hiç bir şeyimizi eksik etmedi. Savaş sona erdiğinde, bizim kahvemiz, şekerimiz, peynirimiz vardı hâlâ..»

«İnanın, zor katlanıyordum buna.. Ötede, erkek kardeşim, zavallı canını verdi.»

«Erkek kardeşiniz mi?»

«Nicolas,» diye mırıldandı bayan Adelina.

Muhasebeci irkildi nedense.

«Nicolas mı?»

«Nino, Nino demek istedim. Kendisine hep Nino denmesini isterdi. Küçük ismine dayanamazdı nedense. Nasıl da kızardı kendisini böyle çağıranlara..»

Kocasından yana döndü:

«Kusura bakma. Nino diyecektim, diye tekrarladı. Ne yakışıklı delikanlıydı, değil mi Rosario? O kapkara saçlar, o gözler.. İvana'nın gözleri.. Tıpkı..»

«Nerede vuruldu?» diye sordu Giulio.

«Evde öldü canım.. Evet.. Evde öldü.. Ama savaştan birkaç yıl sonra, Afrika'da yakalandığı bir hastalık yüzünden can verdi. Dizanterinin bir çeşidi.. Amiplisi. Talihsiz Nino.»

Önüne bakıyordu Scarapecchia.

«Felaket.. İçler acısı bir şeydi..»

«Başka şeyden konuşsana anne,» diye karıştı İvana. «Babam yeniden fenalaşacak bak..»

Babasının yanıbaşında duruyor, sanki onunla ilgileniyor gibiydi ama, durumuna fazla kulak asmadığı belliydi. Bu kızın sevgisi buydu belki de: Bir bardak su getirmek, ceketi alıp bir sandalyenin arkasına asmak.

Giulio, daha geç saatlere kadar kalıyordu artık. O gece de, kalkmadan önce İvana'ya, yüzüğü belki de bir gün daha erken hazırlatabileceğini söyledi. Ve şöyle tamamladı sözlerini:

«Buna karşılık sen, daha cevabını vermedin bana.»

«Güvenemiyor musun yoksa? Yoksa, yüzüğün parası boşa gidecek diye mi korkuyorsun?»

«Neler diyorsun, kuzum sen? Ayrıca nişanı bozarsak, yüzüğü geri vermen gerekir.»

«Yaa, öyle mi? Ya vermezsem?»

«Mecbursun, kanunen böyledir.»

Gülmeye başladı, kollarına aldı İvana'yı.

«Bu saçmaları bırakalım... Şimdi söyle bakalım, beni, sana sorduğum şeyi düşünüyor musun?»

«Evet. Düşünüyorum... Sahiden düşünüyorum.»

Hayal kırıklığına uğramış gibi bir hali vardı kızın.

Giulio, birkaç gündür, Raffaele amcanın adamlarının, eskisi gibi peşinde olmadıklarını düşünüyordu. Peki öyleyse, ırmak kenarında birden ortaya çıkıveren o jandarma neyin nesiydi? Giulio, bunu da basit bir raslantıya bağlamak istiyordu, ama muhasebecinin dedikleri aklına gelince şöyle bir duruyordu. Öyle ya, Scarapecchia'ya bakılırsa, polis, kimi enseleyeceğini önceden kestirirdi; kestirir, sonra beklerdi ki günü saati gelip çatsın... Giulio'yu kendi haline bırakmalarının da nedeni buydu belki, İvana'yla gizlice bir buluşsun hele, pat diye tepelerine binelim...

Ama Giulio, İvana'yla buluşabilecek miydi bakalım?

Son günlerde, kadından kızdan uzak, alışmadığı bir hayat süren Giulio'nun bu düzeni fazla uzatmaya niyeti yoktu. Bugün, yarın, İvana'yı sıkıştıracaktı bir cevap almak için: Ve İvana, kuşkusuz düşüneyim diyecekti, yüzük hazır olana kadar bekleyiver... Giulio, İvana'yı tanıdığından bu yana, beklemekten, ummaktan başka ne yapmıştı ki zaten: Bekle dur; önemli olan bu muydu yoksa... Aşk konusunda elinden kaçırdığı en iyi fırsatın hangisi olduğunu düşündü.

Ve anahtarı kilide sokarken «Senin hatandı bu Daria...» diye geçirdi içinden.

Şimdi, Daria'yı da nereden sokmuştu işin içine? Aklını bulandıran bu düşüncelerle Daria'nın ne ilgisi vardı? Yine de içinin hop ettiğini hissetti Giulio, Adalet Sarayında Daria'yı ilk görüşü geldi hatırına. Sırtında kısa bir cübbe, bacaklar ortada, ona doğru gelirken... Bacaklarının dışında olağanüstü bir yanı yoktu. Bir de o halindeki, çevreye bakışındaki garip güven yok mu, işte o... Derken bir gün, duruşmada görmüştü Daria'yı. Savunmasını dinlemişti. Sırf onu dinleyebilmek için gitmişti o gün Adalet Sarayına —ancak şimdi itiraf edebiliyordu bunu— ve Daria'nın bu işi hakkıyla yaptığına inanmıştı. «Hakkı var, onunla hiç bir zaman arkadaş olamayız...» Onu sevdiğini mi gösteriyordu yoksa bu? Yok canım, Giulio, her zaman için Daria'yı katlanılamayacak bir kadın olarak nitelemişti. Daria tartışmayı severdi: Üstelik, öyle yarım yamalak, bir sonuca ulaşmayan tartışmaları değil... Ve sonra, Giulio'nun programına hiç bir zaman ayak uydurmazdı: Kendi işi vardı bir kere, kendi gücü. Daria, yatakta da öteki kadınların hiç birine benzemiyordu; güzel vücudu kadar, kafasının içinde de bir şeylerin bulunması Giulio'nun hoşuna gidiyordu. Ne var ki bu hoşlanma, Daria'ya bir çeşit kin duymasını engellevemiyordu. «Eğer o beni ekmeseydi, nasılsa birkaç gün sonra ben ekecektim onu. Beni dertten kurtardı...» Giulio, baba evinin ahlâk kurallarından kaçmak için gelip Roma'ya yerleşmişti: Aynı ilkeleri gelip de bir kadında bulmak, piyangoydu doğrusu... «Niçin Roma'yı seçtin?» diye sormuştu babası. Birkaç yıl hep birlikte oturmuşlardı Roma'da: Acılı günler. O yıllarda profesör Broggini her an tutuklanmak tehlikesi içinde yaşardı. Karşılaş-

ığı her haksız davranışı, «Sabır... zaman er geç ıtarımıza dönecek...» diyerek geçiştirirdi. Bir akşam kaşının üzeri patlamış eve döndüğünde, bisiklet çarptı demiş, sonra Giulio'yu bir kenara çekerek, dökmüştü içini: «Saldırıya uğradım, ama anneni ürkütmek istemiyorum. Sen çocuk değilsin artık. Olur a, bir gece eve dönmezsem, doğru Viminal'e git ve benden haber almaya çalış.»

Giulio, annesi arayamasın diye telefonu çekti fişinden. Öğleden sonra Orsa Minore dergisine telefon ederek, profesör Broggini'nin Meksika'dan dönüp dönmediğini sormuştu. Karşılık olarak, profesörün Meksika'ya gitmediğini, son dakikada yolculuktan vazgeçtiğini söylemişlerdi. Bunun üzerine direnmişti Giulio: «Oğluyum ben? Kaç gündür bulamıyoruz babamı, annem de endişeleniyor...» «Merak edecek bir şey yok. Makalelerini düzenli olarak gönderdiğine göre, endişelenmemelisiniz...» (Giulio'nun babasının makalelerini gördüğü bile yoktu oysa.) «Peki, nereden gönderiyor makaleleri?» «Roma'dan sanıyorum... Evet, Roma'dan. Excelsior'u arayın, mutlaka orada kalıyordur.» Profesör Broggini orada da yoktu. Giulio şimdi kalkıp bir de babasının peşine mi düşecekti. Annesinin telefonları daha sıklaşmaya başlamıştı. «Meksika'dan, doğru başka bir kongreye gitmiş olabilir...» diye cevap veriyordu Giulio. «Gitmez... Gitse bana yazardı. Hemen hemen her gün yazar bana.» «Belki de mektuplaşmanın zor olduğu bir ülkededir...» «Neler söylüyorsun kuzum? Neresi mesela?» «Ne bileyim ben, Vietnam olabilir, Çin..» «Büsbütün aklımı bulandırdın, gördün mü? Dönecektir, değil mi?» Giulio gülmeye başlamıştı: «Kocandan bu kadar ucuz kurtulacağını umut ediyor-

san, yanılırsın gibime geliyor. Elbette dönecektir çünkü.» Oysa Giulio, bundan pek de emin değildi; ama aklından geçirmek istemiyordu.

Son zamanlarda hep bu sıkıntı vardı üzerinde. Evde soluk alamıyordu neredeyse; bakıldığı da yoktu ya, o ayrı. Diodato, efendisinin tersine, yaz gecelerini sevdalı koca bir kelebek gibi uyanık geçiriyordu. Dostlarına daha kolay, uçarak kavuşmak için bir de Vespa almıştı kendine. «O kadar kullanışlı ki,» diyordu. «Henüz pek iyi binemediğim için, yeğenimi de yanıma alıyorum. Aman Allahım, bu mevsimde Castelli'nin oralar nasıl oluyor bir bilseniz, beyefendiciğim...» Oysa Giulio, yazın tadını çıkaramıyordu. İvana'yla işi tatlıya bağlayamazsa, şöyle Doğuya, bir gemi yolculuğuna katılacaktı; bu işten kurtulmanın en güzel yolu, Japonya'dan ya da Hindistan'dan, uzman-muhasebeciye güzel bir mektup yazmaktı. Beri yandan bu gemi yolculukları, insanın bir sürü yalnız kadınla tanışmasını sağlardı. Boğaziçi gecelerinin ya da uzak ülkelerin özlemini çeken yabancılar. Daha doğrusu erkek özlemi çeken kadınlar. Bunlarla derde girmezdi insanın başı; gönderdikleri noel kartlarına, Portekizce «saudade» kelimesiyle, tek bir sözle karşılık verirdi. Saudade, özlem demekti. Oysa bu aşkların özlemi, geride pek de bir şey bırakmazdı: Ne pişmanlık, ne endişe, ne de nefret; hani Daria'nın Meksika'ya uçtuğu uçağın yok olmasını temenni ettiren nefret duygusu var ya... İşte o.

İçinde duyduğu beklenmedik bir kuşkuyla çarpıldı Giulio. Babasıyla Daria, aynı zamanda Meksika'ya gitmişlerdi. Ve şimdi her ikisi de yoktular ortalarda. Giulio, buluşamadıklarından ötü-

rü özür dilemek için Daria'yı aradığında, üstat Giacometti'nin birkaç günlüğüne tatile çıktığını söylemişlerdi. Orsa Minore'nin yazı işlerinin verdiği cevap doğru muydu bakalım? Bakalım, makaleler Meksika'dan gönderildiği halde, tenbihli oldukları için, profesörün Roma'da olduğunu söylemiş olamazlar mıydı? Babası, orada pekâlâ boşanabilir, yeniden de evlenirdi: Ne o, ne de Daria dönerlerdi bir daha İtalya'ya. «Bir bu eksikti. Şimdi sırtıma bir de bütün o koleksiyonlarıyla annem mi yüklenecek...» Fakat yine de belki... belkisi falan yoktu bu işin: Hani o, kıyaslanmaktan hiç hoşlanmadığı meçhul adam, Daria'nın aşığı... Yok canım olacak şey değil... Tutup da babası, Giulio gibi bir adamla sıkılan bir kadına, yaşama aşkını, yaşama sevincini kazandırsın ha... (Babam nasıl sevişiyor, bana mutlaka anlatmalısın Daria. Sahi söylüyorum. Çok eğleneceğim. Belki de biraz sapıtmıştır, bakarsın. . Ne yaparsın kızım, annemle bu iş öyle her zaman fazla sefalı olmasa gerek...)

Daria'nın evinde, Orsa Minore dergisinin bir sayısını gördüğünü hatırlayınca, Giulio'nun kuşkuları daha bir kesinleşti. «Şu bizim pederin dergisinden daha sıkıcı bir şey de olamaz...» Yerinden sıçramıştı Daria: «Sıkıcı mı dedin? Bence okunmaya değer tek dergidir bu.» «Zevklerimiz aynı değil, anlaşılan.» Giulio, yalnız sağcı dergileri okurdu. Okumaktan çok, dergiye abone olur, gelen dergiler Andrea'nın masasına yığılırlardı. Andrea, ilgi çekici makaleleri kırmızı kalemle işaretleyerek, «İşaretlediğim makaleyi okumalısın Giulio...» derdi. «Hmm, eksik olma, bırakıver oraya.» Masanın üzerinde kalan dergi, haftalarca okunması gereken makaleyi hatırlatır dururdu

Giulio'ya, derken bir gün Giulio, ayak işlerine bakan çocuğu çağırarak, dergiyi bekleme odasında sıralanmış öteki dergilerin yanına gönderirdi.

Hayatı boşu boşuna geçiyordu, Giulio farkındaydı bunun, farkındaydı ya, nasılsa bu böyle sürüp gitmez diye düşünüyordu. Öyle. Bir gün Scarapecchia gibi, bakarsın soğuk bir ter basmış her yanını, şöyle içinden doğru bir eziklik; ne olduğu pek de anlaşılmayan hafif, hafif fakat bekle geliyorum diyen bir sızı... Hadi bakalım doğru doktora; doktor önemli bir şey değil der, böyle diyeceği belli zaten, küçük bir kist, ama yine de bir filminizi alalım. Filmi inceledikten sonra, Tanrıya şükürler olsun, gerçekten önemli bir durum olmadığını açıklar. Açıklar ya, yine de böyle bir şeyi vücutta bırakmaktan yana değildir, küçük bir ameliyat, acele etmenin gereği yoktur şimdilik, uygun bir zamanda... Pekâlâ doktor, ne zaman yani? Eh, yarın diyelim. Her şeyin farkındasınızdır, ama farkında değilmiş gibi yaparsınız, başkaları için pek uzaklarda sandığınız acı gerçeğin gelip yakanızdan yakalaması, hem de tam şu gemi yolculuğunun arifesinde... Gücünüze gider. Ne pis bir iş... Ameliyat başarıyla sona erer, toparlanıp kalkarsınız ayağa; önünüzde kalan kısa zamandan kıyasıya yararlanmaya kararlı, yeniden yaşamaya başlarsınız. Öyle ya, bilinmez ki... Oysa herkes, bunun böyle olmadığını garanti etmektedir size. Ama böyle nicelerini işitmiş olan siz, kolay kolay inanabilecek misiniz bakalım söylenenlere? Kobalt tedavisi, gerçi birçok durumda uygulanmaktadır, doktorunuz da üzerinde durur bu gerçeğin, ama çoğu zaman, tatsız şeyleri önlemek için yapılmaktadır, bunu da söyler. Söylenenlerin pek de

doğru olmadığını bilirsiniz, ama yine de dört elle sarılırsınız bu ayrıntıya. Eh, umut yaşatır adamı; çevrenizi, üzerinize titreyen, bir sürü kimse sarmıştır. Zamanında hiç de yakınlık duymadığınız bir sürü insan, sevimli bir hal takınmaya gayret ederek, başları hafifçe yana eğik, hatır sorarlar: Nasılsınız, iyisiniz ya? Sizi yeniden gördüğümüze.. Gerçek bir oyalamadır bu: Ana babaydı, çocukluk ya da askerlik arkadaşıydı, meslek hayatından bir sürü eş dost, bir çeşit dayanışma gösterisi peşindedirler. Ne ki, geçmiş günlerin, hani o sizi pek de sevmedikleri zamanların düşmanlığı, bütün bu gönül almalardan daha iyi değil miydi diye geçirirsiniz içinizden; hele daha sonraları —yeniden yatağa düştüğünüzde— doğa, kadınlar ve iş dünyasıyla, daha doğrusu bundan böyle, pencere perdevazından göründüğü kadarıyla bir iki dal ve bir parçacık gökyüzünden başka şey olmayan hayatla, aranızda beliren boşluğu doldurmak istermişcesine gelip gidenler... geçmiş günlerin düşmanlığını aratmaz mı. Giderek daha bir halsiz hissedersiniz kendinizi: Nekahat devresi böyledir hep, diye açıklar ziyaretçiler, daha iyisin doğrusu, nerde eski halin, bir kere rengin yerine geldi, bakışların canlandı, biraz daha sabret, kendin de şaşacaksın haline. Gerçekten kendiniz de şaşmaya başlarsınız halinize ve herkes tekrarlar durur bunu: Ne kadar da rahatladı, uyuyor sanacak insan, neyse çektikleri sona erdi, sanki gülümsüyormuş gibi bakın, «ben işimi bitirdim, sıra sizde...» der gibi bir hali var. Hepsi saatlerine bakarlar: Eh, vakittir. Nerede kaldı bunlar? Biri pencereden eğilir: Geldiler, oradalar. Öyle. Gelmişlerdir, girerler içeri, hepsi siyahlar giyinmiş, dostlarınız son kere

o yüzünüzde donup kalan kayıtsızlığı seyrederler, şöyle bir dokunurlar elleriyle, elveda, Tanrıya emanetsin artık, ve berikiler zarif hareketlerle kapatırlar tabutu, oldum olası naziktir bunların davranışları. Herkes dışarı çıkarılır. Ve sonunda, zafere ulaşmışcasına, omuzlar üzerinde yuvanızı terkedersiniz: Kadının biri haykırır, dikkat edin, yavaş yavaş, ağır olun... Cenaze törenleri bir sıkıntı kaynağıdır; herkesin kendi bileceği şey ya, yine de bugün bu işleri daha pratik bir hale koymakta fayda vardır. Sonra, işin içine kilise karıştırılmazsa insan yapacağını şaşırır, kalır. Bir kere üç beş kelimeyi bir araya getirebilecek birini bulmak şarttır. Şarttır ya, böyle anlarda bütün eş dost ya ortalarda olmaz ya da, hele aylardan Ağustos'sa, bir yerlere gitmek üzeredir. Tutun ki gitmediler, yine de son derece heyecanlı, sinirli, ruhen bitik olduklarından dem vururlar. Sonunda bir meslekdaş razı olur buna, razı olur ama epeyi yakındıktan sonra: Bu ayın içinde valla üçüncü bu, sen bilirsin yarabbim, hiç olmazsa birkaç dayanak verin, pek az tanırdım kendisini; ne var ki, zamanı gelip de nutuğu attığında öyle bir döktürür ki, kadınlar arasında mendil çıkaran çıkarana... Söylev sona erince herkes şapkasını giyer yeniden, oflaya puflaya: Bu iş de oldu, Verano'ya gidiyor musun? Verano'ya mı, bu sıcakta, ya da bu soğukta, aklımı oynatmadım ben... Sonunda, önceden kazılmış çukura kadar, peşinizde ancak üç beş kişi, öyle götürülürsünüz: En önlerde, yakın bir hısımınızmış gibi, hani iğnelerinizi yapan Peppina vardı ya, işte o yürümektedir. Sağa sola yalpa vura vura, düştü düşecek, iplerden kaydı kayacak, köpoğlu, ne de ağırmış, çatırdıya çuturdaya inersiniz aşağıya, inersi-

niz, inersiniz... ve gece bastırır mezarlığa, daha dün varolduğunuz şehire de gece iner. Bundan böyle taşıdığınız isimle ilgili her şey ortadan kalkmalıdır, bir hiçsiniz bundan böyle. İsminiz bir çırpıda silinir her yerden: Telefon defterlerinden, yılbaşı kartları listesinden, yelken kulübünün kayıtlarından; bir çizgi çekerler adınızın üzerine. Ve eşyalarınız sabahın erken saatlerinde, hani şu iğnelerinizi yapan bayan Peppina vardı ya, hani kızılı erkekli bir sürü yeğen, on üç tane de torun bakan şu bayan Peppina, işte o bayan Peppina tarafından bir çırpıda talan edilir, vergi memuru örneği, ne eşya kalır evde ne kap ne kacak. Tamtakır olur ortalık. Sizden kalan hiç bir şey yoktur artık, üç beş fotoğraftan başka; zamanında sizi sevmiş olan üç beş kadının belleğinde bir anısınızdır bundan böyle: Nerede, ne zaman hatırlayacaklardır sizi, önceden kestirilemez o, belki bir deniz kenarında belki de şu köşenin başında... Sizi sevmiş olan o kadınlar, bakarsınız, hani o teknedeki güleryüzlü bakışınızla hatırlayacaklardır sizi, belki de şafak vakti yanlarından ayrıldığınız sıra, kapının eşiğinde. Giulio, diye mırıldanacaklardır yürekleri burkularak, ahh Giulio. İşte bu kadar. Nüfus kütüğünde bir isim: Bir zamanlar sizin de yaşamış olduğunuzun tanığı, yalnız bu isimdir. Yalnız o.

Giulio, yaka düğmesini çözdü. «Senin yüzünden, Daria.» Karnını elledi, koltuğunun altını yokladı eliyle, bir şişkinlik bulur muyum diye. «Yarın sabah, mutlaka Ugo'ya gitmeliyim.» Dispanserden sinir bozucu yer yoktur ya. Korkun nedir, ne hissediyorsun? Bilmem, devamlı bir yorgunluk, çok sevişmiş olmayasın, aksine, öyleyse yeterince

sevişmiyorsun, gel şöyle, soyun, uzan, kımıldama: İşte bir anda, asık yüzü, çatık kaşlarıyla seni inceleyen, orana buranı muayene eden Ugo'nun karşısındasın. Sırtındaki o beyaz gömlekten mi, —yahu bu Ugo, bizim o Yelken Klübündeki Ugo mu— yoksa kulaklarına taktığı şu aletten mi öyle garip duruyor. Bana bak Ugo, her ne olursa olsun, gerçeği söylemeni istiyorum. Ama Ugo duymuyor, dinlemek istemiyor söyleneni. Onunla konuşamayacak mıyım yoksa? Hey Ugo, dinlesene... Sus, soluk alma, şimdi al, sonunda stetoskopu çıkarıyor kulaklarından.

«Böyle sabahın köründe gelip boşuna zamanımı kaybettirecek ne vardı, anlat bakalım, n'oldun?»

Giulio, daracık divanda oturuyordu hâlâ, bacakları aşağıya sallanmış.

«Ne haber, her şey yolunda mı?»

«Daha iyisi can sağlığı. Giyin şimdi. Hastalarım bekliyor.»

Oysa Giulio, Ugo'dan çok şeyler beklemişti, beklemişti ki, onu İvana'ya sürükleyen bu önlenmez güce, bu şaşkınlığa bir ad takabilsin, herhangi bir virüse yüklesin suçu.

Ugo, Giulio'nun yanına geldi yeniden, ellerini kuruluyordu.

«Dediğimi dinle, evlen ve bir iki de çocuk yap.»

Giulio yarım yamalak gülümsedi.

«Bu öğüdü isterik kızlara sakla sen... Ben kimseyle kolay kolay bağdaşamam.»

«Kim bağdaşıyor ki birader... Çocuk sahibi olmak gerekliliği, ortak bir ortam yaratıyor zaten... Sonra çocuk yalnız, herkesin sandığı sebeplerden gerekli değil; öyle bir kargaşalığa boğuyor ki or-

talığı, yarattığı sorunlar, maddi bakımdan işin içinden çıkabilmek endişesi, başka şey düşünmemizi engelliyor.

Kadın kısmı, bekâra da pahalıya patlıyor, korkma.»

«Biliyorum, ama zevk uğruna yapıyorsun bunu. Oysa aile, ev için harcanan bunun tersi, bir şey getirmiyor karşılığında: Ödüyorsun, o kadar.

«Ne yapalım, nasılsa kazanıyoruz...»

«Ben de öyle, doğrusu. Sigara alır mısın? Ne var ki, evlilikte, sen ne kadar kazanırsan kadınlar o kadar arttırırlar masrafı, çocuklar büyür bir yandan, ev halkı genişler. Kaşarlanmış bekârların sonunda neden evlendiklerini söyleyeyim sana: İmtiyazlı durumlarından utanırlar, ondan.»

«Bak, bu güzel...» dedi Giulio, bir yandan giyinirken. «Ama yine de, insanın bir kadından hoşlandığını, o kadını canı çektiği için evlenebileceğini de kabul etmek zorundasın.»

«Genellikle gerçekten çekici yanı olan kadınlarla evlenilmez. Örneğin ben, köşebaşında bekleyen, yanlarından geçerken 'Gel, şekerim, gel...' diyen kızlardan hoşlanırım. Ama bunlarla evlenebilir misin? Beni sorarsan, benim bunlarla oyalanmaya zamanım olmaz, çoğu kere...»

«Bana öyle geliyor ki, insan zamanı gelince evleniyor, hayattan korktuğu için de çocuk yapıyor.»

«Öyle deme... Benim bildiğim kadarıyla çocuk, her şeyden el etek çekmeden önce girişilen son atılımdır; bir şey yaratmak, topluluktan kaçmak için son umut: Ne var ki sonunda, topluluktan kaçmanı engelleyen şey olur, çıkar. Bunları senin için söylemiyorum. Senin sinirlerine, senin

insancıllığına sahip olan biri için evlilikten korkmanın gereği yok... Oysa benim için, bir ceza olur bu; kendi kendimi cezalandırmanın bir yolu.

Ugo, arkadaşını kapıya kadar geçirdi.

«Bir şeyim yok demek... İlâç falan vermiyorsun...»

«Git, Cercle lokantasında güzel bir matriciana ısmarla kendine, atıştır gitsin...»

Arkadaşını yola koymadan önce omuzunu dostça sıvazladı Ugo.

«Aksilik... Ben bu gece bizimkilerle olacağım: Riccione'de, bütün aile birlikte...»

Dışarda, bekleme odasında bir sürü insan sırasını bekliyordu: Kara gözlü ufarak kadınlar, gözlerinin altında mor halkalar, ta derinlerden bakan adamlar. Giulio'nun çıktığını gören bir kadınla erkek, hemen yerlerinden kalktılar, içerde yanan ışıkla aydınlanmış, camlı kapıya yöneldiler.

«Doktor kısmı, benim gibi parlak duruma erişmiş birinin, ölüme, intihara bu kadar yakınlaşmış olabileceğine ihtimal vermez. Neler diyorum kuzum? İntihar etmeyi hiç düşünmedim, bundan böyle de düşünecek değilim. Hele bir kadın için. Hele hele, bir polisin korkusundan...» Giulio, kendisine karşı çıkanları yola getirmeyi, her zaman başarmıştı, haklı da olsa haksız da olsa, adalet ve hukuk üzerine girişilen tartışmaları kısa kesmeyi bilirdi. Birden, çek karnesini çıkarır ve sorardı karşısındakine: «Ne kadar?» Gene aynı yola başvuracaktır.

«Onmilyon.. Buna karşılık kızınızdan, ekim ayına kadar istediğim gibi faydalanacağım. İstediğim gibi, anlaşıldı ya: Ben gelince siz çıkıp gideceksiniz, artık lokantaya mı başka yere mi ora-

sını keyfiniz bilir. İsterseniz evinizi bana kiralayıp, kendiniz iki aylığına Montecompatri'ye gidin. Kooperatif işine gelince, ne kadar gerekiyor? (Bu tabakadan aileler, üçyüzbin liret borçlanmaya görsünler, bitiktir işleri.) Birmilyon mu?» Scarapecchia da, Bulgheroni'nin adamı gibi, çeki görünce bir an şaşalayacaktı. «Nakit mi istiyorsunuz?» «Yok, yok canım, benim için mesele yok, eksik olmayın, bize karşı son derece vergili davrandınız üstadım, memleket sizin gibi insanların eksikliğini çekiyor ya zaten. Karımla Montecompatri'ye gidip, evi olduğu gibi emrinize bırakmaya hazırım, hazırım ya...» Başını öne eğerek çeki geri verecekti Giulio'ya. «Eee?» «Ağabeyim...» Haydi bakalım, yeniden, rutubetli koridorlarıyla Viminal, koca koca pencereler, polislerin ayak sesleri giderek hızlanan adımlarıyla kapıya dayanıp açan ve yazı masasının önüne kadar gelen Giulio. Raffaele amca, her şeyi önceden bilmekte, Giulio' nun, yargıç, emanetçi ya da tefeci karşısına gelircesine, kendiliğinden gelip karşısına oturmasını beklemektedir. Giulio, kafasından geçen sayıyı kestirmek için Raffaele amcanın yüzüne bakacaktı, ama beriki koltuğuna kurulmuş, bozuntuya vermeksizin susup duracaktı öylece. Sonunda Giulio, boğuk sesiyle soracaktı soracağını: «Ne kadar?» «Hepsini» diyecekti polis.

GİULİO, alnındaki teri kurulayarak girdi bürodan içeri.

«Ne korkunç bir sıcak...»

«Olmasın mı, zamanı...» diyen yardımcı çocuk, takvimi gösterdi.

«Ağustosun biri, desene...»

Telefona bakan kıza dönen Giulio sordu:

«Arayan soran oldu mu?»

«Kimse aramadı, efendim... Ay, affedersiniz, Ettore diye biri aradı.»

«Ettore mi? Kimmiş bu?»

«Bilmiyorum efendim, bir şey demedi.»

«Peki ama, size bin kere, telefon edenin ismini ve telefon numarasını alın, demedim mi?»

«Haklısınız efendim, ama... işçi, usta gibi biriydi konuşan, tanıyacağınızı düşündüm.»

O sırada, sekreter kız yaklaştı Giulio'nun yanına.

«Bayan Boschi,» dedi Giulio, «aynı kişi yeniden telefon ederse, kim olduğunu öğreniverin...»

«Elbette efendim... Bir dakika efendim, çavuş içerde. Okuması için gazeteleri verdim, bir de kahve söyledi kendisine. Siz gelmeden gidiverecek diye ödüm patladı.»

«Öyle mi, pekâlâ. Zili basınca, yanıma gönderiverin.»

Doğru lavaboya giden Giulio, aynada kendini gördü: Ter içinde kızarmış bir yüz, darmadağınık saçlar. Bir yandan kendisini seyrederken, bir yandan da Raffaele amca sanki karşısındaymış gibi, onunla konuşuyordu içinden. «Bakalım, hazırladığınız numara neymiş, şimdi anlarız. Benim hazırcevaplığım mı daha ağır basacak, sizin güngörmüşlüğünüz mü, onu da görürüz. Viminal'in serlerinde yetiştirilen polis neslinin marifetlerini görelim bir. («Bu Viminal yok mu,» derdi annesi, «karabasan gibi bir şeydir, insanın aklına saplanmaya görsün...») Peki, ya suratınızı dağıtırsam, ne olacak, ha, ne olacak o zaman? Ya şöyle gözünüzün üzerine bir tane indirirsem? Peşinizde bir sürü beyaz Fiat 600, muhafızların arasında sokağa çıktığınıza şükredin...»

Serinlemişti biraz, saçını başını düzelttikten sonra gelip masasına kuruldu. Havalandırmanın uğultusu fazla geliyordu kulağına. Zile bastı, bir mektup aldı eline, okuyormuş gibi yaptı: Yüreğinin çarpıntısı kağıdı mı titretiyordu nedir.

«Rahatsız etmedim ya...»

Boylu, zayıf adam içeri girmişti, üniforma bayağı yakışmıştı sırtına. Çalışma masasının önüne

kadar yürüdü, kasketi elindeydi, topuklarını çarparak tanıttı kendini:

«Çavuş de Simone.»

Giulio, bir iskemle gösterdi çavuşa:

«Buyrun, oturun,» dedi.

(Sinekkaydı traş olmuş, kısa saçlar, sevimli de... Ordu'nun çiçeği burnunda bir çavuşunu göndermişler...)

«Affedersiniz, üstat, gelmemin...»

«Daha önce de gelmiştiniz değil mi? Evime de uğramıştınız sanıyorum...»

«Hayır efendim. Evinize gelen çavuş Mascolo' ydu. Halen Napoli'de, izinde.»

«Siz de Napoli'den misiniz?»

«Catanzaroluyum efendim.»

«Öyle mi... (Güvenilebilir bir bölge... İyi.) Buyurun, sizi dinliyorum.»

«Sizinle şahsen görüşmek için bu kadar ısrar etmeme gücenmemelisiniz üstat. Çünkü oldukça nazik bir konu karşısındayız. Böyle bir konuyu üçüncü bir kimseye duyurmaktan sizin de hoşlanmayacağınızı, düşündüm.»

«Ben mi? Neymiş bu kuzum?»

«Oldukça özel bir konu. Görevimiz yalnız işlenen suçları araştırmakla kalmıyor sayın üstat, bazı durumlarda bazı kimseleri uyarmak da bize düşüyor. Suç işlemesinden kuşkulandığımız kimseleri göz altında tutunca, bir bakıma suça kurban gidecek kimseyi korumuş oluyoruz. Konuyu biraz yaydım galiba...»

«Daha açık konuşun, lütfen...»

«Efendim, yakın çevrenizden olan birini söylemek istiyorum: Uşağınız Marietti Diodato'yu.

(Güzel bir giriş... Bundan iyisi can sağlığı...) Kuşkusuz, Marietti'nin...»

«Marietti'nin o yanını gayet iyi biliyorum, devam edin...»

«Uşağınızın alışkanlıklarını, davranışlarını incelemek gerekti... (Beni gözaltında tutmanın en güzel yolu...) ve bazı bakımlardan pek de tutulmayacak kimselerle görüştüğünü ortaya çıkardık. Özellikle, elektrikçi olduğunu söyleyen, ama gerçekte tahmin ettiğiniz işi meslek edinmiş olan Sergio Picuti isimli biriyle fazla sıkı fıkı olduğunu gördük. Sergio Picuti, Spada d'Orlando sokağında 25 numarada oturmakta...»

«Diodato'nun yeğeni olmasın sakın...»

Çavuş, şöyle bir gülümsedi.

«Bilseniz o kadar çok kişinin yeğeni ki efendim... Aslında oturduğu ev, Picuti Luigina adındaki kızkardeşinin evi. Kız manikürcü geçiniyor, ama onun da işi başka... Zaten mesleğine daha çok uyan Lulu adıyla tanınıyor. Uzun sözün kısası, Marietti'nin nasıl bir çevreye düştüğü, hemen tahmin edilebilir...»

«Anlıyorum, olabilir... Ne var ki, ben, uşağımın yaptıklarından, davranışlarından sorumlu değilim. Özel hayatı beni ilgilendirmez bile...»

«Marietti'nin, sıkıya geldiği zamanlar, sizin isminizi vermesine ne buyrulur? Geçenlerde, haziranın 27'sinde, söz konusu Picuti Sergio ile bir arada görüldüğünde, onu, sizin emriniz üzerine aradığını söylemiş.»

«Evet, hatırladım. Çocuk elektrikçi; tamir için eve getirmesini söylemiştim.»

«Oysa elinden hiç bir iş gelmez... Anormal...»

«Anormal olması bir insanın iyi usta olmasını engeller mi, sanmam.»

«Demek istediğim,» diye devam etti çavuş —sabırlı bir adamdı— «bu gençler elektrikçi falan olmadıkları gibi, anormal de değiller. Soygunculuğa âlet etmek ya da paralarını çekmek için başkalarının anormalliğinden faydalanıyorlar, o kadar. Uşağınız...»

«Dürüstlüğüne diyecek yoktur. Tam üç yıldır hizmetimde...»

«Uşağınız... sizden aldığı bütün parayı ona yedirdiği gibi, annesinden kalma bir evi de satmak üzere... Bu sizi ilgilendirmez, biliyoruz, biliyoruz ama, elinde para kalmayınca, ister istemez, ağlaya zırlaya, —çünkü bu gibiler sulugöz olur— bir yolsuzluk yapacak. Kaçınamaz bundan. Önce ufak tefek şeyler, derken daha büyüğü... Ve sonunda bir de şantaj başlayınca umutsuzluğa kapılıp, Tanrı bilir ne kadar aşağılık işlere kalkışacak... İnsanoğlu, sırf cinsel içgüdülerine kapılırsa, her şeyi beklemeli ondan.»

«Genellemelerden her zaman kaçınmışımdır ve Diodato'ya güvenirim. Başka bir diyeceğiniz var mıydı?»

«Mariette'nin şu son günlerde bir Vespa satın aldığını biliyorsunuz sanırım. Parası var mıydı?»

«Neden olmasın? Her ay, yetmişbin liret alır benden.»

«Ve almasıyla Picuti'ye vermesi bir olur...»

«Doğrusu, orasını bilemem.»

«Evinizden herhangi bir şeyin eksilmediğinden emin misiniz? Yokluğunuzda Picuti ya da başkaları evinize girmesinler sakın? Bana kalırsa, bu adama yol vermeniz çok yerinde olur.»

(Ya, yol vereyim de, getirip adamlarınızdan birini koyun yanıma, uşak diye...)

«Eksik olmayın, çavuş. Ama mesleki bakımdan görüşlerimiz birbirinden çok farklı: Siz suçluyu ortaya çıkarmak, ben ise onu savunmak zorundayım.»

«Zararınıza da olsa...»

«Öyle, zararıma da olsa...»

«Yine de ısrarla şunu söylemek istiyorum, üstat. Bu tehlikeyi neden göze alıyorsunuz? Anormal kimseler, istedikleri kadar mert insanlar olsunlar, yine de işin ucunu elden kaçıracakları bir zaman gelir. Görünürde namuslu olanlar, aslında namuslu kimseler olabilirler, ne var ki bu görünüşle işin içyüzü arasında bir uçurum vardır, anlatabiliyor muyum, araya çok şeyler sıkışabilir. Sonra, yaşı da hesaba katmak gerekir. Marietti, kırk beş yaşında, (Giulio daha yaşlı sanıyordu) kritik bir yaş... Bu yaşta insanlar hiç bir şeye doymak bilmez ve Picuti gibi elektrikçiler de az değillerdir... Anlıyorsunuz değil mi, üstat?»

«Evet, evet, gayet iyi anlıyorum. Yine de şimdilik böyle sürüp gitsin diyorum, ilerde bakarız...»

Giulio saatine baktı.

«Özür dileyeceğim.»

Çavuş kalktı yerinden. Giulio, masasının üzerinden elini uzattı çavuşa, sonra birkaç kağıt aldı eline. De Simone kapıya yöneldi.

«Çavuş...»

Jandarma çavuşu, hemen döndü yanına geldi Giulio'nun.

«Bay Scarapecchia'ya saygılarımı bildirin lütfen. Tanıyorsunuz elbette?»

«Tanımayan var mıdır efendim? Ama rütbem,

durumum nedeniyle kendilerini şahsen tanımak şerefine ulaşamadım, yanına girmiş bile değilim henüz.»

«Öyle mi,» diyen Giulio, not alıyormuş gibi yaptı. «Bay Scarapecchia nişanlımın amcasıdır.»

«Tebrik ederim efendim. Catanzaro'nun en gözde şahsiyetlerinden biridir kendileri. Üstelik varlıklı. Taşrada kimbilir ne kadar arazisi vardır... Tekrar tekrar, tebrik ederim efendim.»

Bu görüşme Giulio'yu öyle gergin bir duruma sokmuştu ki, telefonun çaldığını duyunca irkildi birden.

«Alo?»

«Üstat Broggini mi efendim?»

«Kim arıyor?»

«Ettore diyiniz. Tanır beni. Özel bir iş için arıyorum.»

(Gençten birinin sesi, Roma şivesiyle konuşuyor: Picuti olacak. Şu Diodato ne işler açtı başıma?)

«Buyurun, ben avukat Broggini. İsminiz lütfen?»

«Siz misiniz, üstat? Ben Ettore, Exelcior otelinden. Hani konuşmuştunuz benimle. Bakın, adresi öğrendim: Sardegna sokağı 84 numara... Yazdınız mı?»

«Ne adresi bu?»

«Babanızın adresi, efendim. Sormuştunuz ya. Arada gelip mektuplarını alıyor. Bu kere bekledim, adresini almadan bırakmadım. Nasıl yalan attılar size, görüyorsunuz ya...»

«Aferin Ettore... Eksik olma. Bu iyiliğini unutmayacağım.»

«Onun için değil efendim. Beni sersem yerine koymalarını, kolay kolay yediremedim kendime. İyi günler, efendim. Hoşça kalın.»

Giulio, gözleri önünde yazılı adrese dikili, kalakaldı: „Sardegna sokağı 84. Daria'yla gizlice buluşmak için kiralanmış bir daire. Yoksa başka bir kadın mı? Hangisi olursa olsun, işin içinden çıkmayı başarmış birinin davranışıydı bu. «İnsanoğlu sırf cinsel içgüdülerine kapılırsa,» demişti çavuş, «her şeyi beklemeli ondan...» Peki ama, neye kapılsın istiyordu? Bay Raffaele Scarapecchia'ya mı?

BAHÇE ot ot kokuyordu, yaz kokusu. Giulio, İvana'yı itti, kapının pervazına dayadı, —arkada merdivenler yükseliyordu— elini göğsünden içeri daldırdı. Avuçluyordu İvana'nın her yerini, büyük bir arzuyla, ama kıza sahip olmak isteği duymaksızın: Ona dokunmak yetiyordu nedense.

«Peki başka,» dedi İvana, Giulio'nun elinden kurtularak. «Rahat dursana kuzum... Peki, ne dedi jandarma çavuşu? Ne istiyormuş?»

«Hiç. Şeylerle... elektirikçilerle gezip tozduğu için bizim Diodato'ya yol vermeliymişim.»

İvana'nın homoseksüellik denen şeyden haberi olmasa gerekti.

«Gel, güzelim... Hazinem benim... Peki ama nereye gidiyorsun?»

«Annemin ne dediğini duymadın mı? Gözüm-

den kaybolursanız, hemen içeri alırım ikinizi de demedi mi... Arada bir görünmemiz iyi olur.»

Korkuluğa doğru ilerledi.

«Burada oturalım. Ama rahat duracaksın bak, hava aydınlık henüz. Peki ama, bu çavuş neden elektrikçilerden hoşlanmıyormuş?»

«Gerçekten elektrikçi değiller de ondan? İşçi geçinip, hırsızlık için apartmanlara giriyorlar...»

«Çete desene...»

«Öyle de denilebilir... Milletlerarası bir çete..»

Giulio gülümsüyordu.

«Ne kurnaz şeyler... Eh, çavuş da kötü düşünmemiş doğrusu... Resimli romanlarda çok var böylesi, ama elektrikçi... hiç. Çavuş bu işlerden...»

«O da Raffaele amcanın çetesinden ya...»

Yeniden güldü Giulio.

«Sen de hiç bir şeyden anlamıyorsun yani... Çeteler onlar gibi mi... Onlar bir kere, örgüt...»

«Haklısın, haklısın. Benim bir şeyden anladığım yok. Bugün seni görmekten başka şey düşünmedim zaten. Oysa Milano'dan gelen bir profesörle görüşmek zorundaydım. Ona gitmem gerekiyordu, hem de çok önemliydi, ama düşündüm, bugün Pazar dedim, İvana kursa gitmez, böyle bir fırsat kaçırılır mı... Ve doğru, kalkıp sana geldim.»

Aslında Giulio, yolunu uzatmış Sardegna sokağından dolaşıp gelmişti. Hiç olmazsa babama sokakta raslarım, diye geçirmişti içinden. «Demek Roma'dasın baba... Vay vay vay... Peki ne zamandan beri? Kaç kere Exelcior'a uğradım ama...» Neşesi, kuşkusuz babasının nerde olduğunu öğrenmesinden ötürüydü. Çünkü daha çocukken, babasını gözünün önünde tutuklamışlardı. Çantası koltuğunun altında okuldan döndüğünde, evlerinin

holünde, ne işçiye ne de efendiden birine benzeyen iki adama raslamıştı. O zamana kadar görmediği, başka türlü adamlardı bunlar. İçgüdüsü, onlardan uzak durmasını hissettirmişti Giulio'ya. Bu arada o iki adam çekmeceleri açıp kapıyorlar, kitapların sayfalarını çevirip içlerinde yazılanlara kulak asmaksızın, yeniden yerlerine koyuyorlardı. Derken babası görünmüştü, elinde küçük bir çanta, paltosu sırtında. «Hazırım baylar, gidelim,» demişti. Sonra oğlu gözüne ilişmiş, bir an duraklayıp, «Gitmek zorundayım Giulio» diye mırıldanmıştı. «Beni tutukladılar.» Giulio, babasına şaşkın şaşkın bakmış olacaktı. Çünkü babası «Kötü bir şey yapmış değilim, oğlum» demişti, «aksine vatanımızın, senin vatanının felaketine çalışmalarını engellemek istiyorum. Ne var ki, anladığım kadarıyla bu baylarla ben, iyilik ve kötülük konusunda aynı kanıyı paylaşmıyoruz.» Ve sarılmıştı Giulio'ya. «Güzel güzel derslerini çalışırsın, yaramazlık da etmezsin. Şimdi git, anneni bul ve yanından ayrılma.» Giulio babasını kapıya kadar geçirmişti, tam kapının eşiğinde bir umutsuzluğa kapılmıştı nedense: «Baba, ne zaman döneceksin?» Gözleri dolmuştu. Babası bir kere daha sarıldı oğluna. «Yakında, görürsün, çok yakında...» «Yarın mı?» Evet der gibilerden başını sallamıştı babası, —çekindiğinden mi, yoksa öksürecek gibi olduğundan mı nedir, konuşamamıştı nedense— sonra yeniden aynı baş sallayış, ve bir bakış, inmişti merdivenleri.

Baba yok olup gitmişti ya, işte o zaman gerçek kafasına dank etmişti Giulio'nun; bu yokluğun doğurduğu endişe bütün çocukluğunu etkilemişti; babasının orada biri olacağı endişesi —eh, hapse atıldığında orada biri olup çıkmıştı sonun-

da babası—, evet, orada biri, varolan fakat görülmeyen, duyulmayan, dokunulamayan biri; öyle ki gün geliyor onu unutur gibi oluyorsunuz, eğleniyor, eskisi gibi gülüyorsunuz nerdeyse, ama anacığınızın bir bakışı onu hatırlatmaya yetiyor, kayıtsızlığınızı, neşenizi başınıza kakan bir bakış. Duruşmadan iki gün önce Giulio'nun odasına giren anne, onu, arkadaşlarına soytarılık yaparken bulmuştu: Sırtındaki soytarı kılığını kendisi hazırlamıştı Giulio! seyirciler yaptığı şaklabanlıklara gülmekten katılıyorlardı. Annenin içeri girdiğini gören çocuklar, hemen ayağa kalktılar; ama Giulio' nun annesi, bir merhaba bekleyen çocuklara gözünün ucuyla bile bakmamış, yüzü tebeşir tozuna bulanmış, kömürlük penceresi gibi gözleriyle soytarı kılığındaki oğluna dikmişti gözlerini. «Düşüncesiz çocuk... Düşüncesiz ve...» Annesi söyleyeceğini tamamlamadan odadan çıkıp gitmiş, Giulio, yüzünü gözünü yıkamak için koştuğu banyoda, kendi kendisine tamamlamıştı cümleyi: «Düşüncesiz ve şaklaban...» Oysa bugün bile hâlâ yaptığımda ne kötülük vardı, diye düşünüyor, yaradılıştan ahlâk kurallarına yabancı olması yüzünden midir nedir, hiç bir suçluluk duygusuna kapılmıyordu. Buna karşılık, babası cezaevinde kaldığı sürece anne, dine vermişti kendini: Bir kocanın yokluğuna, şanına yakışır biçimde dayanmanın kaçınılmaz yolu —Giulio çok geç anlayacaktı bu gerçeği.— Anne, genç ve güzeldi o yıllar. Nitekim kocası yeniden özgürlüğüne kavuşunca, sırtından matem giysilerini çıkarıp atarcasına, vaz geçivermişti dinden.

Şu son günlerde babasının yeniden ortalardan yok oluşu, Giulio'yu üzmekten çok endişelendirmiş

ve Giulio, babasının peşine, sevgi ya da görev duygusundan çok, merak yüzünden düşmüştü. Öyle işte. Bu yokluğun, hayatında güzel olan ne varsa silip süpürmesinden korkuyordu.

Sardegna sokağındaki küçük binanın önüne gelince, nerdeyse utanç denebilecek bir duygu kaplamıştı Giulio'nun içini; Rönesans ve Özgür çağ stillerinin korkunç bir biçimde kaynaştığı, yüzyıl başlarında, sonradan görme birinin inşa ettirdiği bu villa utandırmıştı onu, evet. Binanın cephesini, uzun tüllere bürünmüş kadın şekilleri, başı kartal, bedeni aslan, diz çökmüş canavarlar süslüyordu. Dar ve yüksek pencereler, gün ışığını zar zor sokarlardı içeri: Bahçe, küçüktü, küçüktü ama çok ağaç vardı. Giulio, girmeden önce duraklamıştı bir an: «Neden karışıyorsun» diyebilirdi babası. «Buraya ne yapmaya geldin?» Daha ilk bakışta, profesör Broggini'nin bu inzivayı, olağan bir hayat sürmek için seçmediği belli oluyordu.

Girişte, baklava baklava boyanmış duvarlar, halkalardan şekillenen vitraylar, döğme demir küçük parmaklık, kapıcı kadının yerinden yükselen kavrulmuş soğan kokusuyla pek uyuşmuyordu. Kapıcı kadın Giulio'ya gözünün ucuyla öyle bir bakmıştı ki, Giulio, yanlış gelmiş gibi yapıp, sokağı boylamıştı hemen. Belki de babasının adı, kiracı listesinde yoktu. Belki de bir kadının yanında kalıyordu. Bu durumda sorup soruşturmak söz konusu olamazdı: Ya tutup içeri girersin ya da Ettore'nin söylediklerine kulak asmadan polise başvurursun.

Gözlerini şöyle binanın üst katlarına doğru kaldıran Giulio, sedir ağaçlarının kalın dalları arasından masmavi bir gökyüzü görmüştü. Sıcak

yoktu. Arada bir hafiften esen bir yel, perde gibi balkonların altından sarkan sarmaşıkları sallıyordu. Yaz, hani haşmetinin zirvesine erişir ya, işte o günlerden biriydi: Yarın, bakarsın yağmur yağar.. Burada kakılıp beklemek ya da babayla karşılaşmak demek, Scarapecchialara daha geç saatlerde gitmek, belki de hiç gidememek demek olacaktı. İvana'yı yeniden görmek arzusuna, bu dayanılmaz isteğe kapılan Giulio, başka her şeye boş vermeli diye düşündü, babasını bir gün daha «kayıp» sayacaktı sonunda, ne çıkar.

Giulio, son anda babasıyla karşılaşıverir diye kaçar gibi uzaklaşmıştı oradan. Ağustostu, üstelik Pazar: Yollar bomboştu. Göz açıp kapayana kadar Alpi sokağına gelen Giulio bir solukta çıkmıştı merdivenleri. Kapıyı açan İvana'ydı. Karşısında Giulio'yu gören kız bozuntuya vermemişti ama, keyfinin kaçtığı belliydi. Amcasını bekliyor olmalı, diye düşündü Giulio, ama İvana hemen toparladı kendini: «Sebzecinin çırağı sanmıştım...»

Biraz daha düzelen muhasebeci öğle uykusuna yatmıştı. Bayan Adelina derin bir iç geçirmeden sonra «Zavallı adamcağız» dedi, «ağustosa geldik bile, bir ay sonra, ekimdeyiz...»

Bu kooperatif işini düzeltmeyi, —fazla pahalıya patlamamak şartıyla— Giulio kendi istemişti gerçi, Scarapecchia'yı avucuna almanın tek yoluydu bu. Ne var ki şu sırada, her zamanki halinden çok daha başka bir kılık içinde olan İvana, öylesine aklını bulandırmıştı ki, kooperatif işini falan konuşacak hali yoktu. Genç kız, şu son moda küçücük elbiselerden giymişti, göğsün hemen üzerinde biten bir roba, aşağı doğru çan gibi genişleyen kısacık bir etek, her adımda bir çiçeğin taç

yaprakları gibi açılan kıpkısa bir etek. Her zamar özenle taradığı saçlarını, firkete ile şöyle bir topiamıştı.

«Babam bu elbiseyi giymemi istemiyor,» demişti bahçeye inmeden önce. «Bana yakışmıyormuş. Gençliğin modasından bir şey anladığı yok. Sen ne diyorsun, bakalım?»

Oyun olsun diye gebe elbisesi giymiş küçük bir kıza benziyordu: Böylece, on yedi yaşında olduğu kendiliğinden ortaya çıkmıştı. Giulio, bedene sıkı sıkıya oturtulmamış bu elbiselerin, özellikle kendisine, alabildiğine bir özgürlük tanıyacağını düşündü: Sarfedilen bunca paranın, çekilen türlü sıkıntının zarar ziyanı. Hazla doldu içi.

«Haklısın, bu elbise çok yakıştı sana. Benim için bir işkence kaynağı ya, o yarı... Beni ne hale soktuğunu görmüyor musun? Aklım başımdan gidiyor...»

«Ee? Aklın başından giderse, işlerin ne olacak?»

«Benim işlerim için üzülme sen... Bir kere eşsiz bir yardımcım var: Hani şu, uyanık, zeki, aynı zamanda insanı sıkıntıdan patlatan genç adamlar vardır ya, işte onlardan biri. Karınca gibi didinir, durur. (Onların dünyaları ayrıdır zaten...) Benim, yaşlılıkta dinlenmeye aklım ermez. Zaten yapacağını bilemezsin o zaman... Ben, şu andan sonra özgür olmak istiyorum, özgür olayım ki senin yanında kalabileyim... Ne dersin?»

İvana, «Öyle istiyorsun madem ki...» der gibilerden boynunu uzattı.

«İşte bunun için Angeletti'ye ihtiyacım var. Elbette bana yaptığı bu yardımın altında kalacak değilim: Bir kere kağıtlarımdaki başlığa onun da

adını koyacağım, sonra aylık yerine, hisse vermeyi düşünüyorum. Daha yığınla tasarım var, hepsi birbirinden ilginç; ama önce cevabını öğreneyim, ona göre...»

«Cevabım mı... Herhalde evet olacak...»

«Çok şükür... Hadi öp beni...»

İvana, başını eğdi.

«İşler yoluna giriyor. Seninle daha hiç öpüşmediğimizin farkında mısın? Söyle bakalım, kendini okşatıyorsun da... neden ağzını...»

«Neden mi? Ne bileyim ben... Okşatmak daha kolay bir kere... Bir kere vücudun öteki yanları uzak... İstediğin kadar gül, öyle işte... Ağızla ayak arasında bir fark var herhalde... Yok mu yani?»

«Her kız kendini öptürür, bunu bilesin.»

«Ben senin bildiğin kızlardan değilim... Hiç de olmadım. Daha on yaşındayken, yaşıtlarım hep ufacık ufacıktı, ben kadın gibiydim. Onlarla oynamamı bile istemezlerdi, ben de kendimi kocaman bir taşbebek gibi beceriksiz hissederdim zaten. Biraz fazla etli butluydum, doğrusu.»

«Söyle bakalım: Evime ne zaman geleceksin?»

«Daha evet demedim. Asılıp durma kuzum, yoksa bak, hayır derim. Tamam.»

Giulio, İvana'nın, oturdukları merdiven basamağına değen eteğini araladı, dizini okşamaya başladı.

«Daha ileri gidersen, kapıya koyarım seni. Karar vermeden önce, söz verdiklerini yapacak mısın bakalım, ondan emin olmak istiyorum. Dursana... Elâleme rezil olmayalım...»

«Kiracıların hiç biri yok, tatilde hepsi, atma..»

«Sen öyle san... Bayan Cesire kiracı değil mi?

Onu ne yapacaksın? Ona boş yere hafiye karı de memişler... Romatizmaları yüzünden sokağa çıka maz, işe güce de yaramaz, ama pencere ardından insan gözlemeye bayılır...»

Giulio, bir an önce karanlığın bastırmasını, bu kadar istememişti hiç. Ama en azından iki saat vardı akşam olmasına.

«Sonra da baban kalkar, hadi bakalım akşam yemeği. Oysa buraya gelirken ne kadar mutluydum... Kuzum sende kalp denen şey yok mu? Taş yürekli misin nesin...»

İvana yumuşar gibi olmuştu.

«Kalkıp da çamaşırları toplamalı... Az kalsın unutuyordum. Sen dur burada, gidip taraçanın anahtarını alayım.

İki basamak çıktı, sonra Giulio'ya döndü yeniden: «Dur, bak bakalım dışarda kimse var mı?»

«Kim olacak?»

«Bu sabahki jandarma meselesi hoşuma gitmedi benim. Bu elektrikçi dalgası, biraz garip...»

Giulio bahçeyi dolaştı. İçindeki taşkınlık, ikindi vaktinin hüznüyle bağdaşmıyordu hiç: Belki de İvana, bu yüzden daha bir alımlı görünüyordu gözüne. Yoksa gençlik yıllarına, hani özel derse gideceğim diye kız peşinde koştuğu günlere dönmesine yol açan, kırlangıçların bu çılgınca cıvıldaşması mıydı?

Bahçe parmaklığının dışında duran arabası gözüne ilişti; ondan da gurur duymuyordu artık: Bu tutku da gerilerde kalmış, tamamlanmış bir devrin malı olmuştu sanki. Bir zamanlar gezip dolaştığı kimselerin kendisini aramamalarından da memnundu. Eşi dostu önce bir iki üzerine düşmüşler sonra usanmışlardı onlar da, derken tatil hep-

sini bir tarafa dağıtmıştı. Giulio, bu huzur verici yerde, bir zamanlar kendisinin de katıldığı o gece davetlerini, deniz gezintilerini, arkadaşlarının ihtiraslarını yersiz buluyordu artık. Üç yanı, kendisi gibi sakin bahçeciklerle çevrili olan bu küçük bahçe, bu kendi halinde evlerin duvarları, lüks malikanelerden daha çok koruyordu insanı.

Giulio, babasının gizlendiği villayı getirdi aklına. Ve Ettore'nin mutlaka yanılmış olduğunu düşündü: Eski devirlerin birleşme evinden farkı olmayan bir evde, Daria ya da başka bir sevgiliyle gizlice buluşmak babasının yapacağı bir şey değilmiş gibisine geldi.

Profesör Broggini, hiç bir zaman, kadınlara uzun boylu ilgi göstermemişti. Ve işte bu yüzden Giulio, politikaya ahlâka uygun bir yön vermek gibi olmayacak bir işe kalkışan, bu iş için paralanan erkeklerin, hayatın tadını çıkarabilecek kimseler olmadığına inanmıştı: Ahlak, bu gibilerin kendilerinin yoksun kaldıkları zevkten ötürü, başkalarına vermek istedikleri bir cezaydı. Kızkardeşini baştan çıkaranı öldüren kişi, bunu, bilinçsiz olarak kendisine malettiği birini —üstelik düğün masrafına girmeden— bir başkasına kaptırmayı kendisine yediremediği için yapmıyor muydu? Kızkardeşini elinden kaçıran Raffaele amcanın, yeğenine göz açtırmaması bundan değil miydi?

Bugün erkekler istedikleri kadına sahip oluyorlar diye düşündü Giuilo; parayı nasıl harcıyorlarsa, cinsel hayatlarını da öyle harcıyorlar. «Çoğu, aşk duygusunu, servetin çekiciliğinden daha soylu bir şeymiş gibi görüyor. Bu açıdan bakılınca, parayı aşka ortak etmek ahlâk dışı bir şey oluyor. Başta babam olmak üzere çoğunun düşüncesi bu.»

Giulio kendisi, Tanrıya şükürler olsun, böyle önyargılara kapılmazdı. Parası olmasa, İvana çoktan dehlemişti onu. Parası olmasa kendisi de böyle olur muydu zaten: Bu giyim kuşam, her şeyi böylesine bilmesi, davranışları hep paranın eseri değil miydi? Ya Scarapecchiaların evine kadar girip, cezasını çekmeyeceğine güvenerek böylesine yalan söyleyebilmesi..

İvana bir süre dönmedi. Giulio, neden sonra kızın merdivenlerden indiğini gördü: Etekliği basamakları görmesini engelliyor olmalıydı; boynunu hafifçe öne uzatmış, parmaklarını şaklatacakmış gibi ellerini havaya kaldırmıştı, bir sicimle bağlanmış iki anahtar vardı elinde, onlarla oynuyordu. Davranışların ve süsün değerini içgüdüsüyle biliyordu, aşkın elifbesini.

«Baban, bu elbiseyle seni sokağa bırakmamakta haklı,» dedi Giulio, İvana'ya yaklaşarak. «Başkaları soyununca, kemikten başka şey göremezsin. Sen öyle misin ya, eteğinin altında fıkır fıkır, etli bir vücut olduğunu hemen farkediyor insan.»

İvana gülmeye başladı.

«Sizin ailede kimse doyasıya yemiyor anlaşılan. Aklın fikrin ette, baksana.. Ben küçükken, büyükannemlerde et yerdim, ama ne etti ya, dişlerine kaçardı adamın: Koca bir kasenin içinde yüzen patates parçaları, lahana yaprakları, birkaç parça da sinir.. Geceleri rüyamda biftek görürdüm hep.»

«Ben seni görüyorum. Bu gece ne gördüm biliyormusun. Sözde evlenmişiz. Benim yaş günümmüş; soruyorsun bana, ne istersin diyorsun, yaş günü hediyesi ne vereyim sana. Ben de, oriyantal bir kıyafete bürünmeni istiyorum... Yandaki odaya geçiyorsun ve öyle giyinmiş dönüyorsun.»

«Nasıl? Dansözler gibi mi?»

«Eh, hemen hemen öyle: Bir sütyen, bir de içi görünen pantalon.. Göbeğin ortada. Yüzünde bir peçe var, tülden bir peçe, gözlerin görünüyor yalnız, ağzın...»

«Ağzıma boşver şimdi...» —İvana gülüyordu.— «Biliyor musun, çok beğendim bu kılığı, bayıla bayıla giyerim: Değişik giyimlerden hoşlanırım ben. Okuldayken, kaç kere müsamereye çıkmıştım, bana kalsa daha çok çıkmak isterdim, ama bizim o rahibeler yok mu, fazla etli butlu buluyorlardı beni, her tarafım oynuyormuş.»

«Bugün keyfin yerinde, hoşuma gidiyorsun.»

«Öyle.. yakında kurtulacağım...»

Bu sözleri öyle bir kinle söylemişti ki İvana, Giulio'nun her tarafı buz kesti.

«Neden kurtulacaksın?»

«Boyuna gözetlenmekten. Bu eve ayak bastığından bu yana, hesap vermeden adım atamaz oldum: İkide bir, nereye gidiyorsun.. Elinin körüne.. Az önce dedik: Çamaşır toplayacağız diye. Annem hemen sordu: Avukatla mı? N'olur dedim, gelemez mi yani? Gelsin, gelsin, dedi, ama o hafiye karıya dikkat et. Sonra, bakarsın Tonton telefon eder, dedi, benimle konuşmak ister de, telefona hemen gelemezsem, bahçede başbaşa olduğumuzu anlarmış. O öyle deyince, ben de kendim telefon açtım Tonton'a çene çaldık biraz, şimdi korku yok artık.»

«Ne amca ne amca.. Hasta kardeşini yoklamaya bile geldiği yok..»

«Geldiği yok mu.. Geçen gece geldi pekâlâ, geç saatlerde geldi, yatmıştık.»

«Peki, bana söylemedin, neden?»

«Çünkü, geldi desem, daha bir sürü tatsız şe-

yi de anlatmam gerekecekti. Bir kere, Tonton, senin o pırlantayı para sayıp aldığına inanmıyor. Tekrar getirip göstermediğine göre, diyor mutlaka ödünç almıştır. Sonra, beni şişmanlamış buldu. Allaha şükür, sağlığı yerinde, dedi babam. O zaman Tonton ne cevap verdi biliyor musun: Başka birine şükür etmeyelim de.. dedi.»

Giulio, bu Tonton denen adamın çizmeden yukarı çıkmaya başladığını söyledi; kızmıştı: Haddini bildirecekti ona.

«Sakın,» dedi İvana. «Daha beter olur. Bir kere, hani o geçen gece rasladığımız jandarma yok mu, onu mutlaka Tonton takmıştı peşimize. Sonra, senin yazıhaneye geleni de.. onu da o yollamıştır. Tonton vaftiz babamdır benim, sonra, ne de olsa..»

«Peki, ne de olsa..»

«Eh, ona sorarsan, bizim İtalyan erkekler o işten başka şey düşünmezler; zaten o işi düşünmedikleri zaman işler sarpa sararmış.. Bizim erkeklerin kafasında bir tek şey olurmuş hep, kazığı atıp usulca sıyrılmak.. Doğru mu, değil mi orasını bilmem.. Ama seninle de tanıştığımızdan bu yana, hep aynı terane.. Meydanı boş bulsan, neler olacağını pekâlâ biliyorsun.. Üstelik daha bu işlerden haberim olmadığı, neyin nereye varacağını kestiremediğim için, olan olurdu. Böyle konuştuğuma alınma, sana hak vermiyor değilim.»

«Ne bakımdan?»

«Ya yaparız ya da ayrılırız diyorsun ya.. Ben, neysem oyum bak, hoşuna gitmezsem, arkadaş kalırız.. Bu işi ille yapacaksak, bir an önce yapılacaksa, senin evine gelmem şartsa, gelirim gelmesine; ama bak Tonton'la başın derde girerse, orasını bilemem, önceden söylüyorum sana. Ben, olsa olsa

gazetelere düşerim; düşen çoook.. üstelik başına böyle bir iş gelenler hemen koca buluyorlar. Ama senin işin bitik; hesapta mezara girmek de var. Yaşım küçük olduğuna göre, Tonton bal gibi temize çıkar... Bana bir zarar vermeyeceğine söz verdin, tamam, oldu, ama buna sen dikkat etmelisin, neden dersen, söyleyeyim: Söyleyeyim ki, sonra söylemedindi falan deme.. Ben, daha çocukken geliştim, dokuz on yaşlarındayken, erkekler öyle bir bakarlardı ki bana; bizimkilerin götürdüğü doktor, bizde şey olunca doktora götürürler, bunu bir an önce kocaya verirseniz iyi edersiniz, dediydi.. Her şeyim normaldi, ama nedense arada bir kafamın içi bulanıyor, sis gibi bir şey kaplıyordu zihnimi, ne yaptığımı bilmiyordum. Şimdi de, arada bir, felce uğramış gibi olurum, sanki suya düşmüşüm de akıntıya kapılmışım gibi. Bunları neden anlatıyorum biliyor musun; bakarsın seninle beraberken de böyle oluveririm, o zaman sakın her yapmak istediğine razıyım sanma; senin iyiliğin için söylüyorum bunları. Benim bu zayıf yanımı bilen Tonton, bu günlerde seni doktora muayene ettireceğim dedi. Korkuttu beni. Ama sen, tutup da, Giovanna halanın nişanlısı gibi çekip gidiverirsen, hemen o gün yakalar muayene ettirir inan olsun.»

«Peki sen, razı olur musun buna? Bu ilkel davranışlara bir şey demez misin?»

«Ben de muayene olmaya bayılmıyorum ama ne yapabilirim? Hem ilk muayene oluşum değil ki.. Zaten, beş dakika ya sürüyor ya sürmüyor. Kadın olmak öyle can atılacak bir şey mi sanıyorsun, bir erkekle yalnız kalmaya gör, hemen fesatlık düşünür, kolay mı? Sonra, sokakta, peşinde anan baban.. Bizim oralarda, Güney'de, kızları erkek kar-

deşleriyle bile yalnız bırakmazlar; babam, bizim oraların erkekleri, sapına kadar erkektir der.. İşte ondan. Uzun sözün kısası, eğer kendini tutamayacaksan bu işin çıkar yolu var: Ya birbirimizi görmeyiz, ya da dene babam dene, işleri uzatmaz, düğün tarihini öne alırız. İlk günler, o işten annem de pek bir şey anlamamış; zaten sağdıcı söylemiş, koca ne isterse o olur demiş, kocanın isteği Tanrının buyruğu demektir. Zamanla alışmış neyse..»

«İşte böyle..» diye sözlerini tamamladı İvana ve merdivenin ilk basamağına oturdu. «Hayatımdan hiç bu kadar söz etmemiştim..»

Sırtındaki kısacık, verev elbiseyle, taş merdivenin üzerinde, yıkanmaya hazırlanan bir köylü kızına benziyordu. «Hakkı var,» diye düşündü Giulio, «erkek kısmı başka şey düşünmeyi bilmiyor. Ne var ki günah işlemek için bu kadar direnmeleri, cinsiyet denen şeye gereken önemi verdiklerini gösteriyor, cinselliğin şerefini kurtaran bir onlar kaldı. Dini yeniden ele almak gerek: Uygulamayı, simgeleri, gösterişi sil baştan ele almalı.»

Giulio da İvana'nın yanına oturmuştu, bir yandan ensesini okşuyordu kızın: Bol, siyah saçların başladığı yerde boyun, kırılacak gibiydi, öyle nazlıydı.

«Saç da babamın başka bir tutkusu. Bana kalsa erkek gibi keserim, ama ona sorarsan, kocalar, karılarının saçları uzun olsun isterlermiş. Beni alacak adam, bakarsın, saçlarımı neden kestirdi diye soruverirmiş ona, ne cevap verirmiş o zaman?»

Bayan Adelina'nın sesi duyuldu. Balkondan eğilmiş sesleniyordu:

«İvana.. Ne bekliyorsun, gidip çamaşırı toplasana.. Sonra mutfağa geliver, biraz yardım et.. Ku-

sura bakmayın üstat, o kadar merdiven çıkmayı gözüm yemiyor.»

Giulio'yla İvana, birlikte bahçeyi geçip, taraça-ya çıkan merdivene yöneldiler.

«Yavaş çık,» diye fısıldadı İvana. «Hafiye karı bir duyarsa, annem derdinden yatağa düşer valla..»

Taraça küçüktü, küçük ve bakımsız; ama yu-kardan, batmakta olan güneşin o hızını kaybetmiş kızıllığında kubbeler pırıl pırıl görünüyorlardı; öte-de beride yemyeşil korular parklar..

«Her şey bir yana, bu şehrin güzelliğine diye-cek yok..»

«Bilemem valla.. Roma'dan başka bir Catanza-ro'yu bilirim. Ama Roma daha çok hoşuma gidiyor»

Kızın bu saflığı Giulio'yu duygulandırmıştı.

«Gelsene yanıma,» dedi.

İvana geldi, kolları çamaşır dolu: Eski zaman çamaşırından yükselen güneş kokusu..

«Canım benim.»

Kalçalarını okşadı kızın. Bu defa, korsesi yoktu nedense; bol elbisenin altında çıplaktı.

«Söyle, ister misin?»

«Burada mı?»

«Kimse görmez ki..»

«Tonton'un adamlarını unuttun galiba.. Heli-kopterleri bile vardır onların.. Aydınlık daha: Korkarım.»

Bir an duraklar gibi oldu, sonra karar verdi.

«Gel..»

Çamaşırlığa giden dar ve uzun bir koridor.

Dışardan giren biri, gözü alışana kadar.. Giu-lio, el yordamıyla ilerledi, İvana'nın peşinden.

«Gel, gel, basamak falan yok..»

Boz renkli küçücük bir çamaşırlık, mağara gi-

bi.. Kazanlara dolan su, çinko teknelere damlıyordu.

Giulio İvana'yı kendisine çekti.

«Ne tatlı kızsın sen..»

Verev eteğin altından, yuvarlaklıklar daha bir ortaya mı çıkıyordu ne..

«Bırak çamaşırları, hadi..»

«Nereye? Teknenin kenarı ıslak baksana.. Yere hiç koyamam.. Bir kirlenirse, anneme iş çıkar.. Neden bırak dedin?»

Karşılıklı, aralarında o kucak dolusu, misler gibi çamaşırla, öyle duruyorlardı.

«Beni mi görmek istiyorsun?»

«Evet, n'olur, hadi..»

«Olur, tut şunu..»

Çamaşırları uzattı Giulio'ya, çamaşırlığın ta dibine gitti, kazanların oraya, sonra, resmini çektirecekmiş gibi döndü Giulio'dan yana. Birdenbire öyle şişman görünmüştü ki Giulio'nun gözüne, beriki kızın gerçekten gebe olup olmadığını düşündü bir an. (Çocukluğumda, ilk nerede, hangi köşe bucakta, doktorculuk oynamıştım?)

Hani çocukların, o sözümona saflıklarından doğan erken ve anlamsız bir merakları vardır ya, işte öyle bir merak kaplamıştı içini. O yılların diline dönerek, emir verdi:

«Göster hadi.. Elbiseni kaldır..»

İvana, yavaş yavaş, azar azar kaldırdı elbisesini. Butları çıkmıştı ortaya, karnının alt tarafı da görünecekti az sonra. Kollarındaki çamaşır Giulio'nun kımıldamasını önlüyordu, üstelik, hani sinemada önüne uzun boylu biri oturunca insan ne yapar, işte öyle yandan yandan bakmak zorunda kalıyordu.

«Daha yukarı.. Daha, daha..»

İvana gözlerini kırpıştırdı, sonra, birdenbire elbisesini başına kadar kaldırdı, Giulio'nun bakışlarından sıyrıldı. Bölmenin yarı karanlığında, su depolarının gri tenekesinde eti, olanca haşmetiyle ortaya çıkmıştı. Okkalı göğüsleri, dolgun kalçalarıyla, hafiften çıkıntılı yuvarlak karnıyla bu bedende, bu etli bacaklarda, insanı hayranlıkla karışık bir şaşkınlığa sürükleyen şahane bir yan vardı. Bu güzelim uyumluluk karşısında Giulio, uzun geceler aklını bulandırmış olan o isteği duyamıyordu bir türlü. İvana değildi karşısındaki, bir kadın değildi: Birdenbire ortaya çıkan, yaşamanın ta kendisiydi.

«Tamam mı?»

Sesi titrek çıkmıştı.

«Dur, yalvarırım, bekle biraz.»

İvana'ya yaklaşmak geçmiyordu aklından: Yapamayacaktı bunu. Orada, yerine kakılmış, kalakalmıştı.

«Boğulacağım.. Hadi, artık..»

Suyun ardı kesilmeyen şıpırtısı, merdivendeki adım seslerini örtmedi.

«Annem..»

Bir çırpıda indirdi elbisesini; firketesi fırladı başından, saçları omuzlarına döküldü.

«Hay Allah.. N'apıcaz şimdi?»

«Dur canım, dur hele..»

Giulio, daha iyice toparlanamamış, kızı avutmaya çalışıyordu..

«Annem değilse, mutlaka babamdır.. Hafiye karı buralara kadar çıkamaz.»

Çamaşırları aldı Giulio'nun kolundan. Tam koridora çıkacakları sıra, bayan Adelina'yla burun buruna geldiler.

«Ne halt karıştırıyordunuz orada bakayım? Sana soruyorum, korseni neden çıkardın, fettan seni.. Yatağını düzelteyim derken, yastığın altında buldum..»

Bayan Adelina alçak sesle konuşuyordu ama, sesi kötüydü.

«Faka bastırdınız beni, ha? Hem de burada, hafiye karının burnunun dibinde.. Şu haline bak hele..»

İvana'nın yüzüne dökülmüş saçlarını gösterdi, elbisenin kaymış omuzunu işaret etti..

«Seni gidi..»

Kuru parmaklarıyla, beklenmedik bir şey yaptı, tokadı patlattı İvana'nın yanağına.

«Hayır efendim,» diye işe karışacak oldu Giulio, «rica ederim, inanın ki..»

«Susun siz. Bu işin sorumlusu siz değilsiniz. Erkek av peşindedir, kadındır kollanacak olan. Yine de babasına, o mutsuz adama saygınız var sanıyordum.. Neyse, yetişir artık.. Öne geçin.»

İvana'yla Giulio, başları önlerinde, iki suçlu gibi yürümeye başladılar: Bir yanağı kızarmış olan kız, elbisesini düzeltmeye çalışıyordu. Tam merdivenleri inerken, alt katlardan bir kapının sürgüsünün yavaşça açıldığını işittiler.

«Ne de güzel battı güneş..» diye yapmacık bir sesle konuşmaya başladı bayan Adelina.. «Sık sık buraya çıkmalı, değil mi sayın üstat, hem hava da alırız biraz..»

Giulio, işin aslını anlayamadan onayladı söyleneni.

«Hafiye karı,» diye mırıldandı İvana.

Aralık kapıdan sağ elinde dürbün, uzun etekli saçları dökülmüş bir ihtiyar göründü.

«Hu, huuu.. Bayan Cesira'ymış ayol..» —Saklambaç oynar gibi bir hal takınmıştı İvana'nın annesi.— «Size, iyi geceler diyebilmek ne kadar sevindiriyor bizi bilseniz.. Sözlülerle, şu çamaşırları toplayayım dedim, çıktık. İvana'nın nişanlısı, evet. Avukat. Aman ne şahane dürbün o bayan Cesira? Kimbilir ne güzel gösterir.. Ne seyrediyordunuz?»

İhtiyar kadın, «Yıldızları..» der gibilerden, dürbünü ve gözlerini gökyüzüne kaldırdı.

«Güzel, güzel..» —dedi bayan Adelina.— «Biraz oyalanırsınız hiç olmazsa. Hadi, üstat.. Allahaısmarladık, bayan Cesira, hayırlı akşamlar..»

Ve Giulio'nun koluna yaslanarak, sanki bir düğün alayındaymış gibi merdivenleri inmeye başladı.

GİULİO o akşam Scarapecchialarda, her zamankinden daha az oturdu. Gecenin daha önceki akşamlardan farkı yoktu görünürde: Öğle uykusu muhasebeciye yaramış gibi görünüyordu, kendini toparlamıştı; ertesi gün işe gideceğinden söz eden Scarapecchia «Dünyada sağlık gibi var mı..» diyerek, damat adayının omuzuna omuzuna vuruyordu neşe içinde. İvana üstünü değişmiş, sanki hiç bir şey olmamışcasına, öyle, oturuyordu bir kenarda. Anneye gelince, o zamana kadar Giulio'yu hep iltifatlarla boğan bayan Adelina, yorgun olduğundan yakınıyor ve Giulio'ya açıkça surat ediyordu. Kuşkusuz, bayan Adelina'nın böylesine canını sıkan şey, Giulio'nun yapmaya can attığı şeyi, yapmaya kalkıştığından şüphelenmesiydi. Öyle olacak, çünkü İvana sözlüsünü bahçe kapısına kadar ge-

çireyim dediğinde, bayan Adelina hemen seslenip kızını geri çağırmış, İvana dönene kadar da eşikten ayrılmamıştı.

Giulio'nun canı eve dönmeyi çekmiyordu, bir düşman şehrini kolaçan edercesine, duvarlar boyunca, öyle kıyı kıyı yürümeye başladı. Tam Veneto sokağının ağzında, iki ay öncesine kadar gecelerini geçirdiği yerleri seyretti uzun uzun: Geçmiş serüvenlerinin sahnelendiği yer. Bir iki sokak, birkaç lokanta, yirmi yıldır gire çıka, menülerini bile ezberlediği aynı lokantalar.

Evine yaklaşınca ışık gördü içerde. Diodato olamazdı bu: Saat daha on birdi. Ama Diodato mutfaktaydı, pencerenin önünde.

«Döndün demek Diodato.. Seni görünce sevindim. Aynı damın altında yaşadığımız halde, iki yalnız adam bir türlü raslaşamıyoruz.»

«Haklısınız efendim.»

«Kırlarda dolaşmışsındır bugün, ha, gezdin mi bari? Bu güzelim havayı görünce sen geldin aklıma, 'Diodato'nun hakkı var' dedim, o yepyeni Vespa'nın da tadını çıkarmalı hani..»

Diodato, hüzünlü bir gülümsemeyle karşılık verdi bu sözlere. Sonra Giulio'nun bir bardak aradığını görüp sordu:

«Beyefendi bir şey içmek istiyor herhalde..»

«Eksik olma, içerim, iyi akıl ettin. Bir viski hazırlayıver, taraçaya getir. Yatmadan önce şöyle biraz hava alayım.»

Taraçadaki şezlonglar katlıydılar. Öyle ya, bu daireyi sırf bu taraça için seçtiği halde, Giulio çıkıp da orada hiç oturmazdı. Kuşkusuz, kimseye böylesine kaptırmamıştı kendini, ev hayatını da böylesine özlememiş olmalıydı. **Taraçada, rüzgar,**

eteğini havalandırıyordu. Saçlarını, uçmasınlar diye tutmak için kollarını kaldırıyordu havaya. Her şey uçuşuyordu. Taraça, açık havaya, dağa, yürüyüşlere ve pikniğe bayılan Daria'nın fikri olmalıydı: Daria'nın insana sıkıntı veren yanlarından biri daha. Babasının, bu işin altından nasıl kalkacağını düşündü. Eh, babasıyla birlikte kalan kadının Daria olduğuna inandırmıştı artık kendisini. Profesör Broggini'nin yolu Roma'ya düştüğü bir sıra, Daria'yı ona tanıştıran Giulio'ydu, kendisiydi: Şu lokantalarda baba oğul başbaşa yemek yemek yok mu, işte bu çok sıkıyordu Giulio'yu. Babası, Giulio'nun kendince faşist ve dönek olarak nitelediği, kudret sahibi ve pohpohdan hoşlanan kimselerle arkadaşlık ettiğini duyunca hayretler içinde kalır, Giulio ise boyuna «Bilmem, daha okumadım bu konuda yazılanları..» diye kendini savunurdu. İşte, o sefer de, Daria'dan bu sıkıcı geceye katlanmasına yardımcı olmasını istemişti. Önce ikisinin konuşmaları Giulio'yu rahatlatmış, ne var ki yemeğin sonuna doğru, fazla geldiğini hissetmişti. Genç kadını evine bırakmak için arabaya binerken «Baba» demişti, «arabanın üzerini kapatayım mı?» Babası bozulmuştu bayağı.. Uzun yol boyunca —saçlarını rüzgâra verince daha bir genç görünüyordu— Daria'yla konuşmuş durmuş, beriki de, profesör Broggini'ye doğru dönerek, bırakmıştı Giulio bacaklarını seyretsin dursun... Gecenin hoş olan tek yanı, bu birlikte dönüş olmuştu. Ne çare ki babası, genç kadını evine bırakmalarından sonra gelip oğlunun yanına oturmuş ve sormuştu hemen: «Sevimli, çok cana yakın... İsmini bir daha söylesene bakayım?» «Giacometti. Daria Giacometti.» İşte o gün bugün profesör Broggini, Ro-

ma'ya gelmeye görsün, hemen büyük bir ilgiyle soruyordu oğluna: «Daria nasıl?» «İyi, çok iyi, çalışıp duruyor...» diye kestirmeden cevaplandırıyordu Giulio da.

Diodato viskisini getirmişti.

«Afedersiniz, efendim. Az önce anneniz telefon etti. Daha geç saatlerde yine arayacağını söyledi.»

«Hay Allah. Ne dedin? Bir şey söyledin mi?»

«Hayır efendim. Beyefendi daha dönmediler, dedim.»

«İyi. Yeniden ararsa.. Ama yatmış olursun sen.»

«Hayır, uykum yok efendim. Beklerim.»

«Sahi mi? Eksik olma. Öyleyse, az önce telefon ettiğimi, Roma'da olmadığımı ve üç günden önce de dönmeyeceğimi söylersin. Ne kadar meşgul olduğumu görüyorsun, değil mi ya, annem de tutmuş bir arkadaşını bulmamı istiyor... Bugün, kıra gittin mi?»

Giulio'nun canı çene çalmak istiyordu.

«Hayır, efendim hiç bir yere gitmedim.»

«Nasıl oldu da çıkmadın..»

«Benim Vespa'yı tamire bırakmak zorunda kaldım. Bir iki yerine bakılacak.. Çekilebilir miyim efendim? Anneniz telefon ederse..»

Diodato'nun garip bir hal vardı üzerinde, bir işin içinden çıkamıyormuş gibi. O da 'yeğen'inden telefon mu bekliyordu nedir. İçine kapanık bir adam olduğundan, ağır başlıydı görünüşü. «Annem hakkında bu kadar açıklamaya girişmemin gereği var mıydı? Fazla yüz veriyorum ona.» **Hafif bir göbek, testi gibi kalçalar, yumuşacık kadife gibi bir ten.**

Annesine, bu işin peşine düşeceğine söz ver-

mişti, vermişti ama, oteldeki garson çocuğun verdiği bilgilerin dışında hiç bir dayanak yoktu ki elinde, hem bakalım çocuk da ne dereceye kadar doğru söylemişti. **Beyaz, dayanıklı, mermer gibi bir beden.** Ne olursa olsun, şimdi, babasını bulmalıydı, hiç olmazsa bir denemeliydi bunu. Bir keresinde annesi sabahın köründe telefon edivermiş, Giulio'yu gafil avlamıştı. Yalandan da olsa, kadıncağızın içini rahatlatacak bir şeyler söylemeyince «Anlaşıldı» demişti annesi. «Yeniden başlıyor, düzelmez bu adam. Dünyanın neresinde olursa olsun, bozgunculardan yana çıkmadan edemez: Paraya yüz vermeyen, ama harcamaya gelince su gibi akıtan eski çağlardan kalma bir şövalye.. Fikirleri başarıya ulaşınca, yenilgiye uğrattıkları yok olup gidiyor mu sanıyorsun, şu ya da bu şekilde yeniden çıkıyorlar ortaya, her şey bir zaman meselesi.. bakıyorsun aynı şey yeniden başlamış.. Hakkın var Giulio, baban ya Çin'de olmalı, ya da Vietkonglarla. Bizim buralarda hiç olmazsa, nasıl bir işe kalkıştığını bilir insan; ama oralar öyle mi ya, adamlar nedir, neyin nesidir? O tek heceli çetrefil isimleri bir kere bile aklımda tutamamışımdır.. Onun yaşında biri için.. Ömrümüzün son yıllarını mutluluk içinde geçirmek için her şeyimiz varken. köşesine çekilip rahat rahat oturacağına.. Kalkmış, yeniden iş çıkarıyor..»

«Hem de öyle bir iş ki..» diye düşünüyordu Giulio, ama düşündüklerini annesine söyleyemezdi. Kocasını gözünde fazla büyüttüğünü de söylemedi ona,—Çin'de, Vietkonglarla falan değil de, bal gibi Sardegna sokağında olan— babasının, kendisine danışmaksızın, tek başına hiç bir zaman karar vermediğini hatırlattı. «Danışır da ne olur sanki:

İç rahatlığıyla yola çıkar. O kadar.» Neyse, fazla uzatmamıştı annesi. «Kendimi o kadar yalnız hissediyorum ki Giulio. Ne yapayım acaba?»

Giulio, annesine bu konuda biraz soğukkanlı olmasını söyledikten sonra, hemen o gün Sardegna sokağına gitmeyi tasarlamıştı; ama çok geçmeden, aklından çıkıp gitmişti bu tasarı **Kapıyı açarken gülümsüyordu. «Gel..» demeden, «Görmek istiyor musun?» diye sormadan, kendiliğinden boz renkli kazanlara yürüyüp de, idam sehpasına gidiyormuş gibi, dönüp, koca koca açılmış gözleriyle bakmadan önce, daha taraçada, öyle bir garip, öyle anlaşılmaz bir biçimde bakmıştı ki..**

Bu işi hemen ele almak iyi olacaktı. Giulio, yazı masasına oturdu, bir kağıt aldı eline, utanmayla açıklığı denk getirerek —biraz da esef kattı satır aralarına— yazmaya başladı, ve her şeye rağmen, baba-oğul arasındaki sınırı aşmayarak, erkek erkeğe gösterilen o anlayışı ve sevgiyi de sokuşturdu araya. «Anneme ne demeliyim?» diye yazmakla yetinerek kağıdı zarfın içine yerleştirdi, pulladı. Ve mutfağa döndü.

Diodato, pencerenin önünden ayrılmamıştı. Gözlüklerini takmış, elini siperlik gibi alnına dayamıştı, yoldan geçenleri izliyordu. Bir ara gözlüğü çıkardı, mendiliyle temizledi güzelce, sonra yeniden, özenle takıp yolu kollamaya devam etti.

«Ağlıyor olmalı..» diye düşündü Giulio. Bu bekleyişte başka türlü bir yalnızlık vardı, öyle bir yalnızlık ki, Giulio'nun yüreği elvermedi, çıkamadı mutfaktan.

«Diodato, yarın şu mektubu götürürsün, olur mu?»

«Hay hay,» efendim, dedi uşak.

Zaman kazanmak için burnunu sildi, neden sonra Giulio döndü, baktı:

«Yarın sabah, yerine teslim ederim, efendim.»

Olanları görmemezlikten gelmek, daha yerinde olacaktı belki de, belki de öteden beriden konuşmak hayırlıydı.

«Kapıcıya bırakırsın. Aman unutma, bu gece ya da yarın annem telefon eder de, babamdan haber var mı diye sorarsa, sen hiç bir şey bilmiyorsun, tamam mı? Bu mektubu ne gördün, ne de götürdün, adres falan bilmiyorsun. Şimdi kalkıp da sana işin aslını anlatayım desem, uzun sürecek. Karışık bir iş.»

«Her şey karışık zaten, efendim.»

Diodato'nun gözlerinden süzülen iki damla gözyaşı yanaklarından aşağı yuvarlandı, beyaz ceketine damladı.

«Gel, otur şuraya bakayım.»

Uşağını rahatlatmak için kendi de oturdu.

«Neyin var Diodato? Ne oldu?»

Diodato mendilini çıkardı, açtı, yeniden katladı, başını kaldırmaksızın kenarlarını çekiştirdi, sinirli.

«Ne olsun istiyorsunuz, efendim? Sevda meselesi.»

Giulio, anormal ilişkilerden tiksinirdi, Diodato da bunu biliyor olmalıydı, çünkü hiç bir zaman uşağının eğilimlerini bildiğini belli etmemiş yüz göz olmamıştı onunla. Yine de, o çavuşun gelmesinden bu yana, aralarında gizli bir bağ kurulmuştu sanki: Bu bağı hisseden yalnız Giulio değildi; o taşbebeği kapıcının kızına verdirdiğinden bu yana, Diodato da efendisinin bir sırrına ortak olduğunun farkındaydı.

«Bana söyleme bunu bari, Diodato.. Kadın kısmı adamın gözünün yaşına bakmaz..»

Uşak içini çekti.

«Erkekler de öyle, efendim.»

«Eeeh doğru, bizler de öyleyiz. Kadınlara bakarsan, hepimizin yüreği taş gibiymiş..»

Diodato, yıpranmış yüzünü kaldırdı, efendisine baktı, ince cildinin altından görünen kılcal damarlar, yanaklarına hafiften bir pembelik veriyordu.

«Erkekler değil, efendim, delikanlılar. Beyefendi, benim nasıl olduğumu bilmiyor değiller. Aşk, öyle de olsa böyle de olsa, aşktır. Hattâ, diyebilirim ki..»

Başını önüne eğdi, gözyaşlarının buğulandırdığı gözlerini kırpıştırdı bir iki, elindeki mendilin ötesini berisini çekiştirdi yeniden.

«.. böylesinin, açıklanamayan, başkalarının anlayamayacağı sırlı bir yanı var; öyle bir şey ki bu, işte o yüzden, başkaları, garip bir zevk, sapık bir duyguyla, evet, ancak kendilerini normal sananların hissedebileceği sapık bir duyguyla, hapse tıktırırlar sizi. Oysa bizler, her şeyi anlarız.. Aşktır bu. Ve işte sırf bunun için; böyle bir aşkın, nasıl demeli bilmem, kahramanca, umutsuz bir tarafı olduğundan mı nedir, sizi yüzüstü bırakıp giden alçağın da alçağıdır: Öyle ya, sizi derdinizle sözümona anormalliğinizle yapayalnız bırakmıştır.. Oysa ta eski Yunan'da bile hoşgörüldüğüne göre, bunda anormal olan bir yan da yoktur: Farklılıktadır bütün mesele. Ne ki, sizi bırakıp giden o insanı bir daha görememek, sizi hırpalasa bile —ne çıkar bundan— bir daha sesini duyamamak ne demektir bilir misiniz? Dünya ısıssızlaşıverir birden.. Çöl

gibi bir yer olup çıkar.. Ne hissettiğimi bilmem an latabiliyor muyum, efendim. Hani aya ilk ayak basacak olan insanı göstermişlerdi ya, ortalıkta kimsecikler yoktu, adımını attıkça, bastığı yer çö kecekti ayaklarının altında.. Bunları size anlattığım için bağışlayın beni, efendim, ama döndüğünüzü görünce dedim ki içimden: Hiç olmazsa dedim, bu derde dayanamaz da, göçüp gidersem; evet, bu dert insanı mezara sokar, efendim, öldürür, inanın bana, öyle dedim, arkamdan 'Zavallı Diodato' diye yanacak biri var hiç olmazsa, dedim. Sahiden beyefendiciğim, bana karşı her zaman anlayış gösterdiniz. Hizmetime, dürüstlüğüme bir şey diyemedikleri halde, sudan bir bahaneyle beni kapı dışarı edenler gibi yapmadınız. Anlayışlı bir insansınız. Belki de gençlik yıllarınızda olsa..»

«Elbette anlıyorum seni, Diodato. Ama böylesine umutsuzluğa düşmenin sebebi ne? Pencerede kimi bekliyordun?»

«Kimi olacak efendim, Sergio'yu, hep onu, yeğenimi.. Etrafa karşı böyle diyorum, ayrıca size olan saygımdan. Çok söylediler ama dinlemedim: Bu çocuk yok mu bu çocuk dediler, cana kıyar. Oysa ona sevgimi göstermek için neler yapmadım... Çılgınlıktı yaptıklarım; ve işte şimdi, ortalarda kalakaldım... Beni sevdiğine yeminler ediyordu. Kim bilir? Bakın bu gece, şu anda bile, evet bu halime rağmen, beni sevmiş olduğuna inanıyorum. Bütün kusuru, daima kötümser olmasındaydı: Kendisine kalırsa, herkes ondan çok daha iyiydi, her şeyleri vardı. Her eksiğini yapmaya çalışıyordum oysa, ayakkabıydı, elbiseydi hemen alıyordum, hani şu **'dolce vita'** kazakları var ya, bayılırdı onlara, işte onlardan bile almıştım. Ama onun gözü, dış ge-

ilerdeydi, hava şirketlerinin reklamlarını, Londra'yı New York'u gösterirdi hep, oralarda yaşamaya can attığını söyler, benim onu alıp da oralara götüremediğimden yakınırdı. Ne derdi bakın: Beni oralara davet eden çook, istesem hemen giderim, ama seni sevmiş bulundum bir kere, sevdiğim için seninle kalıyorum, —bu sözlerinde yalanı yoktu, anlıyorsunuz değil mi?— ama derdi, araban bile yok, şöyle elden düşme bir Vespa bile edinemedin... Genzano ya da Castel Gandolfo taraflarına kadar uzanır da, bir hava alırdık sırasında... Derken bir gün dayattı: Ya bir Vespa almanın yolunu bul ya da yüzümü göremezsin bir daha.. Dediğini de yaptı, yok oldu ortadan. Her yerde aradım onu, bana telefon etmesi için haber saldım. Vespa aldın mı, diye soruyordu telefonda, ben hayır deyince kapatıyordu yüzüme. Derken, üç hafta önce, eksik olmasın saygı değer birinin sayesinde, bir motosiklet edindim. Ne günlerdi o günler, aah, beyefendiciğim.. Ah, o Sergio yok mu o Sergio, isteyince nasıl da bambaşka biri oluveriyordu. Neşeli, sevimli, her şeyden hoşnutluk duyan bir çocuk sanki.. Dün telefon etti yine: Vespa'nı ödünç verir misin, ablamı bir yere götüreceğim. —Kızkardeşinin işi, öteye beriye gitmesini gerektiren bir iş.— Olmaz, dedim, o bizim ikimizin... Belki de hata ettim, vermeliydim, hayır dememeliydim.. Pekâlâ, dedi, ablam başının çaresine bakar. Biz yarın, aynı saatte, sizin evin önünde buluşuruz, tamam mı.. Ve bugün, dediği saatte geldi, gayet keyifli. Her zaman öyledir zaten, bir şey ister sizden, yapmadınız mı unutur, üzerinde durmaz. Öyle de bir sıcaktı ki.. Nereye gidiyoruz, diye sordu, sen karar ver.. Rocca di Papa'ya gidelim, dedim. Atladık motosik-

lete; çalıştırırım, çalışmaz. Nesi var bakalım, bu düldülün, dedi, inelim de bir bakayım... Makineden de iyi anlar, kerata. Açtı, baktı: Bir yerlerde bir kontak olmalı. Hayır, yoktu. Şöyle itip çalıştıralım... Bindi, bana: Hadi, dedi itiver... İtmeye başladım, yavaş yavaş, yolun yokuş yeri var ya, oraya kadar geldik, derken motor çalıştı ve pşşşşşşşttt... füze gibi, fırladı, uzaklaştı ve yok oldu. Ve dönmedi beyefendiciğim.»

«Döner canım... Vespa'yı tamirciye götürmüştür belki.»

«Ben de öyle umdum. Saat beşti, hâlâ kapının önündeydim. Kapıcı gülüyordu: 'Boş yere bekleyip durma, Diodato... Bir bardak su iç sen bu işin üzerine...' Bu adamlar, ne kadar bayağı oluyor bilseniz... Fazlasını söyleyemeyeceğim, efendim. Sergio uzaklaşırken eliyle bir hareket yapmıştı, uzağı iyi göremediğim için, Allahaısmarladık diyor olmalı, demiştim. Ama, şimdi bunun böyle olmadığını pekâlâ biliyorum, o hareketin, benimle vedalaşmak istemiş olsa bile, yakışıksız bir hareket olduğunu biliyorum beyefendiciğim. Sergiolara telefon ettim: Kızkardeşine benimle boğaztokluğuna yaşamaktan usandığını söyletti; kendisini bir daha göremeyeceğime göre, bundan böyle telefonla avunmalıymışım... Vespa'ya gelince, istediğim yere şikayet edeymişim, hodri meydan...»

«Motosiklet nasılsa adına kayıtlı.. Kalkıp..»

«Kime gideyim? Karakola mı?»

Başını önüne eğmişti.

«Normal insanlar, dediğinizi yapabilirler efendim, ama bizler... Dikkati çekmemek daha yerinde olur...»

«Ben ilgilenirim, bu işle.»

«Yoo beyefendi, sakın haa... Sergio'yu polise şikâyet etmeye gelmez, nasılsa o haklı çıkar —çünkü kendisi gibi, işinin ehli, sürüyle elektrikçi, makinist, marangoz tanıdığı var, hep Porta Portese'de toplanırlar bunlar—, polise başvurmak mı... Allah saklasın... Bizlerin kanundışı olduğumuza bakmayın, yine de bellediğimiz bir kural vardır: İşler yolunda giderken nasıl polisten uzak durmaya çalışırsak, her şey sarpa sardığında da öyle yaparız. Oyunun kuralı budur: Kaybettiğime göre ödeyeceğim demektir. Bu iş bana biraz tuzluya patladı, ama inanın, Sergio öyle kötü bir çocuk değildir aslında. İstediği şeyi ele geçirmek isteyen bir erkek nasılsa, o da öyledir. Ne ki sizlerin, kadınları evlilik, çocuk ve kanun zoruyla elde tutmak olanağınız var. Oysa bunlara, nasıl yapıp da sahip çıkmalı? Mum alevi gibi aşkları uzun sürmez, gelmeleriyle gitmeleri bir olur. Bizlere bıraktıkları hüzündür.. Öyle bir derttir ki bağrımızı deşen.. ooof, of.»

Gözyaşına bulanmış mendilini yeniden gözlerine götürdü.

Giulio, hiç bir şey söylemeden, uşağının sırtını sıvazladı, derdini paylaşıyormuşcasına, göstermelik bir hareket.**Uzun bir koridor, karanlığa gömülü bir kovuk, beyaz bir beden, tam belde içeri doğru gömülen bir büst, başın üzerinden arkaya atılmış elbisenin içinde kalakalmış etli kollar.** Giulio, bir kere daha, gözyaşı ve ızdırap karşısında tiksinti duyuyordu.

«Bir viski iç, iyi gelir. Dur getireyim.»

«Eksik olmayın, efendim,» diye mırıldandı Diodato.

Giulio, viski şişesini taraçaya getirmek için içeri girdi.

Bir Ağustos gecesi, yıldızdan geçilmiyor: Arada bir yıldızın, ötekilerden ayrılıp gökkubbe boyunca kayıp gittiği oluyordu. **Ve koltuk altındaki oyukta, hafiften bir gölge, hani o gözlerini faltaşı gibi açtıran hareket yok mu, işte onun birdenbire ortaya vurduğu sır.** Çocukluğunda bir yıldızın kaydığını görmesin, hemen bir şey dilerdi Giulio, üstelik hep aynı şeyi: İstediğim olsun.. Olsun ama, ne? Hangisi? İstediğini o da bilemezdi o sıralar ve işin hoş yanı, o gün bugün bir yıldız kaymaya görsün, hep çocukluk yıllarının dileğini tekrarladı Giulio.

Mutfağa girdi, bir viski doldurdu ve verdi Diodatoya:

«Hadi bakalım, şimdi gidip yat. Geç oldu.»

Uşak gözlüklerini takmıştı yeniden, yeniden nöbet tutmaya hazırlanıyordu:

«Bu saatler onun saatleridir, efendim. Gelse gelse, şimdi gelir.»

Peki ama İvana, geçen gece, gökyüzünde bir yıldızın kaydığını görünce, içinden tuttuğu şeyi neden Giulio'ya söylememişti? «Olmaz, söylersem olmaz, dilek söylenmez.» «Peki, benimle mi ilgili, o kadarcığını söyle..» «Eeeh, öyle de sayılır.» O kadar. Başka bir şey dememişti. Giulio, odasına girerken, İvana'nın gizlediği bu dileği ne yapıp yapıp öğreneceğini düşündü.

Odada bir mektup duruyordu, elden getirilmiş zarfın üzerindeki yazıyı, Sylvia'nın yazısını hemen tanıdı Giulio. Zarf şişkinceydi, oldukça ağır bir şey vardı içinde: Sylvia'nın sevgilisine hediye ettiği altın çakmak. Giulio, birlikte geçirdikleri son gece, gece masasının üzerinde unutmuştu çakmağı ve o gün bu gün, bir daha aramamıştı genç ka-

dını. Zarfın içinde iki satır bir de yazı vardı: **«Gelip almak zahmetine katlanmaman için..»**

Bir an, öyle durdu düşündü, sonra telefona uzanarak genç kadının numarasını çevirdi. «Sylvia, bu davranış sana yakışmadı. İşleri bu yanından ele alırsan, incecik kırmızı bir kurdeleyle bağlanmış mektuplarını geri vermek zorunda hissedeceğim kendimi. Aksi bir mahalle kızının tepkisini göstermeye utanmıyor musun?» Sylvia'ya yapılabilecek en büyük hakaret buydu, bunu iyi bilirdi Giulio. Genç kadın hık mık ederse, şöyle diyecekti arkasından: «Bu saçmalığı unutalım en iyisi, bir daha da açmayalım. İşte mektubunu yırtıp atıyorum..» Kıskançlık: Bayağı, modası geçmiş bir tutum, düpedüz gülünç. **Yüzünde hep o aynı anlam, kocaman gözleri yusyuvarlak..** «Ayrıca,» diyecekti hüzünlü bir ses takınarak, «yanılıyorsun. Yalnızım, tek başımayım. Gerçeği öğrenmek istiyorsan, söyleyeyim. Bir buhran geçiriyorum, o kadar. Para yüzünden mi dersen, bak, orasını da iyi bilemiyorum. Kesin olarak bildiğim tek şey, bu buhranın ne zaman başladığı, evet, tam 27 Mayıs'ta böyle bir sıkıntıya yakalandım. Bu tarihi iyi hatırlıyorum, çünkü o gün öğleden sonra bir iş konuşması için Amati'ye gitmiştim. Görüşme sona erince, hiç ummadığım iki saat, bomboş, özgür olabileceğim iki saat kalmıştı önümde. On beş yıldan bu yana birbirine eklenen hayat zincirinin, atlanıvermiş iki halkası.. Birdenbire kendimi, telefonlardan, iş toplantılarından, randevulardan uzak, özgür buluvermiştim.. **Bu defa da yüzden yoksun, bakıştan yoksun bir beden, yalnız beden. Bir kadın bedeninden başka şey yok. Ben yüzünü görmek istedikçe, o sırtını dönerek saklanıyordu benden. Ağzını bile göstermiyordu, hiç mi hiç..**

Giulio, telefonun uzun uzun çalmasını bekledi, kapamadı. Sylvia belki de banyodaydı; Allah vere de bu inatçı ses, boş odalarda çınlayıp durmasa; Sylvia'nın cansız öteberisi —kurutma çiçekler, kavanoz içindeki kelebekler, boş istiridye kabukları— ve hayalet örneği kendi kendine hareket eden eşyalar: Keman çalan maymun, açıldığında aynı teraneyi tekrarlayan kutu, elleri oynayan kurşun asker... İrili ufaklı, karalı beyazlı o bir sürü ıvır zıvır arasında yitip gitmese bu ses...

Sylvia, Giulio'nun telefon edeceğini tahmin ederdi nasılsa, bu gece geç saatlere kadar dışarda kalmazdı. Giulio, genç kadını, sigarası ağzında, boynuna şöyle bir atıverdiği upuzun eşarbıyla bileklerinde şıngır şıngır öten bilezikleri eşikten içeri girerken görür gibi oldu. O bileziklerden çıkan ses yok mu, Sylvia'nın varlığını, gelip geçtiğini oradan anlardı insan. İnce zincire dizili her şekil —her hayvan başı— eski bir aşığının simgesiydi. «Aşk geçip gitmeye görsün, hepsinin hayvanca bir yanı olduğunu, daha doğrusu belirli bir hayvana benzediğini farkederim. Onları başka türlü görmem mümkün değildir artık..» Geçmişteki sevgililerini adlarıyla hatırlamazdı Sylvia: Kartal, kaplumbağa, sincap.. öyle derdi. İlişkilerinin ilk zamanlarında Giulio da sormuştu: «Peki ben, ben ne olacağım?» Genellikle çok konuşan Sylvia, «Onu, hiç bir zaman bilmesem keşke..» diye mırıldanmakla yetinmişti.

Bu iki satır mektup var ya, Giulio'nun, genç kadının gözünde hâlâ insan görüntüsünü sürdürdüğünü ispat ediyordu. Giulio'ya gelince, o da, iş alanında tanınmasını sağlayan bir sürü önemli

kişiyle karşılaştığı bu evden, ayağını çekmek istemezdi. Kadınlar hep yardımcı olmuşlardı ona; Giulio bunu, zayıf bir erkeğin kendisine destek aramasından çok, güçlü erkeklere özgü bir nitelik sayardı.

«Diyeceğim, o akşam özgürdüm, üstelik halimden de memnun. Amati'nin imzasından başka, mesleğimin şerefine, hatırı sayılır bir de çek vardı elimde. Para sıkıntısı falan söz konusu değildi. Gelene geçene, vitrinlere bakınıyor, gençlik yıllarımı, hani o karartmanın daha bir esrarlı hale soktuğu sokaklarda, ev hayaletleri ve ağaçların simsiyah görüntüleri arasında dolaştığım günleri hatırlayarak, bu beklenmedik aylaklığın tadını çıkarıyordum. O yıllarda, meteliksiz ve amaçsız, öyle dolaşıp dururdum; karanlık, gündüz gözüyle yüzlerine bakmaya cesaret edemediğim kadınların peşine düşmek cesaretini verirdi bana.» **Sarılıp kalabileceğim dolgun kalçalı bir vücut, kökleri derinlere inen, yıkılmaz bir gövde. Doğuştan asık olan yüzde yabani gözler.** Yanlarına sokulduğum zaman, korkup irkilirler, benden çekinmeleri; üzerlerine saldırmamı, itip kakmamı bir şeylerini aşırmamı beklemeleri, cesaretimi yenilerdi. Babama sorarsan, sevişmek için kadınlara para vermek onları küçültmektir, ama açıkçasını istersen, o yıllarda ben, hakaret etmek pahasına da olsa, bir kadına pekâlâ para verip karşılığını alırdım, alırdım ya... Cebimde metelik var mıydı, sorsana... Amati'ye yumuşak davranmamıştım: Onun iyiliği için. Bir yandan paragözlülük öte yandan dürüstlük özlemi, Amati işte bu ikisinin ortasında çabalayan bir sinir hastasıdır. İşe geldi mi, hiç bir şeye kulak asmaz; dediği dediktir. Ama yine de şerrine uğra-

yanların kendisini sevmelerini, kendi çıkarı uğruna onları kurban etmesine candan gönülden rıza göstermelerini ister. Oysa okka altına gidenler, hep bir olur, söylenirler, sırasında tehdit ederler onu; çoluk çocuğunu gönderip yalvartan da çıkar. İşte o zaman, bizimki çıkarır bir miktar para verir, çaldıklarının birazını geri vermekle, uluorta olmasa bile, suçluluğunu hiç olmazsa kendi kendine karşı kabul etmiştir. İşte, işler bu duruma geldiğinde bana telefon etmişti: 'Aziz üstadım, sersemce bir iş yaptım. Kurtarın beni.' Peki ama, onu nasıl kurtarmalı? Üstelik, neden? O gün, imzadan sonra 'Yazık' dedim, 'böyle bir iş bu hale girsin... İşlerin sarpa sardığını ne zaman anladınız, peki?' 'Ne yazık ki, çok geç... Çevremdeki her şey, büyük bir gürültüyle yıkılmaya başlamıştı çoktan... Kaçmayı deniyor, kendinizi kurtarmaya çabalıyorsunuz. Boşuna zahmet. Çıkış yolları kapanmıştır. Kendi hazırladığınız kapana düşmüş, bir fare gibi sıkışıp kalmışsınız... Bu kere elleriniz kan içinde kalıncaya kadar yıkıntıları eşelemeye, çıkacak bir gedik bulmaya çabalıyorsunuz. Ama bir tarih, bir hesap verme günü var ya —27 Mayıs diyelim örneğin— işte o günden, kurtulmayı başaramıyorsunuz.' Amati'yi yazıhanesinin başında görür gibiyim; olduğu yere yığılmış, kendi kendine konuşur gibi: İnsan, arada bazı belirtiler farketmiyor değil, ama bunları neye yoracağını bilemiyor. Bu durumlarda ben, bu kere de talih yüzüme güldü deyip, yalnız kendime güvenmemeye başlamıştım. Uzun zamandır, kendisini kurtardığına inandığınız işletme, bir de bakıyorsunuz ki, yavaş yavaş, sizinle gerçek arasında, daha doğrusu sizinle gerçek yüzünüz arasında bir siper, hem de kendi diktiğiniz bir siper

olup çıkmış. Mekanizma işleyip durmaktadır; öyle bir işlemektedir ki hem de, kudreti sizi çoktan hükmü altına almıştır. Derken, güzelim bir gün, kendinizi, artık sizi tanımayan, kendi yarattığınız bu yaratık karşısında savunma olanağından yoksun buluveriyorsunuz. İşte o zaman son budalalıklar da yapılıyor. Ben hâlâ ben'im, her şeyi toparlama olanağına sahibim diye, bu gerçeği ispatlamayı denemek uğruna, kaynayıp gidiyor insan. Bundan böyle, geçmişten özlemle söz etmeye başlıyorsunuz; o zamana kadar gücünüzün kaynağı olan yalnızlığınız, üzerinize çöken bir yük olup çıkıyor. Gizli kapaklı işlere kalkışıyorsunuz bundan böyle, aşık oluyorsunuz, işletmem elimden gittiyse bile, hiç olmazsa bir kadın bana bağlanır diye düşünüyorsunuz. Kısacası, insanlığın batak olan hangi yanı varsa, bırakıyorsunuz kendinizi gömülesiniz... her şeyi hoş karşılayan bir insanmış gibi çıkıyorsunuz ortaya ve işte bu, çöküntünüzün tartışma götürmeyen belirtisidir. Başkaları da farkeder bunu: Sizden daha talihsiz olanlara kulak verir de, onlara anlayış gösterirseniz eğer, hapı yuttuğunuzun resmidir. Başarısızlığınız giderek daha bir kaçınılmaz hale girer. Bu durumlarda hep olduğu gibi, telefonlar çalar arka arkaya: İki saat içinde hepsi de **gerekeni yapmış** olacaktır. Yazıhanelerinin yalnızlığına gömülmüş birkaç kişi, —sözbirliği etmişlerdir sanki— kapatırlar telefonları ve bankaların çelik kapıları, giyotinin bıçağı gibi iner ansızın. Sizinle yarışanlar, bir bahane bulup halinizi görmeye gelirler, gelirler ki bakalım, hayatta olduğunuzu gösteren bir şey, bir çırpıntı olsun görebilecekler mi? Oysa... Mucize beklemek boşuna, içleri rahat dönebilirler... İşte, şartlar buysa eğer, azizim

Broggini, ben, karşılaşmadan çekilmeyi yeğ tutarım...»

Yıldızlar açık pencereden, odaya doluyordu. Giulio, yattığı yerden, Sylvia'nın numarasını bir daha çevirdi: Bir daha konuşma umudunu yitirirse, gecenin, uykunun karanlığına dalmaktan başka çaresi kalmayacaktı, onu düşündü. Sylvia dönmemişti daha. Onun dünyasında yalnızlıktan korkulurdu. Her zaman «Bu gece beni yalnız bırakmayın... Hayır, bırakmayın bu gece...» diye yalvaran biri çıkardı. Ve o klüp senin bu klüp benim dolaşıp dururdu hepsi birden. «Allah vere de biriyle yatmaya gitmiş olmasa...» diye düşündü Giulio, esefle karışık bir üzüntü içinde. Böyleyse eğer, Sylvia'nın üzgün olmadığını gösterirdi bu, daha doğrusu Giulio'nun da bir hayvana dönüştüğünü; Giulio'nun genç kadını ısrarla araması, biraz da bu hayvanın neyin nesi olduğunu öğrenmek içindi.

Birlikte geçirdikleri son tatil günü yolları, bahçesinde atlar, keçiler, tavşanlar bir de büyücek kümes bulunan küçük bir hana düşmüştü. Sylvia, ellerini saçlarını ve ince uzun bedenini ortaya koymak bahanesi bulduğuna sevinerek, Giulio'yu usandırma bahasına da olsa, iyice eğlendirmişti kendini, bir ara da şöyle demişti Giulio'ya: «Bana kalırsa insanoğlu, doğanın gelişimine pek ayak uyduramamış, epeyi gerilerde. Mantığımız, aklımız, düşünebilme gücümüz var, var ama, atın asaleti ve gururuyla, ya da şu kanadı olduğunu hayal ederek havalara atlayıp sıçrayan tavşanın şaşkınlığıyla boy ölçüşebilir miyiz kolay kolay? Bizler kümes hayvanlarıyla bir tutmalıyız kendimizi. Öfke-

mizin gücü de, inan buna dayanıyor: Tavuklarla horozlardan şekillenmiş bir halk olmak, belirli biyolojik sınırlara dayanan kişilerin topluluğu. Yemlikle yalak arasında git gel, öyle bir dünya işte. Lokantada hiç yaşlı karıkocaları seyrettin mi? O kambur göğüsleri, o bir tek laf bile etmeyen gagaları farketmedin mi hiç? Burgu gibi gözlerin birbirine baktığını görmedim ben...» Kümesin önünde duruyorlardı. Horoz, fiyakalı fiyakalı dolaştıkça, tavuklar, önemli biri geçiyormuş gibi yolundan çekiliyorlardı. «Günün birinde beni hasıl hatırlayacağını merak ediyorum, biliyor musun?» dedi Giulio. «Öyle öğrenmek istiyorum ki...»

Sylvia, eşarbını yeniden boynuna dolamıştı. «Sonum, İsadora Duncan gibi mi olacak diyorsun?» Aklı karıştığı, kendini toparlamak için zamana ihtiyaç duyduğu sıralar, böyle laflar ederdi. «Artık biliyorum; bütün erkekler birbirine benziyor, hepsi de yeni doğmuş çocuk gibi kollarını uzatıyorlar sana. Ateşin var mı? Mersi. Sen söyle bakalım: Hangi hayvan olsun? Horoz mu? Yo, hayır... Normal olmak ne kadar zordur, bilir misin? Fazla hayale kaptırmışım kendimi: Bundan sonraki hayvan kafası, bir insan başı olacak, korkarım...» Gülüyordu, derken öksürür gibi yapıp, çantasından aldığı küçücük hapı attı ağzına, yuttu ve her zamanki halini takınarak, konuştu yeniden: «Hayvanlara bayılırım...»

Daha fazla ısrar etmenin gereği yoktu. Telefonun zili, Sylvia'nın boş dairesinde, karanlığın güdük ellere dönüştürdüğü eşyalar arasında, acı acı çınlıyor olmalıydı. Giulio, bu zil sesini, daha çok bir yardım çağrısına, imdat sesine benzetti. «Niçin cevap vermiyor acaba?» İşte o zaman, Syl-

via'nın, pembeli, yeşilli, sarılı, morlu haplarının etkisini daha bir kuvvetlendirmek için, geceleri uykuya yatarken kulaklarına balmumundan tıkaçlar koyduğunu hatırladı. «Benim, niçin renkli rüya gördüğümü şimdi anladın mı?» derdi Sylvia, «Peki, sen Giulio, siyah-beyaz mı görürsün?» Bunca uyku hapı, bir de balmumu tıkaçlardan sonra, Sylvia'ya ulaşmak kolay mıydı? Hem, niçin?

SABAH Diodato, beyefendisini, her zamankinden başka türlü, biraz yüzsüzce uyandırdı: Söylenerek odaya giriyor çıkıyor, böylelikle sanki yapılacak bir sürü işi olduğunu göstermek istiyordu.

«Hadi, kalkın beyefendiciğim. Gazeteniz burada, kahvenizi de getirdim; soğumasın. Ben çıkmak zorundayım.»

«Nereye?»

«Sardegna sokağına mektup götürülmeyecek mi? Sonra da güzel bir biftek alacağım. Eh, can boğazdan gelir...»

Öyle telaşlı bir hali vardı ki, Giulio, dayanamayıp sordu:

«Ne haber?»

«Haber falan yok, ama aldırdığım da yok. Nasılsa ay sonu paralar suyunu çekince boy gösterir.

Dün gece, boş yere zamanınızı aldığıma çok üzgünüm, beyefendiciğim. Ne var ki, artık anladım: Düne kadar beni deliye döndüren o fikri, kabullenmek zorundayım. Sergio bana aşık olduğu için değil, para için geliyordu. Demek ki, kesenin ağzını açtığımız sürece ipler elimizde demektir...»

Perdeleri açtı.

«Şuraya bakın hele... Ne güzel bir gün...»

Giulio kahvesini içti, arkadan bir sigara yakayım deyince, elinde Sylvia'nın çakmağını tuttuğunu farketti. «Ne yapmalı bunu? Geri mi göndermeli? Herhalde bir telefon etmem şart. Yoksa dostluğumuzun sonu gelmiş olur. Gelse ne çıkar ya, aslında?» Çakmağa baktı. «Hoşuma da gidiyor, alıkoyacağım.» Bir yükten kurtulmuşcasına yaktı sigarasını: İlk sigaranın keyfini bir ikinciyle tamamladı. Diodato, çenesi düşük bir ev kadını gibi söyleniyordu ötede: «Ne var ki, kesenin ağzını da hesaplı açmalı. Belirli bir miktar: Bir kuruş bile fazla vermemeli. Ayrıca, söylediklerine, hakaretlerine de bozulmamalı, tutmuş başka biriyle aldatmış beni... hattâ...»

Giulio'ya robdöşambrını uzattı.

«Bu gece çektiğim azabı, ömrüm boyunca unutamam. Gel, seninle küçük bir daire kiralayalım, demiştim ona, tek bir oda olsun, yeter... demiştim. Üzerine titriyordum onun. Sırf onu düşündüğüm için inanın, yeter ki sığınacak, başını sokacak bir yeri olsun... Ama bunlar, ele avuca sığıyorlar mı? Çok yabani oluyorlar. Geceleri Tiber kıyılarında, köprü altlarında gizleneceklermiş, Forum'daki lahitler arasına büzülüp sabahı edeceklermiş, umurlarında bile değil... Çok çok Regina Coeli'nin hücrelerine gideriz, orası da çamlara bakar, diyorlar.

Bir şey söyleyeyim mi size beyefendiciğim, bu çocuklar yok mu bu çocuklar, ölümüme sebep olacaklar; aşk yüzünden ölüp gideceğim, gideceğim ya, yine de bütün görüp geçirdiklerimi onlara borçluyum... Sergio'yu küçümserim, lânet ederim sırasında ama öyle gözüpek öyle girgin çocuktur ki... her gün, yeni bir serüvendir onun gözünde.»

Diodato'nun hakkı vardı: Parayı veren düdüğü çalıyordu bu dünyada. Bundan böyle İvana da, Giulio'nun suç ortağıydı; ana-babasının değil, Giolio'nun. **Yarı çıplak, yapraklar gibi yeşile bürünmüş, yediği tokattan çok utancın kızarttığı al basmış yanağıyla yer yer uzun perçemler halinde dökülen saçlarını savurarak önüne bakıyor, öyle yürüyordu. Cennet bahçesinden kovulan Havva örneği**... Bu işin tek çaresi vardı. «Evine gelmemi istiyorsan, gelirim» demişti, kız kendi söylemişti bunu.

İşte, polis amca da bu yüzden izliyor olmalıydı İvana'yı. Diodato'ya bakılırsa, emniyet müdürlüğünün arabaları dolanıp duruyordu çevrelerinde, sanki birini bekliyormuş gibi, yakınlarda saatlerle bekledikleri bile oluyordu. «Hep Sergio'nun yüzünden, onun için geliyorlar buraya: Bakalım hâlâ onunla gezip tozuyor muyuz, onu öğrenmek istiyorlar; esmer esmer adamlar, Güneyli oldukları belli, ah beyefendiciğim ah, onları bilemezsiniz siz...»

Giulio, şu Diodato'nun sevda sorunlarına karışmış olmasaydı, amacına çoktan ulaşmış olacağını düşündü, hem de çok daha kolaylıkla. Yüzüğü almak için Bulgheroni'ye uğradığında, kuyumcunun adamı, sanki içinden geçenleri biliyormuş gibi anlamlı bir sesle sormuştu:

«Nasıl, olacak mı dersiniz beyefendi?»

Yüzüğe bir göz atıp, kutuyu kapatırken mırıldanmıştı Giulio:

«Tamam.»

«Günümüzde işler alavere dalavere üzerine kurulmuş...» diye düşünmüştü sokağa çıkarken. Paraya vurulan bir şeyi araya koymak, çoğu zaman sahtekârlıkla katmerlenen bir hırsızlığa, aşka başvurmaktan daha dürüst bir davranış olmuyor mu?» Demek istediğim şu, diye açıklıyordu Raffaele amcaya. Ticaret yapıyoruz. Siz, benden daha iyi bilirsiniz ya, alış-verişte bir kişi kazanır her zaman, bu hiç bir zaman alıcı değildir.» Bu kadar büyük bir bedel ödedikten sonra, tutup İvana'yı aldatmış bile olsa, çok çok, nişan yüzüğüne verilen geleneksel anlamdan faydalandı derler, o kadar; İvana gibi orta halli bir aile kızına, böyle bir yüzük takmak demek, elbette bambaşka bir anlam taşımaktadır, öyle ya.

Daha, saat dokuz buçuk olmadığı halde dışarısı iyice ısınmıştı. Yoldan gelip geçenlerin yüzlerinde yorgunluk, ter ve bitkinlik vardı; bu vahşi, kavga arayan suratlar öylesine bir doyumsuzluk içindeydiler ki, Giulio, kendi açlığını, utanç duymaksızın koyabilirdi ortaya. Her geçen, —hele kadınlar— en çok verene teslim olacak bir maldı sanki. Amati gibilerine, onun gibi duraklayanlara acıyordu insan: Bir istek, bir yakınma duyunca, durup dinleyenlere...

Yol boyu, yürüdüğü sürece, Raffaele amcanın bakışı üzerinden eksik olmuyor gibisine geldi. Bazı tablolarda Tanrı'nın gözü vardır ya, hani; işte öyle, yukarlardan, bulutların arasından izliyordu onu. «Aslını ararsanız, şu işin üzerine bu kadar dü-

şüp de aynasızlarınızı ikide bir peşime takmayaydınız, çoktan usanmış olurdum belki de. Bu adamı, soluk aldırmaksızın izlemeniz yok mu, işte en büyük hatanız. İnsana durup dururken suç işletirsiniz siz, ne var ki benim durumumun biraz farklı olduğunu sanıyorum, amacınızın bana suç işletmek olduğunu sanmıyorum pek.. Dalaveracıyım tamam, kabul ediyorum bunu. Ama söyleyin bakalım, günümüzdeki çeşitli alavera dalavera usulleri arasında en sağlıklı, en köklü olanı, şöyle her şeyi genel olarak gözönünde tutunca, en akla yakın geleni, benimki değil mi? Kusurdur bu diyeceksiniz. Olsun. Suçu anama babama, ecdadıma bulun; bulun ama, izin verin de, ben de bir şey söyleyeyim: Siz bu mesleği neden seçtiniz bakalım, hele hele, kişisel amaçlarınıza âlet etmenize ne diyelim, bunda gıllıgışlı bir yan yok mu sanki? Bu da bir meslektir, ötekiler gibi bir iştir, diyeceksiniz. Anladık, ama bu işi seçmeyenler de var. Sonra, ben, dalaveraya küçük çapta başvururum hiç olmazsa. Daha doğrusu, tek bir alanda dalavera yaparım; kadın cinsiyet. Bilincin çözümleyemediği sıkıntılardan kurtulmanın bir yoludur bu ve böyle dendiğinde psikanalistlerin gözünde olsun, romancıların olsun, daha bir haklı çıkarız. Ben kimseyi cezalandırmıyorum ki, sonra kudret gösterme isteğimin acısını hemşehrilerimden de çıkarmıyorum. Bu kadarla kalsa yine iyi: Siz, kurbanlarınızı tutuklatıp deliğe tıkmak, gardiyanların, demir parmaklıkların, koca koca kilitlerin ardında, özgürlüğe susamış yaşatmak zorundasınız, benimkiler öyle mi ya, —siz de görüyorsunuz işte— bayıla bayıla kalkışıyorlar bu işe...»

Angeletti girdi içeri.

«Beni çağırtmışsın.»

«Evet, otur şöyle. **Elimden tutup, karanlığa çekti beni... İşi, o ele aldı.** Neler çıkarıyorsun kuzum? Gitmek istemiyor musun?»

«Şimdi bunu bırakalım... Bir kere sen, her yıl, ağustosta tatile giderdin. Üstelik bu yıl havalar daha da sıcak.»

«Sıcak da olsa, kalmaya kararlıyım. Bakarsın ekimde birkaç gün tatil yaparım.»

Ekim derken, belirli bir tasarısı yoktu ama, şu aklından geçirdiği deniz gezintisini, buralardan kaçıp gitmek gerektiğini düşünmüştü belki de: Kalkıp giderse, Andrea'nın yazıhanede bulunması şarttı.

«Zaten, sen de görüyorsun ya, akşam yemeklerinde dışardayım, ya golfta ya taraçamda geçiriyorum zamanı. Üst katlar serin oluyor: Sonra ağustos ayında gökyüzü başka bir âlem... **Kayan yıldızı görünce ne düşündüğünü mutlaka öğrenmeliyim. Kendiliğinden söylemezse, zorla söyletmeyi bilirim...** Hem müşterilere şehri gezdiren ben iken, burada kalıp da ne yapacaksın? Yaz angaryası...»

Giulio bu yıl, bu türden bir sürü angaryayı, güzel bir çiçek demetine iliştirilmiş özür mektuplarıyla atlatmıştı. Yabancı müvekkiller, İtalya'ya gelmek için yaz mevsimini seçiyorlardı; böylelikle, Roma kiliselerindeki ayinleri, Tiber'in üst yakasındaki yemekleri, işlerle Uffizilerin arasına sıkıştırmış, bir taşla bir sürü kuş vurmuş oluyorlardı. Bu arada Giulio'ya düşen, avukatlıktan çok rehberlikti elbette.

«Bu işin her zaman öyle eğlenceli olduğunu sanma; arada, Michel-Ange ya da Orviteo şarabıy-

la spagettilerin sebep olduğu heyecandan hisse çıkarıyorsam da, zaman zaman bu hırsızlık ve saldırganlık başkentine besledikleri nefret duygusundan, az bir şey de olsa, yüklenmiyorum değil. İşin içinde bir de, başlarına bir iş geldiği zaman, dert dinlemek var. Sevgili hemşehrilerimizin yaz mevsimi faaliyetleri arasına giren bu tür olaylar karşısında, hep aynı terane... Yok seyahat acentaları zaten bunu önceden söylemişmiş, İtalya'ya sigortasız mücevher getirilmezmiş... Yok tren garlarında valizleri gözden kaybetmemeliymiş... Kadın kısmı çantasına ne para koymalıymış ne de evrak... çantalar şöyle dursun, vizon etolleri bile kapıp kaçan olurmuş... dinle dur...»

«Biliyorum, neler çektiğini anlıyorum.»

«Arada, kocalarına rahat bir soluk aldırmak için, bir kabareye davet etmek zorunda kalıyorum o bunak kadınları... Kalk dans et, üstelik bir de iltifat... Ne yaparsın birader, kaptırdıkları çantayı, çift tarifeleri falanı filanı başka türlü unutturabilir misin? Dayanılır iş değil. Yaş geçti sayılır, yoruldum artık... Bundan böyle sıra sende.»

«Deme... Bu işleri başaramam ben, sen başkasın...»

«Neden başkaymışım? Buraya ayak basar basmaz ilk sordukları sensin ama...»

«Mektuplaşmayı ben yönetiyorum da ondan, sonra İngilizce bilişim de buna yol açıyor. Ama yazıhaneden çıkınca iş değişir. Bir kere ben sevimli bir insan değilim. Zaten beni yanına almanın bir sebebi de bu değil mi? İstesem de sana rakip olamam...»

Gülümsüyordu.

«Demek, beni cana yakın buluyorsun...»

Andrea «Hem de nasıl...» gibilerden, elini şöyle bir salladı.

«Ama sen, bu niteliğinin üzerinde durmazsın pek. Bir kere yanılmıyorsam, sevimlilik denen şeyin altında mükemmellikle bağdaşmayan bir yan vardır, demiştin...»

«Unutmamışsın bak...»

«Üstelik tuhaf da gelmişti. Sevimlilik, neden mükemmellikle bağdaşmasın sanki?»

Angeletti pek konuşmak istemiyordu.

«Nasıl anlatmalı bilmem... Genellikle, sevilen, herhangibir alanda olumlu sonuçlara, hattâ şöhrete ulaşmış olan kimseler çevrelerinden saygı görebilirler, beğenilirler ama bu kişiler hiç bir zaman gerçekten canayakın olmayabilirler. Böyle olmanın yolu, nasıl demeli, başkalarını pohpohlamayı, onların sıradan birer insan olmalarına katlanmayı bilmektedir. Sevimli bir insan olabilmek için, özellikle, kişisel bir fikre sahip olmamak, hele hele varsa bile bu fikri savunmaya kalkışmamak şarttır.»

«Bu kadar mı?»

«Yetmedi mi,» dedi Andrea gülerek. «Bak unutuyordum, bir de, sırasında anlatılan kaba saba, yersiz hattâ budalaca diyebileceğimiz fıkralara gülmeyi de başaracaksın.»

«Demek, canayakınlığın bütün bu anlattıklarından uzak, bir Allah vergisi olduğunu kabul etmiyorsun. İnsanlara özgü bir çekicilik, yaşanan ana katılabilme yeteneği diyemez miyiz?»

«Olabilir. O dediğin de olabilir. Ama bu durumda bile, insana özgü çekicilik, yaşanan ana katılabilme dediğin şeyde de, karışık bir taraf olduğunu görmüyor musun. Kendine olan güvenin ek-

sıkıliği, itilmek, beğenilmemek endişesi değil mi bu? Sanki, durmaksızın yalvarıyormuş gibi: Beni de aranıza alın, ne olur beni de olduğum gibi kabul ediverin...»

Peki, Andrea, kendisi nasıl bir adamdı? Hoş bir görünüşe karşılık, her türlü yaklaşma duygusunu birdenbire soğutuverecek bir yukarıdan bakış ve inatçı bir suskunluk. Bu yetmezmiş gibi, hiç bir şekilde suç ortaklığı kuramazdı insan onunla: Katı yargıları, insanın şöyle gönlünce içini dökmesini engellerdi. Yok yok, Andrea sevimli bir insan değildi, hiç bir zaman canayakın olamamıştı, ona katlanmak için adamakıllı sabırlı olmalıydı karşısındaki.

Giulio bütün bu dinlediklerine, kulak asmamayı uygun buldu, bir kere daha çıkarının gösterdiği yolu seçecekti.

Daha birkaç ay önce Andrea tutmuş, bir de Giulio'nun önemli işlerle uğraşabilecek biri olmadığını söylemişti yüzüne karşı. İşin hoş yanı, Giulio'nun da arada böyle bir kuşkuya kapılmış olduğuydu. Bereket versin geçmiş günlerin düşünceleriydi bunlar, her işini kendisinin yapması gerektiği günlerin... Andrea, bir patronun, üstelik canayakın bir patronun emrinde çalışmayı içine sindiremiyor olmalıydı. Giulio'nun yapmaya hazırlandığı, ikisini birbirine daha da bağlayacak olan teklif, Andrea'yı terfi ettirmek gibi görünüyorsa da, öc almaktan başka bir şey değildi.

Sözü uzatmamak isteyen Giulio, birden söyledi söyleyeceğini:

«Canayakın olmuşsun olmamışsın, seninle rahat ediyorum ya ona bak. Derler ya, zıt olan şeyler birbirini çeker.»

Andrea, bu sözleri onaylamak istedi.

«Şimdi bırak bunları,» dedi Giulio, «o kara gözlükleri de çıkar gözünden: Konuştuğum kimsenin gözlerini görmek isterim. Aslında, uzun zamandır seninle konuşmak istiyordum bunu. Bir kere, ne yaşın ne de durumun, benim gibi birinin yanında bile olsa, ikinci derecede kalmana yakışmıyor.

Gülmeye başladı: (O candan, içten gelen gülüşüyle: En büyük kozlarından biri.)

«Diyeceğim, bundan böyle yazıhanenin ikimiz adına olmasını istiyorum: Broggini ve Angeletti. Ne dersin?»

Telefon çaldı.

«Üstat, babanız arıyor.»

«Verin. Alo? Baba? Çok şükür...»

«Guilio, mektubu bıraktığında neden girmedin? Yoksa kapıcı...»

«Öyle.»

«Ne zaman gelirsin? Bu akşam?»

«Gelemem, işim var bu gece. Altıya doğru gelsem olmaz mı?»

«Olur, çok da iyi olur. Ama o saatlerde, buralar yanıp tutuşur, dışarı çıkmak daha iyi... (Beni içeri sokmamak için güzel bir bahane...) Göl bahçesine gideriz. Hadi, şimdilik allahaısmarladık.»

«Güle güle baba. Akşam üstü görüşürüz.»

Kapadı telefonu.

«Bir de Göl bahçesi çıktı başımıza.. Böyle yerler de hep babamın aklına gelir... Ee, ne diyorduk Andrea...»

Andrea, o telefonla konuştuğu sıra, çıkıp gitmişti odadan.

ZOR bir gün: Guilio, Andrea'ya meram anlattıktan sonra bir de kalkıp babasıyla buluşacaktı, mecburdu buna, kurtuluş yolu yoktu. Bundan böyle, kendisinin de pekâlâ, solun adamı olduğunu mu söylemeliydi yoksa babasına: Öyle ya, yazıhanesinin yarısını yardımcısına bıraktığı yetmiyormuş gibi, bir de işçi kızla, küçük burjuvaziden gelme bir kızla, uzun sözün kısası herkesin hor gördüğü sınıftan biriyle nişanlanıyordu. Oysa, bu horgörülme, sevgili Rosario Scarapecchia gibi küçük burjuvaları, ufak tefek dalaveralara başvurarak güzel güzel geçinmekten alıkoyamıyordu, o ayrı.

Zor bir gündü, öyle. Guilio, son günlerde olan bitenlerin etkisinden sıyrılamamıştı daha: Birdenbire sıvanan bir etek, çok şeyler vaadeden bir ses, derken, bütün bunlar olmamışcasına aylar önce-

sinin —iki ay olmuştu bile— işte o iki ay öncesinin düşmanlığına dönüş, ters bir tutum, iten bir el, iten, yasaklayan ama yine de Guilio'nun hayal etmeye bile cesaret edemeyeceği gizli zevkleri vaadeden bir yasak. Buluşma sevincini, o beklemeyi izleyen boşluk, kuşku, serseme döndürmüştü Guilio'yu. Mutlulukla arasına dikilen, yalnız muhasebeciyle güvensizliği değildi; bu kere —yazıları ve fikirleri yüzünden hapse girmesi bir yana, şimdi de halk düşmanı haline girmiş bulunan— profesör Broggini'nin kendisi vardı bir de. İkisi bir olmuş kendine her şeyi hak görerek, işi, küçük insanların atadan gelme ürkekliğinden, savunusuz bir genç kızdan faydalanmaya kadar vardıran parlak avukatlara karşı çıkıyorlardı. Elpidio Broggini, İvana'nın tarafında yer alırdı, hem de seve seve. Ona dert anlatmaya kalkışmanın boşuna olduğunu biliyordu Guilio. «Onmilyonluk bir yüzük verdim, ne demek bu. Dünyanın en ünlü kabarelerinde soyunan kadınlar bile, beş on binliğe yapıyorlar bu işi.»

Giulio, bu arada, Sardegna sokağındaki bahçeli eve gelmişti. Aklından geçenleri babasıyla tartışmak zorunda kalacakmış gibi, endişeli, basamakları çıkarken, profesör Broggini, çevik adımlarla karşıladı oğlunu.

«Zemin kattayım, Giulio...»

Kapıcı, tükürür gibi süzdü ikisini. Büyük sedir ağaçlarının gölgelediği bahçeye çıkınca birbirlerine baktılar ancak.

«Sevimli bir yer...»

«Öyle. Sevimli,» diye karşılık verdi baba...

Konuşmaya girişmenin yolunu arıyor, ikisi de nereden başlıyacaklarını kestiremiyorlardı.

Sonunda baba, esrarlı bir gülümsemeyle, biriyle birlikte oturduğunu açıkladı.

«Bil bakalım kim?»

Giulio, «Daria, elbette...» diyecekti nerdeyse, ama demedi.

Sokak kapısından içeri girerlerken, bir kedi sırtını kabartarak karşıladı onları.

«Giulio'ya neden yüz vermiyorsun bakayım? Oğlum o benim. Dost olmalısınız...»

Arkadan, uzun uzadıya açıklamaya girişti: Ev sahibi bayanın, Barberini sarayı parmaklıklarının ardında, açlıktan yarı ölü bulduğu dişi kediydi bu. Adı Barberina'ydı, profesör koymuştu ve o gün bu gün ayrılmamışlardı birbirlerinden.

«Gençleştiriyor beni. Clytemnestre'yi hatırladın mı? Canım, şu bizim Ankara kedisi... Annenin porselenleri yüzünden, bir daha da kedi alamamıştık eve. İşe bak.»

Babası, küçücük bir buzdolabının durduğu koridora giderken, Giulio, bütün bu masalların nereye varacağını düşünüyordu.

«Limonata mı, portakal suyu mu? Yoksa viski mi istersin?»

«Bir viski, çok iyi olur.»

«Pek sanmam. Çünkü, soda almayı unutmuşum.»

Giulio, nedense o zamana kadar, babasıyla şöyle karşı karşıya geçip, candan bir sohbet etmediklerini düşündü. Babası, özel hayatına girmek isteyen bu yabancıdan çekiniyor olmalıydı: Konunun can alıcı noktasına girmek ince bir iş olsa gerekti.

Oda pek büyük değildi ama, alçakgönüllü görünüşü, babasının kişiliğinin izlerini taşıyordu:

Profesör Broggini yaşadığı yere, kağıtları, kitapları ve varlığıyla, tamamen kendine özgü bir damga vururdu. Buradaki tek yenilik yatağıydı: Milano'dakinden, hani o karısına yer olmayan yataktan çok daha geniş bir yatak. Zaten annemin ne işi var yatakta, diye düşündü Giulio. Karı-koca yatakları itici gelirdi ona: Aradan birkaç yıl geçtiğinde aşka değil de çocuk yapmaya yarardı bu karyolalar ve bu durumda birlikte yatmanın bir gereği yoktu.

Giulio, babasına geleli yarım saati bulmuştu, bulmuştu ya, henüz bir şey konuşmuş sayılmazlardı. Baba ceketini çıkarmıştı. Soylu görünüşü, ince bedeni, Giulio'nun hiç bir zaman sahip olamadığı o zarafeti koruyordu hâlâ. Uzun süre birbirlerinden ayrı kalmış iki dost gibi öteden beriden konuşuyorlardı ve bu sohbet, şu şartlar altında olmasa, bir de profesör Broggini'nin üzerinde —Roma'nın havasından bile olsa— ne olduğu anlaşılamayan o başkalık bulunmasa, belki de daha çok sürüp gidebilirdi.

Baba, birdenbire kararlı, konuştu:

«Annene ne diyeceğini mi soruyorsun? Meksika'ya gitmeye kalkıp da, gidemediğim o günden bu yana, ben de aynı şeyi düşünüyorum. Benim gözümde apaçık olan bir şeyi, tutup da ona nasıl açıklamalı?»

Bir an durdu.

«Bütün bunlar, insanın başına neden geliyor biliyor musun; çünkü evlilikte birbirimizi o kadar yakından görüyoruz ki, ayrıntıları avucumuzun içi gibi bildiğimiz halde, bütünü gözden kaçırıyoruz. Bizimki başarısız bir evlilik sayılmaz, öyle olsa, yıllar boyu biriken öcü, içinin bütün zehirini bir

mektupta akıtırsın, olur biter. Doğrusu, ekonomik gerekliliğin birleştirdiği ya da mucize benzeri ortak yanları, daha daha, karakter, zevk ve tutkuları aynı olan kimselerin evliliklerinin dışında, bütün evlilikler başarısız sayılacağı halde, bizimki böyle olmadı. Ama başka bir şey var. Kulaktan dolma bile olsa, basit, darkafalı, insanı sersem eden, hattâ düpedüz katlanılmaz bir kadına beslenen o koruyucu hissi, şefkate benzer duyguyu biliyor olmalısın. Ve yine bilmelisin ki, Tanrı hakkı için budalalıktan başka şey olmayan durumları, suskun bir anlayışlılık ve uysallık altına gizlenmiş kıymetler olarak değerlendirebilecek kadar merhamet hissine sahipsen, yine şanslısın. Annen...»

Gözlerini kaldırınca, annesinin sırasında ne kadar sıkıcı ve budala olabildiğini iyi bilen Giulio'nun, yine de affetmeyen bakışlarıyla karşılaştı.

«Ne diyordum, evet, annen zekadan tamamen yoksun bir kadın değildir. Kadınlar, her zaman için, ıspanaklı böreğin fırından ne zaman çıkarılacağını, ölüm, doğum ve hastalık hallerinde neler yapılacağını bilirler. Annende bu taraf da, lise hayatı sırasında ziyan olup gitmiştir üstelik; asıl üzerinde durulması gereken, ev idaresinin incelikleri olduğu halde, bunlar başka şeyler uğruna açıkça bir tarafa bırakılarak bilmezlikten gelinmiş, işin hoş yanı, o başka şeyler var ya, işte onları da annen hiç bir zaman öğrenememiştir. Aslına bakılırsa, ne annenin kendisi ne de ailesi pek aldırış etmiyor olmalılardı buna, öğretmenler de onlardan aşağı kalmamış olacaklar. Bununla birlikte, annenin dağarcığında kocasının hiç bir zaman unutamayacağı bir şey vardı: Erkeğinin siyasi

inancını kabul edişindeki biçim. Annen, erkeğini hiç bir zaman yolundan çevirmeye kalkışmamıştır. Ve hattâ, onun kararlarını desteklemekten kıvanç duymuştur her zaman. Bu kararların —ayrılığa yol açan başka— annene bir zararı dokunmamış, bir fedakarlıkta bulunmasını gerektirmemiştir. Annen, koleksiyonunun en seçme parçalarını kocası içerdeyken bulup almıştır: Karaborsa devresi sürüp gittiğince, para kıymetliydi ve meraklısı iyi şeyler düşürebiliyordu. Cesaret denen şeye gelince kimse, annenden böyle bir şey beklememiştir: Eh, bu durumda, güçlü bir ruha sahip değilse, bu kendi kusuru mu?»

Giulio babasının bu sözlerine karşı çıktı, annesinin, genç ve güzel olduğu yıllarda, kocasının dönüp gelmesini beklemekle ruh büyüklüğünün en güzel örneğini verdiğini ileri sürdü.

«Olmadı. Görüyorsun ki böyle demekle, insanın canı istemediği için yapmadığı bir şeye —bu durumda fedakârlık bunun neresinde?— ya da olanak bulamadığı için gerçekleştiremediği bir tutuma —ki bu da onun iradesi dışında demektir— fazla, yersiz bir değer vermiş oluyorsun. Bana sorarsan, ben annenin bu bekleyişinde, bütün bu dertlerde bir yaşama sebebi bulduğuna, bunların onun kafasını meşgul ettiğine inanıyorum. Buna karşılık, kendisini sana adadığı için şükran duyuyorum ona. Rahatlık içinde büyümen, eğitimini tamamlayabilmen annenin sayesindedir. Çoğu zaman, karşılıklı bir anlaşmaya («hiçbir zaman gerçekleşemeyen bir raslantı demeli» diye düşündü Giulio) evet, bir bağdaşmaya bağlı olan sevgisinin dışında, sana gözkulak olmaktan hiç bir zaman usanmamıştır; aslında sana bakan-eden, hep Ceci-

lia olmuştur ya, yine de annen seni kendisine öyle bir dert edinmiştir ki eğitimin, bellediğin ilkeler bir yana, hiç olmazsa kadınların yetersizliği hakkında bir fikir edinmişsindir ondan.»

Giulio, başıyla onayladı söyleneni.

«Yalnızca bu büyük iyilik, annene borçlu olmana yeter. Benimle pek anlaşamadığın için olacak —artık, erkekliğe özgü bir çekimserlik mi yoksa derin bir güvensizlik miydi, orasını bilemem— annen kendisini öylesine sana vermişti ki, ne yapmışsa yapmış, seni hayatının merkezi haline sokmuştu: Evini, hattâ doğduğun şehri terketmenin sebebi de işte bu oldu. Uzun sözün kısası, aileden kurtardı seni ve yararına olan bu durum, çeşitli tutkulardan kurtulman bir yana, aklının köşesinden bile geçirmediğin bir mesleğe atılmanı sağladı. Bütün bunları annene borçlusun Giulio, ve borçlu kalmakta devam etmelisin. Öte yandan annen, güzel beyaz saçları, küçücük menekşe rengi şapkalarıyla her zaman hoş bir kadın olmuştur: Kadınlığın sahip olabileceği güzelin de ötesinde ne varsa, hepsi hakkında fikir verebilecek bir zarafet ve ağırbaşlılıkla giyinmiştir her zaman, doğrusu giyinmeyi de bilmiştir. Sonunda sen kurtuluşu kalkıp gitmeye karar vermekte buldun, —Roma'yı tanıdıkça, bu şehrin sana ne kadar uygun düştüğünü anlıyorum, bilesin— ben ise uçaklarda... Annen, hayatında hiç mi hiç uçağa binmediği halde, ancak ilahi kanunlarla açıklanabilecek bir korku duyar bundan ve uçağa binmek düşüncesi bile fenalaşmasına yeter. Böylelikle, hayatımın bana ait olan yalnız dakikalarını, kendimi bulabileceğim yalnız süreleri, işte, kongreydi, seminerdi, sempozyumdu, —bizde de özgürlük denen şeyin ucuzuna

da olsa, pekâlâ varolduğunu, herkesin dilediğini yazıp, dilediğini söyleyebileceğini gösteren, bize sorarsan kimselerin pek de göze alamayacağı— bu toplantıların birinde buluyordum. Bu güzel kaçamaklar yok mu, öyle bir tadını çıkarıyordum ki sorma, sırasında ne yapıp edip, üç dört gün daha uzatıyor, yalnız yaşamanın zevkini tadıyordum. İstediğin zaman çalışma odana çekilebilirdin, diyeceksin; Milano'da da, Palanza'da da yapabilirdim bunu; yapardım ama, yine de şartlı bir özgürlüktü söz konusu olan: Annen gelip de saat kaçta yemek yiyeceğimi sormadıkça, herkesin sofra başında beni beklediğini, saatin sekize geldiğini işittirmedikçe, özgürdüm. Beni beklemeniz, yalnızlığımı kötü bir alışkanlık olarak görmeme sebep oluyordu. O uçtuğum birkaç gün yok mu, yemeklerimi gidip bir lokantada tek başıma —iki değil— yiyordum; otel hayatı hoşuma gidiyordu; otelde, önemli —ya da senin öyle sandığın— bir makalenin tam ortasında kimse gelip de, ahçının ayrılacağını söylemiyor, amanın şimdi ne yapacağız diye yakınmıyordu. Öyleydi belki, ahçının insanı yüzüstü bırakıp gitmesi bir felaketti, felaketti ama başka sürüyle daha büyük felaket de vardı; işte ben, bizde üç beş kişinin dışında kimsenin kulak asmadığı bu tragedyalarla başa çıkmaya kalkışıyordum. Ve bu tragedyalar, biz ötekilerin, Avrupalıların artık duyamaz olduğu ihtirasların uyandığı, bir an önce varılması gereken, erişilmesi zor bölgelerden eksik olmuyordu. Çoğu zaman, teknik danışman adı altında gittiğim bu yerlerde, kendimi daha bir yararlı hissediyordum. Ah, ne var ki, Milano ya da Pallanza'ya dönmeye göreyim; yanıbaşımdaki ölümün kokusunu alıyordum yeniden.»

Giulio, dünyada, herkesin ölümden korktuğu belirtti.

«Hayır, demek istediğim bu değil. Ölüm, benim için bilinmeyen bir şeydir, hayal gücüm eksiktir benim. Bu türden şeylerle ilgilenmediğini bilirim. Öyle, laf olsun diye söyledim, aldırma...»

«Ad usum delphini, (*) dedi Giulio, gülümseyerek. Babasının sözlerini yorumlarcasına.

«Tamam, üzerine bastın. Derken bir gün annen, bilerek değildi elbette, ölümümü bütünüyle hesap ettirdi bana. Çok kitap aldığımı sen de bilirsin, cebimde hep satın almayı tasarladığım kitapların listesiyle dolaşırım; ve onları kitaplığıma dizerken ya da sayfalarını karıştırırken, nasıl haz duyarım bilsen. Bir akşam, yeni gelen bir kitap paketini açıyordum; annen ne dese beğenirsin? 'Bu kadar çok kitap almak akıl kârı mı Elpidio? Senin yaşında birinin, bunca kitabı okumaya ömrü yeter mi; hem baksana, daha açılmamış sürüyle kitabın var. Onlar sana yeter de artar bile... Bana baksana, ben kürk alıyor muyum?' Saat alıyorsun ama, saat koleksiyonunu pekâlâ zenginleştiriyorsun dediğimde şöyle karşılık verdi bana: 'Bununla onun ne ilgisi var azizim? Bir kere, saate bakmak bir dakikalık iştir, senin yaptığın gibi, küçücük kağıtlara notlar ala ala okumaksa korkunç zaman alır. Sonra bir şey daha var; eşyanın değeri kaybolmaz, oysa kitabın yalnız onu okuyan için değeri vardır. Beni dinle, bunların bir kısmını elden çıkarmalısın bile. Günün birinde kitaplarının ne

(*) XIV. Lui'nin oğlu Dauphin adına yazılmış, ve bazı kısımları çıkarılmış olan Lâtin klasiklerini belirten bu deyim, gerektiği için toplatılan eserlerden söz edilirken kullanılır.

olacağını düşündün mü hiç: Giulio'nun kitaba pek meraklı olduğunu sanmam, çocuğun başına dert mi bırakacağız? Sonra evleneyim dese, bu zamanda —benim gibi— bu toz yuvalarıyla uğraşacak kadını nerden bulur? Porselenleri, tesbihleri satar çıkar işin içinden; ya kitapları? Onun gününde belki kitap denen şey bile kalkacak ortadan: Uydukuda eğitecekler insanları. Bakmışsın, İlahi Komedi'yi yok denecek kadar küçücük bir banda kaydedivermişler...' Diyeceğim, annenin gözünde, kitaplarım istihkakdan başka şey değildi? Yaşadığım sürece bana yetecek bir tayın. Bütün bunlara göğüs gerebilirdim daha. Ne var ki, Meksika'ya gideceğim sıra ne olduysa oldu. Havaalanına, yanımızda çalışan gençlerden birinin, böyle durumlarda her zaman bize yardımcı olan Conforti'nin —Conforti deyince aklıma geldi bak, gerektiğinde, benim kütüphaneyle o ilgilenebilir— evet, Conforti'nin arabasıyla geldik. Hepimizin keyfi yerindeydi. Orsa Minore takımını tanırsın: Adları şom ağızlıya çıkmıştır gerçi, ince eleyip sık dokudukları söylenir, ama yine de canlı, hareketli, arkadaşlıkları tatlı insanlardır. Öyle öyle, istersen gül, dediğime: Bizi alaya alanları, ulaşmayı dilediğimiz dürüst dünyayla dalga geçenleri çok gördüm. Uçağın kalkma zamanına kadar, kongreden, ele alacağımız sorunlardan söz ettik.»

Profesör Broggini, kalkıp bir bardak su doldurdu kendine.

«Akşam olmak üzereydi, yediye gelmişti saat, ortalık kararıyordu. Pistin üzerinde parlayan uçağa yöneldik: yıllardan beri hep aynı insanlar, bir kere daha etkisiz kalmaya mahkum aynı şeyleri tekrarlamaya gidiyorduk, bunları sonuna kadar

söylemek, tekrar tekrar söylemek gerek, diye dü-
şünüyordum. Derken birdenbire, bu ufarak ihti-
yarlar grubunu uçağa girerken görenlerin ne dü-
şünecekleri geçti aklımdan: Bırakın toplansınlar,
istedikleri gibi çene çalsınlar, kızsınlar, söylensin-
sinler, nasılsa bir raflık kitap okumaya bile zaman-
ları yok... Tam merdivenin dibine gelince, Treves'e
dönüp 'Kendimi iyi hissetmiyorum' dedim, 'önem-
li bir şey olmasa gerek, ama bir sonraki uçakla ge-
leceğim.' Bu arada ötekiler altın çerçeveli gözlük-
leri, küçük sakalları, hafiften topukları yenmiş
ayakkabıları, hiç de yeni sayılmayan elbiseleriyle
uçağa biniyorlardı, iyice yaşlı olan bir ikisi, zar
zor çıkıyordu merdivenleri. Nereye gidersek gide-
lim, bundan böyle, gerçekle ilişiği kesilmiş bir avuç
can sıkıcı ihtiyardan başka şey değildik. Hemen
geri döndüm, otelde, göğüslerinde orkideler, vizon
ceketleriyle bir sürü kongreci bayanın arasında
yediğim yemeği bir ben bilirim. Koyu renk takım
elbisemle, bu bin bir renkteki tuvaletler arasında
öyle bir iç kapayıcı halim vardı ki. Sonunda kapı-
cıya buralarda kiralık bir oda bulup bulamayaca-
ğımı sordum, serin ve sakin bir köşeydi aradığım.
Gidiş tarihimi erteledim boyuna ve günler geçti...
Böyle işte.»

«Peki ben, ben anneme ne diyeyim?»

«Bir şey demeli misin, bir kere? Onunla kırk yıldır bir arada yaşadık, beni, bin dereden su getirtmeye zorlamadan, anlamış, hissetmiş olmalıydı; böyle diyorum ama, yine de anlayacağından kuşkum var. Sıcak bastı galiba sana; ha, basmadı mı? Çıkalım mı ne dersin? Şu Gölbahçesine kadar giderdik...»

Giulio, sıcaktan falan bunalmadığını söyledi.

«Zaten, kim anlıyor ki bu işlerden? Dünyanın kendisi bile kötülüyor, işte bu yüzden mutlu değiliz, diyenler var; gerçek, genel kanının tersine bile olsa, şiddetin giderek kişilerin üzerine çıkıp toplumu etkisine aldığıdır. Oysa insanoğlu, şiddetin kişilerle sınırlandığını düşündükçe, kötümserlikten kurtulmanın bir yolunu buluyordu, ender bulunan rahatlama yollarından biriydi bu... Bugün iyinin kötünün ne olduğunu bile pek bilen yok Ama insanoğlu bundan vazgeçemez, bilesin. Biz, Orsa Minoreliler örneği, başkalarının aklına saygı duymaya kadar varan bir adaletin taraftarları olarak, sorumlu vatandaşlar gibi yaşamak, fazla hoşa gitmiyor: Peki bizi dinleseler, ne olurdu? Kadere boyun eğmeksizin, kutsal inançlardan uzak? İnsanoğlunun gerçek korkusu, kendi kendisiyle yüz yüze gelmesidir: Kötülüğün ayna tutması. Öyleyse, kötülükten böylesine kaçınılamıyorsa, niçin anneni terketmekten alıkoyayım kendimi, hele, bu terketme bana biraz olsun yalnızlık sağlayabilecekse? Biliyor musun, bu benim ondan istediğim tek özgürlüktür.»

«Roma'da sadece yalnızlığı aramak için kaldığına emin misin?»

Profesör Broggini de kendisine aynı şeyi sorar gibiydi.

«Bunu söylemek zor. Ayrıca, benimle sırdaş olmak istediğini sanmıyorum...»

«Bilmek istediğim şey, yalnızca, anneme ne söyleyeceğim.»

«Baksana bana, Giulio, annene, o ihtiyar budalaya, o saygıdeğer beyinsize hesap vermek zorunda mıyım gerçekten? Yok olmak hakkına da mı sahip değilim? Nesi eksik? Parası, kürkleri na-

sılsa ömrünün sonuna kadar idare eder onu, benim kitaplarım gibi...»

Sandalyenin arkalığını kırmak istermiş gibi, bir hareket yaptı, tedirgin.

«Şu avuç içi kadar bahçeyle, kırk bin liretlik odayı, bana çok mu görüyorsun? İlk günler, belki yüz kere, annene yazmaya hazırlandım, gerçekle yalan arasından hangisini seçmeli: Yalan, yalnız kolay olmakla kalmayacak, daha yalın olduğu gibi, daha da hoşa gidecekti. Kırk yıl önce verilmiş bir söz yüzünden...»

«Neden evlendin öyleyse?»

«Bilmem ki... Zamanında... Pallanza'daki bahçesinde annen, güzel, cana yakın bir kızdı belki, ondan. Belki de onu arzuluyordum, ancak nikahlarsam benim olabilirdi. Tembellikten de evlenmiş olabilirim, çünkü annen zengindi, onunla evlenirsem, kendimi incelemelerime verebilirdim. Ya da, bugünkü ben değildim o zamanlar, sersemin biriydim anlayacağın... Kusura bakma, aklını bulandırıyorum. Şimdi sen söyle bakalım, izimi nasıl buldun?»

«İzini mi? Hiiç... Seni buraya girerken gördüm.»

«Seslenebilirdin.»

«Sen olduğunu anladığımda, girmiştin bile içeri. Otele telefon ettim önce, arkadan Orsa Minore'ye; kimsenin senden haberi yoktu. O zaman, tutup öyle laf ola bir mektup gönderdim. Biliyor musun, saklanıyormuş gibi bir halin vardı.»

«Ha, öyle demek... Peki, ne geçti aklından?»

«Aah, ah, baba, bilmez misin beni? Yıllar yılı, sen düşünmeyi bilmezsin diye hep başıma kakmamış mısındır...»

Baba, Giulio'nun bu sözlerine karşılık olarak, insanların, daha erken ve daha kolay düşünme yöntemi arayacakları yerde, isteyeni düşünmekten alıkoyacak bir çare, hiç olmazsa basit bir ameliyat yolu bulmalarının gerektiğini söyledi. Çünkü düşünme fiili bu durumda özelliğini kaybedecek, ve büyük bir keşmekeşe düşülecekti, oysa gelecekte insanoğlunun düşünceleri...

«Sizlerinkine uymalı...» diye devam etti Giulio, babasının söyleyeceklerini tamamladı, alaycı.

«Elbette ki hayır. O zaman, bizler gibi düşünce tarzımız da geçip gitmiş olacak. Politika hırsına dayanan bir eğitim gördük biz, politika ihtirası nedir tattık onu ve bitti gitti. Bu tutku, kırk yıldır dergilerimizde olsun, devrimci yüzlerimizde olsun, can çekişip duruyor. Ülkemizde, devrim fikrinin yok olduğu bir olgudur: Bundan böyle, refah idealiyle yönetilen ve açıkça teknik güce dayanan bir topluma karşı dikilen üç beş gencin direnci var ortada, o da gelgeç bir tutkuya dayanan ve henüz siyasi yanı bulunmayan bir başkaldırma; gün gelip siyasi yanı olacağını da hiç sanmıyorum... Böylesi belki daha iyi olacak ya, o da ayrı. Bana gelince, annen de söylemedi mi: Bir iki eser daha ya okurum ya okumam...»

Giulio'yu kapıya kadar getirmişti. Sardegna sokağında, lambaları yakmışlardı bile.

«Bekle, ben de biraz yürüyeceğim seninle...»

Birlikte çıktılar. Baba, bu kere Roma'da o her zamanki rahatlamışlığı bulamadığını belirtti; belki her yerde hissedilen kokuşmuşluğun etkisiydi bu. Bu kelimeyi kullanmakla hata mı ediyordu, biraz fazla mı kaçmıştı kokuşmuş demek. Gerçekte rahatını kaçıran, o iğrenç çıkarcılık havasıydı.

«Burada ne arıyorsun?» diye soruyor Romalı tanıdıklar. «Cepte para olmasa, bakalım bunları ilert eder miydin kendine? İstediğiniz kadar karşı çıkın, bu işler böyle gelmiş böyle gider... Boş ver herşeye... Aldırma.»

Po sokağına gelmişlerdi. Gecenin karanlığında, Giulio'nun gözleri önünde bir kadın hayali şekillendi; el değmemiş bir ten, zaman onu da kirletmeyi bilecekti —yıllar geçtikçe o da daha bir matlaşacaktı kuşkusuz— ve o bedenin haşmeti, yalnızca, karşılık olarak verilen pırlantada sürdürecekti varlığını. Giulio'nun elinde, parmaklarının arasında tuttuğu küçük kutunun içindeki taşın zamanı bile aşacak olan saflığı, bir tuzak bir kandırma aracı olup çıkmıştı.

Amati müessesesinin önünden geçtikten sonra, Giulio'nun İvana'ya rasladığı kahveye geldiler. Giulio, uluorta, sordu:

«Pekâlâ, anneme ne diyeyim?»

«Dur, bir gece daha düşüneyim. Sana telefon ederim. Ama söylesene kuzum kendimi neden haklı çıkarmak zorunda kalıyorum sanki? Yoksa, ilkeci olmam mı bunu gerektiriyor, senin gibi teknik biri olaydım bu zorunluğu duymayacak mıydım?»

Vedalaştılar. Tam ayrılırken baba, yeniden konuştu.

«Ne şahane bir gece... İnsanın yalnız kendine ayırabileceği saatleri olması ne güzel... Aslında bu o kadar zor değil: Çalınca, olup bitiyor. Öyle değil mi Giulio?»

Oysa Giulio, büyülenmiş gibi, o tahrik edici dolgunluklara, açık renk bir elbiseye bürünmüş o vücuda dalıp gitmişti bile... Bir kunduracının önünden geçti. Tezgaha dizili, sipsivri topuklarıyla

kalın ayakkabıları onu çiğneyip geçeceklermiş gibi geldi. Derken mermerin beyazlığında kocaman kırmızı et parçalarıyla, bir kasap dükkanı çıktı karşısına. «Et sever misiniz, küçük hanım?» diye tekrarlayıp durdu, caddeyi indiği sürece. «Et, sever misiniz?» Yol boyuna sıralanmış çınar ağaçlarının arasında, hani o karartma gecelerindeki gibi, mavimsi bir ışığın ortasında, İvana'nın vücudu yükseliyordu, çırılçıplak. Evet, evlenecekti onunla; ama arkadan, işin inceliğini bilen bir teknik adam olarak, kurtulmayı da bilecekti, pekâlâ...

GİULİO, ilk geceyi yeniden yaşıyor gibiydi. Muhasebeci dönmemişti daha; nişanlılar hemen pencerenin orada oturuyorlar, anne, burnunun üzerine inmiş gözlükleri, dikiş makinesinin başında bir şeyler dikiyordu.

İvana gelmeden, Giulio'ya bir kahve pişirmişti, pişirmişti ama, onu iyice tanımadığı zamanlardaki, ilk günlerdeki gibi, çekindiğini iyice göstermek için olacak, ağzını açıp da tek kelime konuşmamıştı bayan Adelina. Giulio, cenneti özleyen günahkar ruh, çevresine bakınıyordu; ve cebindeki o küçücük kutu, bir de İvana'yla evlenme kararı —günübirlik de olsa— temize çıkarıyordu onu, çektiği bunca zahmetin sonunu beklemek hakkını veriyordu. Giulio, yumuşakbaşlı, amcanın resmiyle konuşuyordu: «İşte sonunda istediğiniz oldu.

Beni ağırbaşlılığa ve törelere saygı göstermeye zorlamakla iyilik ettiniz, hata işlememi önlediniz: İvana toyluğundan her isteğime boyun eğebilir, ben de elimden geçen bütün kadınlara yaptığımı yapardım ona, sonra da çekip giderdim. Oysa şimdi, varoluşumuzun amacı olan bu ten birleşmesinin eşiğinde, burada karşınızdayım. Ve kuşkusuz, tamamen cinsel olan bu aşktan ötürü kınayacaksınız beni; oysa kutsal kitaplarda, eşlerin tek bir beden sayılacakları yazılı değil mi? Tabiat Ana'nın bu bakımdan özene bezene yarattığı İvana, evdekilerden de bundan başka şey öğrenmiş değil ki. Böylelikle bolluğu, bereketi simgeleyen bir insan vücudu, beş duyuyla erişilen hazzın simgesi olup çıkmış. Bu haz hiç de sanıldığı gibi, aşk tekniğinin iyi bilinmesine bağlı değildir, aşka gerektiği gibi âlet olabilecek bir eş bulmak yeterlidir bunun için...»

Giulio, içinden de olsa Raffaele amcayla konuşuyordu ama, yine de bir yerde annenin sessizliği canına tak etti:

«N'oldu kuzum, bayan Adelina, neyiniz var? Tam nişan yüzüğünü getirdiğim gün, tutup surat asıyorsunuz bana. İş düğün tarihini kararlaştırmaya kaldığı bir sırada, kendimi dünyanın en mutlu erkeği saydığım şu gün, istemeden sebep olduğum bir olayı başıma kakıyorsunuz...»

Anne, makinenin iğnesini kaldırıp gözlüklerinin üzerinden Giulio'ya bakmakla yetindi.

«İvana'nın korkularını bana açan siz, kendinizsiniz, bütün bunları bilirken, tutup da ona böylesine kabaca yaklaşmaya cesaret eder miyim, aptal mıyım ben? Hem de geleceğimizi tehlikeye at-

mak pahasına... İnanın, sizden böyle bir şey beklemezdim.»

Bayan Adelina, Giulio'nun bütün bu sözlerine karşılık olarak, gençlerin gözünün bir şey görmediğini ve bütün bunların olağan sayılacağını söyledi; ama Giulio, inatla başını salladı:

«Sözüme inanın, han'fendi, ıssız bir adada, bir İvana, bir ben kalsam bile ona parmağımı dokundurmazdım.»

Üstelik bunları söylerken, doğruyu söylüyordu Giulio: Zira evliliğin ipso facto (*) butlanını gerektiren sebep, yalnızca eşe dokunulmamış olmasıydı.

Biraz sonra Giulio pencerenin hemen orada İvana'ya da aynı şeyi vaadediyordu:

«Evime gayet rahat gelebilirsin. Sana birşey yapacak değilim. İstersen yemin edeyim.»

«Peki öyleyse, niçin geleceğim?»

«Hiiç... Alışasın diye. Başka şeyler için düğünü beklemeyi daha yerinde buluyorum. Daha şimdiden seni beyaz gelinliğinin içinde görür gibi oluyorum, işte o elbisenin içinde benim olacaksın. (Tepeden tırnağa kadar beyazlar içinde, saçında bir sıra portakal çiçeği, bir demet de elinde, hani o ilk gün, vitrinde gördüğü manken kız gibi.)

«Balayı gezisine de öyle, olduğum gibi mi gidilecek?»

«Ertesi gün gideriz. Şimdi yeni evliler, ilk geceyi bir arkadaşlarının, bir akrabalarının, çoğu zaman eşlerden birinin anne babasının evinde geçiriyorlar. Ev sahipleri çıkıp gidiyorlar elbette.»

(*) Örneğin: Bir rahibi öldüren Hıristiyan İpso facto yani salt o olayla Hıristiyan camiasının dışında kalır.

«Ben nedense, ilk gecemi geçireceğim evin burası olmasını isterdim...» diye tamamladı söyleyeceklerini Giulio.

Muhasebeci içeri girmişti bu sırada.

«Neler diyorsunuz, üstat? Emanuele Filiberto sokağındaki evimizi görecektiniz siz... Eeeeh... Nasıl güneş alırdı?»

«Buranın nesi var?» diye divanı gösterdi Giulio?

Bayan Adelina atıldı:

«Kılıfını çıkarırız elbette...»

«Bu işlerden anlayan birini gönderir, odayı beyaz çiçeklerle donattırırım... Yere bir de taban halısı...»

«Yıllardır hayalini kurduğumuz şey,» diye içini çekti anne.

«Sonra da, anlatabiliyor muyum bilmem, bizden bir anı olarak kalır burada.»

İvana'ya döndü, alçak sesle konuştu bu kere:

«Gelinliğini çıkarmazsın, olur mu? Seni kocanın soyması, daha akla yakın geliyor.»

«Nasıl istersen.»

Bu uysallık yüreklendirdi Giulio'yu.

«Gelinliğin bütün gece üzerinde kalsın isterdim.»

İvana şaşırmış gibiydi.

«Geniş bir etek, kıyasıya açılabilen bir yaka.»

«Peki, korse? Korse n'olacak? Elbisemi çıkarmazsam, korseyi nasıl çıkarırım?»

«Zor mu öyle?»

«Bu sıcakta, iki kişi zor çıkarır...»

«Üzülme sen. Önce odaya, gelinliğin ve duvağınla girersin, bir iki resmini çekerim. Nefis bir hatıra.»

«Sonra nereye götüreceksin beni? Ben, Kapri diyordum. Hattâ Venedik.»

Giulio irkildi: Kapri olsun Venedik olsun, ekim ayında tıklım tıklım olurdu, bütün tanıdıkları oralarda olurlardı.

«Oraları çok ayak altı yerler, şöyle yabancı diyarlara giderdik, daha iyi değil mi, İskoçya, sonra Hollanda...»

«Yo, yoo... Oraları istemem. Yağmur dinmez oralarda... Paris daha güzel.»

«Oldu... Şahane bir fikir. Peki, neden gidip orada evlenmiyoruz? Bu işe ne dersiniz bay Scarapecchia? Hanımınızla siz de bir gezi yapmış olurdunuz.»

Giulio'nun bütün düşüncesi, yabancı bir ülkede kıyılmış olan nikâhın, daha kolaylıkla iptal edilebileceğiydi.

«Orada evlenirseniz, burada sayılır mı?» diye sordu anne, düşünceli.

«Sayılmaz olur mu?»

Muhasebeci Giulio'nun teklifine yanaşacak gibiydi, ama bayan Adelina kesip attı:

«Olmaz. Roma dışında evlenmenize razı değilim ben. Kiracılar ne derler sonra: Evlendiğinize inanmazlar bile...»

«Paris'te Tanrıya inanırlar mı?» diye sordu İvana.

«Elbette. Peki sen, sen inanıyor musun?»

«Sorduğu şeye bak... Üstelik ben kutsal Meryem'in çocuğuyum.»

Scarapecchia da karışmıştı söze:

«Mademki söz dönüp dolaşıp buraya geldi, Üstat, ben size sorayım: Tanrı'ya inancınız tam mıdır?»

«Evet, dindarım, ve karımın da öyle olmasını isterim. Ayrıca ruhani liderlerin, genç zevcelerin en yakın dostu olacağına da inanırım. («Bunun dışında sırası geldiğinde, kocanın en özel açıklamalarını yapabileceği, güvenilir bir tanıktır da: Kayınpederimin evinde elimi kolumu bağlı hissetmem, belki de karıma azap vermek endişesi ya da çocuk korkusu, orasını bilemeyeceğim aziz peder, ama inanın ki hayatımda ilk olarak...»)

«Şimdi... Sözü kısa keselim de, gelin hanımın yüzüğünü ne zaman takacağız, onu konuşalım,» dedi muhasebeci.

İvana divanın yanında, ayakta duruyordu. Giulio kıza yaklaştı ve kutuyu açtı.

«Ver bakalım elini.»

Heyecanı andıran bir hava esti.

«İster istemez böyle anlarda bir hoş oluyor insan,» dedi muhasebeci.

Giulio, gözlerini İvana'nın gözlerinin içine dikerek yüzüğü parmağına geçirdi ve dibe kadar kaydırdı.

Genç kız başını önüne eğdi. Montürde daha bir yükselmiş olan taş, o gördüğü eski taş değildi sanki.

«Ooooo,» diye mırıldandı, aklı başından gitmişti.

Sonra, gülmeye başladı.

Gözleri sevinçten pırıl pırıldı.

O AKŞAM nişanlısını bahçe kapısına kadar geçiren İvana, önlerindeki cumartesi günü, Giulio'nun evine geleceğini haber verdi. Bunu olağan bir şey gibi söylemişti, öyle bin dereden su getirmeden. Ama Giulio, tutup da dudaklarından öpmeye kalkışınca sinirlenmişti nedense:

«Ben senin düşüncelerine nasıl saygı gösteriyorsam, sen de öyle yap... Bu işin üzerinde durma. Tamam mı? Belki de bunun benim için ayrı bir değeri var...»

Buna karşılık, Giulio'nun sıkı sıkı sarılıp, ötesini berisini okşamasına ses etmemişti.

«Cumartesi kursun yok. Peki nasıl geleceksin?»

«Bir kız arkadaşımla gelinlik bakmaya gidiyoruz derim.»

İvana'nın dediğine bakılırsa, böylelikle peşine düşen polislerden de kurtulacaktı.

«Büyük mağazaların birkaç çıkışı oluyor: Arka kapıdan çıktığım gibi bir taksiye atlar, doğru sana gelirim.»

Giulio, İvana'nın yapmayacağı bir şey için söz vermeyeceğini öğrenmişti artık: Heyecanlı anlar yaklaşmıştı demek. «Kesenin ağzını açık tuttuğumuz kadar, kumanda bizde demektir.» Bu konuda Diodato'ya hak veriyordu ve gerdek gecesini Scarapecchiaların evinde geçireceğini düşündükçe içi dolup dolup taşıyordu.

Ertesi gün Giulio, bayan Adelina'ya nikahtan sonraki birkaç geceyi onların evinde geçirmek istediğini haber verdi. Böylece İvana kendini daha rahat hissedecekti; beri yandan Giulio kendisi de, genç eşini şimdilik çekindiği şeylere alıştırmak, gerektirdiklerinden uzak duracaktı. Gerçekte, Giulio'nun bütün bunları bayan Adelina'ya anlatmasının sebebi başkaydı: İvana, tutup da annesine, kocasının kendisiyle yatmadığını anlatıverecek olursa, bayan Adelina bundan mutlaka telaşa kapılarak İvana'ya ne yapıp edip kocasını o işi yapmaya sürüklemesini öğütleyecekti. Ve işte felaketin büyüğü de buydu. Giulio'nun planının suya düşmesi demekti bu. Giulio, Daria'ya telefon ederek evliliğin iptalini gerektiren diğer sebepler üzerine bilgi almalıydı. Yabancı bir memlekette nikahlanmak olanağı suya düştüğüne göre başka bir iptal sebebi bulmak gerekiyordu.

«Çocuk sever misin?» diye sormuştu İvana'ya rasgele.

«Neden sordun?»

«Hiiç. Öyle. Çocuktan konuşmamız olağan bir

şeymiş gibime geldi de... Bana sorarsan, ben çocuk istemem, bu konuda fikir birliğine varmamız iyi olur.»

«Peki, o neden?»

«Çünkü kadınlar, özellikle çıta gibi incecik olmayan kadınlar, bir çocuk doğurunca hemen bozulurlar. Göğüs pörsür gider. Senin vücudun gibi bir vücuda yazık olur doğrusu. Öyle değil mi?»

«Çocuk doğurduktan sonra eski haline dönen artist çoook...»

«Çocuk olunca, geceleri istediği gibi çıkamaz insan, hiç bir yere gidemez. Biz ikimiz, şöyle sık sık uçakla bir yerlere gideriz diye düşünüyorum.»

«Uçaktan korkarım ben.»

«Peki çocuktan korkmuyor musun?»

İvana, bu sözlerden bir şey anlamamış gibi Giulio'nun yüzüne baktı.

«Çocuk yapmaktan, doğurmaktan korkmuyor musun?»

Omuz silkti kız.

«Herkes doğurmuyor mu? Hem çocuğun yüzünü görünce çektiklerini unuturmuş insan.»

«Palavra... Bugün bile doğururken ölen çook.»

«Ne kadar şanssız olmalı ki insan...»

«Demek hâlâ doğurmaktan yanasın...»

«Kuzum, ne istiyorsun benden? Çocuğum olmazsa olmaz, ama olursa doğururum...»

Israr boşunaydı, faydası yoktu. Scarapecchia-ların inancını hiç bir şey bozamazdı: Her türlü entrika, zeka oyunu ailenin sağduyusunda ve kızın ilkel vurdumduymazlığında yok olup gidiyordu.

Kafası karmakarışık olmuştu artık Giulio'nun. Öyle ya, tutup da annesine araştırma yapmaları

için polise başvurduğunu söylememiş miydi? Peki, annesi ne demişti o zaman? «Nee? Polis mi dedin? Baban döndüğünde, görürsün gününü...» Şimdi bir de, Andrea kalkmış tatile gitmeye hazırlanıyordu.

«Haksızsın Giulio. Ben söyledim sana. İstersen daha geç gideyim dedim? Hiç gitmesem de olurdu. Ama bana kulak asmadın. Bu arada sorduğun bir şeye cevabımı vermek istiyorum: Geçen gün, baban telefon ettiğinde, hem rahat konuşasın diye, hem de bana gösterdiğin lütûfdan rahatsız olduğum için odadan çıktım.»

«Bu seni neden huylandırdı anlayamıyorum. Bir kere, yıllardır bu bürodasın, bundan böyle de şimdiye dek yaptıklarını yapacaksın, olup bitecek.»

«O kadar basit olsa iyi. Aramızda yedi sekiz yaş fark var gerçi, ne ki yetişmemiz birbirinden, gözle görülür kadar farklı. Sen, diyelim ki bireyci bir eğitim gördüğün halde, ben, bir organizmanın etkili olmasına etkili, ama özel bir adı olmayan çarkı olup çıktım. Bu işe erkenden başlayabildiğin için senden on yaş büyük olanların durumuna geldin, («Annemin sayesinde» diye düşündü Giulio), babam tıb alanında nasıl çalışıyorsa, sen de öyle çalışıyorsun. Hegemonya kurmaya eğilimi olan bir kişiliğin var.»

«Eeee?»

«Seni eleştiriyorum sanma, gücenme sakın. Sizler merkeziyetçisiniz: Buna karşılık biz, işlemci olmanın özlemini çekiyoruz. Bunun dışında bizler birbirimizin yerini de tutabiliriz pekâlâ; meslekdaşlarımdan birini ele al, birkaç gün içinde benim yaptığımı tıpkı benim gibi yapabilir. Ama se-

nın çağdaşın olan hiç bir avukat, senin kadar ünlü olsa bile, senin yerini tutamaz. Sizlerin her birinizin, kendinize özgü bir düşünme biçiminiz vardır, işte rekabete girişmenizi sağlayan şey de budur. Müvekkilleriniz biraz da dostunuzdur; bizimkiler ise yüzünü göremedikleri bir örgütün hizmetinden yararlanmaktadırlar... Daha ilk karşılaşmamızda, farketmiş miydin bilmem, bilemediğim bir gücün beni sana doğru çektiğini hissetmiştim.»

«Allah, Allah... Anlayamamıştım.»

«Öyleydi. Doğru. Sana, insana olan yakınlığından ötürü gelmiştim: Bireyci mezhebe kurban olarak diyelim istersen. Bir çeşit kendine hayranlık da olabilir. Hangi yanından ele alırsan al, bu davranışım, Olivetti müessesesinde katılmış olduğum topluluğu terketmem anlamına gelir. Olivetti'de eski ile yeni, birbirini yok etmeden bir arada yaşamaktadır: Birlikte çalışma ruhuyla bireyci düşüncenin kalıntıları, «İsevî mucizeler» örneği duygu ve düşünce birliği halindedir; uzun sözün kısası, bireyciliğe kısıntılar getirilmeksizin sistemin değişmezliği sağlansın, işte budur istenen. Diyeceğim, ben sana, cephe değiştirir gibi, düşman saflarına geçen asker örneği geldim. Göze girme isteği de böyle davranmama sebep olmuştur kuşkusuz. Ama dediğim gibi, saçma bir hamle, üstünkörü bir merak olmadığını bilmelisin. Evet, senin işleri ele alışındaki tutumunu da enine boyuna inceledim: Baktım da çoğu zaman bir akşam yemeği, —Kızma sakın, nasılsa aynı yolun yolcusuyuz..— ya da birkaç testi şarap işin hakkından geliyor. Ben de, pleksiglas ve çelik yığını küçücük bir hücreye kapanacağım yerde, Roma'nın göbeğinde

rahat bir büroya kurulup, şunun gibi ampir biçimi güzelim bir masanın başına geçeyim isterdim. İsterdim ama, bunu yapabilmek için, bazı kimselerin suç ortağı, sırdaşı olmak gerekli; ve işin kötü yanı bu kimselerle görüşmek bana zor geliyor. Huyum değil de, gördüğüm eğitim beni onlardan uzak tutan. Bu durumda bana düşen, günümüzün gereklerine uyup, bütün sanayi dallarında geçerli olan şeyi yapmak: Yabancı dil bakımından zenginleşmek. Bugün her meslek, kendi dilinde yayınlananlardan çok, yabancı dillerde çıkan dergileri okumayı gerektiriyor.»

«İyi. Şimdi? Kabul etmiyor musun?»

«Edemeyeceğim.»

«Pekâlâ; böyle bir şey söylememişim say. İlerde tekrar görüşürüz bunu. Şimdi, acelem var.»

«Asıl söylemek istediğim başkaydı: Yakın bir gelecekte, elbette seni sarsmamaya gayret ederek, buradan ayrılmak zorundayım.»

«Kendi hesabına mı çalışacaksın? Beni de yanına alsana yahu... Her duruma yatkın bir matador gibiyimdir evelallah... Peki, ne yapacaksın?»

«Orasını henüz bilemiyorum. Bilemiyorum ya bakarsın, kaderimizi daha başlangıçtan kestirebileceğimiz şu büyük firmalardan birine girerim, Spel, Asso ya da Monte Catena'da çalışırım. Olivetti'ye dönmeyeceğim kesin; senden ayrılma sebeplerim yüzünden orada da çalışamam. Oysa ölene dek o sebeplerin elindeyim: Onların izi, hayat boyu, bir dövme gibi kalır insanın üzerinde.»

Giulio gülmeye başladı.

«Bu büyük topluluklarda, taraf tutma, perde arkası oyunlar, dalavera olmadığına mı inanıyorsun gerçekten?»

«Dalavera olabilir, ama yüksek kademelerde. Kadroları katmayalım bu işe: Kadrolar, bizler gibi, ama biraz büyücek çarklardır. Dalaverayı nerde aramalı biliyor musun? Devletin yüksek sorumluluk mevkilerinde. Oralarda dönenler bizim işimiz değildir. İdare temsilcimizin ya da genel sekreter yardımcısının döndüreceği dolaplara karşılık, bizler, biz ötekiler, bütün durumlarda geçer akçe olan ve bizi isimsiz kılan çift düğme takım elbiselerimizle, ağırbaşlılığımızı koruruz. Görevimiz belge toplamak, planlamak, sindirmek, kendimizi yenilemek, bu arada yolculuk edip, eleştirmek ama bütün bunları ihtiraslarımıza gem vurmayı bilerek gerçekleştirmektir. Ülkümüz sapına kadar dürüst kalmaktır ve örneğimiz Anglo-saksonlardır.»

Andrea, şöyle ilk bakışta, sevimli bir genç değildi. Ama yakışıklı sayılırdı. Kısacık kesilmiş saçlar, ağır ve ölçülü hareketler: Bir de boyu on santim kadar uzun olaydı... Kararlı bakışı ve kusursuz davranışlarıyla, kuşkusuz oradakileri de kazanacaktı.

Andrea, yolculuğa pazartesi günü çıkacağını söyledikten sonra izin istedi Giulio'dan ve yanından ayrıldı. Giulio da pencerenin başına geçti. Yukardan Andrea'nın miniminicik, kaldırımda yürüdüğü görülüyordu: Öteki böceklerin arasına karışıp kaybolan başka bir böcek. Erkekler son derece sevimsiz yaratıklardı. Giulio işte bu konuda da, politika, gazetecilik ve cezaevi hayatı yüzünden sürekli olarak bir erkek toplumunda yaşamış olan babasıyla anlaşamazdı. Orsa Minore'deki ihtiyar çılgınlar bir yana, erkeğin yaradılışındaki bir şey Giulio'yu tiksindiriyordu. İstedikleri kadar kuşbe-

yinli olsunlar, kadınlar çok daha iyiydi erkekler den.

Bir akşam İvana'yla annesi sofrayı topladıkları sıra, Scarapecchia da bir sır vermişti Giulio'ya: «Bunu unutmayın: İnsan, kadınların arasında yaşamalı. Erkek kısmıyla çalışırsın, meyhaneye gidersin... Adelina'nın bir kız doğurduğunu öğrendiğim gün, acı bir haber almış gibi olmuştum. Saklamayayım. Ötekinin berikinin 'Kız evladın olduğuna şükret... Gün gelir onu çok ararsın...' demelerine kulak vermedimdi hiç. Meğer... Meğer erkek kısmı, kadınların arasında prensler gibi yaşarmış. Dünyada hiç kimselere tanınmayan üstünlüğü kadınlar tanıyor adama, hizmet etmek için koşuşuyorlar, şımartıyorlar seni. Şu eski Romalılar, şu Mısırlılar, söyleyin ama, yaşamasını iyi biliyorlarmış değil mi? Filmlerde görmüşsünüzdür: Her birinin çevresinde iki üç tane: Yok içkini vereyim, yok yelpazeleyeyim seni... gel keyfim gel... Söyleyin bana, şu toprağa gireceğimiz güne dek sürüp gidecek olan didinmeye, kadınsız nasıl katlanırdık, kadın kısmı olmasa bu hayata dayanılır mı?»

Şöyle bir güldü.

«Öyle. Hayat denen bu keşmekeş içinde, —sıkıntıda yaşamayanlar bile, sırasında dünyaya geldiklerine pişman oluyorlar ya, o ayrı— evet, bu keşmekeş içinde, bize rahat bir soluk aldıran tek şey kadınlardır. Onlarla, tartışmazsınız hiç bir zaman: Erkek kim? Siz değil misiniz? Tamam. Ya merhamete, ya o şefkat denen şeye ne buyrulur? Daha kapıdan içeri girer girmez, dayak yemiş köpek gibi bakan o gözlere ne dersiniz? Bütün bunların dışında, kadınlar bir de çalışıyorlar şimdi. Ben ileri kafalı bir adam değilim, değilim ya, yi-

ne de kadın kısmı çalışmak istiyorsa, bırakalım çalışsınlar diyorum; onları bu isteklerinden vazgeçirmeye kalkışmak yanlış; aldıklarını zaten eve getirip size teslim edeceklerdir. Bu konuda önemli olan, çalışan kadının evine zamanında dönüp mutfağa girmeyi bilmesidir: Ben, boğazına düşkün adamım, mutfak demek her şey demektir benim gözümde. Söyleyin bakalım, erkekler karılarını neden kıskanırlar dersiniz? Namus meselesinden, sevgiden mi? Yoo, inanmayın buna sakın. Başka bir adamın karınıza yanaştığını görünce şöyle dersiniz kendi kendinize: Nee? Ben tam rahata kavuşmuşum, sana mı kaptıracağım bu rahatlığı? Yok arkadaş, ağır ol...»

Muhasebeci, evinin kapısından girer girmez nasıl ceketini çıkarıyor da kalın köylü boynunu rahatlatmak için yakasının düğmesini çözüyorsa, başkalarına cahil olmadığını iyice göstermek uğruna takındığı bu bilgiçlik ve fiyakadan da sıyrılıveriyordu bir çırpıda. Ancak böyle yaptığında, kendisini zorlamaksızın dilediği gibi hareket ediyor, yemeğini eliyle yiyip, kafasının içinden geçenleri olduğu gibi söyleyebiliyordu. Gerçi Elpidio Broggini'nin fikirlerinde başka bir cesaret vardı; vardı ama, bu Scarapecchia gibi— belirli bir fikri hiç bir partiye bağı olmayan, insanın güçlü olmasını, fikir ve davranışları arasında bir bağ bulunmasını savunmayanlar— insanın rahatça çene çalıp, abuk sabuk fıkralar anlatabileceği kimseler, işte bu tür adamlar, çok daha cana yakın değil miydiler?

«Küçük Scarapecchia'yla evleniyorum.» Açıkça söylenmesi gereken buydu işte. Onu pembe elbiseleri, saç tarayışı, kendine özgü konuşmasıyla

olduğu gibi alıyorum. Ve Giulio'nun çevresindeki herkes merak edecekti: «Nerden bulup çıkardı bunu? bu tombalak kız niçin hoşuna gitti acaba?» «Ne yapalım, onunla yatmak hoşuma gittiği için evlendim.» Ne rezalet... İnsan, çıkarı için evlenir, —kuşkusuz Angeletti'nin yapacağı gibi— ilerlemek ya da hesap kitap sonucu evlenir, ama böylesi duyulmamış şey; kalkıp, zevk için evlen ha... İvana'yı ne ana babasına ne de arkadaşlarına çıkaramayacaktı? Bunu da biliyordu Giulio. Diodato bile beğenmeyecekti bu yaptığını.

Giulio'nun aklına bir şey geldi: İvana'yla evlendikten sonra, onu dört duvar arasına kapamak. Evden ne çıkmak var ne de benimle birlikte görünmek. Bu kadınlar arada bir güzelce pataklanmaya da alışkındırlar, kalkıp polise gitmek falan gelmez akıllarına. Şehir dışında şirin bir ev, güzel bir de bahçe; arada sırada şöyle bir araba gezintisi: Kızcağız yalnızlıktan bunalmasın diye muhasebeciyle karısının istedikleri zaman gelip kalmaları için onlara da bir oda döşemeli. Giulio, akşam yemeğinden önce dönecekti eve. Scarapecchia gibi düğmelerini çözecek, soyunup dökünecekti. Sonra, şöyle diyecekti karısına: «Gel buraya, görevini yap bakalım...» Ve İvana, her zaman şaşılacak bir uysallıkla davranacaktı.

Hemen o akşam, tasarladıklarını kıza açtı.

Roma'nın şöyle yüz kilometre kadar dışında, satılık, güzel bir villa var. Bahçesi büyük, görsen park sanırsın, manolyalar, ta pencerelere kadar geliyor...»

Giulio'nun tarif ettiği Pallanza'daki villalarıydı. Gerdeğe gireceği odayı şimdiden tasarlamıştı, yalnızca aşk için hazırlanmış bir oda: Geniş bir

yatak, halılar, perdeler, aynalar. İvana korkacaktı belki: Ama evlilik evlilikti, kanun olsun, kutsal kitap olsun bunun böyle olmasını gerektiriyordu, ne yapalım? Tanrı, Kilise ve Kanun, Giulio'dan yanaydı. («Bu işi yapmak zorundayım, sayın peder, hem de sık sık yapmalıyım...»)

«Alayım mı, ister misin? Evlenince, oraya yerleşiriz.»

«Oraları bana gelmez. Ben sokakları, ışıkları, vitrinleri severim. Parfümerilerden, moda mağazalarından vazgeçemem.»

«İstediğin zaman inersin şehre. Nasılsa bir araba alacağım sana. Kırmızı bir araba, ha ne dersin? Kullanmayı sevecek misin bakalım? Yoksa şoför diye mi tutturacaksın?»

«Hayır, efendim. Şehir dışında sıkıntı basar bana. Baykuşlar ötecek, köpekler havlayacak... Aklımı kaçırmaya niyetim yok.»

Giulio kızı kollarının arasına aldı, okşadı.

«Peki, olur. Bırakalım bunu.»

Bir evlenelim hele diye geçirdi içinden, ister istemez dediğimi yapacak. («Bu yüzüğü yok yere mi verdim sana? Haketmelisin onu. Soyun bakalım. Otur şöyle. Yat şuraya. Kalk hadi. Her dokuz ayda bir çocuk. Şehre mi ineceksin? Bu koca karınla ne yapacaksın şehirde?» Ve muhasebeci gibi, kahkahayla gülecekti. «Scarapecchia'yı da karşımda istiyorum, onu da kiralıyorum, para sayıyorum ona da: Çok gülünç adam doğrusu...») Bu arada Giulio nikâh kıyana kadar, İvana'yı yola getirmeyi bilen tek kişi polis amcasıydı. Gelecekteki günlerinin kadını, babasının yumuşak bakışları altında yemeğini yiyedursun, Montefiascone şarabın-

dan hafiften kafası dumanlanan Giulio, kendi kendine sorup duruyordu. «Peki ama neden? Niçin?»

«Ya güzelim, iyi besle kendini. Şu karşıdaki bay yok mu, talihli adammış valla. Bu hazineyi ona saklayabilmek için anamızdan emdiğimiz sütün burnumuzdan geldiğini nerden bilecek? Catanzora'ya tatile gitmekten bile vazgeçtik. Eeh... Ora gençleri başkalarına benzemez, balkonlara tırmanırlar, bakarsın hırsız gibi evin içine girmişler bile... Değil mi, pilicim?»

İvana, ağzında lokması, babasının dediklerini onayladı.

«Kızımın üzerine titremelisiniz... Onu zayıflamış, bozulmuş görmeyeyim sakın. Dur, bir ölçeyim bakayım seni, bir de...»

«Can sıkmaya başladın baba,» dedi İvana ağzını peçeteye silerken.

«Canını mı sıkıyormuşum? Bunca emeklerimden sonra, canını sıkıyorum ha...»

Giulio'ya döndü.

«İlaçları, yedirmesi, içirmesi, okulu, giyimi kuşamı bitmiş gibi, bir de çeyiz düzmek çıktı başıma... Eh, kızın oldu mu çeyizini hazırlayacaksın... Oysa kız kısmı güzel olunca, yallah, hemen evlenmeli.. Biz işe yatağından başladık.»

«Geçmiş şeylerin sözünü ediyorsun,» dedi bayan Adelina.

«Geçmişin mi? Olabilir, ama geçmişin yükünü atamadım daha buradan.»

Göğsünü yumrukluyordu.

«Ne yapıp edip çeyizini tamamladık kızımızın: Yüzümüzün akıyla, on iki parça eşyasını hazır ettik.»

«Benim çeyize falan aldırdığım yok,» dedi Giulio.

«Olsun. Biz üzerimize düşeni yaptık ya. Kızın her şeyi içerde, odada. Değil mi İvana?»

İvana, başka birinden konuşuyorlarmış gibi her söyleneni onaylıyordu.

«Aslında, onları başka bir yere taşısak daha tedbirli davranmış oluruz, sayın üstadın evine götürebiliriz örneğin, olmaz mı? Şu heriflerin gelip de...»

Giulio, muhasebecinin sözlerini kesti:

«Beni dinleyin, bay Scarapecchia. Sizi korkutan bu tehlikenin ne olduğunu, sanırım artık öğrenmemin sırası geldi.»

«Hıh... Bir bu eksikti... Bizi bırakın kuzum siz, İvana'yı, mutluluğunuzu düşünün, bir an önce evlenin, güzelce balayına çıkın... Bu arada, söyleyin bakalım, uzun kalır mısınız?»

«Bilemem. Uzak-Doğu'ya bir gemi yolculuğu düşünüyordum.»

(«Gemi bir limana girdiğinde, fırsat bu fırsattır der, tek başıma karaya inerim? Ondan sonra beni koydunsa bul... Orada kalırım. Peki ama neyle yaşarım oralarda? Şu Andrea sersemi tam da gidecek zamanı buldu. İvana'yla birlikte indikten sonra, onu Doğu limanlarına özgü keşmekeşin, kargaşalığın arasında ekmek daha doğru olur. Yok, bu da olamaz: Karımın peşine düşmememi garipserler gemide. En iyisi... Gece güvertede dolaşırken... Olamaz mı yani? Yıldızlara baksana İvana... Bak, bak bir yıldız kayıyor... Ve itiveririm onu. Kimse ne görür, ne de duyar... Uyuyormuş gibi yaparım. Denizde biri var... Koşuşur herkes, ben de kalkarım, soruştururum, kimmiş acaba? Karı-

nız.» Balayına çıkmış bir yeni gelinin acıklı sonu. Siyah kravat. Ve Roma'ya dönünce: «Ne yazık, İvi'yi tanımadınız...»)

«Şöyle, iki üç ay süren bir deniz yolculuğu, hoşuna gider miydi?»

İvana karşılık vermedi. Anne de susuyordu.

Sonunda, konuşan yine muhasebeci oldu.

«İvana, suyun üzerinde ceviz kabuğu görse içi bulanır. Ama yine de, gidin derim. Gidin, güzel güzel gezin. Dönüşte anlarız. Neyse, bunu bırakalım şimdi... Dönüşünde, bir de bakarsın ki, baban...»

Sesi dertlendi Scarapecchia'nın. Tıkanmış gibi, gözleri yaşlı, yeniden başladı konuşmaya:

«Ama bir şeyi unutma sakın: Unutma ki, mutluluğunu borçlu olduğun kimse, ne annen ne de ulu Tanrıdır... Mutluluğunu bana, yalnız bana, Rosario Scarapecchia'ya borçlusun... Bunun bana, neye malolduğunu bilirsin...»

İvana kalktı yerinden, o her zamanki vurdumduymazlığıyla. Kin dolu gözleriyle gitti, babasının karşısına dikildi.

«Kapa bunu, baba. Anladın mı? Kapa, dedim.»

Anne gözlerini, boşalmış şarap testisine dikmiş başı önüne eğik, duruyordu.

Giulio, genç kıza yaklaştı.

«Hiç olmazsa bana...»

İvana, Giulio'yu süzdü şöyle bir, öfkeden tir-tir titriyordu.

«Neyi öğreneceksin? Benim ailem bu, senin değil ki... Bu iş bizi ilgilendirir... Sonra, beni sevindirmek istiyor musun? Çık git hemen, evine dön.»

Kapının eşiğinde Giulio, kıza döndü.

«Peki, yarın?»

«Evet, evet. Yarın.»

ERTESİ sabah Giulio'nun bürosuna anne telefon etti.

«Üstat, ben Adelina.»

Duyan, yaşlı bir hizmetçi kadın konuşuyor derdi.

«Tanıdınız değil mi?»

«Elbette, efendim. Bay Scarapecchia nasıl?»

«İyi, iyi... Yine de sizin bir fikrinizi almak istiyoruz. Bu akşam geliyor musunuz?»

«Gelecektim, neden sordunuz?»

«Hiç. Öyle. İvana bir garipleşti... Kafasının içinden geçenleri anlayamadım bir türlü. Bir saat erken gelseniz de görüşsek, olur mu? Hadi, şimdilik allahaısmarladık, üstat, eksik olmayın, çok çok teşekkürler ederim.»

Giulio iyice şaşalamıştı. Kaybedecek zaman

yoktu önünde. Evlilik ağırbasmağa başlamıştı. Annenin sesindeki o belli belirsiz duraklama, Giulio'nun, işlerin çatallaşmak üzere olduğunu anlamasına yetmişti: İvana'yla bir an önce birleşmek, onu kaçamayacak gibi kendisine bağlamak... Şarttı bu, hem de nasıl. «Tek vücut» olmak şarttı.

Giulio, hemen Daria'nın numarasını çevirdi çevirdi ve karşıdan bir ses Daria'nın bürosunda bulunmadığını bildirdi:

— Üstat Giacometti konferanstalar. Saat bire doğru arayınız.

Giulio, Daria'yla ne zaman konuşayım dese, farkına varmadan tedirgin olurdu. İşi olduğunu söyletmek, numaraydı, pozdu. «Kadınlar ciddiye alınmak için böyle şeylere başvurmak gereği duyuyorlar anlaşılan...»

Bekleyecek gibi değildi: Bir an önce, İvana'nın «garipleşmemesini» sağlamalıydı. Yoksa, yarın Giulio'nun evine gelmekten de caymış mıydı? Cayarsa caysın... Giulio, bunca zahmete sebep olan bu buluşmadan vazgeçmeye, düğünü, mihrabı, beyaz elbiseyi beklemeye razıydı. «Her şeye razıyım, yeter ki onu göreyim...»

Birden, bu fikir alma numarasının başka şeylere hazırlık olduğu geldi aklına. Belki de Scarapecchialar, Giulio'yu «Bu iş burada biter...» demeye çağırıyorlardı. Esef, nezaket, karşılıklı sevgi gösterileri; derken, sırtına kapanan demir bahçe kapısı ve kaldırımda tek başına bir köpek gibi kalakalmak. Giulio, arada, bahçe kapısından çıkınca gökyüzünü seyretmek için durur, çocukluğunun yıldızlarına bakardı: «Olsun...» Bundan böyle Giulio'nun yıldızlardan dilediği, İvana'ya sahip olmasaydı, işte bu istek, olsun'du.

Daria'yı ele geçiremeyeceğine göre, başka bir avukata danışmak geçti aklından: Kilise hukukunda uzman olan biri. Daha iyisi, bir falcıya, el falına bakan birine başvurmaktı. Yoksa, «Gönül Postası»na yazmak daha mı yerinde olurdu? Giulio, gazetelere mektup yazarak akıl danışanlar kimlerdir acaba, diye merak ederdi hep... Şimdi kendisi neden yazmasındı? «Kırkında, serbest meslek sahibi...» Ne acı. Kendini dört kelimeyle tanımlamak için mi yaşamıştı bugüne kadar?

Az sonra, Daria kendisi aradı Giulio'yu.

«Giulio... Çok şükür...»

«Kaç kere aradım seni biliyor musun? Ya tatildesin ya işte. Seni bulan n'olsun?»

«Başka ne yapılır ki?»

«Sevişilir, pekâlâ...»

Daria gülmeye başladı.

«Onu da yapıyorum.»

«Aferin öyleyse. («Bu iş hâlâ sürüyor demek. Duygu meselesi mi, fikir bağdaşması mı, yoksa sırf o iş için mi?») Ama ben hâlâ değişemedim, hep o bildiğin adamım: Hep aynı sebeple arıyorum seni.»

«Şu evlilik iptali vardı, onu mu soracaktın?»

«Evet. Gerçekte, eğer sonradan iptal edilebilecekse, yapılacak olan bir evlenme sözkonusu.»

«Pek iyi anlayamadım.»

«Diyorum ki: Müvekkilim, evliliğin iptali şartlarını önceden öğrenmek istiyor ki, içi rahat evlensin.»

«Peki neden evleniyor? Çocuk falan mı var?»

«Hayır. Kızla yatmamışlar bile.»

«Peki, niçin korkuyor öyleyse?»

Korkuyor demedim ki. Bütün istediği evlenip sonra ayrılmak.»

«Peki ama, niçin?»

«Hevesini alacak anlaşılan... Canı öyle istiyor.»

«Bu hevesler adama pahalıya malolur... Parası var mı bari?»

«Söylemiyor.»

«Aşık mı kıza?»

«Orası öyle... Ya da kızdan çok hoşlanıyor diyelim.»

«Anladım. Bunlar benim için fazla bir şey ifade etmiyor. Peki, kadın hoşuna gidiyorsa, neden ayrılmayı düşünüyor? Bu bedensel tutku neye dayanıyor dersin?»

«Ne bileyim? İşin sırrı da burada zaten.»

Giulio'nun bu söyledikleri, birkaç yıl önce Daria'nın ona söyledikleriydi. Ama Daria, bunu hatırlamamış olacak, kararlı, sevimsiz bir sesle devam etti konuşmasına:

«Dinle Giulio, senin bu arkadaşın ya fetişist ya da sersemin biri.»

Bu kere Giulio gülmeye başladı.

«Haklısın.»

«Bu arada, iptal sebepleri değişmez: Gerçekleşemeyen evlilik, zorla rıza göstermek, çocuk yapmamak konusunda tek taraflı karar, kocanın iktidarsızlığı. Bu sonuncu sebep, senin o arkadaşa daha uygun gelecek gibi...»

«Hiç de değil. Tersine, kadınlara düşkün bir adamdır.»

«Bu hiç bir şeyi ispat etmez; kaldı ki... Böyle bir konuşmayı telefonda yapmak doğru oluyor mu sence? Akşam, büroya uğrayamaz mıydın?»

«İşim var. Yarın olsa gelirdim bak.»

«İmkansız. Sen de, hep yola çıkmak üzereyken telefon edersin.»

«Bu gece mi gidiyorsun?»

«Hayır, yarın. Ama sabah bir yönetim kurulu toplantısında olacağım. İşin çok acele miydi?»

«Hem de pek çok. Gitmeni geciktirsene... Atlat işini...»

«Atlatılacak bir şey değil...»

«Peki ne?»

Daria gülüyordu:

«Tatile gideceğim... Yaa?»

«Ağustos ayında tatile çıkılır mı, amma akıl..»

«Fikir benden, ama kararı ben vermedim.»

«Nereye gidiyorsun?»

Telefonda bir sessizlik oldu, karşı taraf durakladı bir an. («Bir yere gidecek değiller, gizleniyorlar. Gidip onunla oturacak. Yok olacaklar ortadan, bizimkinin marifetidir bu.»)

«Sardunya taraflarına mı?»

Giulio bunu sorarken, sesine, alaydan çok fesatlık katmıştı.

«Nerden bildin?»

«Ben her şeyi bilirim.»

«Sahiden her şeyi bilir misin?»

«Her şeyi dedikse her şeyi biliriz biz.. Kimle gideceğini de söyleyeyim mi?»

Daria, bir kahkaha attı.

«Söylesene be birader? Söyle de, sen de rahat et, biz de edelim.. Ne zamandan beri biliyorsun peki?»

«Birkaç gün oldu.»

«O kadar demek.. Ben seni daha uyanık bilirdim, daha erken öğreneceğini sanmıştım. Demek becerikli davranmışız.»

Becerikli mi, öyle, sapına kadar becerikliydiler doğrusu. Hele öteki.. O kedi, uçak dümenleri, son nefes, üç günlük ömür dalgalarıyla.. İyi yutturmuştu.

«Peki, bu iş ne zaman başladı?»

«Hmmm.. Arkasından diyelim.»

«Hemen arkasından mı?»

«Doğrusunu söylemek gerekirse, hayır: O sırada. Saat meselesi.»

«Onun içindeki demek? Demek onun yüzünden..»

«Öyle.. Şaşırdın mı?»

«Neden şaşırayım?»

«Hiiç.. Olur a..»

«Bu işlere kulak asarmış gibi bir halim var mı?»

«Yok..»

«Her şeye rağmen, onu kutlamak isterdim.»

«Daha değil. Onun, kendisinin sana açılmasını bekle. Nasıl bir insan olduğunu bilirsin.»

Oysa Giulio, bu konuda fazla bir şey bilmiyordu: Yine de bildikleri babalarla evlatların birbirlerini bambaşka bir gözle gördüğünü ortaya koymaya yeter de artardı bile.. Geleneksel bir düşüncenin, ahlakın savunucusu ihtiyara bak hele.. Bu iş, demek ki babası, «Üstat Giacometti ne âlemde?» diye sorduğundan bu yana sürüp gidiyordu. Öyle ya, profesör Broggini'nin Roma'ya bu kadar sık geldiği görülmemişti.

Gerçekte bu Roma yolculukları, Giulio'nun babasını aynı çatı altında geçirilen yıllardan çok daha iyi tanımasını sağlamıştı. Ve Giulio, bunu aralarında geçen o bir iki uyarıcı cümleye borçluydu, yok-

sa yılların zorlama ve sıradan sohbetlerine değil. Kadınlarla da böyleydi: Hepsinin bir iki sözü kalırdı sonunda aklında; hele kalbini kırdıklarının. Roma'ya, özellikle Giulio'yu görmek için gelen Amerikalı kadınla, Harriet'le de böyle olmamış mıydı? Giulio, çok işi olduğu için kendisini ihmal etmek zorunda kalacağını söyleyerek özür dilerken, kadın şöyle deyivermişti uluorta: «Yoo... İş değil... Telefon...» Giulio gülmüştü buna, gülmüştü ya, Harriet'in bu dediğinin gerçek olduğunu farketmişti sonradan: Öyleydi, kadın kendisini beklediği sürece Giulio, bürosunda boyuna öteye beriye telefon ederdi. Harriet, Giulio'yla evlenmek istiyordu, evlendikten sonra da, kırlık bir yerde yaşamak üzere Amerika'ya götürmek. «Yoksa, bir gün hurdaya çıkmış köhne bir telefon olacaksın..» Giulio, telefon konuşmalarının zaman kaybını önlediğini söyleyerek savunmuştu kendini. Böylelikle işlerini oturduğu yerden yürütebiliyordu. «Ama o zaman, bakışların sıcaklığı, insanın varlığı ortadan kalkmış olmuyor mu?» Tenin sıcaklığı... İvana, bunu yeniden tattırmıştı Giulio'ya. Pek telefonla konuştukları olmuyordu: İvana, derdini yalnız kelimelerle anlatmaktan uzaktı çünkü. («Evet, küçük bayım bağlayın.. Merhaba, ahbap, ne haber? Bak n'oldu?») Profesör Broggini'ye gelince, gören, bu adam telefon açmayı bilmiyor derdi; bunun sebebi profesörün ne hikmetse, hep genel telefon kulübelerini seçmesiydi. «Seni görsem iyi olurdu Giulio. Ben Gölbahçesi'ndeyim.» «Nerden aklına geldi, kuzum orası? Yoksa dadılarla gönül mü eğlendiriyorsun?» «Kim dedin? İyi duyamıyorum.» «Dadılar..» «Kim? Kim? Kimler kaldılar?» «Önemi yok baba.. Nasılsa geliyorum. Konuşuruz.» Profesör

Broggini, Gölbahçesi'ni neden bu kadar sevdiğini anlatmıştı Giulio'ya; bahçenin arabalara yasak oluşu, bir de yüksek demir parmaklıklarla çevrili olmasıydı profesörün hoşuna giden. «Beni buyur edecek, kapalı bir çevreye ihtiyacım var. Evimde okuyor çalışıyorum; öteberimi yerleştirip kalem yontmak oyalıyor beni; kağıt kokusu, mürekkebin tutkalın kokuları da hoşuma gidiyor... Ulaşabileceği en kusursuz duruma erişmiş bir aracın eksiksiz yapabileceği tek iş nedir biliyor musun: Hangi amaçla hazırlandıysa, işte o iştir. Benim yapacağım şeyin de, enine boyuna düşünmek olduğu anlaşılıyor.» Profesör Broggini bu açıklamanın ardından, Giulio'ya işlerini sormuştu: İşleri yolunda gidiyordu doğrusu, Giulio bunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirdi babasına ve söylemişti de. «Bu arada, bir de Beldi'nin hukuk müşaviri oldum.» «Bırak Allasen.. Oradakilerin hepsi faşisttir.» «Yalnız oradakiler mi baba..» «Doğru söyledin Giulio.. Rejim zamanında ellerinde partinin kartı vardı fazladan.. Kusura bakma, ama geçen görüşmemizde Amati adlı biri için mahkemeli değil miydin onlarla? Hani birlikte gelmiştiniz.. Sevimli bir adamdı..» «Öyle, sevimli sayılırdı..» «Neden sayılırdı diyorsun? Öldü mü yoksa?» «Yooo, iflâs etti de..» «Sen de karşı tarafa geçtin anlaşılan? Doğru değil bu.» «Boşver baba, eski kafayı bırak bir yana.. Hem ben ötekilerin işini o iflâs ettikten sonra aldım.» Giulio gerçeği saklamıştı, işin aslı söylediği gibi değildi; değildi ama ne çıkardı sanki bundan, babasıyla Daria'nın davranışı, bundan başka mıydı? («Yine Zürih'i, aynı numarayı istiyorum, küçük hanım. Evet, aynı numara. Cenevre'yi de yeniden arayıverin..»)

.. Daria'ya kalırsa, Giulio'nun evliliği iptaldeı yana pek şansı yoktu. Ne olursa olsun, sonunda bu işten kurtulayım derse, akla gelen her şeye başvuracak, ama İvana'nın kızlığına dokunmayacaktı. Buna da ne kadar zaman dayanabilirdi bakalım? En iyisi İvana'yı nikâhlamak, hevesini aldıktan sonra da çekip gitmekti. Kimse onu, karısıyla birlikte oturmaya zorlayamazdı ki...

Giulio, işte bunu düşününce, en kolay çözüm yolunu aklına getirmemiş olduğunu farketti; kanunun boşluklarını aramaya alıştığı için, kanunun kendisine tanıdığı hakkı düşünmemişti bile: Karşılıklı rıza ile ayrılık. Kusurunu yüklenmeye, hatasının bedelini ödemeye hazırdı.. İvana döner, ana babasıyla oturur, Giulio da arada sırada gidip görürdü bile onu: İvana dindar bir kızdı, kiliseye gidip geliyordu; rahip nasılsa kocasının günün birinde yuvasına döneceğini söyleyecek, bu umudu kaybetmemesini ve geldiği zamanlar erkeğine yüz çevirmemesini öğütleyecekti. («Şu mektubun sonunu, bir gözden geçirir miydiniz, üstat?» «Elbette.. Nasılsa buradayım..»)

Bulduğu bu çare, bu kolaylık Giulio'yu şaşkına döndürmüştü. Yuvayı terk yetiyordu kurtuluş için. Mahkemeden ayrılık kararı almanın bile gereği yoktu. İptali de nerden çıkarmıştı öyleyse, durup dururken?

Nerden mi çıkarmıştı? Bu çareyi araştırmasının sebebi, İvana'yla evliliğinin, etraftan duyulmasa bile, sürüp gidemeyeceğiydi. İvana gelip de Giulio'nun evine yerleşecek ya, işte bu bütün çekiciliğini kaybetmesine sebep olacaktı. İvana karanlık hülyaların kadını olup çıkacaktı böylelikle; hani yıllar önce, rasladığı sokakta peşine düştüğü

öteki kadınlar var ya.. İşte onlar gibi.. Brogginiler bir ara Po sokağını kesen bir yolda oturmuşlardı. Akşam oldu mu oldu, Fiume alanına gelen otobüs ve trenlerden boşalan işçiler, oluk gibi alanın karşı yakasına akarlar, gündüz kurulmuş pazarın artıkları arasından, Principe di Napoli alanına ya da Alessandria sokağındaki kışla gibi dizilmiş binalara yönelirlerdi. Giulio'yu tokatlayan kadın da işte orada oturuyordu; Giulio, uzun süre öç alacak fırsatı yakalamak için dolaşıp durmuştu oralarda: Kadına bir raslasın hele, yakaladığı gibi yerlerde sürüyecek, üstünü başını paraladıktan sonra, kan çıkarana dek kırbaçlayacaktı onu.. Giulio'yu iten tek kadın oydu çünkü. Nedense bütün kadınları baş eğdiren bir yan vardı onda: Bu yan gizli kapaklı şeyleri iyi becermesiydi; kuşkusuz kadınların adını bilmezdi Giulio, öğrenmek de istemezdi; heyecandan altüst olup, hazzın doruğuna çıkmadan önce —N'oluyorsunuz? Deli misiniz?— diye bir iki solurlardı o kadar. Bu kadınların hiç biri hiç bir zaman o saçma aşk sözlerine kalkışmazlar, orgazma eriştiklerini belirten şeyler söylemenin de gereğini duymazlardı. Bu boylu boslu yakışıklı genci Tanrı'nın bir lütfu gibi görürler, önce ağırdan alır gibi yapıp, hemen yumuşayiverirler, bu bakımsız üstleri başlarıyla, doğrusu böyle bir erkeğin hoşuna gitmiş olmalarına şaşarlardı: Yoksa, genç kızlık yıllarının alımlılığından kalan bir iz mi vardı yüzlerinde? Giulio, yüzlere pek aldırış etmezdi; kadınların vücuduydu onu çeken: O geniş kalçalar, Romalı kadınlara özgü o umursamaz, o tembel yürüyüş. Acaba bunca yıl sonra bu kadınlar, ana, eş, dini bütün bir ev kadını olarak geçen hayatlarını renklendiren, bir akşam vakti, merdivenlerin yarı karanlı-

ğında kendilerini izleyen ve onlara sahip olan bu yakışıklı ve ateşli delikanlıyı, hâlâ hatırlarlar mıydı? İşte bunu ne kadar bilmek isterdi Giulio? Belki zaman zaman düşünüyorlardı onu; belki de günah çıkarırken, bir zorbanın saldırısına uğradıklarından söz etmiş, sonradan kendileri de inanmışlardı buna.

Angeletti, sokağa çıkmağa hazır, odaya girdi. Açık renkte takım elbise ve yakası açık mavi gömlekle daha da genç görünüyordu. Eh, otuz üçünde yoktu bile gençti zaten.

«Ne gün birader.. Şu telefon sabahın dokuzundan beri işledi, bir de mektuplar.. Bu cehennem sıcağında..»

«Aman, sus günaha girme.. Düşündüklerin içinde kalsın..»

(Oysa Giulio İvana'yı düşünüyordu, gelecek buluşmaları, evliliği. «Ekimin dördünde yapsak bu işi? İtalyanların efendisi, aziz François'nın gününde.» demişti muhasebeci. «Öyleyse, yalnız kilise töreniyle evlenelim.. Babam ağır bir kalp hastalığı geçirdiği için onu heyecanlandırmak istemiyorum, haber vermeyeceğim..» Bayan Adelina beğenmişti bu fikri. «Olur, kilisede evlenen çok.. Hem öyle güzel resimler de çektiriyorlar ki..»)

«Dinle beni, dedi Andrea, şimdiye kadar sana bundan niçin söz etmedim biliyor musun, bunca yıl sonra.. Beni iki yüzlü ya da nankör biri sanmanı istemiyorum..»

«O kadar değil canım.. Zalimlerin sonu budur: Katledilmedikleri zaman ya terkedilirler ya da ihanettir gördükleri. Ne zaman ayrılmak istiyorsun?»

«Başka bir şey söyleyecektim..»

«Ne?»

«Daria sana bir şey demedi mi?»

«Yoo..»

«Peki, bana telefon etmişti..»

Zil sesi. Giulio telefonu açtı.

«Cenevre, efendim.»

Elini alıcının üzerine koydu.

«Unutmuş olmalı.. Dur biraz, bekle.. Alo? İyi günler sayın meslekdaşım..»

Andrea bekledikçe konuşma uzadı: Sonunda eliyle bir veda işareti yaparak çıktı odadan.

Giulio konuşmasını tamamlayınca, santral kızı aradı:

«Üstat Angeletti'yi bağlayın lütfen..»

«Çıktılar, efendim ve size selamlarını iletmemi söylediler. Bekleyemezlerdi, zira uçağın saati gelmişti.»

«Pekâlâ, hayırlı olsun. Size gelince, beni arayan olursa bağlamayın lütfen: Çıktığımı, ya da ne bileyim ben, öldüğümü söyleyiverin.»

Kapadı telefonu, başını ellerinin arasına aldı: Konuş, konuş bitmiyordu. Konuşmasının sonu yoktu. «Hurdaya çıkmış, köhne bir telefon.» Kim demişti bunu? Haa. Tamam. Harriet. Giulio'nun İvana'ya ihtiyacı vardı. Günlerinin canlı olan tek yanı. Neden «öyle bir garipleşmişti» acaba? Polis amcanın yeni bir numarasıydı bu kuşkusuz. Ayrıca Giulio, sabahtan akşama kadar izlendiğini de biliyordu: Delle Alpi sokağında, kenara çekilmiş o beyaz 600 yok mu.. Bomboş yolda duran tek arabaydı. İçinde de hep o iki adam. Giulio adamların yüzünü görememişti, ama araba kullanışlarındaki ustalık ve azgınlıktan, aynı adamlar olduğunu biliyordu. («Kurbanınız olayım, bay Raffaele Scarapecchia. Daha ne yapmamı istiyorsunuz? Yüzük dediniz, al-

dık. Evlenme, dini nikâh.. Tamam. Davranışlarım, kötü niyetlerim unutulsun artık, bağışlayın beni.»)

Telefon yeniden çaldı.

«Kuzum, küçük hanım, size nasıl meram anlatmalı acaba? Az önce..»

«Babanız arıyor, efendim.»

Profesör Broggini, yoksa oğluna, ondan, Daria'dan söz etmeye mi karar vermişti? Yoksa aralarındaki ilişkinin eşine az raslanan bir fikir birliğine —yoksa güzel bacaklarına mı, baba— dayandığını mı söyleyecekti.. Her neyse, Giulio bunların hiç birini dinlemek istemiyordu şimdi. «Peki annem?» diyecekti, hem de arka arkaya.

«Peki, bağlayın,» dedi sıkkın.

Önce cehennemden telefon ediliyormuşcasına bir uğultudur yükseldi telefondan. Babası bağırarak konuşmak zorundaydı:

«Alo? Giulio? İyi işitiyor musun? Bu gece uzun uzun düşündüm. Bir yazı bile yazdım.. Demek istediğim, bizleri mutlu kılan şey kötülük olamaz. Yanılmışım. Düzene karşı çıkmakmış meğer.. Anladın mı? Düzene karşı çıkmak.»

«Evet, anladım.»

«Ayrıca, gelecek hafta Orsa'da yayınlanacak olan makalemde de okursun bunu..»

«Peki.»

«Bu arada, sana gideceğimi haber vereyim..»

«Havaalanına geleyim mi, ister miydin?»

«Eksik olma. İstemem. Trenle gidiyorum. Gardayım zaten; daha doğrusu gardayız.. Alo, Giulio, duydun mu dediğimi? Düzene karşı çıkmakta karar kıldım, evet, onunla gidiyorum, artık iyi mi

kötü mü, orasını bilemem.. Kim olduğunu biliyorsun, değil mi?»

Gülüyordu. Bir tren sesi duyuldu.

«Barberina'yla gidiyorum. Burada, yanıbaşımda sepetinin içinde oturuyor, sana selam eder.. Hadi bakalım Giulio yakında görüşürüz.. Artık annene ne söyleyeceğimi de şöyle etraflıca düşünmeliyim. Düşünebiliyor musun, beni bu kediyle trenden inerken görse ne hale girer..»

Birlikte gülüştüler. Arkadan yine, baba konuştu:

«Treni kaçıracağım.. Hadi, öperim..»

Giulio, kolunda sepeti, babasını gar boyunda koşarken görür gibi oldu.

O AKŞAM bayan Adelina, Giulio'ya daha kapıyı açar açmaz, kocasının evde olduğunu, ama ortalara çıkmaya cesaret edemediğini yetiştirdi: Scarapecchia damadının yüzüne bakmaya utanıyor, bazı şeyleri damadı bile olsa, Giulio'nun öğrenmesini istemiyordu.

«Koskoca avukat adam ne ailenin içine düştüm diyecek, diye yiyor kendini. Ne yapalım, dedim. Gitsin Catanzaro'da sorsun bizi, nasıl insanlar olduğumuzu oradakiler söylesin... Böyle bir para işine..»

«Ne kadar,» diye kesip attı Giulio.

Ve çek defterini yanına almadığına pişman oldu.

«Valla, böyle ezbere bilemem ki.. Masraf defterimde yazılı olacak. Bakın, sakın sizden böyle bir

yardım kabul edeceğimi sanmayın, bir bu eksikti sanki.. Ama, bir banka olur da.. Siz, bize akıl verin yeter, iş işten geçmeden size bir danışalım dedim. Ah, insanları siz iyi tanırsınız üstat. İnsan gazetelere düşmeye görsün, dilinden kurtulamazsınız kimsenin: Bir araba satın almaya görün, biraz paranız olmasın bir köşede, bu bizden daha akıllı çıktı demezler, kimbilir nerden buldu bu paraları derler.. Ah, ah.. Oysa inanın biz kimsenin meteliğine göz diken insanlardan değiliz..»

Yüzündeki çizgilerin biraz daha gergin olmasına, kendine duyduğu güvenin oldukça eksilmesine rağmen bayan Adelina, yine eski bayan Adelina'ydı. Oysa kocası, ortaya çıktığında ilk gece Giulio'yu karşılayan o işini bilir, fiyakacı adam değildi.

«Ne arıyorsun burada,» diye çıkıştı kadın kocasına. «Gidip yatsana.. Ben anlatırım.»

«Bir şey söylemek için geldim. Bu işte benim hatam olmadığını söylemeye geldim. Paraları eve alan ben değilim, sensin.»

«Ben miyim? Hoppala.. Başka ne yapabilirdim ki? Masanın üzerine kendileri bıraktılar. Bin kere, yapmayın dedim, alın gidin şunları dedim. Dinlediler mi? İşte şuracığa, tam şuraya bıraktılar sayın üstat.»

Eliyle masanın üzerine vuruyordu.

«Yine de senin hatandır derim. Onları öyle masanın üzerinde göz önünde bırakmayacaktın. Bir çekmeceye, dolaba, ne bileyim ben çöp tenekesine bile olsa, bir yerlere saklayacaktın. Sen oturdun, hesaba başladın: 'Şu mezecinin..' 'Şunu borca veririz..' 'Şu da televizyonun protesto edilen dört bonosu için..' 'Vah vah.. Daha kasap var, yakamıza

yapışır nerdeyse..' 'Peki, saatini rehinden nasıl kurtaracağız?' Söylesene, uyduruyor muyum?»

Giulio, şu paranın ne kadar olduğunu öğrenmeye can atıyordu, bu palavraları bıraksalar da, ne kadar istediklerini söyleyiverselerdi bir an önce. Bir yandan hesaplıyordu için için: «Üçyüzbin? Daha çok galiba.. Birmilyon olmasın..»

«Bilmeniz gereken bir şey daha var, sayın üstat,» diye sözü uzattı Scarapecchia. «Bilesiniz ki, bakalım kime hak vereceksiniz o zaman? Günümüzde bir bütçe yapmak hastalığı var. Hem de yaygın. Memur ailesinin bütçesini ele alalım. Dört beş kalem ihtiyaç var deniyor: Yiyecek, giyim, eğlence ve ev ihtiyaçları. Bu dört kalem masrafı karşıladın mı karşıladın, keyfin tıkırındadır sanıyorlar... Oysa bizim de bir bildiğimiz var... İtalyanların refaha ulaştıklarını, her memur evinde çamaşır makinesi, pikap ve televizyon bulunduğunu yazanları yanlış haber yayınlayarak yersiz propoganda yaptıklarından ötürü atmalı içeri. Bir kere bunları bize devlet bedava vermiyor. Herkes memurun çektiğini bilmeli. O ev ihtiyaçları denen öteberi var ya, memur için protesto demektir zulüm demektir. Hem iyi hem kötü iki şey bir araya gelir. Bir yandan mal sahibi olmak umudu, beri yandan belirli bir tarihin yaklaşmasıyla düştüğünüz çıkmaz.. Sonra bütçede hesaba katılmayan bir masraf daha var, her akşam evinizin eşiğinden içeri adım atmanızla karşınıza dikilen eksiklerdir bunlar: Yok şu bozuldu, yok ayakkabılar pençeye gidecek, musluk akıtıyor... Eğer mucize olarak, bozulan, akıp kokan bir şey yoksa, bu kere hayatın gerektirdiği beklenmedik masraflara değinilecektir sofra başında. Diyeceğim, insanoğlunun hayatında

—memur da insan olduğuna göre— evlilik, yıldönümü, cenaze, hediye gibi beklenmedik masraflar gerektiren olaylar geçer. Ücrete geldi mi, yoo.. beklenmedik artışlar yoktur kazancımızda. Maaşını alıp eve geldin mi geldin, tamam. Hapı yutarsın. Söylesene Adelina, para elimizde ne kadar durur ha? Bir saat mi, iki saat mi? Parayı elinize almanızla, bonoları, bakkala çakkala olan hesabı hatırlamanız bir olur. İşin içinden çıkmak için mucize beklersiniz. Oysa bu memur bütçesi denen katakullide, piyango bileti almaya ya da bahsimüşterelere katılmaya da bir para ayrılmamıştır: Ayrılmamıştır ama bulânık suda balık avlamaya çabalayan bu zavallıların üzerlerinde her zaman bir piyango bileti vardır, bilesiniz.. Zevk için harcanacak paraya ise hiç değinmeyelim: Fakir kısmına yasaktır bu, gereksiz, boşuna bir masraftır. Canınız yeni bir kravat çekmiş ya da yıllar yılı hayalini kurduğunuz, hani o ağır ağır akan kum saatleri vardır ya işte onlardan bir tane satın almak istemişsiniz.. ne bileyim, kadındır, karınızın canı bir elbise, bir çift küpe çekmiş.. alamazsınız, çekin bir çizgi üzerine.. Cebimizde, aylık otobüs kartından başka, ancak kahvenin yanma bir çörek ısmarlayacak para kalır. Bir de kısım şeflerinin ağızlarının kokusunu çekeriz.. Geçenlerde kooperatifin kantininde 'Memur olacakmışız.. Çörekleri nasıl ısmarlıyorlar bak..' dediklerini kendi kulağımla duydum. Hal buyken sayın üstat..»

«Sinirlenmesene, fenalaşacaksın..»

«Bu durumda bir adamın, masanın üzerinde gıcır gıcır bir deste banknot görmesinin ne demek olduğunu anlıyor olmalısınız.. Adelina bu hatayı işlememeli, onları orada bırakmamalıydı.. İnsan bu..

O tüccarlar nasıl ağız birliği yapmışlardı, bir görecektiniz.. 'Ödemezsen, yok şikayet ederiz, yok mahkeme.. yok icra..' Ben de kendimi savunmayı bilirdim.. 'Azizim bakan bey, benim yerimde siz olaydınız, ne yapardınız?' demeyi bilemez miydim? Herkesin ne yaptığını bilmiyor muyuz yani? Yaptıkları gün gibi ortada, hem de hepimizin gözünün önünde.. Ama, bakıyorsunuz bunun dokunulmazlığı var, berikinin sırtı, vatanın, partinin sanayi ve ticari yüksek çıkarlarına dayanmış.. Elleyemiyorsunuz. Peki Scarapecchia n'olacak? Neden o da, memurların yüksek çıkarları adına hareket etmiş olmasın? Ama, memuru kimsenin taktığı yok.. Güzelim bir sabah, iki bay, ta meskenine kadar gelip, Scarapecchia'yı alıp götürecekler; ve o fitneci karı yok mu o fitneci karı, yarım saate varmadan haberi bütün komşulara yayacakmış, umurlarında bile olmayacak.. Öyle ya? Scarapecchia da kimmiş; bu evin adı yalnız vergi kayıtlarında geçer.»

Odanın içinde gidip gelirken, bir yandan da mendiliyle yüzünü boynunu kuruluyordu.

«Çünkü onlar Raffaele amcadan bir iş istemeyi kolay sanırlar.. İşe bakın..»

«Raffaele,» diye söze karıştı kadın, «iyi benzetirdi onları..»

«Masanın üzerine bıraktıkları para zaten çalınmış paraydı.. Dedim onlara: 'Merak etmeyin, işiniz güvenilir ellerdedir..' dedim. Kaderde bu da varmış anlaşılan. İşler bazan kendiliğinden bir yola dökülüyor üstat. Bu da öyle oldu. Söz aramızda, karşımda nasil el pençe divan durduklarını, beni nasıl el üstünde tuttuklarını görecektiniz.. Getir götür işlere bakan o kıytırık oğlanlar bile, o saat de-

ğişmişlerdi bana karşı.. Asansörün, tuvaletlerin anahtarını getirdiler hemen..»

Dertli dertli başını salladı.

«İnsan ne düşünüyor biliyor musunuz: Şöyle bir dürtükleme, bir göz atma, sırasında görmezlikten gelme servet sahibi olmaya yeterken, tutup da çalışarak kazanmanın zahmetini çekene Tanrı akıl fikir versin.. Bu adamlar, kime ne diyeceklerini, kimi nasıl kullanacaklarını biliyorlar; işlerini yürütmek mi istiyorlar, kaçınmıyorlar hiç bir şeyden. Elimden bir şey gelmeyeceğini pekâlâ söyleyebilirdim onlara. Ama bu adamlar ağzını açtırırlar mı insanın; sonra her zaman, parayı öyle, ötekilerin yaptığı gibi masanın ortasına da bırakmazlar. 'İsviçre sigarası severmişsiniz, bay Scarapecchia, kulağımıza öyle geldi.. Bakın size özel bir paket getirdim.. Evinizde, canınız çektikçe içersiniz..' Evet, kapalı bir paket sigara uzatırlar, kapalı ama, içinde sigara yerine..»

«Çok tehlikeli,» dedi Giulio. «Ya başka birine ikram edecek olsanız?»

«Yok canım. Paketi uzatırken öyle bir bakarlar ki yüzünüze.. Bu işler kaş göz işaretleri, bakışmalarla çözümlenir. Eh, gerektiği zaman 'Ben mi? Ben ona ne bir şey verdim ne de bir şey söyledim..' diyebilmenin yolu budur. Bana gelince, benim de söyleyeceğim kısadır: 'Küçüklüğümüzde, Raffaele ağabeyimle ben..' Günlük olayların sözünü etmenin gereği yoktur; Anılar bu işi başaracağınızı göstermeye yeter. 'Demek Raffaele Scarapecchia'nın kardeşisiniz?' 'Evet, neden sordunuz?' Bu sırada, 'Bu iş kaça olacak?' gibilerden, başparmaklarıyla işaret parmaklarını birbirine sürtmektedirler. Eh, bu da bir tik olamaz mı? Olur değil mi ya? Ah, ah, insan

bu memlekette parmağını oynatmakla, öyle para sahibi olabilir ki, üstat.. Sonunda, karşınızdakiyle sizin aranızda, bir sevgi bağı kurulur, karınızla olduğu gibi fiziki bir ilişki.. Ama burada kadın durumunda olan sizsiniz ve size sahip olan kuvvet, iki üç dakikalık olmasına karşılık daha doyurucu bir güçtür. Benden bütün bekledikleri, namussuzluk etmem, dürüstlükten ayrılmamdı, öyle değil mi? İstedikleri gibi oldum ve şimdi beni ele vermek istiyorlar.. Eğer onları memnun etmeyi sürdürseydim, böyle davranırlar mıydı, yoo, 'Aferin Rosario, bitirim adamsın..' diyeceklerdi hep.»

«Peki, neden sona erdi bu iş?»

«Neden mi? Neden olsun? Raffaele Scarapecchia'nın..»

Bayan Adelina söze karıştı hemen, atıldı:

«Hiç bir şeyden haberi olmadığını, bir şey bilmediğini, daha doğrusu hiç bir şey vaadetmediğini öğrendiler.. Yani işleri görülmeyecekti. Bunu öğrenince kalkıp eve geldiler: Ya parayı geri ver, dediler, ya da güvenimizi kötüye kullandığından ötürü seni dava ederiz..»

Tam o sırada İvana içeri girmişti. Eşikte, kuşkulu gözlerle, bakıyordu onlara.

«Ne dolaplar döndürüyorsunuz bakalım? Hem sen, bu saatte neden geldin?»

Annesine doğru yürüdü:

«Ne istediniz yine ondan?»

«Hiç canım,» dedi babası. «Ben kimseden hiç bir zaman bir şey istememişimdir. Onlara bütün söylediğim şu oldu: Kızım evlenmek üzere. Mahvetmeyin beni.. İş gazetelere dökülürse, hiç bir şeyden haberi olmayan damat ne der? Ailesi ne düşünür bizim için? Zavallı bir adamın hayatındaki

—biricik— olağanüstü ve mutlu olayı, mahvetmeyin... Sonunda...»

«Sonunda, azizim bay Scarapecchia, bu parayı zaman geçirmeden ödemelisiniz.. Bu işle ben ilgileneceğim. Ve onları da mahkum ettireceğim..»

Muhasebeci pek inanamıyordu buna.

«Bu iş sandığınız kadar kolay değil,» dedi.

HER YERDE sessizlik: Roma boşalmıştı. Bonolarının vâdesini uzatan, bir iki imzayla yardım sandığından üç beş kuruş çeken bütün Romalı memur takımı çekip gitmişti. Yollar ıssızdı, ortalık hanımeli kokuyordu: Eski zaman kadınlarını hatırlatan, pudra kokusu gibi tatlı, buram buram bir koku.. İvana Giulio'yla bahçeye çıkmıştı. Giulio «Biraz sokağa çıkalım..» demişti ama kız, nedense yanaşmamıştı buna. Oysa Giulio, bu akşam kendisine açık kart verildiğinin farkındaydı. Annenin, bir gelin yatağı hazırlarmışcasına kızının üstünü başını düzeltmesi, «Hadi, çıkıp biraz hava alın..» deyişindeki gizli anlam, «işte size karşılık olarak verip vereceğimiz budur..» demekti. Öyle. Ellerinde başka bir şey yoktu, Giulio iyi biliyordu bunu. Ayrıca, kendisine verilenin şahane bir şey, dünyanın

en güzel, en hoş şeyi olduğunu da biliyordu. Gerisi umurunda değildi.

İş, bu yeni olanaklardan yavaş yavaş faydalanmayı başarmakta, kendisine hakim olarak, mutluluğun tadını ağır ağır çıkarmayı bilmekteydi. Sonunda doyacağını bilmenin verdiği güven, bir açın gözünde, yiyeceğin kendisinden çok daha değerliydi.

«Bu işi bana daha önce açacaktınız,» dedi İvana'ya. «Baban daha az üzülmüş olurdu.»

«Fazla iyi kalplisin... Hayatta iyi kazık yersin bu yüzden...»

«Peki sen kötü kalpli misin?»

«Eh, öyle olmak daha iyi... İyi kalplilerin kazık yediklerini çok gördüm. Birini başından savmak için bile pohpohlamaz mı insan?»

«Peki, amcan nasıldır?»

«Bulunduğu göreve nasıl geldi sanıyorsun? Onun işi öyle yufka yüreklilerin işi değildir. Katı yürekli olmasa işin içinden çıkamaz.»

«Açık konuş bakayım. Sert insanlardan mı hoşlanırsın?»

İvana omuz silkti.

«Hoşlansam ne olacak, hoşlanmasam ne olacak? İnsan nasılsa öyledir. Karşındakinin değişmesini bekleyeceksen, hapı yuttun demektir. Boşuna bekler dursun...»

Giulio, İvana'ya sarıldı, kendine doğru çekti.

«Hoşuna gitti mi?»

«Hayır. Belki de bu işlerden anlayacak yaşta değilim de, ondan. Annem, çocuk yaptıktan sonra öyle olmaz, diyor.»

Giulio, dilinin döndüğü kadar bu işten hoşlanmasının gerekli olmadığını anlattı İvana'ya;

erkeğine katlanmış olması bile kadının kocasına sevgi duygusunu göstermeye yeterdi; yeterdi ya, Giulio bu konuda İvana'yla anlaşacağına —çok önemliydi bu— emindi, evlilikleri başarılı olacaktı. Bunları konuşurken yeniden kendisine olan güvenini kazanmıştı. İlk günler, muhasebecinin de babası gibi dürüstlükte inat eden biri çıkacağından korkmuştu, Scarapecchia gibi büyük adamlar genellikle, polisten, dedikodudan ve cehennemden ürkerlerdi. Dürüstlük garip bir tutum gibi gelirdi Giulio'ya: İnsanın kendi kendisine duyduğu hayranlığın devleşmiş bir şekli. Şimdi içi rahattı artık: Her şey satın alınabiliyordu. İncelik işin tekniğindeydi ve Giulio'nun tekniği başarılı olmuştu. İnsan bir erkeğe ya da kadına uluorta «Kaça?» diye sorabilirdi, ama kızı söz konusu olduğunda bir babaya sorulamazdı bu. Giulio, parasına sabrını da katıp gerekli tedbirleri alınca, bütün aileyi satın almıştı. Şimdi sıcak ülkelere yapacağı uzun balayı yolculuğuydu aklını kurcalayan: Yazı Fas'da, Tunus'da geçirecekler, hani o küçük küçük çocukların hizmet ettikten sonra kertenkele gibi süzülüp yok oldukları bungalovlardan birini kiralayacaklardı. «Çırılçıplak dolaş, yalnızmışız gibi.. Ama dikkat et.. Yerlerde kaktüs dikenleri vardır: Ayakkabılarını giysen iyi edersin.» İvana her deneni yapıyordu; kilise zoruna dayanan sessiz fedâkarlığın akla dayanan rızadan çok daha yararlı olduğunu gösterircesine. Kadınların —yumuşakbaşlı ve arzu verici olmaları için— cahaletten kurtulmamaları gerekliydi, başka birinin hükümranlığı altında yaşayanlar hep öyle değil miydiler; cehaletten kurtulduklarında, olağanüstü şeylerin, kültür ya da başkaldırmanın hayalini kurmaya başlamıyorlar mıydı?

Babası, o bile bu kısa süreli kaçışla yenilgisini kabul etmişti: Değer verilmesi gereken tek şeyin, insanoğlunun kendi eseri olduğunu tanımış, insanoğlunun ortaya koyduğu en gerçek eserin ise gücünü genç bir kadının bedenine boşaltmak olduğunu göstermişti.

Erkeğin çocuk yapmakla hayattan elini eteğini çektiğini kabul etmek için, Ugo gibi, doktorlara özgü o şüpheciliğe sahip olmak gerekirdi. Ayrıca Ugo'nun çocukları da bakalım kendisinden miydi: Ötede beride karısının Ugo'yu aldattığı söyleniyordu. Evet, evet Scarapecchia'nın hakkı vardı, karısının karnının şişmesi var ya, bir erkeği işte bundan daha mutlu kılacak şey olamazdı.

«Sana, çocuk sever misin diye sorduğum zaman, verdiğin karşılığı çok beğendim. Doğururken ölen çok kadın vardır derken seni sınamıştım. Kadın dediğin, ekilmeyi bekleyen toprak gibi olmalı, verimli: Verimli olmalı ki kocası da her istediğini yapsın onun. Ben de senin bir istediğini iki etmeyeceğim, köle gibi çalışacağım. Çünkü tek bir amacım var artık, o da sensin: Koca bebeğim, hazinem; kadınım. Ekimin dördünde aziz François'nın önüne götürüp, nikah yüzüğünü geçireceğim parmağına; hele iki saat başbaşa kalalım, göreceksin. bu küçük karın yok mu, içinde mutlaka bir şey olacak... Sonra çocuk doğduğunda, biraz rahat bırakacağım seni ki dinlenesin, derken hadi bakalım... Bir tane daha... Tamam mı? Razı mısın?»

İvana, nasıl istersen der gibilerden, omuz silkiyordu.. Giulio'nun keyfine diyecek yoktu.

«Sana, pembe tüylerle süslü sabahlıklar alacağım, bir örnek de topuklu terlikler... Para da vereceğim. Mağazalarda dolaş, kokular al...»

Balayından döndüklerinde, Appia ya da Cacsia caddesinde bahçeli bir köşk yaptırmak için,oturduğu apartman dairesini sattığını söyleyecekti. Kendisi gidip otelde kalacak, İvana'yı da annesinin yanında bırakacaktı: Öyle ya, gebelik sırasında ana kızın yakın olmaları doğru olur. Doktor arkadaşlarından biri —örneğin Ugo— İvana'ya, sürekli yatakta kalmasını, pek evden çıkmamasını öğütleyebilir, aksi halde çocuğunu kaybedebileceğini söylerdi. Muhasebeciye gelince, onun her tarafta yeri vardı nasılsa. Şöyle gözünü kırpmayla para kazanmayı başaran bir adam, yabana atılmazdı, insan ne yapıp edip yakınında bulundurmalıydı onu.

«Yarın, on ağustos,» diye mırıldandı İvana. «Aziz-Laurent'ın günü.» Gökyüzüne bakıyordu. «Gece, sürüyle yıldız kayar, bir tanesi tam kayarken bir şey dileyebilirsen, mutlaka olur.»

«Ne dileyeceksin bakalım?»

«Yarınki buluşmamız hayırlı olsun, diyeceğim. Bütün geleceğim buna bağlı.»

Giulio, kendisinin yıldızlardan dileyeceği bir şeyi olmadığını, nasılsa dünyanın en mutlu adamı olduğunu söyledi. İvana'yı tanıdığından bu yana çok sıkıntı çekmiş, başının derde girdiği olmuştu, ama ona sadık kalmıştı.

«Yalnız, hani babanın beni sahtekâr diye kapının önüne koyduğu o gece var ya, işte o gece sana ihanet ettim. Sıkıntımdan, gidip eskiden tanıdığım bir kadını buldum ve yattım onunla. Nasıl, hoşuna gitti mi?»

İvana yüzünü buruşturdu, bütün erkeklerin nişanlılarına olan saygıları yüzünden başka kadınlarla yattığını söyledi karşılık olarak.

Giulio yorgunluk hissediyordu nedense; bir sürü hayal karıştırıyordu kafasını, esir kız İvana'nın görüntüsü, yerini odanın yarı karanlığında kendisini bekleyen, kraliçeler gibi bir İvana'ya, karısı İvana'ya bırakmıştı. Sonunda ertesi gün güçlü kuvvetli olabilmek için, gidip zamanında yatmanın daha uygun olduğuna karar verdi.

İvana bir basamak yukarda duruyordu. Giulio genç kızı kendine çekti, başını göğsünün üzerine yasladı ve bir süre öylece kendinden geçmiş durdu orada, teninin kokusunu içine çekti. İvana, onu bahçe kapısına kadar geçirdi ve tam çıkarken seslendi:

«Giulio..»

Kollarını Giulio'nun boynuna dolayarak, dudaklarını uzattı. Ağzından ilk olarak öptürüyordu kendini, Giulio, bu ağzın ılık ve etli derinliklerinde yok oldu. İvana, kendisini çekip ayrıldığında yaptığına pişman olmuş gibi yüzünü okşadı erkeğin, kırgın bir bakışla uzun uzun baktı ve tatlı sesiyle mırıldandı:

«Hoşça kal.»

Başı önünde merdivene doğru yürüdü. Giulio, genç kız kapıyı örtene kadar baktı arkasından.

Sonra bulutların üzerinde yürüyormuş gibi, sokağa çıktı ve Della Alpi sokağından —hani Scarapecchia'nın dediği gibi— eski rejimin kaldırılmasından sonra, olgun yaşa erişmişlerin yoksun kaldığı o erkekçe heyecanla sürdü arabasını.

GİULİO'YU, bir süre için de olsa, İvana'dan ayıran bu saatler, dinmek bilmeyen, uzun bir başdönmesi olup çıkmıştı. Cumartesi sabahı yazıhanede hiç bir şeye el sürememişti Giulio. Eve dönerken çiçekçi çiçekçi dolaşmış, beyaz renkli ne bulursa almıştı. Bulabildiği bu beyaz çiçeklerin hepsi ağır kokulu çiçeklerdi ne yazık: Zambak, yasemin, susam.. Bereket versin hava sıcaktı da pencereleri açık tutabilirdi insan. Beyiyle dertleşmesinden bu yana Diodato yüzsüzleşmişti nedense: Giulio çiçekleri kendi eliyle vazolara yerleştirirken hiç çenesi durmamış, Sergio'nun da aslında iyi kalpli bir çocuk olduğunu, kalbinin iyiliğinin, ne zaman kıra çıksalar papatya toplamasından belli olduğunu anlatmıştı. Giulio saat dört buçuktan dokuza kadar yalnız kalmak istediğini söylediğinde

ise, evden çıkmaya yanaşmamış, odasında kalmasına izin vermesi için bin bir dil dökmüştü Giulio'ya. Yeter ki telefonun başında olsun, ışık yakmamaya bile razıydı: Cumartesileri, Sergio hep dara düşerdi, para istemek için telefon ederdi bakarsınız.. Ama, Giulio'nun dediği saat gelince Diodato, ister istemez, hem de servis merdiveninden çıkıp gitmek zorunda kalmıştı.

Giulio yerinde duramıyordu. İkide bir pencereye gidiyor, İvana geliyor mu diye bakıyordu. Derken bir taksi durdu kapının önünde. Gözalıcı biçimde giyinmiş iki genç kız indi içinden; spor bir arabadan da pembe pantalonlu, ayağında kısa çizmeler bir başka kız çıktı. Giulio, kapısının önündeki bu keşmekeşden hoşnut kalmıştı, bu kargaşalıkta iz sürmek kolay iş değildi. Birkaç dakika önce karşı kaldırıma dikilen jandarma, istediği kadar Giulio'nun kapısını kollasın.. Bunun basit bir raslantı olabileceğini geçirdi içinden, jandarmanın öyle görevdeymiş gibi bir hali olmadığına inandırmak istedi kendini. Bu arada, yeniden pencereye yaklaştığında, jandarmanın ortadan kaybolduğunu gördü. Ve tam o sırada kapı çalmaya başladı. Giulio sinir içindeydi, başı dönüyordu sanki, içinin bulandığını hissetti.

Gelen İvana'ydı, peşinde de kapıcı.

«Üzerimde para yoktu Giulio, kapıcıya ödeyiver dedim ama, onun da bozukluğu yokmuş.. Bin liret veriver, hadi..»

Giulio cebini karıştırdı, çıkardığı beş bin lireti kapıcıya uzattı:

«Üstü kalsın Ernesto..»

Sonra adamı kapıya kadar geçirirken, fısıldadı.

«Küçük hanımın hangi kata çıktığını soran olursa..»

«Üst kata, derim. Zaten bir toplantı var..»

İvana taraçaya çıkmıştı, ortada hiç bir şey yokmuşçasına, büyük bir kayıtsızlıkla etrafa bakınıyordu. Beri yanda Giulio, —beklemenin verdiği sıkıntıdan mı, yoksa kapıcıyla birlikte içeri girdiğinden, kızı birdenbire kollarının arasına alamadığı için mi bilinmez— İvana'yı çağırdığına pişmandı. Ne diyeceğini bile bilemiyordu, İvana'yı tanımıyordu sanki. «Ne budalalık ettim..» diye geçirdi içinden. Otel ya da başka yer yokmuş gibi, tutup günlük hayatının geçtiği yerde böyle bir işe kalkışmak... Yine de içindeki keşmekeşi, kızdan gizlemek için zorluyordu kendini.

«Nasıl, evim hoşuna gitti mi?»

«Taraça fena değil, içerisi de öyle.. Ama çok biblo var, ıvır zıvırın fazla.. İnsan bunların tozunu almaya kalksa..»

Giulio, böyle bir şeyi hiç aklına getirmediğini söyledi gülerek. Bu alçak tavanlı küçük odalarda, İvana daha bir şişman duruyordu; ve evin döşenişinden olacak, üzerindeki taşralı hal daha da ortaya çıkmıştı. Bu yetmiyormuş gibi Giulio, Scarapecchiaların evinde pek yadırgamadığı o bayağı konuşma tarzına, bu evde, bu dekorda pek alışamayacaktı. İvana daha konuşmaya başlar başlamaz —Romalı mahalle kızlarına özgü o ses tonu— Giulio'nun rahatının kaçmasına yetmişti.

«Bir koltuk al.. Ben içecek bir şey getireyim.»

İvana meraklıydı, Giulio'nun peşinden yürüdü. Sıcaktı hava. Karşıdaki evin camında yansıyan güneş içeri doluyordu. Buluşma saatini de kötü seçmişlerdi: Daha doğrusu kendiliğinden böy-

le olmuştu bu. Mutfak biraz serindi: İngiliz tarzında döşenmiş, «pub»lardaki gibi tahta kaplanmıştı duvarları. Dekorasyon mecmualarında gördüğünü yaptırmak, pahalıya patlamıştı Giulio'ya.

«Bu ne böyle? Uşağın yabancı mı yoksa?»

«Diodato mu? Orteli..»

«Peki öyleyse, kavanozların üzeri neden İngilizce yazılı?»

Giulio gülerek bir portakal suyu uzattı İvana'ya, gülüyordu ama, daha rahatlayamamıştı.

«Buradan pek hoşlanmadın bakıyorum.. Başka bir yere geçeriz..»

«Evin ne kusuru var canım.. Sen maskaraya döndürmüşsün.. Ya bu gemi resimleri ne? Yoksa ailende bahriyeli mi var?»

«Yoo.. Gemi resmi, bekâr evine yakışan bir motiftir.»

«Hmmmm..»

Yatak odasında ise, av teması başı çekiyordu; Giulio kendisi de bu dekordan çoktan bıktığı halde, genç kızın yorumlarından garip bir sıkıntı duymaya başlamıştı. İvana'nın, evin en güzel eşyası sayılabilecek ampir biçimi bir komodinin önünde durduğunu görünce «Şimdi ne saçmalar yumurtlayacak bakalım..» diye geçirdi içinden.

İvana, derin bir soluk aldı.

«Çok şükür,» dedi. «Sonunda ciddi bir şey görebildim.. Kusura bakma ama, ötekilerin hepsi, Noel hediyesi vitrinine konsa olur..»

Giulio, halk tabakasının, bütün cehaletine rağmen iyi şeyden anladığını kabul etmek zorundaydı. İvana aptal bir kız değildi, değildi ama, aşılması zor, derin bir uçurum vardı aralarında; bu uçurum onları ayırıyordu. Birden esefle, Della Alpi sokağın-

daki bahçeyi, bundan böyle hiç bir yerde kolay kolay raslanmayacak olan, o köhne taşra havasını hatırladı. Scarapecchialarla ev değiştirmeyi düşünmek, olacak şey değildi. Manzarayı gözünün önüne getirdi birden: Bayan Adelina «pub» da, muhasebeciyse çevresinde parıltılı av tabloları, Giluio'nun kendi yatağının içinde.. Pancurları indirdi ve bir lamba yaktı. Yarı karanlık odaya, daha bir rahatlık, daha bir içtenlik getirmişti.

«Gördün mü,» dedi Giulio tatlı bir sesle. «Haydut gibi üzerine saldırmadım.. Şimdi, güzelce soyun, serinlersin.. Korsen var mı?»

«Var ya.. Bu sıcakta ne zor biliyor musun?»

Koltuğun kenarından öne doğru kaydı.

«Üstelik gebeyken.. Daha iki aylık bile değil, nasıl sıkıntı veriyor bilsen..»

Giulio iyi duyamadığını sandı birden.

«Affedersin, ne dedin?»

«İki aylık gebeyken bile, korse giymek zor oluyor..»

«Şaka ediyorsun herhalde..»

«Yoo.. Neden edeyim?»

«Ha.. Öyle demek.. Aferin sana.»

Dehşet kaplamıştı içini, az önceki sıkıntı ve halsizliğin yerini, derin bir hiddet almıştı.

«Kimden acaba, öğrenebilir miyim?»

«Nasıl, kimden?»

Çantasından bir mendil çıkarmış, yüzünü kuruluyordu İvana.

«Senden, elbette..»

Giulio'nun bembeyaz olmuştu rengi.

«Benden mi? Aman ne güzel..»

«Dinle beni Giulio, gebe kalmam hoşuna gitmemiş olabilir, ama kimden diye sorma bari.. Sen-

den başka kimseyle ilgim olmadı benim. Kursa gittiğim zaman, öğretmen telefonu açıp geldi diye haber veriyor anneme, ordan çıktığımda yine telefon ediyor. Her zaman kollarlar beni. Seninle kaç saat kaç dakika yalnız kaldığımı bile biliyordur Tonton. Geçen akşam arabada, bugün de burada olduğumu bal gibi biliyordur. Söylemek istemezdim ama, demin apartmanın girişinde bir jandarma duruyordu. Bir de kalkmış bana kimden gebesin diye soruyorsun.. Ama komik adamsın..»

«Dur bakalım,» dedi Giulio, sakinleşmeye çalışarak.

İvana saflığından belki de nasıl gebe kalındığını bilmiyordu, olur a.. Annesi, erdemli genç kızlara özgü yanlış eğitimin kurbanı olan, bir büyük teyzenin sözünü etmez miydi: Bir erkek kendisini öpünce, dokuz ay sonra çocuk doğuracağını sanan bir teyzenin...

«Gel buraya, kıymetlim,» dedi şefkatle. «Anlattığın şeylerin bile farkında olmadığına eminim... Bir kadın çocuğu olacağını nerden anlar, gebelik nasıl anlaşılır biliyor musun bakalım?»

«Sen beni, budala mı sanıyorsun Giulio? Hiç bir şey bilmiyorum öyle mi? İki aylık diyorum sana... İki aylık ne demek? Sana haber vermeden önce, durumdan emin olmak için tahlil bile yaptırdım. Hani şu tavşan dalgasından.. Buyur.»

Bir kağıt uzattı. Kağıdın üzerinde «Bayan Ivana Scarapecchia» yazılıydı. «Gebelik testi: Pozitif.»

Giulio, hopladı yerinden.

«Baksana bana, İvana.. Nedir bu numara? Gebe olduğuna inanamam ben. Peki, bu iş ne zaman oldu, söyle öyleyse?»

İvana, saf saf karşılık verdi:

«Ben ne bileyim. Arada kendimi kaybettiğimi söylemedim mi sana. Doktor rapor bile verdi bunun için.. Bu sorduğunu ben de kendi kendime sordum, düşündüm, düşündüm, bu iş olsa olsa dedim, hani o kooperatifçilerin geldiği gece var ya, işte o gece olmuştur: Annem ikimizi sandık odasına kapadıydı ya..»

«Ne diyorsun kuzum? Orada iki dakika ya kaldık ya kalmadık..»

İvana, iki dakikanın da bu işe yeteceğini belirten bir hareket yaptı eliyle.

«Beni, kolay kolay tongaya bastıracağını sanma.»

«Sen ne dersen de, bu iş orada olmuş olacak.. Bak neden, söyleyeyim: Bu kendimi kaybetmelerim —doktor amnezi diyor— çocukken geçirdiğim bir korkudan sonra oldu. Doktorun verdiği belgede de yazılı zaten. Bir yaz, havalar şimdiki gibi iyice sıcaktı, annemin akrabalarından birine gitmiştik, bir teyzesinin kızına. O eniştem çok şakacı bir adamdı, benimle oynardı hep, o gün yine, ne oyunu olduğunu hatırlamıyorum ama, oynuyorduk. Bir ara, benim kazandığımı, bana güzel bir şey göstereceğini söyledi: 'Ama önce,' dedi 'uçaktaymışsın gibi, bir kemerle iskemleye bağlayacağım seni.' 'Olur' dedim, çok eğlenmiştim, derken o 'Dikkaaat..' dedi, 'Bir.. ki.. üç..' Pijamasının önünden çok komik bir şey çıkardığını gördüm. Ama adamcağızın yüzü değişmişti. Gözleri yuvalarından fırlamış, ağzı açılmıştı, kıpkırmızıydı rengi: Maskara gibi bir şey olmuştu. Beni avaz avaz haykırtan da işte o surat, o hırıltıya benzer sesi oldu... Kendimi kaybetmelerim işte bundan sonra başladı. O ak-

şam, sandık odasında, yüzün tıpkı onun yüzüne benziyordu, sen de onun gibi solumaya başlamıştın: Güzel değildin. Seni görmemek için sırtımı döndüm ve işte o sırada kendimden geçmiş olacağım. İstediğini yapmışsındır: Ne yaptığını hiç bir zaman hatırlayamayacağım.»

«Bir şey yapmadım ki.. Sonra bu anlattıkların inandırıcı olmaktan çok uzak.. Daha önce neden söylemedin, bakalım?»

«Neden mi söylemedim? Yolda, yanıma yanaştığın gün bir yana, efendi bir halin vardı. Sonradan, benim anlamadığımı sanarak söylediğin bazı şeylerden iyice tanıdım seni. Burada olmam, babamın söylediklerine kulak bile asmadığını göstermez mi? Nişandı, yüzüktü, bunun palavra olduğunu sen de biliyorsun; öyle olmasa, bizi bütün hısımlarından bucak bucak saklar mıydın, ne evine girebildik, ne de yazıhanene bunca zamandır... Dur, daha bitirmedim: Niçin Paris'de evlenmiyormuşuz sanki? Sonra gelip kilise nikahı kıydıramaz mıyız? Dün gece, kalktın anneme, yok şimdilik dini nikâh yetermiş, hükümet nikâhını ailenin de bulunduğu büyük bir davette kıydıracakmışsın, bin dereden su getirdin... Şimdi, şurada tekrarlamamın gereği yok, söylediğin şeylerin hiç biri ipe sapa gelmiyor.. Baksana bana, arada bir öyle bir sersemliyorsam da aptal değilim ben. Annemle babam —eh, benim bu kusurum yüzünden az çekmediler, bir de parasızlığı kat üzerine kolay mı..— sersemden de beter oldular, doğru. Ama Tanrıya şükürler olsun, benim başımda Raffaele amcam var. Dur, bak o akşam, ırmak kenarında dolaştığımız sıra da, bir ara fenalaştım ben, yüzüğü geri almak için beni öldürecekmişsin gibime geldi.. İs-

tediğin kadar numara yap artık... Kurtulamazsın bu işten. Hani o, acaip şeyi çıkaran adam, annem babam bu işin üzerinde fazla durmadıkları için paçayı kurtardı, beni düşündüler, bana laf gelmesin diye kapattılar işi. Ama sen, yağdan kıl çeker gibi sıyrılamayacaksın bu işten: Bir kere, o zamandan büyüğüm, sonra, Tanrıya şükürler olsun Tonton var.»

Kapıcı dairesine bağlı olan iç-telefon çalıyordu. Giulio, durakladı bir an. Ama zil sesi kesilmiyordu. Gidip açtı.

«Afedersiniz üstat. Bir süredir, kapının önünde bir jandarma duruyor, az önce gelip, içeri beyaz elbiseli bir genç kızın girip girmediğini sordu, ama gizlice sordu. Bugün yığınla genç kız girdi buraya dedim, dedim ama savamadım başımdan: 'Bu çok genç, on yedi yaşında bir kız,' dedi. 'Son kata çıkmış olacak.' O zaman, eh, dedim içeri girdiyse, nasılsa buradan çıkacak, bekleyin, görürsünüz, dedim. Bu iş benim üzerime vazife değil ama, üstat, küçük hanım eğer servis merdiveninden inerse, kimselere görünmeden, garaj kapısından çıkar.»

Giulio, teşekkür etti adama ve İvana'nın yanına döndü.

«Aşağıda seni bekleyen bir jandarma var, on yedi yaşında olduğunu bile biliyormuş. Anlaşıldı: Amcanla birliksiniz. Ondan gebe olduğuna kuşkum yok, çocuğu bana yamamak istiyorsunuz.. Ama yazık, adamına düşemediniz..»

Kötü kötü gülüyordu, anlamsız bir yüzle kendisine bakmakta olan İvana'nın önünde, bir ileri bir geri, dolaşmaya başladı.

«Bak, suçlu olmadığım şu çiçeklerden de belli: Beyaz çiçekler aldım sana. Evet. Bembeyaz.»

«Çiçek, ne zamandan beri bu işleri ispat ediyormuş? Suçlu olduğunun çok delili var: Tahlil, beni buraya getiren kapıcı.. Ayrıca bizi çamaşırlıkta bulan annemi, bahçede yapayalnız gören kiracıları unutuyorsun galiba.. Ya Tonton'un adamları? Bu işleri iyi bilmen gerek, avukat değil misin? Senin yaşında kaşarlanmış bir adamı, elinde bunca delil olan küçük bir kıza karşı savunur muydun? Peki, söyle bakalım, burada zekâ bakımından yetersiz olan kim, senin mi raporun var, ha?»

«Bir çetenin içine düştüm, ne çeteymişsiniz meğer..» Giulio bakışları boşluğa dikili, tekrarladı sözlerini. «Çeteymişsiniz, çete.. Oysa zavallı ben, babanın borcunu bile ödemeye hazırlanmıştım, çeki yazdımdı bile..»

«Çete olsaydık, gelip bunları şimdi söylemezdim sana.. Çeki getirmeni beklerdim, öyle değil mi?»

Haklıydı. İvana her zaman haklı çıkmıştı. Giulio, kızın böylesine utanmadan yalan söylediğini duydukça, onu yeniden arzulamaya başlamıştı.

«Ne yani? Annenin babanın haberi yok mu bu dümenlerinden? Birlik olmadınız mı?»

İvana önüne baktı.

«Gebe olduğunu da söylemedin mi onlara yani?»

Kızın bir şey demeden kendisine baktığını görünce sevindi Giulio.

«Öyleyse, ben söyleyeceğim, hem de derhal... Bu arada kızlarının benden değil, bir başkasından, kimbilir kimden, gebe kaldığını da öğrensinler...

«Valla, bir hoşsun sen... Ayol kızlarının, her-

hangi birinden gebe kaldığını duyunca, ne diyecekler sana sanıyorsun? Elin evli adamından ya da serserisinden gebe kalmamı göze alırlar mı, akılsız? Elbette senden olduğunda diretecekler...»

«Ya gidip Viminal'de amcanı bulursam? Ya herşeyi anlatırsam ona? Bakalım ne der, çok merak ediyorum.»

«Vız gelir bana... İstersen ben kendim çağırayım? Buraya, gebe olduğumu söylemeye geldim derim, sen de çocuk benden değil dersin... Tamam mı?»

«Evet. Çağır hadi.»

«İyi.»

Zar zor kalktı yerinden, kısacık eteği ve korsesi rahat hareket etmesini engelliyordu. Giulio, gergin çorapların bittiği yerde, dolgun butların beyazlığını gördü. İvana, telefona yürüdü, bir numara çevirdi ve bekledi.

«İçişleri bakanlığı mı? Bay Scarapecchia ile görüşmek istiyorum. Yeğeni dersiniz.»

İkisi de birbirinden korkuyormuş gibi, bakışıyorlardı karşılıklı. Gözleri birbirine dikili.

«Deliyim ben...» diye düşündü Giulio ve telefonu İvana'nın elinden alarak kapadı.

«Faydasız,» dedi. «Sen haklısın, masumsun. Sürüyle tanığın var. Çocuk benden. Böyle olduğuna göre...»

İvana bu beklenmedik dönüşten şaşırmış, Giulio'ya bakıyor, süzüyordu onu.

«...hatamı kabullenir, işlediğim suçu onarırım. Olduğun gibi, gebe mebe nikahlarımı seni. Tamam mı? Mesele çözümlendi demektir, artık konuşmayalım bunu. Şimdi gel, çıkar şu üstündekileri, zırhını da at, soyun, gel yatağa...»

Yatağın örtüsünü çekti, açtı, ütülü, tiril tiril çarşaflar çıktı ortaya.

«İstediğin bu değil miydi? Karnında başka birinin çocuğuyla, polis amcanın piçiyle seni nikâhlayayım istemiyor muydun? Eh, istediğin olsun. Ben zaten kuşkucu adamın biriyimdir, böyle şeyler vız gelir bana... Kimbilir başkasının peydahladığı çocuğu büyüten ne çok erkek vardır... Aldırdığım yok buna. Seni nikahlayacağım, çocuğu da kabul ediyorum. Şimdi, yallah yatağa... Nasılsa ilk değil bu... Sandık odasında, çamaşırlıkta yaptıktı nasılsa...»

«Hayır,» diye haykırdı İvana. «Asıl istediğimi anlamadın daha, seninle evlenmek istemiyorum... Sonuna kadar da direneceğim bunda, mahkemede de direneceğim, kilisede de... Anladın mı?»

Boynunu uzatmış, gözlerinden nefret fışkırarak, dimdik bakıyordu Giulio'nun gözlerine.

«Seninle ne evlenmek istiyorum, ne de yatmak... İstemiyorum, anladın mı?»

«Peki, benimle evlenmek istemiyorsan, neden gelip benden gebe olduğunu söylüyorsun? Deli misin sen?»

«Hiç de değilim. Çocuğun senden olmadığını pekâlâ biliyorum: İkimiz de biliyoruz bunu. Anlayamadın değil mi? Senden gebeyim dersem, hapı yutarsın, bunu anlamanı istiyorum.»

Bayağı bir gülüşle güldü.

«Eve kendi ayağınla geldin... Seni çağıran mı oldu? Ha? Hadi yoluna diyen ben değil miydim? Ama sülük gibi yapıştın. Kendi ayağınla tıpış tıpış geldin... Beyden biri olmayaydın, seni öyle mi karşılarlardı sanıyorsun? Sebzecinin çırağı olsaydın örneğin? Bayıldılar sana... Oysa söyledim on-

lara ben: İstemem, on yedi yaşındayım daha, dedim. Ama laf anlayan kim? Doğduğum günden beri, böyle birini, seni bekliyorlardı. O borçları, dalaveraları neden yaptılar sanıyorsun? Beni süsleyip püsleyip, satmak için... Oysa ben, evlenmek istemiyorum, anladın mı?»

«Peki, ne istiyorsun öyleyse?»

İvana, bir süre Giulio'nun yüzüne baktı, sonra konuştu:

«Para.»

ŞİLTENİN kenarlarına gelen yerde, köşelere doğru, hele yastığın tam altında, çarşaf serindi sanki. Giulio boş yere, üzerine çöken ağırlıktan kurtuluşu oralarda arıyordu. Roma'nın ağustos ayındaki yakıcı sıcağı, çamların altındaki —cırcır böceklerinin yaygarasıyla karışık— o alev değildi bu; hava ağırlaşmıştı, nemli bir sıcak...

Giulio pencereleri ardına dek açmıştı: Ama boşuna. Taraçaya çıkıp yere uzanmak da faydasızdı, gün boyu kavurucu sıcak altında kalan çiniler soğumamıştı daha. Çoktan pörsüyen, boyunlarını büken çiçeklerden çıkan ağır koku, insanın yüzüne çarpan o hamam sıcağından da beterdi; Giulio, onları vazolarından alıp da atacak gücü bile bulamıyordu kendinde. Buzdu, duştu, hepsini denemişti. Arada bir, yere, hemen yatağın dibine

bıraktığı kolonya şişesini alıyor, biraz olsun ferahlarım umuduyla, boynunu, saçlarını ıslatıyordu. Bir yandan sıcakla cebelleşirken, beri yandan, bu gülünç hale düşmesinin öcünü kimden alacağını merak ediyordu.

Yastığı atıp yüzükoyun uzandı yatağa, gözlerini yumdu. Dünle bugün arasına bir perde çekmeye kararlı, düşünmekten vazgeçti. Gün erken doğuyordu: Pancurları kapamalıydı yeniden. «Yarın, nasılsa pazar...» Uyuyabilmek için bir koyun sürüsünü teker teker sayıyor, akan sular getiriyordu gözünün önüne; ama o sıcak yok mu, giderek artan o sıcak, uyutmuyordu Giulio'yu, can çekişen bir zina böceği vızıldayıp duruyordu kulaklarında. Kalkmalı mı yoksa? Kalkıp da ne yapacaktı? Yeniden sıfırdan başlamak için mi? «Peki, onunla karşılaşmadan önce, pazarları ne yapardım?» Şöyle kırlarda bir gezinti, ya da hiç bir şey. Tatil günlerini lânetleyerek, Sylvia'yla sürüklenir; günü, paltosu kolunda ayakta bir sinemada tamamlardı. «Polis müdürü, bakalım yarın işinin başında olur mu?» O mektubu, tehdit altında yazmak zorunda kaldığını açıklayacaktı, oydu niyeti. «Tabanca mı, bıçak mı? On yedi yaşında bir kız mı tehdit etti sizi? Hadi, hadi, üstat... Böyle bir durumu parayla atlattığınıza şükredin...»

Yatağın bir bu yanında bir öteki yanında yerlere kadar inen iki camlı kapı vardı, başka zamanlar ortasında durulmazdı bu kapıların, öyle eserdi: Ama bu gece işe yaramıyorlardı. Ne ki ortalığa inen sis biraz olsun dağıldığından, Giulio şimdi gökyüzünü görebiliyordu, gökkubbeyi dolduran toz gibi yıldızları, fezayı yarıp geçen yarım yamalak ışıkları. Göktaşları, Aziz-Laurent'ın kayan yıldız-

ları. Ötede beride, buğday tarlasında gelincik örneği ateş kırmızısı bir benek: Giderek artan bir uğultuyla, yerküreye diklemesine inen yıldızlar. «Tepkili uçaklar her şeyi berbat etti. Aziz-Laurent'ın gecesinin bile içine ettiler...» İvana'nın ne dilediğini öğrenmek için az mı uğraşmıştı... «Yıldız kayarken ne isteyeceksin bakalım?» «Yarın, hayırlısıyla buluşalım, diyeceğim...» Hayırlısıyla buluşmuşlardı doğrusu, hem de ne buluşma... İvana, öyle boşuna çene çalmamış, çocuksu ama benzersiz bir kararlılıkla, acımasız davranmıştı. Genç serserilerin kurduğu bir çetenin başı mıydı yoksa? Mektup. Arkadan çek. «Şimdi, bir taksi çağırt bakalım...» İvana'yı çocukken iskemleye bağlayan bir enişte vardı ya, işte yalnız o enişte bu kıza nasıl davranılacağını bilmiş, hakkından gelmişti İvana'nın. Giulio da onun gibi yapmalı, bileklerinden yatağın başucuna bağladığı gibi, dünyanın kaç bucak olduğunu göstermeliydi ona. Oysa... «Taksi mi dedin? Ne taksisi...» Bir yandan da elbisesini çıkarmaya yeltenmişti kızın. İvana, karşısındaydı, zırh gibi korsesinin içinde, kaskatı, kabuklu bir böcek sanki. İşte bu tepesini attırmıştı Giulio'nun: Bu korse kızın silahıydı, İvana bu silahla hadım ediyordu onu. «Pis şırfıntı...» Tokatı patlatmıştı yüzüne: Arkadan bir tane daha... Bu söz ve davranışta gizlenen hiddet, tiksinti ve güçsüzlük duygusu, erkekte nefret ettiği ne varsa hepsi, İvana'nın yüzünde izini bırakmıştı. «Orospu seni...» diye tekrarlamıştı Giulio, öfke içinde. Beriki öylece sessiz, durmuş, hakaretin yüzünde iz bırakmasını bekledikten sonra karşılık vermişti:

«Babamın bir sözü vardır... Para sayan hergeleler olmasa, tek orospu bile kalmaz ortalıkta.»

İyice yaklaşmıştı Giulio'ya, üzerine atlayacak gibi.

«İlk gün aklın nerelerdeydi? Ağzını neden açmadın, ha? Bu sözleri o zaman söylemek yürekliliğini gösterseydin ya... Biz para almaya alışkınız...»

Parmağındaki yüzüğü gösteriyordu:

«Bu var ya bu, sakın hediye ettin sanma bunu. Ben, kendim, bileğimin gücüyle kazandım bu yüzüğü. Sen bu paranın içinde, açıktan bir de gönül eğlendirmek istedin... Numara çevirmeye heveslendim. Ona da peki, dedik. Bir ara, bizimkilerin ödleri patladı, perde inecek de çekip gidivereceksin diye korktular, oyunun yarıda kalmasından ürktüler. 'Arabasına bir kere bile götümüzü koymadık, bu hayra işaret değil...' dediydi babam. Ama sana kızarak söylemedi bunları, seni seviyor bile. Annem de, o da seviyor. İkisi de vuruldular sana.»

Doğruydu. Verenle alan arasında bir türden aşk ilişkisi kurulur dememiş miydi muhasebeci. Scarapecchialarla onun, —aziz Üstadın, kızımızın sözlüsünün, damadımızın— arasında da kan bağına benzer bir ilişki kurulmuştu. Giulio yalnız bir kadını değil, bütün bir aileyi, bütünüyle bir tabakayı satın almıştı. Peki, aşk da neden bunun içinde olmasın? Giulio'nun istediği tek şey. Mektubu ve çeki imzaladığına, bedeli ödediğine göre, karşılığını elinden kaçırmak istemiyordu. Çıkmasını önlemek için İvana'nın üzerine seğirttiğinde kız, pencerenin pervazına sığındı ve haykırdı:

«Dur yerinde, yoksa imdat diye bağırırım.»

Kaldırımdaki jandarma, nöbetteymiş gibi, bir aşağı bir yukarı gezinip duruyordu.

«Onu da oraya diken sensin, değil mi? Ha?»

«Ben mi? Benim suçum yok bunda. Tonton'a yığınla imzasız mektup yağar.»

«Tonton ha... Onun sana yaptığını neden benim üstüme yıkmak istiyorsunuz, bir türlü anlayamıyorum...»

«Senin aklın, yalnız domuzluklara eriyor, anlaşılan. Kimsenin hatasını senin başına yıktığımız yok: Benimle evlenmek istediğini söyledin, ben de aramızda geçenlerden sonra seni istemediğimi söylüyorum. Biraz paran var diye, bir şey sanıyorsun kendini. Parayı ortaya koyunca, aşık olmayacaksın. Ya o, ya bu... Evdeki hesap çarşıya uymadı, değil mi? Ne yapalım, çek cezanı. Öde.»

Sıcak giderek dayanılmaz bir hal alıyordu. «Garip, anormal bir şey bu, beklenmedik bir sıcak, bir felaket olursa şaşmam...» diye düşündü Giulio. Bilardo masasının yeşil çuhası üzerinde yuvarlanan top gibi, astronomların hesabından kaçan bir yıldız, sinsi sinsi yerküreye mi yaklaşıyordu yoksa? Bakalım kurtulabilecek miyiz? Profesör Broggini ne demişti: «Kırkını geçince bir tehlike bekliyor insanı: Bakıyorsun yola çıkmışsın bir kere, kıyının durgun sularında değil, açık denizdesin, istesen de istemesen de yola dayanacaksın... İşte bu sefer, kendi kendine sorular sormağa, söylenmeye başlıyor insan: Küçük bir liman, bir körfez bulabilseydim keşke... Bakalım tekne dayanacak mı? Sen kırkına gelmek üzeresin. Bana ise daha dünmüş gibi geliyor... Yeni doğanın güzeline hiç raslanmaz. Sen de öyleydin, pembe, domuz sucuğu gibi, acaip bir şey... Daha üç hafta önce, Milano'da annen söylüyordu: Biliyor musun, diyordu, ağustosun sonunda Giulio kırk yaşında olacak... Ne ki sen bu

darbeye dayanıyorsun, güçlüsün de ondan.» Gölbahçesinde, meşelerin gölgesinde otlar pırıl pırıldı, gürdü. «Bizler, rasgele bitmiş mantarlarız. Toprağa gömülü ne varsa, bil ki fazla boylanamaz. İnsanoğluna gelince, senin benim gibi, yerden bir metre seksen santime ulaşabilmek her babayiğitin harcı değildir. Mantar ağacı mı desek .. ne desek... Diyeceğim, bu cücelikle bile ne kötülükler ediyorlar... Bizler toprağın derdiyiz, kanser gibi, çıldıran hücreleri...»

İvana'dan, —bedeninden— gençlik fışkırıyordu. Vereceği emri vermişti:

«Yaz ve imzala.»

Alaylı bir gülümseme geçmişti Giulio'nun yüzünden.

«İstersen, ne yazacağımı da sen söyle...»

«Hayır, bu işleri bilmem, sen de bilirsin.»

Ve işte Giulio, yüzlerce kere kafasında tasarladığı mektubu yazmıştı.

«Azizim beyefendi, karşı çıkamadığım bazı sebepler yüzünden —bütün aile sorunları böyledir ya— beni İvana'ya, en azından İvana kadar size ve eşinize bağlayan sözü bozmak zorundayım. Bu sebepler tamamen isteğimin dışında olduğu halde, bütün kusuru yüklendiğimi bilmenizi isterim... Bu arada İvana'nın, benden bir hatıra olarak...»

Giulio'nun yazdıklarını omuzunun üzerinden okuyan İvana, düzeltmişti bu cümleyi:

«Armağan de...»

«Armağan ettiğim nişan yüzüğünü saklamasını arzu ediyorum...» Vesaire...

Mektubu imzaladıktan sonra zarfın içine koymuştu.

«Buyur bakalım. Bitti mi?»

«O iş için de paraya ihtiyacım olacak.»

«Ne kadar?»

«İyice bir doktor, bir milyon liret ister...»

Giulio, İvana'nın isteğine uyarak, hamiline bir çek yazdı. Polis amca, dersi iyi belletmişti doğrusu.

«Bu gece seninkilere söyleyecek misin olanları?»

«Mektubu yarın alırlar.»

Giulio, bir taksi çağırmıştı. Ama öyle fazla dertli değildi o sıra.

«Burdan nasıl çıkılıyor? Yolu beceremeyeceğim...»

İvana'yı kapıya kadar götüren Giulio, bir ara kızın yalan söylemek hastası olduğunu düşünmüştü, belki de İvana bütün bunları, para çekmek için uydurmuştu. Kapının kulpuna uzanmışken durdu.

«Ya o, o biliyor mu?»

«Neyi?»

«Beni canım...»

«Sen de amma laf ettin ha... İşin başından beri, o gece hani kahveden telefon ediyordum ya, o geceden beri biliyor her şeyi. Zaten onunla konuşuyordum. 'Dışarda biri var, yiyecek gibi bakıyor bana...'» dedim.

«Peki, sonrasını da biliyor mu?»

«Elbette...»

«Rahatı kaçmadı mı, öğrenince?»

«Yoo... Yalnız, 'Yuh be,' dedi, 'hep bu Ferrarili herifçioğullarından çıkıyor bu haltlar...'»

İvana çıkmıştı. Pencereden kızın bindiği arabayı gördü Giulio, arabanın içinde, sanki İvana şoförle konuşuyormuş gibi, beyaz bir şekil kımıldadı. Taksi gözden kaybolunca bir hiddet kaplamış-

tı Giulio'nun içini. Yeniden pencereye geldiğinde jandarma yok olmuştu ortadan. Her şey iki saatin içinde olup bitmişti. Sıcağa aldırmayan Giulio, pancurları çekmiş ve yatağa atmıştı kendini.

Taraçaya çıktı: Sessizlik, açıklık, rutubetli bir sıcak. Bunlardan başka bir şey daha vardı, yepyeni tamamen yeni bir şey, yaklaşan bir şey, gecenin içinde göz kırpan bu küçük kırmızı noktalar, bu karınca gibi kaynaşma... Patlamadan üç beş dakika önce Hiroşima... «Taraçasına çıkan üstad Broggini, olagan dışı bir şeyin yaklaşmakta olduğunu hissetmişti. Bayan İvana Scarapecchia ise, bir taksideydi: Gözlerinin iyi görmediğini, bu yüzden hiç bir şey seçemediğini açıkladı.» Mektup, çek ve parmağında taşıdığı pırlantanın dışında, çok daha değerli bir şeyini kapıp gitmişti İvana: Olympia, Alessandria sokağındaki serüvenlerinden, bir kararmta gecesi merdivenin alaca karanlığında sahip olduğu ilk kıza kadar tüm anılar. Hayallerin çekilip gittiği gece, —kendini savunmak istercesine kollarını havaya kaldırmış— yarı beline kadar bir kadının resimlendiği bir kara tahtadan başka şey değildi.

Bir şey olacaktı. Giulio'nun kuşkusu yoktu bundan. Bir ara doktora ya da bir kliniğe telefon etmeyi düşündü: Boğuluyordu. Son görüştüklerinde Sylvia dememiş miydi? «Ağustos ayında Roma'da kalınmaz. Tut ki başına bir şey geldi, kime gidersin, yardımına kimi çağırırsın? Kimseler yoktur, dost bir sesten başka: O ses de intiharın eşiğine geldiğin sıra, telefona cevap veren sestir. Psikanalist mi? Yoksa bir rahip mi?» Giulio. kendisinin güzel bir kadını tercih edeceğini söylemişti karşılık olarak. «Deli misin, demişti Sylvia. Telefonla-

ra cevap veren plaktır...» Gülüşmüşlerdi. «Hayal dünya...» demişti Sylvia. «Telefona cevap veren plaklar, radyoda konuşan bantlar. İnsan yeryüzünde yapayalnız yaşadığını anlamak için bir süre evinde kapandıktan sonra —ağustos ortasında bir pazar günü— çıkıp, kapalı pencereler, çekili perdeler, bomboş sokaklarda şöyle bir dolaşmalı...»

Telefon çaldı. Giulio sıçradı yerinden. «O'dur.» «Hay Allah Giulio, seni kandırdığımı anlayamadın mı? Akıllanmazsın sen... Hadi, kalk gel, babam karpuz getirmiş.» Telefon neredeydi, peki? Karanlıkta acı acı çalan zili duyuyordu, duyuyordu ama yerde İvana'nın bıraktığı gibi duran telefonu bulamıyordu bir türlü. Tel birbirine dolanmış, kısalmıştı, Giulio diz çökmek zorunda kaldı.

«Aloo?»

«Aloo?»

(Bir erkek sesi. Kalbe inen darbe.)

«Afedersiniz. Bay Diodato'yla görüşebilir miyim?»

«Diodato evde değil.»

«Dönmedi mi daha?»

«Hayır. Haber bırakın isterseniz.»

«Teşekkür ederim efendim. Picuti'nin aradığını söyleyiverin lütfen.»

GİULİO pazartesi sabahı yazıhanesine gitti. Ağustosun on beşi olmuştu. Yollardan arabalar eksilince, alanlardaki çeşmeler yeniden ortaya çıkmıştı. Giulio kendininkini, hemen kapısının önüne bıraktı. Pazartesiyi nasıl iple çektiğini, kurtuluşu nasıl çalışmakta bulduğunu düşündü

«Gitmiyor musunuz, üstat?»

«Bu kadar işi bırakıp da nereye gidebilirim?»

«Nasılsa ben varım,» dedi telefona bakan bayan Tilde. «Ben kalırım isterseniz. Benim gözümde tatil günlerinin diğerlerinden farkı yoktur.»

«Haklısınız... Şu sıra yollara düşmek çılgınlık olur zaten.»

«Öyle ya» dedi bayan Tilde, «İnsanın hevesi kaçmasın bir kere, zamanla herşeyden uzaklaşıyor.»

Giulio yazıhaneye gelmese de olurdu aslında. Telefonla aradığı kimseyi yerinde bulamıyordu ki zaten. Kime telefon etse banda alınmış bir ses abonenin yerinde olmadığını söylüyordu. Arkadaşlarından biri işi daha da ileri götürmüş, «Denizdeyiz... Adresimizi veriyoruz siz de gelin...» diye bir bant doldurmuştu. Başka zaman olsa Giulio belki de ilginç bulurdu bu teklifi, yanına bir kaç şişe aldığı gibi deniz kıyısını boylardı.

Üç gündür lodostu hava. Giulio bitkin, zor sürüklüyordu kendini. Üstüne başına bile aldırdığı yoktu, —her zaman yazıhanenin içinde çınlayan— o tatlı güzel sesi, çaresiz, ezik bir hal almıştı.

«Dinlenmezsek, bu işi sürdüremeyiz,» dedi kahve getiren telefoncu bayan Tilde'ye.

Bayan Tilde, Giulio'nun rengindeki solukluğu farketmişti, içini çekti ve sıcaktan kurşun rengine dönmüş gökyüzüne baktı:

«Biraz yağsaydı bari...»

Ama yağmadı. Salı günü sekreteri gelip Giulio'yla vedalaştı, o da deniz kıyısında bir yere gidiyordu. Berberden yeni çıkmıştı daha, gülüyordu:

«Birbirinden matrak bir sürü genç toplandık, cumbur cemaat gidiyoruz... On beş eylülde görüşmek üzere hoşça kalın üstat.»

Telefon eden bile yoktu. Giulio, bir ara gidip Ugo'yu bulmayı geçirdi aklından: Ugo, ay sonuna kadar Riccione'de olacaktı. Ne ki Giulio, arkadaşını gerçekten görmek isteyip istemediğini de bilemiyordu: Bunun nedeni, Ugo'ya bile olsa, hiç de parlak sayılmayan bu haliyle görünmekten duyduğu utanç mıydı, yoo, onu tutan sevda denen şeyin en kötü etkisiydi, sevda denen şeyin insanı yıl-

bir yılı sürüp giden bir düzenden —eşinden, dostundan, alışkanlıklarından— koparıp alması, rastlantıların yarattığı bu dostluklar üzerinde düşünecek zaman bile bırakmamasıydı. Aşk gelip de somuna dayanınca, her şeye yeniden başlamaya sıra geldiğinde bir de bakıyordu ki insan, bu işin zahmetine bile değmez...

Bereket versin hep uykusu vardı Giulio'nun, uykusu vardı da günler kısalıyordu böylelikle... Salı günü öğle yemeğinden sonra uzun bir uyku çekti Giulio, öyle ki uyanınca, kalkıp yazıhaneye gidilir mi şimdi, diye düşündü. Ama telefoncu kadına ayıp olur diye gitti yine de.

«Bir toplantıdaydım,» dedi içeri girerken, «Lafı çok yaydılar doğrusu... Mektup falan var mı?»

«Yok efendim. Yalnızca bir küçük hanım iki kere aradı sizi... Bayan...»

Not defterine baktı.

«Scarapecchia.»

Giulio yüzündeki anlam farkedilmesin diye, odasına yürür gibi yaptı.

«Ne dedi?»

«Bugün yazıhanenize gelir misiniz, diye sordu. Ben de, evet gelir, dedim. Daha doğrusu, gelmeyeceklerini henüz bildirmediler, dedim.»

«Yine arayacak mı?»

«Bilemiyorum. Başka şey söylemedi.»

Bayan Tilde kalkıp pancurları açtı.

«Çok sıcak diye kapatmıştım.»

Giulio bir dosya çıkardı çekmecesinden ve okuyormuş gibi yaptı. («Geri dönecektir,» demişti Diodato. «Bundan sonra kalkıp da yeniden bana gelirse, ipin ucu bende demektir. Ne yaptım biliyor musunuz, beyfendi? Paramı zarflara yerleştirdim, her

ortaya çıkışında bir tanesini veriyorum. Eskiden söylenirdi, şimdi ağzını bile açamıyor...») En güzel yol buydu aslında: «Arkadaşlarınızdan biri numaranızı verdi...» diye telefon eden kızlara uyguladığı şeyi neden İvana'ya da uygulamamıştı? Tutup da modası geçmiş kibarlıklara kalkışacağına, uluorta «Kaça?» diye sorsa, ta başından kabullenmiş olacaktı İvana bunu. Ne ki kızın hakkı vardı belki de, belki de Giulio uzun süren bir oyunun tadına varmak için daha fazla ödemeyi göze almıştı.

«Şimdi söyleyin bakalım azizim, başka birinin çocuğunu tanımayı bile göze alan, nikâh da içinde bulunmak üzere bir kadına elden gelen her şeyi sunan bir erkekten başka ne istenebilir? Gerçekle uzaktan yakından bir ilişkisi olmayan o büyük büyük sözlerinizi, kendinize özgü ortamınızı savunmak cesaretini göstermeniz çok hoş olur doğrusu... Sakın kalkıp da, öyle de davranmış olsam böyle de suçlu olduğumu söylemeyin bana, zira insanoğlunun tabiatının daha çocukluğunun ilk yıllarında şekillendiğini hepimiz biliyoruz artık... Diyeceğim, hal böyle iken insanları cezalandırmak için sırtınızı dayadığınız kanun, adaletsizlikten başka şey değil: İnsanoğlunu nazari olarak ele alan kurallar bunlar; insan bünyesini ve o bünyenin değişemeyecek olan yanlarını reddeden yasalar. Şimdi diyeceksiniz ki, yirmi yıl içeri tıkılan biri oradan yumuşakbaşlı, sakinleşmiş, değişmiş olarak çıkar; şişe tıpalarıyla minimini gemiler yapanlara, kendisini nakışa verenleri bile çok gördük diyeceksiniz... Oysa bu yirmi yıl içerde kalmalar, atılım gücümüzü uyuşturuyormuş, bizleri dama tırmanmayı unutmuş hadım edilmiş kedilere döndürüyormuş,

aldırış etmiyorsunuz buna... Evet, karşınıza dikilip konuşacağım sizinle, karşılık vermek istemeseniz bile, söyleyeceğim söyleyeceklerimi:» Son bir kere daha, uzun koridorlarıyla Viminal ve Giulio'nun karşısına dikilen kapı: Ne ki Giulio bir türlü ulaşamıyordu ona, rüyalarda olur ya, işte öyle, bacakları birbirine dolanıyordu. Raffaele amcanın resmine kadar her şeyin silinivermesi için iki gün yetmişti. «Bizler, olsa olsa, türlerinin izin verdiği oranda boylanabilen zehirli mantarlarız. Size gelince, şu bele kadar çekilmiş resminizden anlaşıldığına göre, bir yetmiş boya bile ulaşamamışınız... Bütün düşündüğünüz onu bunu içeri attırmak: İçinize iyilik duygusundan çok günah duygusu yerleşmiş. Sonra söyleyin bana, yeğeniniz, neden, niçin...»

İvana telefon etmeyecekti. Bir saat geçmeden büro kapanacaktı: Telefoncu kızla ayak işlerine bakan çocuğun bundan başka istediği yoktu, 15 ağustos akşamında da, olsa olsa bunu isterdi insan... Ama Giulio bekliyordu; bekliyordu ki İvana'ya sorsun, öğrensin: Peki, geçen akşam, demir kapının oradaki o tatlı bakış ya o öpüşme neydi?

Telefon çaldı.

«Üstat, o küçük hanım...»

«Bağlayın.»

«Burada efendim. İçeri göndereyim mi?»

Giulio daha toparlanmaya zaman bulmadan İvana eşikte belirmişti. Başı biraz önde, yüksek topuklarının üzerine tünemiş gibi, o yorgun yürüyüşüyle girdi içeri. Giulio yerinden kalkıp karşıladı kızı, hiç bir şey olmamış gibi sordu:

«Nasılsın?»

Ve bürosunun öbür yanına, tam karşısına oturttu.

«Ne sıcak bu böyle... Lodos. Mutlaka yağmur var... On beş ağustosda hep yağar zaten.»

Giulio, İvana'nın her zaman yarı aralık duran dudaklarına, taze, etli, çıplak kollarına bakıyordu. Bıraktı kız dilediğince konuşsun.

«Beni görmek istemeyeceksin diye korktumdu...»

«Neden?»

«Eee... Bilmiyor gibi yapma...»

«Baban nasıl, bayan Adelina ne alemde?»

«İyiler. Kızmadılar hiç. Babam dedi ki, hakkında topladığım bilgiden bu işin zaten böyle biteceğini biliyordum, dedi: Bizim gibi insanlara böyle bir piyango çarptığı zaman, bakalım altından ne çıkacak, demeliymiş... Annem biraz didiklendi, öyle hemen, iyi demedi. 'Bu işin içinde bir bit yeniği var. Bizden bir şey gizliyorsun...' diye tutturdu. Gözlerini, dikti gözüme. 'Aklını mı kaçırdın sen?' dedim... Yapacak bir işin vardı belki, ha, seni meşgul etmeyeyim... Beş dakikalığına uğradım zaten, doğru olmadığını söyleyeyim dedim.»

Giulio soluğunu tutmuş, bekliyordu.

«...Gebeyim dedimdi ya, yalan. Bilesin istedim, bu tür arzuları kimseyle duymadım ben, Gigino'yla bile... O bile beni uyandıramadı. Tahlil raporunu da Gigino'nun ablasının yardımıyla aldım. Yakında doğuracak. Kavanozu bana verdi, laboratuvara ben götürdüm, kendi ismimle. Raporu da bana verdiler.»

«Peki, bu kadar numaraya neden gerek duydun?»

«Doktor çağıralım, deseydin... Ya da yüzüğü

ver diye tuttursaydın, n'olacaktı? Bu arada, elimdeki raporla rahibe de gittim, annemin babamın rızası gerektiği halde bu durumda, onlara haber vermeden bizi evlendireceğini söyledi.»

«Öteki bayı tercih ettiğin halde, benimle neden nişanlandın peki?»

«Gigino mu? Gigino bay falan değil ki... Zerzavatçının oğlu. Sonra onu da beğenmiyorum ki: Gigino, Gigino işte... Birlikte büyüdük. Altı gün sonra, yok yok, yedi gün sonra on sekiz olacak. İlk zamanlar bize geldiğinde, gelmeni istemiyordum: Ama gel de anneme anlat: 'Bu sap gibi oğlan hoşuna gidecek de, koskoca avukattan hoşlanmayacaksın... Olmaz öyle şey...' diyordu. Ona benden çok büyük olduğunu anlatmaya çalıştım, babamla konuşuyordunuz ya, inan, bir sözünüzü anlamıyordum...»

«Hakkın var: Yaşlıyım ben.»

«Eh, yalan değil. Bana da öyle geliyordu. Sonraları pek o kadar yaşlı olmadığını farkettim, ama giyinişin, bir de o dır dır konuşman yok mu, işte onlar biraz kötüydü. Biz Gigino'yla, sık sık gider, Colle Oppio ya da villa Sciarra'ya otururuz: Evden bilmezler. Vespa'ya atladığımız gibi, yanımızda transistor, yallah... otlara uzanır, resimli dergilere bakarız. Öyle aşka maşka kulak asmayız biz. Sizlerin, duyguluların modası geçti artık. Gigino da israr etti bak: 'Peki de herife suyuna git...' dedi. 'Sonra çaresine bakarız...'»

«Peki Gigino'yu annen de bilmiyor muydu?»

«Bilmez olur mu, bilmese... Çünkü Gigino gözüpek bir çocuktur, sen bizdeyken, bir de bakarsın tutar sebze getirdim diye dayanır kapıya ya da telefon eder... Annem, idare ediyordu durumu, sa-

na boş veririm korkusundan... Eh, ne yaparsın... Zihniyet meselesi... Babamı ele al, mektubundaki parayla kooperatif dalgasından kurtulacak diye, sevindi bile... Evet, çeki, hani doktora gideceğim diye aldığım çeki, zarfın içine koymuştum. Babamın dokuzyüzotuzbin liret borcu vardı: Yuvarlak. hesap bir milyon istedim senden. Önce bir sevindi, sonra, sana paradan söz açtığı için benden vazgeçtiğine karar verip dövündü. Kızımın hayatını mahvettim diye tutturdu. Babamı tanırsın: Hayatı hep dramdır. O zaman ne dedim biliyor musun? 'Parayı geri gönder...' dedim. Hemen ağız değiştirdi, bunu ödemezsem gazetelere geçerim, diye dertlendi. Öyle, babam, hâlâ, paranın nereden geldiği üzerine durur. İhtiyar olduğu bundan bile belli olmuyor mu? Gazetelere düşermiş... Gazeteye düşmeyen var mı, kimi sırf yazılsın diye rezalet çıkarıyor... Ama bizimki? Hayır, yapamaz bunu. Bir gece ne dediydi bilir misin? 'Beynime bir kurşun... Kurtulacağım...' İşe bak sen. Gigino hep söyler: 'İşini yürütmeyi bilmeyen bir baban varsa, ne beklersin hayattan' Doğru, ama onun babası da beceriksizin biri, çocuğun halde canını çıkarıyor... Bugün yarın dükkanını kapar görürsün...»

Giulio, bu işlere üzülmemesi gerektiğini düşünerek dinliyordu kızı. Herkesin başına gelirdi böylesi, kadın kısmıyla, şimdiye dek başının derde girmediğine şükretmeliydi. Ne ki, İvana konuştukça, içindeki azap daha bir dayanılmaz oluyordu.

«Annemle babam da böyledir... Sersem sepelek bir şeyler... Çocukluğumu bile bilemedim onların yüzünden, boyuna: 'Ört eteğini... Oranı kapa.. Buranı kapa...' Bıktım. Ne yapsam ayıptı, pisti Zamanla, bunun üzerinde neden durduklarını an-

ladım. Hayatta zorlanmaktan korktukları için böyle davranıyorlardı. Bizler, hiç olmazsa ne istediğimizi biliyoruz. Para bizim için önemli olan. 'Böyle bir fırsat bir daha elimize geçmez...' diyordu Gigino.»

«Öyle mi?» dedi Giulio, yalandan neşelenmiş gibi yaptı.

(«Ya seni öldürüverseydim? Ya boynundan yakaladığım gibi, kafanı duvara duvara vursaydım?»)

«Her şeyi düşündük bir bir. Gigino önce, Ferrarini çalmayı düşündü, ama öyle bir arabayı, nerede kime satarsın? Anahtarlarını aşırıp sen yokken evine girmeyi de düşündük, polis romanlarında resimli romanlarda çok yapıyorlar... Ama... bakarsın seni öldürmek zorunda kalırdık... Olmaz. Yüzüğü getirince, hah dedim, sana kötülüğümüz dokunmadan işin hakkından gelmiştik.»

«Bana kötülük gelmemesini neden bu kadar önemsiyordun?»

«O... O ayrı hikaye...»

«Seni o kadar sıktığımı bilsem...»

«Senden hoşlanmamam o kadar önemli değil. Gigino'yla o işleri yaptığımız zaman beş dakka sürer, sonra geçer gider, kalkar Vespayla dolaşırız... Sıskacık vücudu, uzun saçlarıyla öyle komiktir ki Gigino, görsen horoza benzer. Gençler üzerine çok şeyler söyleniyor, ama beni dinle sen, asıl fesatlık ihtiyarlarda. Hele sen? Aklın fikrin hep onda... Bu işlere neden kalkıştın sanki? Derken, zamanla senin halin, davranışın hoşuma gitmeye başladı, belki de modası geçmiş olduğu için hoşuma gitti halin. Hattâ, 'Dur, evleneyim şununla...' bile dedim.

Neden biliyor musun? Bul bakalım. Gerçeği söylersem, gücenmezsin değil mi?»

«Biliyorum zaten. Biraz param var, onun için. Para için evlenecektin benimle.»

«Hiç de değil... Bilemedin. Sana acıyordum, bu yaşa kadar evlenemediğine göre, başka kadınlardan hoşlanamadın demektir. 'Şimdi onu istemeyecek olursam, Tanrı bilir, öteki kadınların içinde ne hale girecek...' diye düşündüm. Gigino'ya da söyledim bunu, 'Onunla evlen öyleyse...' dedi. 'Ne biçim adamsın be, dedim, hiç laftan anlamazsın... Ben onu demek istemedim ki... Kimsesi yok, arada bize gelir hiç olmazsa... Günah.' Ama Gigino beğenmiyor seni, bir kere biz genciz diyor, sonra sen hep beni sıkıştırmayı düşünecekmişsin... Anlayacağın, olmadı istediğim. Cumartesi akşamı, ister inan ister inanma, evde birden öyle boş geldi ki her yer... 'Ne oldu? Avukat gelmeyecek mi?' diye sordu annem. Yüreğim parçalandı. Sonra bahçe? Öyle bir sıkıntılıydı ki... Görmek bile istemedim. Annem hep kadınların, bin kişiye yetişemeyeceğinden yakınır... Ben öyle değil: İki parça olsam yeter... yarısı Gigino'ya, yarısı sana...»

Gülmeye başladı, muhasebecinin o bayağı gülüşünün izleri...

«Ama bu da bir iş... Sonra olamaz ki... Anlayacağın, artık görüşmeyeceğiz..»

Giulio düşündü. İyiyi kötüden seçememenin, yerden bitme bir mantar, bir ağaç olmanın ona yardım ettiğini düşündü.

«İşte böyle... Bunu söylemek istiyordum sana. Şimdi gideyim artık, yoksa...»

Giulio gülümsedi.

«Yoksa, Raffaele amca...»

«Ha... Bak, daha ne diyecektim diyordum... Raffaele amca öldü.»

«Öldü mü? Ne zaman?»

«Ooooo? Çoktan, savaştan hemen sonra. Bu da annemin bir numarası. Bir gün bakmış, gazetelerde Raffaele Scarapecchia diye önemli bir adamın ismi geçiyor, 'Hah demiş, Rosario şansımız yine yaver gidiyor...' Babam şaşırmış: 'Neden? Hısımımız falan değil ki...' 'Daha iyi ya... Akrabanın akrabaya akrep etmez ettiğin... Hiç olmazsa bunun adını verebiliriz: Daha âlâsı can sağlığı...' 'Peki, ya anlaşılırsa?' 'Nereden anlaşılacak? O koskoca mevkideki adam, tutup da bizim gibilerle mi uğraşacak? Hem, ağabeyinin adı da Raffaele değil miydi? Jandarmaydı da... Öyleyse, daha ne istiyorsun?' Kooperatifçilerle de annem konuştuydu. Sen geldiğin zaman, bu hikâyenin yeniden ortaya atılmasını istemedi babam. İstemedi, çünkü bu yüzden yeterince derde girmişti zaten başı... Ama annem dinler mi? 'Bu son,' dedi. 'Hem kızımız için. Bu tip adamlar, zora gelmezlerse nikah falan kıymazlar...' Bildi de...»

«Peki? Kusura bakma ama, bakanlığa telefon ettiğinde...»

«Bir Akdenizli, ağustosun onunda, hem de cumartesi günü, akşamın beşlerine kadar çalışırsa... Kaderime küsecektim... Zaten, karşıdan 'Bekleyin...' demişlerdi.

«Korktun mu?»

«Yoo. Sen nasılsa benden önce korkup telefonu kapatacaktın... Giovanna halamın başına gelenleri duyduktan sonra kolay kolay...»

«Sahi... Bir de halan vardı...»

«Bak, o doğru... Babamın küçüğü, Raffaele

amca da resimde gördüğün... Anlıyorsun değil mi? Yalanla gerçek birbirine karıştı...»

«Sizleri böyle bir oyuna zorladığıma üzüldüm.»

«N'olacak canım... Alışkındırlar buna. Böyle şeyler olmasa, işin içinden çıkamazlar ki... Annem hep söyler: 'İnsan ne olursa olsun, hep bir şeyler yapmalı.' Sonra... Böyle şeylerle oyalanıyorlar... Başka yapacakları ne var ki?»

«Sen de rolünü güzel oynadın doğrusu.»

İvana güldü.

«Orta okulda piyeslere çıkardım dememiş miydim... Sonra hoşuma da gitmişti, ortaçağ kızıymışım gibime geliyordu. Nişanlandık ya, o bile sahiymiş gibiydi. Bu işlere inandın mı, sen de farkındasın, oluyor. Yani senin yaptığın numara değil miydi, benimle bir güzel yattıktan sonra çekip gitmeyecek miydin?»

Kapının eşiğinde duruyorlardı.

«Dinle beni Giulio, seninle öpüşmek istememin sebebini anlamışsındır, Gigino'nun yüzündendi. Yalnız o gece, demir kapının orada seni öptüm ya, o babama para vermeye razı olduğun için değildi. Paranın bir ilgisi yoktu bu işle. Bilesin.»

Giulio, kıza baktı. İvana güzeldi, hem de çok güzel. Kollarının arasına aldı onu.

«Evet. Anladım. Şimdi git, daha iyi olur, kalk git hemen...»

«Gigino aşağıda. Merak edersen pencereden bak gör. Ama zaten tanıyorsun onu. Jandarma olan. Cumartesi günü karşıda kaldırımda bekliyordu ya... İşte o. Evet, doğrusu üniformayı bulmak, yüzüğü alelacele satmaktan daha zor oldu. Yazları Caracalla'da Habeşistanlı geçinen bir ar-

kadaşı adres verdi de sonunda... Çok komikti değil mi? Ne yaparsın, kendi fikri. 'Aşağıda beklemezsem, istediğim zaman yanına çıkamazsam, oraya zor gidersin...' dedi.»

Giulio kapıyı açtı. İvana gitmeliydi, çekip gitmeliydi buradan. Giulio, kızın sesine bile katlanamıyordu artık. Bekleme odasını geçtiler.

«Burdan, küçük hanım, buyrun.»

İvana, telefoncu kıza ve ayak işlerine bakan çocuğa baktı gözünün ucuyla. Giulio asansörü çağırdı.

«Hadi bakalım Giulio, hoşça kal... Şansın açık olsun... Ne bileyim... Bu işe biraz pişmanım... Ama olan parana oldu değil mi? Ha? O kadar değil mi?

«Evet... O kadar.»

«İstersen, pencereden bak,» dedi İvana asansöre girerken. «Aldığımız arabayı gör...»

Döndü, memnun gülerek tamamladı.

«Hem de kırmızı...»

"malın gözü"

alba de cespedes

roman

